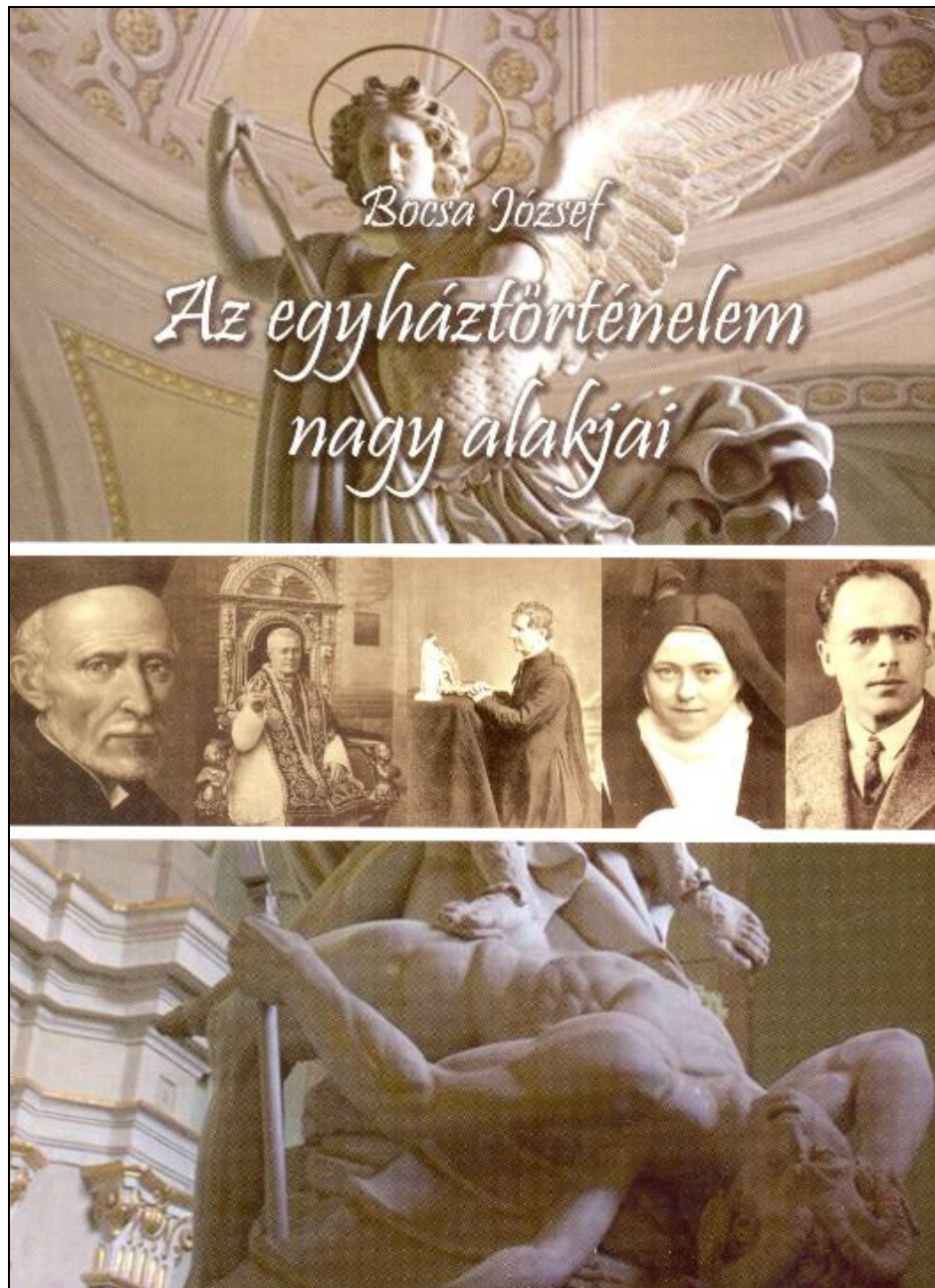


## Bocsa József

### Az egyháztörténelem nagy alakjai

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)  
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért  
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



# Impresszum

**Bocsa József**  
**Az egyháztörténelem nagy alakjai**

A Mária rádióban elhangzott előadások

A Piarista Tartományfőnök 710/2010 sz. engedélyével

Lektorálta Dr. Nemes György Sch.P.

---

## **A könyv elektronikus változata**

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 2010-ben jelent meg a Piarista Rendház, Vác kiadásában, az ISBN 978-963-9524-18-7 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

## Tartalomjegyzék

Impresszum .....	2
Tartalomjegyzék .....	3
Bevezetés .....	4
Boldog Rupert Mayer (1876–1945) .....	5
Szent Mihály arkangyal .....	11
János apostol (születésének és halálának pontos évét nem ismerjük) .....	15
Szent Ambrus (339–397) .....	21
Szent Jeromos (346–420) .....	26
Szent Ágoston (354–430) .....	35
Szent Patrik (385 t.–) .....	40
Nursiai Szent Benedek (480–547) .....	45
Ifjabb Szent Kolumbán (542 t.–615) .....	50
Nagy Szent Gergely Pápa (540–607) .....	54
Szent Gál (Gallus) (550 t.–620) .....	59
Clairvaux-i Szent Bernát (1090–1153) .....	64
Bingeni Szent Hildegárd (1098–1179) .....	69
Szent Domonkos (1170 t.–1221) .....	74
Nagy Szent Albert (1200 t.–1280) .....	78
Aquinoi Szent Tamás (1226–1274) .....	82
Flüe-i Szent Miklós (1417–1487) .....	86
Loyolai Szent Ignác (1491–1556) .....	90
Avilai (Nagy) Szent Teréz (1515–1582) .....	98
Kalazanci Szent József (1557–1648) .....	103
Szalézi Szent Ferenc (1567–1622) .....	116
Páli Szent Vince (1581–1660) .....	121
Monforti Grignon Szent Lajos (1673–1716) .....	126
Vianney Szent János (1786–1859) .....	131
Boldog IX. Pius pápa (1792–1846–1878) .....	140
Bosco Szent János (1815–1888) .....	146
Szent X. Pius Pápa (1835–1903–1914) .....	151
Boldog Celestina Donati (1848–1925) .....	156
Luisa Piccarreta (1865–1947) .....	161
Giuseppina Bakhita (1869–1947) .....	166
Lisieux-i Kis Szent Teréz (1873–1897) .....	170
Szent Maximilián Kolbe (1894–1941) .....	175
Boldog Franz Jägerstätter (1907–1943) .....	180
Tomás Morales (1908–1994) .....	185
Renato Baron (1932–2004) .....	189

## Bevezetés

Ez a kötet a Mária Rádióban azonos címmel elhangzott előadásokat tartalmazza. Bizonyos szempontból folytatása, bővített kiadása a szerző „A szentektől tanulni” c. a Korda Kiadónál 1994-ben megjelent könyvének. Abban tíz szent rövid életrajza szerepelt tőlük vett idézetekkel, életük apró epizódjaival, amelyek mind alkalmasak arra, hogy tanuljunk belőlük. Ebben a kötetben 35 olyan személy életrajza szerepel, akik már szentté vagy boldoggá vannak avatva, vagy olyanok, akik szent életet éltek, és minden esélyük megvan rá, hogy előbb-utóbb szentté is avassák őket.

Mindegyikük életrajzában szerepel egy történelmi háttér, amely röviden felvázolja azt a kort, amelyben éltek, és amelyben szentté váltak. Mindnyájunknak ez a feladata: szentté válni. Mindnyájunknak szentté kell válnunk, ha üdvözülni akarunk, mert a mennyországban csak szentek vannak.

A történelemmel nem szaktudósként foglalkozók számára igazán nem a történelmi adatok, események, folyamatok bemutatása az érdekes, hanem olyan gondolatok, személyes életrajzi minták, cselekvési példák megmutatása, amelyek az ő számára is hasznosíthatók. A kötetben szereplő életrajzokban nem a teljesség volt a fő cél, hanem a szóban forgó személyek életéből, íásaikból, megnyilatkozásaikból olyan részletek kiemelése, amelyek a mai kor emberei számára is példaértékűek, és amelyek személyes közelségbe hozzák azokat, akikről szólnak.

Hogy miért éppen ezek a személyek szerepelnek a kötetben, az akár önkényesnek, esetlegesnek is mondható. Valójában példájuk értéke, és a közvetlen hasznosíthatóság volt a kiválasztás fő szempontja.

A „Krisztus Követése” Szentírássra vonatkozó szavai mértékül szolgáltak a könyv összeállításánál is: „Igazságot kell a Szentírásban keresni, nem irodalmi érdekességet. Az egész Szentírást azzal a lélekkel kell olvasni, amellyel írták. Inkább hasznat kell keresnünk a könyvekben, mint tudományos pontossággal kimunkált beszédet. Éppolyan szívesen kell olvasnunk a jámbor és egyszerű könyveket, mint a magasztosakat és a mélyeket. Ne a szerző tekintélye számítson előtted, ne az, hogy művelt-e vagy műveletlen, hanem a tiszta igazság szeretete indítson olvasásra. Ne kutasd, ki mondta ezt vagy azt, inkább arra figyelj, mit mondott... Faggasd örömet, és hallgasd elcsöndesedve a szentek szavát!”

A kötet időrendi sorrendben tartalmazza az életrajzokat, de mivel a sorozat a Mária Rádióban Boldog Ruppert Mayer atya életének a bemutatásával indult, ezért az ő életrajza egyben bevezetés is a sorozathoz, ezért a kötetben is első helyre került. Őt követi a Szent Mihály arkangyalról szóló rész, az Egyház történelmében szerepet játszó angyalfejedelem időfelettsége miatt. Az angyalok szerepét a történelem alakításában azzal is hangsúlyozni kívántuk, hogy „életrajza” a kötet elejére került.

Az eredeti hanganyagban, amely mp3 formátumban megtalálható a [www.bocsajozsef.hu](http://www.bocsajozsef.hu) honlapon, nem szerepelnek az írott életrajz elején olvasható számozott kérdések, feladatok. Ezeknek kettős funkciója van: egyrészt rövid tartalomjegyzékként szolgálnak, másrészt – ha hitoktatáshoz (főleg az egyháztörténet tanításához) segédanyagként használjuk a kötetben található életrajzokat – beszélgetési, feldolgozási kérdéseknek, feladatoknak is használhatók.



## Boldog Rupert Mayer (1876–1945)



1. A szent szónak milyen jelentései vannak?
2. Normálisak-a szentek?
3. Miért jó egyháztörténelemmel foglalkozni?
4. Mi a célja a ma érvényben lévő szentté avatási pereknek?
5. Rupert Mayer atya szereplése az első világháborúban.
6. Rupert atya és Hitler nemzetiszocialistái.

\*

Az Egyháztörténelem nagy alakjait bemutató sorozatunkat Rupert Mayernek, München apostola életének a bemutatásával kezdjük.

Temetése után 1945. november 4-én, a müncheni jezsuita rendház előljárója megkérdezte az egyik atyát, az elhunyt legjobb barátját:

- Mit gondol, páter, szentet temettünk el ma? A válasz:
- Nem hiszem.
- Miért nem?
- Mert Mayer atya olyan normális volt.

Tartományfőnöke 1912-ben küldte Münchenbe a fiatal jezsuitát. Bajorország fővárosában akkor évente 23000 ember telepedett le. Az ő lelki gondozásuk volt kezdetben a feladata. Erre a munkára segítők kellettek. Másokkal együtt megalapította a „Szent Család Nővérei” közösségét. Az ő számukra tartott lelkigyakorlaton mondta: *„Mindegyikünk szentté lehet. Senki sem mondhatja: a szent élet nekem túl magas. Ehhez nem kellene feltűnő hősi tettek, nem tartozik hozzá a halálosan komoly arc. Kifelé semmit sem lehet látni. Isten legyen a szívünkben, Isten legyen a szemünk előtt, ebben van a szent élet titka. Szentté avatási pereket nem engedhetünk meg magunknak, ahhoz nincs pénzünk, de mindegyikünknek szentté kell lennie.”* Így vélekedett az életszentségről Rupert Mayer.

A fiatal pap szavaiból látszik, hogy törekedett az életszentségre, és erre akart elvezetni másokat is. Legjobb barátja viszont nem szentnek, csak egy normális embernek tartotta. A szentek vajon nem normális emberek? Vagy ennek az atyának volt helytelen fogalma a szentekről, mint ahogy még sok más embernek?

Először egy jezsuita rendházban temették el clausurába, olyan helyre, ahová csak férfiak léphettek be, de annyian zarándokoltak a sírjához, hogy három év múlva felemelték hamvait és müncheni tevékenységének fő helyére, a München belvárosában található Szent Mihály templom kriptájában temették el. Második temetése valóságos diadalmentet volt. Az emberek szentként tisztelték. II. János Pál pápa 1987-ben boldoggá avatta. Ez a szentté avatásnak a megelőző foka.

Az Egyház legnagyobb egyéniségei a szentek. Sorozatunkban elsősorban szentekkel foglalkozunk. De lesznek köztük olyanok is, akiket még nem avatott szentté az egyház, vagy talán sosem fog rájuk kerülni a sor. Rupert Mayer atya azt mondta:

*Szentté avatási eljárásokat nem engedhetünk meg magunknak, ahhoz nincs pénzünk, de mindegyikünknek szentté kell lennie.”* Vannak tehát szentté avatott szentek és szentek, azaz üdvözültek, akiket az Egyház ünnepélyesen nem avatott szentté.

Mielőtt életrajzából további részleteket kiemelnénk, tegyünk egy kis kitérőt. Előbb foglalkoznunk kell az igazi nagyság, a szentség fogalmával, hogy ezek a látszólagos ellentmondások, amikkel találkozunk, megoldódjanak.

A szent szónak hármas jelentése van. Elsődlegesen Istent mondjuk szentnek. Másodlagos értelemben a keresztényeket, harmadlagos értelemben (és ez a legelterjedtebb) azokat, akiket az Egyház szentnek nyilvánított. Ez utóbbiakról azt is kimondja az Egyház, hogy üdvözültek, tehát a mennyországba jutottak. A mennyország lakóinak azonban minden bizonnyal csak kis hányada a szentté is avatott szent. Többségük olyan, akiket az egyház sem szentté, sem boldoggá nem avatott.

A szó legszorosabb értelmében tehát Istent mondjuk szentnek. Az egyház liturgiájában azt mondja róla: *„egyedül te vagy a szent”*. A Szentháromság nevében és harmadik személyének a nevében is benne van a szent szó, őt Szentléleknek hívjuk. A szentség Istennek a fő jellemzője, amely magában foglalja istenségét, létét, méltóságát, tökéletességét, tévedhetetlenségét, másoktól való különbözőségét. De mivel a cselekedeteiben is benne van a szentség, ezért erkölcsi értelemben is szent, vagyis jó, mindenkinek a javát akaró és mindenkit szerető Jóisten.

A keresztségben és a többi szentségben, amelyek a megszentelő kegyelemet közvetítik az embernek, Isten nem csupán segítséget kínál fel számunkra, hanem önmagát is, a maga istenségét és szentségét. Képessé teszi az embert arra, hogy befogadja az ő szentségét. Ezáltal az ember nem válik Istenné, de belülről végbe megy benne egy átváltozás, egy átalakulás, elindul az úton, hogy egy új teremtes (2Kor 5,17) váljon belőle. Mivel az ember részesedik az isteni természetben (2 Pét 1,4), ez megadja neki az isteni erényeket, a hitet, a reményt és a szeretetet. Ez azt jelenti, hogy megkapja az ember az erőt arra, hogy a neki ajándékozott életet elfogadja és maga is élni tudja, egyre tisztábban, egyre odaadóbban. Ezért nevezi és

szólítja Pál apostol szentnek az összes keresztényt. És ebben az értelemben mondjuk az egyházzal, hogy az a szentek közössége, ahogyan azt a Hiszekegyben megvalljuk.

A szent szó harmadik jelentése az első kettőből következik. Az élet ki akar teljesedni, ki akarja bontani, meg akarja valósítani azokat a lehetőségeket, amik benne rejlnek. A keresztséggel az ember mintegy csírájában kapja meg az isteni életet, Istennek a szentségét. Ha az ember egyre teljesebben azonosul Istennel a hitben, a reményben és a szeretetben, szereti őt teljes szívvel, teljes elmével, és minden erejével, akkor szentsége kiteljesedik, eljut az érettségnek arra a fokára, amit a szent szó harmadik értelme jelent. Eljut az erkölcsi tökéletességre, Isten tud benne élni, úgy, ahogy Pál apostol mondta: „*Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus él bennem*” (Gal 2,20). Az ilyen ember halála után biztosan üdvözl, és az Egyház akár szentté is avathatja, példaként állíthatja oda a többi keresztény elé, és hivatalosan engedélyezi nyilvános tiszteletüket.

Mi a szerepe a szentségnek az Egyház számára és az egyháztörténelem szempontjából?

Az Egyház szent. A Hiszekegyben ezt valljuk: „*Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban.*” A szentség megélése és a szentek tisztelete tehát alapfontosságú az Egyházban. Ha az Egyház szent, akkor meg kell tudnia mondani és mutatni azt is, hogy mi a szentség, és kiket tekint szenteknek. Tudnia kell nemcsak egy elvont szent-ideált megrajzolni, hanem képesnek kell lennie arra is, hogy konkrét emberekről is kimondja haláluk után, hogy ez vagy az az ember szent volt, élete példa értékű, ilyen emberekre gondolunk, amikor az Egyházat szentnek mondjuk.

Istent szentként dicsőítjük (pl. minden szentmisében), az Istennel való kapcsolata miatt szentnek nevezzük az Egyházat, és konkrét embereket is szentnek mondunk, és hirdetünk. Ezt tennünk kell akkor is, amikor látjuk a saját tökéletlenségeinket, gyengeségeinket, bűnösségünket.

A szentek is a bűnös világban éltek, sőt az Egyházon belül is a bűnökkel szembesültek, és bűnösök voltak ők maguk is, de mégsem adták fel a harcot, és úgy éltek, hogy Jézust követték.

Az áteredő bűn olyan kemény valóság, hogy emiatt azt mondhatjuk, hogy az emberiség életében a bűnök, a bűnösség a természetes, az általánosan jellemző és elterjedt. A mai korban, pedig egyenesen ez számít normálisnak, a szentség pedig a rendkívüli, a kivételes. Rendkívülinek, kivételesnek a mai körülmények között az számít, hogy az ember a jóra is képes, a rosszat, a bűnt legyőzni is képes Isten segítségével. És igazán ennek van jelentősége, ez a fontos, ez a rendkívüli, hogy képesek vagyunk a jóra. Ezért nélkülözhetetlen azoknak az életével foglalkozni, akik szentek voltak – akár szentté nyilvánította őket az Egyház, akár nem. Nyilvános tiszteletben azonban csak a szentté avatottakat szabad részesíteni.

Voltak, és vannak elvonultan élő szentek is. Minden korban voltak és vannak olyanok, akik vonzó életstílust tudnak megteremteni, amit hozzájuk társulva, őket utánozva, sokan követnek. És ez nemcsak az ő pillanatnyi személyes varázsuk következménye, hiszen évszázadok múltán is élnek azok a közösségek, pl. szerzetesrendek, amelyeknek alapítói voltak. És életük, ahogyan Jézus élete is, nem fejeződött be halálukkal, hanem mindig új, élő inspirációt képes adni későbbi korok emberei számára is. Egy Assisi Szent Ferenc, egy Loyolai Szent Ignác, vagy bármelyik rendalapító élete és tanítása mást jelentett a kortársaknak, és mást jelent pl. a mai emberek számára. Éppen ezért kell minden korban egyháztörténelemmel, az Egyház nagyjaival, az ő életükkel foglalkozni, mert a korábban élt nagy emberek új gondolatokat és ösztönzéseket képesek adni a mindenkor jelenben élő emberek számára.

A szentté avatási eljárásoknak külön története van. Szentnek kezdetben csak a vértanúkat tekintette az Egyház. Később azokat is – miként Rupert Mayer atyát – akiket az emberek szentnek tartottak. Egy hosszú történeti fejlődés eredményeként alakult ki a mai különösen

gondos és aprólékos eljárás, amely biztosra akar menni, a valódi életszentséget tartja szem előtt, ki akar zárni minden tévedést, félreértést a szentséggel kapcsolatban.

Most térjünk vissza Rupert Mayer atyához!

Rupert atya rendszeresen látogatta a betegeket, különösen a súlyos betegeket. Mintha külön adománya lett volna ahhoz, hogy a megátalkodottakat kibékítse Istennel. Egyszer egy haldokló asszonyhoz hívták, aki azonban minden kísérletet visszautasított, hogy a szentségeket fölvegye. Az atya szomorúan ment el, de hamarosan visszajött egy nagy csokor virággal: *„Annyira sajnálom, hogy így akar Isten színe elé kerülni, legalább most szeretnék még magának egy kis örömet szerezni.”* Az asszony annyira meghatódott, hogy kérte a szentségeket.

Mindössze két évet tevékenykedett Münchenben, amikor kitört az első világháború. Mindjárt az elején jelentkezett tábori lelkésznek. Több szemtanú erről a működéséről bátorságát, áldozatkészségét, emberszeretetét emeli ki. A későbbi ügyvéd, dr. Robert Bandorf parancsnok századában szolgált, aki neki is védőügyvédje volt, amikor évek múltán a nemzeti szocialisták törvényszék elé állították. Ő mondta róla egyik védőbeszédében: *„Kint voltunk a fronton, a Vogézekben, a francia tüzérség állandó támadása alatt. Lehetetlen volt istentiszteletet tartani, de Mayer atya eljött velem az első állásokba, beszélt a katonákhoz, buzdította, megnyugtatta őket, imádkozott velük. Magam figyeltem meg, hogyan nyugodott meg a fiatal és idősebb katonák arca. És amikor nyolc nap után istentiszteletet tudtunk tartani, egyik sem hiányzott, mindegyik akarta hallani Pater Mayer prédikációját, még a protestánsok is.”*

A Somme vidékén történt 1916-ban: A harcok oly hevesek voltak, hogy a 900 bajor katonából egy hét múlva 220 maradt életben. Az elesetteket pótolták, ebből a 770-ből 110 maradt meg. Ezekben a napokban: július 20-tól augusztus 13-ig Mayer atya kitarzott az első sorokban, a szanitécekkel, a tábori mentőkkel együtt mentette a sebesülteket a frontvonalból biztonságba. Egy sebesült kint feküdt szabadban, mindkét lába ellöve. Rémült arccal könyörgött: „Vigyetek magatokkal!” Mayer atya oda futott hozzá, egész testével följe hajolt, és így nyugtatta a haldoklót: „Bajtárs, ne félj. Ha lőnek, először engem találnak el, nem téged.”

A hadnagy a csata után jelentésében megjegyezte: *„Hogy az én bátor századom egyáltalán ki tudott tartani, azt tábori lelkészünknek, Pater Mayernak köszönjük.”* Egy másik tiszt megjegyezte róla: *„Vagy nem fél a haláltól, vagy egyenesen keresi.”* Vaskeresztet is kitüntették őt, a Németországban akkor már hosszú ideje betiltott jezsuita rend tagját.

Ez a halált megvető bátorság jellemezte később is, Hitler nemzeti szocialistáival szemben is, amikor a szószékről megalkuvást nem tűrően hirdette az igazságot.

Miután hazatért a frontról falábbal, mert amputálni kellett a romániai fronton sebesülés miatt előbb térd alatt, majd térd felett is a lábát, Németországot a háború után megrendítő állapotban találta. Több millió ember maradt a csatatereken, otthon a kórházak tele sebesültekkel, nyomorékokkal, az óriási anyagi veszteség miatt mindenütt nyomor, amelyben az elkeseredés, istentagadás, a forradalmi eszmék burjánzottak. Napirenden voltak a különféle gyűlések, ahol Hitler és nemzeti szocialistái is feltűntek. Ezekbe a gyűlésekbe bekocogott Pater Mayer a falábal és felszólalt, de lehurrogták: „Csuhas, menj a fenébe!” Egy asszony feléje tartotta kisgyermekét, és ordított: „Az én gyermekemet nem kapod a karmaid közelé!” Ez volt a hangulat akkor Münchenben...

Mayer atya a régi lelkesedéssel, a kiállott szenvedésekben megerősödve vetette bele magát a munkába.

1923-ban egy gyűlésen történt, amelynek tárgya az volt, hogy lehet-e katolikus ember nemzeti szocialista, hogy Mayer atya szólásra jelentkezett, és harsogó tapssal fogadták a pódiumon. Ő azonban kijelentette: *„Korán tapsoltak nekem, mert én csak azt fogom*

*világosan kifejtteni, hogy egy német katolikus sohasem lehet nemzeti szocialista.*” Erre lehurrogták, és megvonták tőle a szót.

Hosszú órákat töltött gyóntatószékben. Az amputálás helye a lábán nehézzé tette a hosszú ülést. Valaki megkérdezte, amikor látta, milyen fáradtan jön ki a gyóntatószékből: „Beteg, vagy pedig nagyon megviseli a gyóntatás?” Mayer atya: „*Nemcsak megvisel: a gyóntatás nekem sok kint okoz.*” A gyónók azonban ebből alig láttak valamit, különösen jóságát és türelmét csodálták. Egy Mária-kongreganistája írja: „*Gyermekkoromban tanultam, hogy Isten jóságos és irgalmas. Mayer atya gyóntatószékében azonban éreztem ennek a jóságnak és irgalmasságnak a leheletét.*”

1925-ben bevezette Münchenben a pályaudvari szentmiséket, hogy a kirándulóknak legyen alkalmuk vasárnap szentmisére menni. Az érseki hivatal kétkedő ellenvetéseire ez volt a válasza: „*Eljön még az idő, amikor mindenütt a hívők után kell vinnünk a szentmisét.*” Azóta már autópálya templomok is vannak Németországban.

Minden nagyobb jezsuita házban egy páter feladata volt, hogy a szegényekről gondoskodjék. Münchenben Mayer atya kapta ezt a megbízatást. A szükséges anyagi segítség ismert és ismeretlen jótévköztől jött. Az első világháború után ő maga ment gyűjtő utakra és hozott haza adományokat több ezer márka értékben. Milliók mentek a kezén keresztül. Személyesen kereste fel – falában kocogva – a szegény családokat, hogy segítsen a szegényenlős szegényeken. Ennek a segítő munkának tanúja a müncheni „Caritas” kartotékrendszere, ahol 70000 szegény neve volt található, átlag minden harmadik névnel a megjegyzés: „Pater Mayer támogatja.”

Jóságában jóhiszemű volt, mint egy gyermek, ezért többször kihasználták olyanok is, akiknek nem volt rá szükségük. Egyik hű segítője mesélte el: „Pater Mayer többször adott nekem pénzt és szegények címeit, hogy saját megítélésem szerint segítsek rajtuk. Többször visszavitettem neki a pénzt, mert az adatok, amiket a ’szegények’ megadtak, nem feleltek meg a valóságnak. Ilyen csalódások után szomorúság ült az arcára, de jósága a régi maradt. Jellemző ez a megjegyzése: *’Akit még nem csaptak be, az még nem is tett jót soha.’*”

A második világháború alatt, amikor már maga nem segíthetett, mert száműzetésben volt, buzdította rendtársait, hogy küldjenek a kommunistáknak is csomagokat a koncentrációs táborba. „*Ez a legjobb előkészítése a misszióknak, amelyet köztük még teljesíteni fogunk. Ha érzik szeretetünket, szavunknak is fognak hinni.*”

Börtönbe és a koncentrációs táborba bekerült maga is fogolyként, mert mindig élesen, világosan támadta a szószéken a nemzeti szocialisták helytelen elveit, különösen mióta hatalomra jutottak.

Hamarosan jött részükről egy erőteljes figyelmeztetés és fenyegetés, amely azonban nem használt. Mayer atya prédikált tovább. Erre megtiltották neki a prédikálást. Ő tovább prédikált. Végül 1937. június 5-én letartóztatták. A Gestapo-rendőr később elmondta: „*Nagy benyomást tett rám a nyugalma, amivel bennünket fogadott. Ez a harcos ember szó nélkül, mint egy bárány követett bennünket. A kofferja már elő volt készítve, mintha várt volna ránk.*”

Egy fél év múlva hazamehetett, a büntetés végrehajtására később került sor. Ez alatt az idő alatt prédikált tovább, mint előtte, amíg ismét le nem tartóztatták. Börtönben, koncentrációs táborban és az ettali bencés kolostorban volt házi őrizetben a háború végéig. Más bántódása nem esett. Lehet, hogy Hitler is tisztelte benne az első világháborús hőst.

A müncheni püspökség területén elterjedt egy imádság a hívek között Rupert-Mayer-Ima néven, szívesen imádkozzák az ottaniak:

*Uram, ahogy Te akarod, úgy akarok én járni. És történjék velem úgy, ahogy Te akarod. Csak segíts, hogy megértsem akaratom. Uram, amikor Te akarod, akkor van itt az idő. És amikor Te akarod, én készen vagyok. Ma és mindörökké. Uram, amit Te akarsz, azt elfogadom. És amit Te akarsz, az nekem nyereség. Elég nekem, hogy a Tied vagyok. Uram,*

*mert Te akarod, ezért jó. És mivel Te akarod, ezért bátor vagyok. Szívem a te kezeidben  
nyugszik.*



## Szent Mihály arkangyal



1. Hogy kerülnek az angyalok az egyháztörténelem szereplői közé?
2. Hol, mikor, milyen jelenései voltak Szent Mihálynak?
3. Milyen kegyelmeket kaphatnak a Szent Mihály kegyhelyéhez zarándoklók?

\*

Furcsának tűnhet, hogy egy az egyháztörténelem nagy alakjairól szóló sorozatban egy angyal is helyet kapott. Valójában nem ez furcsa... A furcsaság, a hiba inkább a mi materializmustól fertőzött szemléletünkben van, amely a történelem szereplői között csak embereket, állatokat, növényeket, gazdasági, anyagi tényezőket lát, azoknak tulajdonít szerepet. A történelemnek vannak olyan szereplői is, akik háttérben vannak, nem mutatkoznak látható formában, de biztos, hogy fontos szerepük van. Ezek közé a láthatatlan, de fontos szerepet játszó szereplők közé tartoznak az angyalok.

A történelem láthatatlan szereplőit általában nem közvetlenül, hanem hatásaikból ismerhetjük meg. Vannak azonban esetek, amikor látható alakot, emberi formát is öltenek azért, hogy kommunikáljanak velünk, hogy beleszóljanak a történelem menetébe. Isten Jézusban emberi testet öltött magára, közöttünk lakozott, egészen hasonlóvá lett hozzánk. Isten megtestesülését, földre jövetelét az angyalok nagy számú földre szállása is kísérte, akik

eljöttek, hogy szolgálják a megtestesült Isten Fiát, és azokat, akiknek Ő is a szolgálatára, a megváltására jött: az embereket.

A három legfőbb angyalnak a nevét a Bibliából is ismerjük: Mihály, Gábor, és Rafael. Az Egyház egy napon ünnepli őket. Emberré csak az Isten Fia lett, az angyalok nem testesültek meg, de emberihez hasonló alakot öltve jelentek meg a Szentírás szereplői közül Tóbiásnak, Szűz Máriának, vagy a betlehemi pásztoroknak. Az Egyház történelméből sok angyaljelenést ismerünk, amelyekkel beleszóltak az egyháztörténelem, és a világ történetének az alakulásába is. Rengeteg angyalokról nevezett hely van a Földön, amelyek mind az emberekkel való kapcsolatteremtésükről, az emberiség történetében betöltött szerepükről tanúskodnak. Csak Magyarországon, Szent Mihályról van elnevezve például Mihályfa, Mihálygerge, Mihályháza, Mihályi, Mihálytelep, Mihálymajor, Mihályhalma. És hány Mihály-hegy, van? Olaszországban az angyalokról nevezett helységek száma, amelyben az Angelo név szerepel száz felett van.

Ebben az előadásban Szent Mihály főangyal megjelenéseiről akarunk beszélni. Leghíresebb jelenése, az Olasz csizma sarkantyújában található 850 méter magas hegyen, a Monte Garganon való megjelenése volt, amelyet ma Monte San Angelo-nak neveznek.

A Gargano hegy sziklás csúcaival hatalmasan és méltóságteljesen emelkedik az ég felé a körülötte fekvő dombok közül. Lábainál hullámszik az Adriai-tenger. Az V. századig a hegy csúcsát sűrű erdő borította, a világ pedig mit sem tudott róla. A Nyugat-Római Birodalom bukása után azonban hamarosan ismertté vált, és híre túljutott Itália határain, visszhangzott tőle az egész világ, és kezdte magához vonzani a pápákat, uralkodókat, császárokat, hatalmas urakat, nemeseket és minden nemzetből való zarándokokat. Mi történt?

Hogy valami Szent Mihállyal kapcsolatos dolog történt, azt ismerjük már néhány évvel később keletkezett dokumentumokból. Az események részletesebb leírása körülbelül 200 évvel későbből maradt fenn, amelyben sok, ma legendásnak mondott, elem található. Csakhogy a mai ember hajlandó könnyen legendának, vagyis jámbor olvasmánynak, magyarul mesének minősíteni, minden olyan dolgot, amiben emberi okokkal meg nem magyarázható események, csodák találhatók. De a hívő ember nem csodálkozik a csodákon, mert azokat ma is, nap, mint nap tapasztalja. A most következő történetben, az időbeli távolság és egyéb történeti források hiánya miatt, nem tudjuk ellenőrizni, hogy minden pontosan úgy történt-e, ahogyan leírva szerepel. Ne a sok évszázados régi megfogalmazás szavaira figyeljünk, hanem egy mélyebb funkcióra, arra, hogy a Földön minden hely valakié. Régóta szokás, hogy egyes helyeket felajánlunk, birtokába adunk valakinek, ezzel tiszteletünket kifejezve. Esetünkben ilyen hely a Szent Mihály barlang, egy olyan hely, amely a mennyei seregek fővezérének a tiszteletét szolgálja. A jelenleg használatos Breviáriumot megelőző, II. Vatikáni Zsinat előtti Római Breviárium is ezt a leírást vette át.

Eszerint az első jelenés Krisztus után 490-ben, május 8-án történt. Egy nemes ember egy Siponto-beli úr, akit Garganonak hívtak, és aki a hegy birtokosa volt elvesztette egyik háziállatát. Háromnapos hiábavaló kerestetés után elhatározta, hogy szolgáljaival együtt ő maga keresésére indul. Mindenki ámulatára az állatot egy megközelíthetetlen barlang szájánál térdepelve találták. A gazda látva, hogy onnan élve elhozni nem tudja, mérgezett nyíllal akarta megölni. Azonban a nyíl félútról visszafordult és azt találta el, aki kilőtte. A főúr véresen terült el a földön, szolgálai ezután nagy sietséggel Siponto-i házába vitték.

*A történetek miatt megrémült lakosok a szentéletű püspöktől, Lorenzo Maioranotól kérnek tanácsot és megvilágosítást. Ő az egész nép számára háromnapos böjtöt rendel el. Elérkezett a harmadik nap, amely éppen a 490-ik év májusának 8-ik napja volt. A szentéletű püspök magába mélyedve imádkozott, amikor hirtelen egy angyal jelent meg neki, aki ragyogóbb volt a napnál, és így szól a püspökhöz. „Én vagyok Mihály Arkangyal, aki állandóan Isten színe előtt állok, és úgy akarom, hogy az egész világ tisztelje ezt a helyet, és hogy ez kiváltságos hely legye. Ezen eseménnyel akartam bebizonyítani, hogy minden, ami e*

*helyen történik, Isten Akaratából vagyon, Aki engem e hely pártfogójának és védelmezőjének tett meg.”*

*Örömtől és hálától ujjongott a nép ezen égi üzenet hallatára és szent püspöke vezetésével ájtatos menetben vonult fel a magas csúcsra, ahol a csodálatos barlang volt. Nem kisebb lelkesedéssel futottak a sipontoiak Gargano úrhoz, hogy örömuiket fejezzék ki csodálatos gyógyulása miatt és azért a kiváltságért, amelyet az Ég juttatott neki: vagyis hogy az arkangyali szék az ő birtokán nyert szállást.*

A második jelenés 493. szeptember 19-én volt.

*Odoaker, a Herulok királya, látva, hogy Siponto milyen békét és jólétet élvez a szent Lorenzo Maiorano püspök kormányzása alatt, elhatározta, hogy meghódítja Sipontot. Siponto lakói ismét püspökuikhez futottak tanácsért. Szent Lőrinc püspök ekkor ismét fölment a Gargano Szent Hegyére, és ott könnyek és sóhajok között esedezett az Égi Fejedelem segítségéért. Így érkezett el szeptember hónapja. A győzelemre éhes gótok felszólították a sipontoiakat, hogy adják meg magukat. Szent Lőrinc most is háromnapos szigorú böjtöt, vezeklést és imát rendelt el, és azt tanácsolta híveinek, hogy eszközöljenek ki Odoaker Királytól háromnapos fegyverszünetet. Mindenki megkettőzte imáit és könyörgéseit Szent Mihály tiszteletére. Szeptember 19-ének hajnalán a szent püspök a sipontoi Szűz Mária templomban volt és mély imába merült. Ekkor ismét megjelenni látta az Égi Fejedelmet, aki azt parancsolta a szent püspöknek, hogy a nap negyedik órájában intézzenek támadást a gótok ellen. Ezeket mondta, majd eltűnt. Ezután látták a csodát a sipontoiak és az egész világ. A negyedik órában villámlás, mennydörgés, földrengés, sötétség borította el a földet, és a gótok, egyetlen percnyi késlekedés nélkül, mindent hátrahagyva igyekeztek menekülni. Azt a néhányat, aki megmenekedett az Ég ostoraitól, a sipontoiak vették üldözőbe és megsemmisítették. A szent főpásztor e csodás győzelemért hálaörmenetet vezetett a Gargano csúcsára a szent Barlanghoz.*

A harmadik megjelenés 493. szeptember 29-én történt.

*A Mennyei Fejedelem megjelenésének harmadik évfordulója ájtatos megünneplésére a szent Püspök, minden hívével együtt, ünnepélyes menetben vonult fel a Gargano csúcsára. A Barlanghoz érkezve, szent félelemből és tiszteletből senki sem mert oda belépni. Mindenki visszatért Sipontoba. Ekkor szent Lőrinc elhatározta, hogy a Szentatyát, I. Gelasiust kéri meg, határozza meg ő e szent hely fölszentelésének a napját. A Szentatya elrendelte, hogy a környék püspökei gyűljenek össze Sipontoban, és háromnapos böjttel és imával kérjék Szent Mihályt, hogy méltóztassék ismét kinyilatkoztatni Isten és a saját akaratát. Szent Mihály szívesen fogadta ezen alázatos és bizalommal teljes könyörgéseket, és a harmadik nap éjjelén, tündöklő fénytől övezve, újból megjelent Szent Lőrincnek és így szólt hozzá: „Nem úgy van, hogy ti szentelitek nekem ezt a templomot, mert én magam választottam ki székhelyemül és én magam szenteltem fel. Ti pedig lépjetek be oda, és az én jelenlétemben, mondjatok imákat és mutassatok be Szentmisét, hogy ezzel átadjátok ezt a felszentelt barlangot a népnek. Majd én gondoskodom annak kinyilvánításáról, hogy én magam szenteltem fel ezt a helyet.*

*Örömteli szívvel indult el a hét összegyűlt püspök és a nép még ugyanabban az órában, nagyon ünnepélyes körmenetben, a hegycsúcsra. Szent Mihály, hogy a szent püspököket megóvja a nap hevétől, négy hatalmas testű sást küldött, amelyek közül kettő kiterjesztett szárnyal védelmezte őket árnyékával a nap sugaraitól, a másik kettő pedig, mint két hatalmas legyezőt, mozgatta szárnyait, s ezzel kellemes, hűs levegőt teremtett a jámbor nép fölött. A Szent Barlangnál még más új csodák is vártak a szent püspökökre és a népre. Az egyik kősziklába Szent Mihály jele volt bevésvé. Az oltárt Ő állította fel, és biborszínű takaróval fődte be. Az oltár közepén egy legtisztább kristályból készült kereszt állott, és mindez azt igazolta, hogy a felszentelést isteni segítséggel hajtották végre. Ekkor a szent főpásztor bemutatta az első Szentmisét az összes püspök és a nagyszámú nép jelenlétében. A*

*Katolikus Egyház ennek a csodálatos eseménynek az emlékét ünnepli minden évben szeptember 29-én.*

Időrendben haladva egy jó fél évszázad telt el, amikor nem kisebb személynek, mint Nagy Szent Gergely pápának jelent meg Szent Mihály angyal Rómában Hadrianus császár síremléke felett, amikor éppen a városban tomboló pestisjárvány megszűnéséért könyörögtek. A pápa Szent Mihály főangyalt látta, amint angyalok éneke közben visszadugta hüvelyébe kardját. Ez a jelenés a járvány végét jelezte. Ennek emlékére áll ma is Szent Mihály angyal bronzszobra Hadrianus mauzóleuma felett, amit ezután Angyalvárnak neveztek, és a pápák egyik szállása lett.

Ugyancsak pestis járványt fékezett meg Szent Mihály 1656. szeptember 22-én, amikor a Gargano hegy lábainál fekvő Manfredonia püspökének jelent meg.

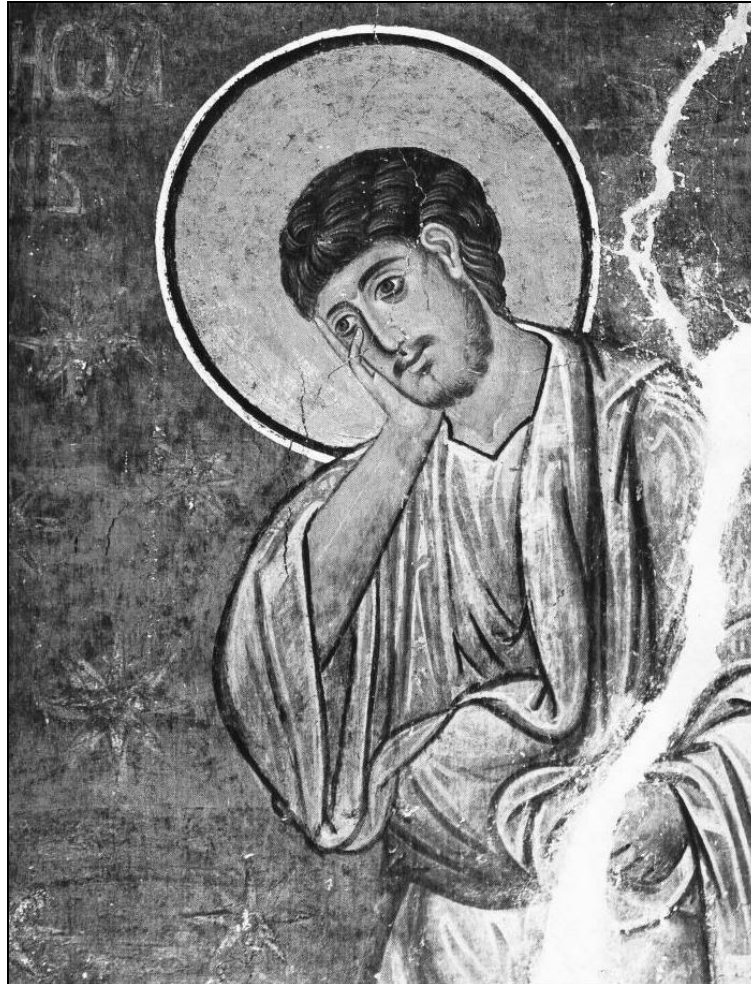
Gargano hegyén Monte San Angeloban a szentély bejáratánál a látogatót a következő felírat fogadja. Terribilis est locus iste. Hic domus Dei est et Porta Coeli. Magyarul: Félelmetes ez a hely. Itt van Isten háza és a mennyország kapuja.

Nemrég jártam ott egy zarándokcsoporttal. A szentély bejáratánál egy a nép fiaiból való önkéntes idegenvezető kezdte magyarázni a hely történetét. Azt mondta, a pápáknak kötelessége elzarándokolni az Egyház legfőbb angyali pártfogójának erre a kegyhelyére. Azt is mondta, hogy Szent Pio atya három havonta gyalog elzarándokolt ide. Órola valóban elképzelhető, hogy gyakran felkereste ezt a kegyhelyet, hiszen San Giovanni Rotondo-tól 25 kilométernyire fekszik. És sok pápáról tudjuk, hogy az egyház fejeként is elzarándokolt ide, hogy az egyház kormányzásának emberileg megoldhatatlan feladatához az Egyház főpátrónusának a segítségét kérje. Pápaként utoljára II. János Pál pápa járt itt, a mostani pápa bíborosként többször is.

Az ide látogatók elsősorban az Istennel való kiengesztelődés kegyelmében részesülnek. Ha megfelelő lelkülettel érkeznek, megtapasztalnak valamit Isten és a mennyei seregek vezérének a fenségéből és átélik egyszerre saját nyomorúságukat és Isten irgalmát. És felajánlva magukat Szent Mihálynak biztosabb léptekkel járhatnak azután a mennyország felé vezető úton, amelynek kapujában a Paradicsom legfőbb angyali fejedelme várja majd őket.

Nagyon sok szentet ismerünk, akik közvetlen kapcsolatban voltak angyalukkal, látták őket, beszélgettek velük, elfogadták irányításukat. Egyikük közülük, ha megérkezett egy helyre, elsőként annak a helynek az angyalát köszöntötte, mert hiszen nemcsak az Egyház, és az egyes személyek állnak az angyalok oltalma alatt, hanem az országok, a vidékek, a városok, a falvak, és a családok is. Van egy különleges téma is. Ez pedig a gyermekekre való gondos odafigyelés. Mert Jézus mondja, hogy angyalaik az égben szüntelenül látják a Mennyei Atya arcát. És hogy aki őket megbotránkoztatja, azaz bennük kárt tesz, annak jobb lenne, ha malomkövet kötnének a nyakára, és a tengerbe dobnák.

## János apostol (születésének és halálának pontos évét nem ismerjük)



1. Mi az, ami Jánost megkülönbözteti a többi apostoltól és a másik két oszloptól, főapostoltól?
2. Mit jelent a tisztaság?
3. Hogyan vezethetők le a szeretetből Isten többi tulajdonságai?
4. Milyen volt János apostol eredeti természete, gondolkodásmódja?
5. Hogyan változtak meg ezek a tulajdonságai, milyenné vált?
6. Péter és János apostolok miben különböznek egymástól?

\*

A mi Urunk Jézus Krisztus, amikor megalapította egyházát személyesen választott ki vezetőnek 12 apostolt (magyarul: küldöttet). Köztük is volt egy „belső kör”, akikre többet bízott, és akiknek más-más szerepet szánt. János apostol, testvérével Jakabbal és Péterrel az apostoloknak ehhez a belső köréhez tartozott. Pál apostol azt mondja, hogy ezt a három apostolt oszlopoknak nevezik. Szeretnénk most e három oszlop közül egyikre feltekinteni.

Mi az, ami Jánost megkülönbözteti a többi apostoltól és a másik két oszloptól, főapostoltól?

A Római Katolikus Egyházban a celibátus intézménye elterjedt nemcsak a szerzetesek, hanem a nyugati egyházban papok között is. Ez ugyanaz az életállapot, amit Jézus élt. Jézus is, az ő édesanyja, Mária is, és nevelőapja József is így élt. Ez az élet a mennyek országáért, az emberek megváltásáért vállalt szüzesség állapota. Az apostolok között János apostol élt ilyen életet.

Az apostolok legtöbbje házasember volt, amikor megismerték Jézust, és így szegődtek nyomába, lettek követőivé, később küldötteivé. János még nem volt házas. Húsz év körüli fiatal ember lehetett, amikor Keresztelő János tanítványaként megismerte Jézust a Jordánnál való megkeresztelésekor. Az Üdvözítő személye, és tanítása teljesen magával ragadta. Jelen volt Jézus nyilvános életének szinte minden eseményénél, olyanoknál is, ahol a többiek nem lehettek jelen, mint például Jairus leányának a feltámasztásánál, Jézus színeváltozásánál, vagy Jézus elfogatása előtt az Olajfák hegyén, amikor a Megváltó minden emberért gyötrődött. János volt az, akit Jézus beavatott az ő titkaiba. És a többi apostol, ha szeretett volna valamit megtudni ezekből a titkokból, akkor Jánoshoz fordult, mint Péter az utolsó vacsorán, amikor szeretne valamit megtudni, hogy ki az áruló. János közvetlenül Jézus oldalán foglalt helyet. Intett neki, hogy kérdezze meg, hogy ki az.

A Szentírás úgy emlegeti őt, mint a szeretett tanítványt. Az egyház hivatalos imádságában, a zsolozsmában János apostol ünnepén a reggeli dicséret antifónáiban ez szerepel például: „*János, a szűzi tanítvány, akire Krisztus a kereszten a Szűzanyát bízta*”.

Szeretet, tisztaság, szüzesség. Ezek János apostol életének a fő vonásai. Többi tulajdonságai is ezekből következnek, ezek kibontakozásai.

Kezdjük a tisztasággal. A tisztaság nem külső, rituális értelemben vett tisztaság. Nem bizonyos, törvények által tisztátalannak nyilvánított tárgytól, dolgoktól, cselekvésektől való tartózkodás, távolmaradás. Jézus az ő országában, az Újszövetségben nem alkalmazta ezeket az ószövetségi rituális előírásokat, emberi hagyománynak minősítve, elvetette ezeket. Helyükbe azt a tisztaságot tette, amit ő és az ő legszorosabb követői éltek.

A tisztaság ellentéte nem a piszkosság, nem a szennyezettség. Hogy a magyar „tisztá” szónak nem a piszkos, a szennyes az ellentéte, jól mutatják az olyan kifejezések, mint „ez a gyerek tiszta apja, tiszta anyja”, vagy „édes fiam, már megint tiszta piszok vagy”. A tisztaság tehát homogenitást, vegyítetlenséget, keveretlenséget jelent. Az Isten és az ember kapcsolatára vonatkoztatva a tisztaság az ember részéről Istennel való azonosságot, az ő igazságaival, céljaival, szándékaival, értékeivel való azonosultságot jelent.

Ki Isten? Éppen János apostol megfogalmazásából tudjuk, hogy Isten szeretet. A szeretet Isten legnyilvánvalóbb, legkiemelkedőbb tulajdonsága. Isten azonos minden tulajdonságával. Ha Isten szeretet, ahogy János apostol írja, akkor a szeretetből célszerű levezetni Isten többi tulajdonságait is. Isten összes többi tulajdonsága mintegy a szeretetből nő ki. Szoktuk azt is mondani, hogy Isten maga a hatalom, maga a bölcsesség, maga az irgalom. Ha a szeretetből vezetjük le Istennek ezeket a tulajdonságait, akkor azt kell, hogy mondjuk: a hatalom a működő szeretet, a bölcsesség a tanító szeretet, az irgalmasság a megbocsátó szeretet. Mindebből következik, hogy a hatalom Isténben nem önkényes uralmat jelent, hanem a szeretet érvényesülését szolgálja. A bölcsesség nem önmaga csodáztatását, és nem az igazság elrejtését jelenti, hanem a szeretet megmutatását és kifejtését az élet minden megnyilvánulásában. Az irgalom pedig nem gyengeség, hanem ugyancsak a szeretet megnyilvánulása, amely figyelembe veszi az emberi gyengeséget, esendőséget is. És Isten egyéb tulajdonságai is levezethetők az ő szeretetéből. Benne minden a szeretetet szolgálja.

János apostol egész élete is, ahogyan Jézusé, nem más, mint a szeretet kibontása, megmutatása, érvényesítése, a szeretet szolgálata. Jézus azért jött el, lett emberré, hogy elhozza nekünk az Atya szeretetét és érvényesítse azt ebben a mi bűntől szennyezett és



megsebzett emberi világunkban. János apostol egész lényével ráhangolódott erre a szeretetre, amennyire emberileg ez egyáltalán lehetséges, azonosult vele.

Jézus számára is óriási erőfeszítést, áldozatot jelentett, hogy isteni természetéből kiüresítve önmagát, emberi természetében azonosuljon újra az isteni akarattal, hogy emberként isteni módon szeressen. Ezt Jézushoz a leghasonlóbban, vagyis a legtisztábban, a legtökéletesebben az Ő Édesanyja valósította meg, aki egy volt isteni Fiával, és utánozta az ő életmódját, életállapotát is. Benne minden az ő Fiát, az ő személyét, az ő tanítását, az ő életcélját szolgálta. Azonosult Szent Fiával életmódjában is. Jézusnak nem volt felesége, nem voltak fizikai értelemben vett gyermekei, de ő minden embert oly módon szeretett és szeret, hogy minden ember az ő gyermeke, mindenki az ő testvére, anyja, nővére és rokona – az ő saját szavai szerint.

A Szűzanyának sem volt más gyermeke, Szűzanyának sem volt olyan értelemben házastársa, hogy tőle született volna gyermeke, és akivel úgy élt volna együtt, ahogy férj és feleség együtt élnek. És a Szűzanyának is, Jézushoz hasonlóan, minden ember a gyermeke, nővére, fivére, rokona. Mária minden embernek az égi édesanyja, mert azzal az isteni szeretettel, amelyet befogadott, amellyel azonosult, minden embernek az életét, az örök üdvösségét gondozza, ápolja, szolgálja, mint minden igazi édesanyjának a példaképe.

Jézushoz és Máriához Jézus emberi környezetéből szeretetben, életformában, életérzésben, tanításban a legtökéletesebben János apostol kapcsolódott. Jézus a keresztt alatt Jánosra bízta a számára legkedvesebb embert, édesanyját, és édesanyjára Jánost.

János apostol szüzessége, amellyel Jézus és Mária szűzi életformáját követi, ennek az isteni szeretettel való azonosultságnak a kifejezése. Többféleképpen lehet valaki szűz. Lehet kényszerűségből, ha nem veszi senki feleségül, vagy ha nem talál magának való feleséget. Az ilyenek vagy megmaradnak állapotbeli tisztaságukban, vagy alkalmi örömeiket keresnek. De van szándékosan vállalt szüzesség is. Azok szüzessége, akik Jézus iránti szeretetből, mint János apostol, és az Isten országáért, vállalják a szüzességet.

A tisztaság rendkívül nagy érték. Van házassági tisztaság. És van szűzi tisztaság. Az utóbbira való meghívás nem érdem, hanem isteni adomány.

A világ megveti, kigúnyolja a tisztákat. De ha van még némi világosság a földön, az a tisztáknak köszönhető, a tiszta házásoknak és a tiszta szüzeknek. Ők Isten szolgálói és meg tudják érteni Istent, képesek újra meg újra elismételni, és életükben megvalósítani az Ő szavát. Jézus azt mondta: „Boldogok a tisztaszívűek, mert meglátják Istent.” Meglátják Istent már itt a földön, ők, akiknek a gondolatait nem veri bilincsbe az érzékiség. Ők látják Istent, hallják, követik Őt és megmutatják másoknak is. Ezt tette János apostol is.

Jánosnak a Jézusban emberré lett Istennel való azonosulása nem ment könnyen. Meg kellett fosztania magát még saját gondolkodásmódjától, ítéletmódjától, természetes hajlamaitól is. Két részletet is megőriztek az evangéliumok Jánossal kapcsolatban, amelyek mutatják, hogy milyen volt eredeti természete, gondolkodásmódja, milyenek voltak törekvései.

Az egyik rossz tulajdonsága a törtetés, a többiek fölé való kerekedés vágya, a másik a harag és a bosszúállás volt. Odaállt testvérevel Jakabbal Jézus elé, vagy – egy másik evangélium fogalmazása szerint – legalábbis eltűrte, nem ellenezte anyja kérését, hogy Jézus jobb és bal oldalára kerüljenek az ő országában, amikor majd elképzelésük szerint Jézus elfoglalja helyét a trónon. Ismerjük, hogy Jézus ambíciójuknál megragadva őket, hogyan vezeti rá a testvérpárt és a többi apostolt, hogy az ő követése elsősorban a vele való szenvedésben való azonosulást jelent, és csak utána uralkodást.

János másik jellemzője, ami miatt Jézus Boanergésznek, vagyis a mennydörgés fiainak nevezi Jakabot és Jánost, a haragos, indulatos, bosszúálló természet. Amikor az egyik szamariai város ellenségesen viselkedik Jézussal, akkor ők, igaz Jézus iránti szeretetből, de az Isten nyilat akarják lehívni erre a városra, hogy megeméssze annak lakóit.

Jézus keményebben megdorgálja őket: „Nem tudjátok, milyen lelkületűek vagytok. Az Emberfia nem azért jött, hogy elveszítse a lelkeket, hanem hogy üdvözítse őket.” Jézus nem áll bosszút azokon, akik fájdalmat okoznak neki. János minden bizonnyal megtanulta a leckét, hogy ki kell tépnie a lelkéből minden rendezetlenséget a szeretettel kapcsolatban. Az ilyen rendezetlenség ma azt sugallja, hogy büntethessen. Holnap büntet, kérés nélkül. Holnapután büntet ok nélkül is. A lesüllyedés könnyű... János megtanulta a leckét, hogy a szeretet Istenével való azonosulás megköveteli az embertől, hogy megfossza magát minden durvaságtól embertársaival való kapcsolatában.

János apostol lelkületének a kulcsa a Mesterével való kapcsolatban keresendő. Ez a legfontosabb kapcsolat az életében. Ennek rendel alá mindent. Ez határozza meg az emberekkel, az Üdvözítő Édesanyjával, a többi apostollal és tanítvánnyal való kapcsolatát is. Mesteréről felismeri, hogy ő nemcsak egy földi mester és tanító, hanem az Üdvözítő, maga Isten, aki a Szeretet. Ő ennek az Isteni Mesternek a tanítványa. Ez neki elég. Megtanulta a leckét, hogy ez a legfontosabb, nem kell keresni az elsőséget, nem kell a saját fontosságát hangsúlyozni, jobb azt inkább elrejtteni.

Ez az elrejtőzés, háttérbe vonulás és a Mester kiemelése evangéliumának sok részletéből szemünk elé tűnik.

János, láttuk, be volt avatva Jézus életének legfontosabb történéseibe, de sose tetszelgett hiú módon ezekkel a kiváltságokkal. Inkább, úgy tűnik egyenesen szenvedést okozott neki, amikor fel kellett ezeket fednie. Nézzünk néhány ilyen részt evangéliumából!

Evangéliumának első fejezetében számol be a Jézussal való találkozásáról. „*Másnap megint ott állt János két tanítványával... E szavak hallatára a két tanítvány Jézus nyomába szegődött... A kettő közül, aki János szavára követte, az egyik András volt. Reggel találkozott testvérével...*” (Jn 1,35-41) János nem nevezi meg saját magát, hanem elrejtőzik András mögé, csak az ő nevét említi.

Kánában is ott volt Mesterével és azt mondja: „*Jézust is meghívták, tanítványaival együtt... és tanítványai hittek benne.*” (Jn 2,2-11) A többiek szorultak rá a hitre. Ő már hitt. De azonosítja magát a többiekkel, mintha neki is szüksége lett volna csodákat látni ahhoz, hogy higgyen.

Tanúja volt annak, amikor Jézus először űzte ki a kereskedőket a Templomból, amikor Nikodémussal beszélt, és más fontos történéseknek is, de sose mondja „én ott voltam”, hanem úgy beszél, mint a kánai csodával kapcsolatban tette, és azt mondja: „tanítványai”, akkor is, ha egyedül ő volt ott, vagy csak egyvalaki volt ott vele. És szinte mindig így tesz, sose nevezve meg magát, hanem mindig társait helyezi előtérbe, mintha nem ő lett volna a leghűségesebb, a mindig hűséges.

Figyeljük meg a finomságot, amellyel elmeséli az Utolsó Vacsorán történeteket! A többiek is elismerik, hogy ő az, akihez fordulhatnak, amikor meg akarják tudni a Mester titkait! *Erre a tanítványok egymásra néztek, mert nem tudták, melyikükről mondta. A tanítványok közül az egyik, akit kedvelt Jézus, az asztalnál Jézus mellett ült. Simon Péter intett neki, és kérte: »Kérdezd meg, kiről beszél.« Erre Jézus keblére hajolt, és megkérdezte: »Uram, ki az?«* (Jn 13, 22-24)

Akkor sem nevezi meg magát, amikor elfogatása után követi Jézust. Nem mondja: „Én követtem az Urat”, hanem: „*Simon Péter és egy másik tanítvány követte Jézust. Mivel ez a másik tanítvány ismerőse volt a főpapnak, bejutott Jézussal a főpap udvarába*” (Jn 18,15). A Szenvedés óráiban is ott van Jézus közelében. Ezeknek az óráknak a borzalmi férfivá érlelik a körülbelül 23 éves fiatalembert. Az apostolok között ő az egyetlen, aki mindvégig kitart, jelen van, szeretetteljesen, részvétellel, hősieken. Jelen van Krisztus mellett, édesanyja mellett, a megvadult Jeruzsálem előtt. Elhallgatja nevét még akkor is, midőn a kereszt alatt állva a Haldokló szavait hallja, és tolmácsolja: „*Asszony, íme a te fiad*”, „*Íme a te anyád*” (Jn 19,25-27). Ő a névtelen „tanítvány”, nincs más neve csak az, hogy „a tanítvány”.

Isten Anyjának „fiává” lett, de még ez a megtiszteltetés sem kábítja el, hanem a feltámadásnál is csak azt mondja: „*Péter és a másik tanítvány elindult, és a sírhoz sietett. Mind a ketten futottak. De a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter, és hamarabb ért a sírhoz. Benézett,... de nem ment be.*” (Jn 20,3-6) A kedves alázatosság jellemvonása! Ő, a kedvelt, a hűséges, engedi, hogy Péter, a fő, jóllehet gyávaságból vétkezett, elsőnek lépjen be. János nem ítéli el őt. Péter az ő főpapja. Segíti őt a maga alázatos tapintatával, mert még a „vezetőket” is lehet, sőt kell segíteniük a beosztottaknak. Hány beosztott sok tekintetben kiválóbb a „vezetőknél”!

János magatartása örök példa minden beosztott, minden alattvaló számára, hogy sohase tagadják meg az együttérzést a legitim „vezetőktől”, akik meggörnyednek a teher alatt, amelyet nem bírnak hordozni, vagy akiket megrészeget, és elvakít a megtiszteltetés. Az ilyen szent alattvalók, beosztottak, Cirenei Simonként, János apostolként segíthetik előljáróikat a teherhordozásban, Jánusként előre futhatnak, és tapintatosan terelhetik a „Pétereket”, és utána megállnak, és engedik őket belépni, tiszteletből hivataluk iránt. Lehetnek olyan beosztottak, akik – az alázatosság remekműveiként – nem alázzák meg a „Pétereket”, akik értetlenek, és nem tudnak hinni, hanem vállalják még a hitetlenkedő szerepét is, hogy a hitetlen, az értetlen „Péterek” hitre, helyes belátásra jussanak.

Ami Jánost illeti, egészen háttérbe helyezi magát. De amikor mond valamit, ami mindinkább isteni fényben tünteti fel Isten megtestesült Igéjét, akkor János felemeli a leplet, és kinyilvánítja a titkot.

Voltak, akik közönséges népvezérként akarták feltüntetni Jézust. Sőt csapdát is állítottak neki, hogy tönkretegyék őt. János apostol evangéliumának hatodik fejezetében leírja: „*Jézus észrevette, hogy körül akarják venni, erőszakkal meg akarják tenni királynak, azért visszament a hegyre, egyedül.*” (Jn 6,15) Feljegyzi a hívők számára Krisztusnak ezt az óráját, hogy tudják, mily sok és sokféle kísértése és küzdelme volt Krisztusnak, az Embernek, és hogy a Sátán nem kímélte meg semmiféle cselvetéstől, hogy csapdát állítson neki, hogy tönkretegye Őt. De Jézus azért nem lett földi király, mert nem akart földi király lenni. Mert az Ő Országá nem e világból való.

Jézus Péterre, mint sziklára alapítja egyházát, és azt ígéri neki, hogy a pokol kapui sem vesznek erőt egyházán. A későbbi korokban azonban sokan lesznek, akik Jézust elismerik, de a Péternek adott hatalmát nem. János az ő számukra is világítótorony, amelyhez igazodni tudnak azok is, akik iránytű nélküli hajókon utaznak. János apostol evangéliuma, levelei és a Szentírás utolsó könyve iránytű az ő számukra is. János Jézus iránti szeretete szavakba öltözik. És akik keresik a világosságot és a vigasztalást, mert kielégítetlen lelkük nyugtalanítja őket, mert szenvedéseikben részvétre szorulnak, János apostolhoz mennek majd, és megtalálják őt sokan azok közül is, akik nem tartoznak majd a Péterre alapozott egyházhoz, sőt más egyházhoz sem. Így János apostol szeretetével szolgálja Mesterét halála után is.

A hagyományban bizonytalanság uralkodik afelől, hogy Mária Efezusban vagy Jeruzsálemben halt-e meg. Szent Iréneusz szerint Péter és Pál vértanúsága után János Efezusban telepedett le, és Domitianus uralkodása alatt Rómába vitték, ahol ki akarták végezni, 94 táján, és forró olajba dobták. Miután az nem ártott neki, Patmosz szigetére száműzték. Ott részesült a látomásokban, amelyeket megörökített a Jelenések könyvében. Domitianus halála után, 96-ban visszatért Efezusba, és valószínűleg ekkor írta meg evangéliumát.

Feljegyezték róla, hogy öreg korában mindig csak azt ismételte tanítványainak: „Gyermekeim, szeressétek egymást!” Mikor megkérdezték tőle, miért ezt mondja mindig, azt válaszolta: „Mert ezt mondta az Úr, és ha ezt teszitek, eleget tesztek.” Szent Epifánusz szerint János 94 éves korában halt meg Efezusban.

Az apostolok közül Máté mellett Ő írt evangéliumot. Őt tartjuk a Jelenések könyve, és még három levél szerzőjének.

János apostol talán leghíresebb mondata: Isten szeretet (1Jn 4,8). De két verssel korábban igazságnak is nevezi Istent. Ez azonban nem ellentmondás, mert Isten szeretet is, út is, igazság is, élet is. Ezen kívül még hatalom is, jóság is, irgalom is.

## Szent Ambrus (339–397)



1. Világi karrierje
2. Nagy Teheodosius császárral való kapcsolata
3. Véleménye az arcfestésről
4. Miből vezeti le a cölibátust, a szüzi életformát?
5. Milyen tanácsokat ad a házassággal és gyermekneveléssel kapcsolatban?
6. Hogyan gondolkodik a halálról?

\*

Szent Ambrus Trierben született, a mai Németország területén, az akkori Római Birodalom Gallia provinciájában 339 táján. Apja Gallia kormányzója volt. Hárman voltak testvérek. Nővére, Marcellina nálánál 10 évvel, bátyja, Satyrus 2 évvel volt idősebb. Édesanyja egy csodálatraméltó keresztény asszony volt. Mindhárom gyermekéből szent lett. Férje halála után gyermekivel Rómában telepedett le, és Liberius pápa kezéből vette át lányával együtt a fátylat, annak jeleként, hogy mindketten egészen Istennek szentelik életüket. Ambrus később leírta ezt a felemelő szertartást, és megörökítette a pápa beszédét is. Ez nem kolostorba vonulást jelentett – akkortájt, arrafelé még nem voltak kolostorok – hanem azt, hogy otthonukban éltek Istennek szentelt életet.

Ambrus irodalmi és jogi tanulmányokat folytatott bátyjával együtt, hogy a birodalom tisztviselői karában kapjanak helyet. A siker nem maradt el. Nagy Konstantin császár, aki a kereszténységnek is szabadságot adott, a birodalom fővárosát Rómából Milánóba tette át. Nagyvonalú építkezések indultak, Milánó Róma versenytársává vált. Ambrus harminc évesen ennek a birodalmi fővárosnak a prefektusa, azaz kormányzója lett, vagyis a város legfőbb ura. Mai fogalmakkal polgármester, rendőrfőnök és bíró egy személyben.

Nagy Konstantin császár fia, II. Konstantin császár, bár szigorú törvényeket hozott a pogányság ellen, viszont ariánussá lett, és a hithű katolikus püspököket, és magát Liberius pápát is, számkivetésbe küldte. (Az ariánizmus Jézus Isten voltát vonta kétségbe.) Így került Milánó püspöki székébe is egy ariánus püspök. Ez a püspök 374-ben meghalt. Akkor viszont már a katolikus V. Valentiniánus ült a császári trónon. A szomszédos hithű püspökök azzal a kérelemmel fordultak hozzá, hogy ő nevezzon ki püspököt Milánóba. Ő azonban a püspökökre bízta a választást. A város katolikus és ariánus lakossága egymásra támadt. Különösen nagy volt a feszültség a püspökválasztás napján. Ambrus – nem mint püspökségre jelölt, hanem mint a város kormányzója – azért jelent meg a választás napján a templomban, hogy a nagyobb rendbontást megakadályozza. Ám a választás folyamán egyszer csak egy gyermekhang hallatszott: „Ambrus a püspök!” És a jelenlévők egy szempillantás alatt magukévá tették ezt a „választást”. De nem így Ambrus. Sehogyan sem akart beletörődni a dologba. Még meg sem volt keresztelve, csak katekumen, vagyis hittanuló volt. Előbb különféle elterelő manőverekkel kísérletezett. El is menekült Milánóból, de visszavitték, és fogolyként őrizték saját palotájában. Újra elmenekült, és a magányban érett meg benne az elhatározás, hogy elfogadja Isten akaratát. A püspökök közben megírták a történeteket a császárnak, és arra kérték, hogy engedje át Ambrust az állami szolgálatból az Egyház szolgálatába. A császár kifejezte az óhaját, hogy minél előbb szenteljék püspökké. Előbb a keresztelés következett, utána a pappá, majd püspökké szentelés, 374. december 7-én.

Püspökké szentelésével új szakasz kezdődött életében. Komolyan és nagy lelkiismeretességgel kezdte tanulni a püspöki teendőket. Életmódját is hivatalához alakította. Személyes birtokait az egyháznak ajándékozta, csupán nővére számára kötött ki eltartást. Kerülte a fényűzést. *„Egyszerű főzelék – írja – szíves vendégszeretettel felszolgálva, többet ér, mint válogatott ételekben bővelkedő lakoma, melyet nem igaz szeretet talál fel.”* Napjait munkával, imádsággal és tanulással töltötte. Maga Damasus pápa küldte hozzá a tudós Simplicianus nevű papot, hogy a hittudományban kiképezze. Ambrus sokat imádkozott. Különösen szívesen tette ezt a vértanúk sírjainál.

Jézus, Szűz Mária és Szent József életével, és Jézus áldozatos kereszthalálával bevezetve, a kereszténységgel két új életforma kezdett jelentősebben terjedni: a szűz és a vértanú. Ambrus beszédeiből és az ezeknél is beszédesebb cselekedeteiből mindkettő reflektorfényben, sőt díszkivilágításban áll előttünk. Láttuk, szívesen imádkozott vértanúk sírjainál, hogy magukba szívja azok hősi lelkületét, akik tudtak úgy szeretni, ahogy Jézus: önfeláldozóan, életüket is oda áldozva. Ambrus az ő hitükből merített erőt, amikor többször is az ariánus anyacsászárnétól veszélyeztetve, ostromzár alá helyezve olyan helyzetben volt, hogy ő is vértanúvá lehetett volna, ha Isten nem szán neki más sorsot. Később is egyik legnagyobb öröme volt, ha vértanúk sírjait fedezte fel, vagy templomot építhetett értékes ereklyéik fölé.

A szűzi életformát, amely Ambrus korában már a birodalom fővárosaiban is virágzott, és amely éppen az ő tevékenysége folytán még inkább elterjedt, Jézusra és Szűz Máriára alapozza. *Ne csodálkozzunk, hogy angyalokhoz hasonlítatnak azok, akik az angyalok Urával lépnek frigyre. Ki is tagadhatná, hogy ez az élet az égből szállt alá, mikor nem igen találunk rá a földön, csak miután Isten e földi testbe szállott alá. Akkor a Szűz méhében fogant, és az Ige testté lőn, hogy az ember istenné lehessen.*



Ambrus szerette a liturgiát, és azon fáradozott, hogy a nép énekléssel vegyen részt benne. Ezért ő maga is írt himnuszokat, és dallamot is adott hozzájuk a görög dallamkincsből. Tőle származik például az egyház szép hálaéneke a Te Deum.

Személyes tapasztalataiból ismerte, hogy hiába kapott szabadságot a kereszténység a 4. század elején, a társadalmat azonban még nagyon kevésbé hatotta át a kereszténység szelleme. Ezért különös figyelmet szentelt az Evangélium erkölcsi követelményeinek, annak hogy az emberek éljék is az Evangéliumot.

A három kortárs nagy nyugati egyházatyát egymással összehasonlítva Jeromos ügyesebb vitázó, a dogmák és a Szentírás tanultabb magyarázója volt. Ágoston mélyebben szántó filozófus és teológus, Ambrus mindkettőjükénél nagyobb erkölcsstanító.

Ambrus, bár nagy volt politikusnak is, de az a hatás, amelyet az emberek erkölcsükben és szokásaikban is kereszténnyé tétele érdekében beszédeivel, leveleivel és írásaival kifejtett, sokkal maradandóbb, mint a politika terén elért sikerei. Ez utóbbiak közül csak egyet említünk, de ez is inkább erkölcsi, mint politikai siker volt.

Ambrus, bár jó kapcsolatban volt Theodosius császárral, de vele szemben is tudott kemény lenni. Tessalonikában meggyilkoltak egy gót parancsnokot. Theodosius, bosszúból, hétezer embert gyilkoltatott meg. Amikor a szörnyű vérengzés híre megérkezett Milánóba, a püspök kiközösítette a császárt, és fölszólította, hogy nyilvánosan tartson bűnbánatot, csak azután fogadja vissza az egyházba. Theodosius azonban nem törődve a fölszólítással, megjelent a templomban, hogy részt vegyen a misén. Ambrus elébe ment az előcsarnokba, és megtagadta tőle a belépés jogát, mondván: „*Úgy látszik, császár, gyilkosságod szörnyűségét most sem ismered be, mert magas állásod meggátol a belátásban... Merészeléd imára kulcsolni a kezedet, amikor emberi vér csöpög róla? Menj csak, és vedd alá magadat a kiközösítésnek!*” Amikor a császár azzal védekezett, hogy Dávid is vétkezett, Ambrus így felelt neki: „*Ha már a bűnös királyt utánoztad, kövesd a bűnbánó Dávidot is!*” A császár bosszúsán elment. 390 karácsonyán azonban vezeklő ruhában jelent meg a templomban, s kérte a püspöktől a bocsánatot és az Egyházba való visszafogadást. Öt évvel később Ambrus mondta a császár ravatalánál a gyászbeszédet. Theodosius nagy katonai győzelmeket aratott, újra egyesítette egy rövid időre a kétfelé szakadt római birodalmat. Bizonyára ez a bűnbánó tette is hozzá járult ahhoz, hogy Nagy Theodosius néven vonult be a történelembe.

Visszatérve az erkölcsstanító Ambrushoz – beszédeit, és liturgikus himnuszait olvasva – még ha nem is lett volna valós az a történet, amit csecsemőkorából róla fennmaradt, érthetővé válik, hogy ilyen legendát költöttek róla. E történet szerint Ambrus bölcsője egyszer kint volt a ház udvarán. Egyszer csak egy méhraj zúgta körül, és rátelepedett a bölcsőre. A méhek teljesen ellepték a gyermeket, még a szájába is bemásztak, mintha csak szőlőfürt lett volna, amelyből a méhek nektárt szívnak. Anyja rémülten kiáltott föl: „Ha ez a gyermek életben marad, nagy ember lesz belőle!” De a kicsi Ambrust egyetlen méh sem szúrta meg és semmi baja nem esett.

A Szentírás könyveit magyarázva adja elő erkölcsi tanítását. A Teremtés könyvéről elmélkedve, mikor arról szól, hogy Isten a saját képmására teremtette az embert, akkor az mondja, hogy ez az istenképiség az emberi arcon is látszik, Isten maga festette rá az életerő pírját. Gondolatát a mai szépségkultuszban élő emberek számára egy meglepő fordulattal így folytatja. *Elpusztítod e képet ó asszony, ha arcodat festékekkel bekened, mesterséges pírba borítod. Ez a bűn pírja, nem a tisztessége, a csalásé és nem az ártatlanságé. Ez a pirosság ideig-óráig tartó, melyet vagy az esővíz, vagy az izzadság letöröl. Ez a pirosság megtéveszt és téged is megcsal, mert annak sem tetszel vele, akinek tetszeni akarsz, mivel látja, hogy nem a tied, amivel tetszeni kívánsz. És emellett visszatetszel a Teremtőnek, aki az ő képét benned tönkretéve látja.*

Ugyanerről a témáról egy más alkalommal ezt mondja. *Mily döreség a természetből kapott arcot megváltoztatni, festék után nyúlni. (Az ilyen asszony) fél férjének ítéletétől szépségét*

*illetőleg, de a maga ítéletét elárulja! Mert mikor másoknak tetszeni vágyik, önmagának már nem tetszik. Kell-e rútságodnak igazabb bírálója, ó asszony, mint amilyen tenmagad vagy, hiszen félsz olyannak látszani, mint amilyen vagy? Ha szép vagy, miért rejtet el? Ha rútvagy, miért mutatod magad csalással szépnak?... De még ha szép vagy is, mennyi költségbe kerül, hogy visszatetszést ne arass? Nyakadon drágagyöngy, vállaidról aranyos ruha omlik alá. S mennyi csáb az illatszerekben! A fülek drágakövekkel terheltetnek meg, a szembe idegen szín keveredik. Mi marad meg saját mivoltában, mikor annyit megváltoztatasz magadon?*

Noéról és a vízözönről elmélkedve a földet elpusztító vízözön szerepét az emberben szerinte a kéjvágy tölti be. Ha meg nem fêkezik, elárasztja az egész embert, hogy maga alá temesse. *Tartsd kézben vágyaidat – írja – és összes érzelmeidet hajtsd az értelem uralma alá! Szokj hozzá ahhoz, hogy a lélek parancsainak engedelmeskedj! Józansággoddal meg fogod tudni szabadítani még alantas ösztöneidet is az áradás veszedelmeitől.*

Ábrahámról szóló művében a házassághoz ad tanácsokat. *Az igaz férfiút – írja – nemcsak a nő szépsége, hanem inkább erényessége és becsületessége gyönyörködteti. Boldogságot keress a házasságban, ne magasabb származású gazdagabbat, ne ékszerekkel, hanem erényekkel ékeskedőt. Ábrahám példájára Istent mindennél többre kell becsülnünk, többre a hazánál, a szülőknél, a gyermekeknél, a házastársnál is. Mivel Ábrahám mindezekről kész volt Istenért lemondani, mindent megsokszorozva kapott vissza Istentől. A vegyes házasságtól ezekkel a szavakkal óv. Hogyan lehet összhangzó a szeretet, ha a hit nem az? Épp ezért óvakodjál, ó keresztény, leányodat más vallásúhoz feleségül adni, és óvakodjál máshitűt feleségül venni!*

Amit a világ kerüléséről c. művében leír, mintha az is a mai embernek szólna. *Lehet itt maradni a világban, és mégis Istennél lenni, ha lélekben őhöz ragaszkodsz, ha gondolataidban őnála vagy, ha hittel az ő útjait járod, ha minden ügyedben őhöz fordulsz.*

Jákobról szóló művében az akaratszabadság kérdésére is kitér. *Senki sem kényszerül vétkezni – írja – hacsak szabad akaratával nem akar vétkezni. Krisztus csak önkéntes katonákat vesz fel seregébe, miként a sátán is csak önkéntes szolgákat toboroz, mert senkit sem fűzhet rabszíjára, hacsak valaki a bűn árán el nem adja magát neki. Nincs igazunk, ha testünk gyengeségeire hivatkozunk, mert testünk tagjai éppúgy eszközei az erénynek, mint a bűnnek. Nem a test, hanem az akarat okozza a bűnt, a test csak szolgálja az akaratnak. Vigyázzunk tehát, hogy akaratunkat el ne adjuk a sátánnak!*

A Józsefről szóló művében kitér a nevelés kérdésére is. Így ír: *Szeretni a gyermekeket édes, bensőségesebben szeretni őket még edesebb. De sokszor a szülői szeretet árt a gyermekeknek, ha nem tart kellő mértéket, vagy ha túlságos elnézéssel becézi kedvencét, vagy (a többiek rovására való) megkülönböztetéssel, megfosztja őt testvéreinek a szeretetétől. Többet ad gyermekének a szülő, ha testvérei szeretetét is megszerzi számára. Mit csodálkoztok, ha birtok vagy ház miatt pör támad testvérek között, mikor egy ruhadarab miatt irigység támadt Jákob fiai között?*

Illés prófétáról beszélve a böjtöt ezekkel a szavakkal ajánlja. *A böjt a lélek táplálkozása, angyalok éltető eleme. A böjt irtogatja a bűnt, halála a véteknek, az üdvösség eszköze, a kegyelem gyökere, a szüzesség alapja. Ezen az úton hamarabb jutunk el Istenhez.*

Lukács evangéliumához írt magyarázatában így ír a betlehemi gyermekről. *Ő csecsemővé lett, hogy te férfiúvá lehess. Ő pólyába takartatta magát, hogy te a halál kötelékeiből felszabadulhass. A jászolban nyugszik, hogy te az oltáron megnyugodhass. Ő a földre jött, hogy te az égbe mehess. Az ő szegénysége az én gazdagságom, az ő gyengesége az én erősségem. Nélkülözni akart, hogy mi bővelkedhessünk. Valóban, nagyobb hálára köteleztél le Jézusom, azáltal, hogy megváltottál, mint azáltal, hogy megteremtettél, mert mit sem használna születniünk, ha nem váltattunk volna meg.*

Mesteri elemzését adja Péter apostol tagadásának, a bánat könnyeit a bűnbánat legértékesebb kifejezésekként, sőt egyenesen a bűnbocsánat kiérdemlésének bemutatva. *Jól mondja az evangélista – írja – hogy Péter távolról követte a szenvedő Mestert. Ha hozzá csatlakozott volna, nem tagadhatta volna meg őt. Abban mégis tiszteletünkre méltó, hogy az Urat el nem hagyta, bár félelemmel volt eltelve. A félelem a természet lapjára tartozik, a Mesterért való aggodás az ő érdeme. Hogy fél, nem az ő műve, hogy elfutott, az ő rovására írható. Hogy követi az Urat, ragaszkodásáról tanúskodik, hogy megtagadja Őt, hirtelen megzavarodásának tulajdonítható. Hogy elesik, általános jelenség, hogy bűnbánattal telik el, az hitének műve... Péter bánkódott és sírt, azt nem olvasom, mit mondott, csak azt, hogy sírt. A könnyek tisztára mossák a bűnt, melyet szóval bevallani szégyen. A könnyek a szemérmesség sérelme nélkül vallják be a bűnt. Nem követelnek megbocsátást, kiérdemlik azt. Tudom már, miért hallgatott Péter: hogy korai bocsánatkéréssel megütközést ne okozzon, mert előbb sírni kell, csak azután könyörögni. Áldott könnyek, melyek bűnt lemosnak. Akikre Jézus rátekint, sírnak. Megtagadta őt Péter első ízben, és nem sírt, mert nem tekintett rá az Úr. Megtagadta másodszor, és nem sírt, mert még mindig nem tekintett rá az Úr. Megtagadta őt harmadszor, de rátekintett Jézus, és Péter keservesen sírt. Ó tekints reánk, Urunk Jézus, hogy tudjunk sírni, és sírva bűnünket lemosni.*

Bátyjának, Satyrusnak a temetésén ő mondta a gyászbeszédet. Befejezésül ebből hallgassunk meg egy részletet. *Mondják, hogy voltak népek – Hérodotosz említi –, melyek szomorkodtak, ha ember született, ellenben vigadtak, ha meghalt. És méltán, mert úgy gondolták, sajnálni kell azokat, akik az élet tengerére ereszkedtek, ellenben örülni kell azoknak, akik az élet viharaitól megszabadultak. Mi is elfelejtjük halottainknak a születésnapjait, és halálozásuk napját üljük meg kegyeletes megemlékezéssel... A halál nem volt természetünkben, hanem természetünké vált, nem Isten rendelte el kezdettől fogva, hanem orvosszerűen adta. Nem is volt rá szükség a teremtésben, mivel a paradicsomba helyezett ősszüleinknek minden jóban állandó részük volt. De a bűn büntetése folytán az ember élete a folytonos gondban és szomorúságban szánalmassá vált, és azért végét kellett szabni, hogy a halál visszaadja azt, amit az élet elveszített. A halhatatlanság ugyanis inkább teher, mint előny, hacsak nem egyesül kegyelemmel... És ha jól meggondoljuk, a halál nem is a természet halála, hanem a gonoszságé, mert megmarad a természet, de megszűnik a gonoszság... A halálban tehát nincs semmi félelmetes, semmi szomorító. S ha már a pogányok a lélek halhatatlanságával vigasztalják magukat, mit kell akkor nekünk tennünk, akiknek jutalma a feltámadás... Mit csodálkozol, hogy a föld a belé temetett embereket vissza fogja adni, mikor bármely magot, melyet elvetünk, új életre kelt?... Azok kételkedjenek, akik nem tanultak. Nekünk azonban, akik olvastuk a törvényt, a prófétákat, az apostolokat, az evangéliumot, nem szabad kételkednünk!... Jó nekem ezt hinnie, örömöm van ebben a reményemben. Mert van-e más vigasztalásom, mint hogy mielőbb hozzád jutni remélek, édes testvérem?”*

Nem soká, 395 nagyszombatján, 58 éves korában Ambrus követte is testvérét. Ünnepe a húsvét miatt nem áprilisban, hanem december 7-én, püspökké szentelése napján üli az egyház.

Néhány helyen írásaiban bensőséges közléseket találunk, amelyek szívének alázatosságáról, emberszeretetről, az ember, még a bűnös ember iránti tiszteletéről is, és egészen evangéliumi lelkületről tanúskodnak: „*Uram, adj nekem részvétet minden esetben, amikor csak látom, hogy valaki bűnbe esik, azért, hogy ne fölénnyel és göggel büntessenek, hanem hogy megsirassam és bánkódjak miatta.*”

## Szent Jeromos (346–420)



1. Tanulmányai, ifjú évei
2. Jeromos utazásai
3. Mi bírja rá a remeteéletre, és ott mit tanul?
4. Római tartózkodása (mit adott Rómának, és ő mit kapott tőle?)
5. A Szentföldön való letelepedése
6. Hogyan végzi el a Szentírás latinra fordítását?
7. Jeromos kapcsolata az akkori keresztény világgal
8. Hogyan tudja a jellemhibákat, emberi gyengeségeket felhasználni az ördög, és hogyan lehet ez ellen védekezni?
9. Hogyan vigasztal gyászolókat?

\*

Az illíriai Alpok déli lejtőjén egy félig dalmát, félig pannon városkában a régi Aquileia közelében, Stridóban született. Ez a helység ma már nem létezik, a századok vihara rég elsöpörte. Születési éve bizonytalan, valamikor 340-46 között született.

Szülei anyagilag nem állhattak rosszul, mert fiukat Rómába vitték taníttatni, és ott a hírneves Donatus nyelvtudósra és filozófusra bízta, akiben Jeromos második atyjára talált. A latin nyelv nagy klasszikusainak az olvasása, tanulmányozása által tökéletesen elsajátította a latin nyelvet. De a nagy görög filozófusok műveit is olvasta. Nemcsak alapos szónoki tudásra

tett szert, hanem a jogban is komoly ismereteket szerzett, így először jogi pályán helyezkedett el.

Nagyon szeretett tanulni. Olthatatlan volt a könyvek iránti szomjúsága. Már tanulókorában minden pénzét könyvek beszerzésére fordította, ha pénzen nem tudott valamit beszerezni, akkor lemásolta – természetesen kézzel. Így hamarosan egy nagyon értékes könyvtárra tett szert, amelyet hosszú vándorlásaira is magával vitt.

*Mikor mint ifjú Rómában tartózkodtam – emlékezik vissza később Jeromos – és a tudományokban oktatást nyertem, vasárnaponként be szoktam járni társaimmal az apostolok és a vértanúk sírjait, és gyakran betértünk a sírboltokba, melyek a föld mélyébe voltak beásva.*

Később azonban ezek a katakombákba való zarándoklások egyre ritkábbak lettek, majd teljesen el is maradtak, amikor egy időre a főváros másik világának a hatása alá került. Ammianus Marcellinus történetíró szerint „bármerre jársz, mindenütt fürtös hajú nőket láatsz, amint vég nélkül táncolnak és színpadi jeleneteket adnak elő”. Ugyanő említi, hogy éhínség idején, hogy a fogyasztást csökkentsék, az idegeneket kiutasították a városból, de háromezer táncosnő mégis a városban maradhatott. Jeromos is hatásuk alá került, még későbbi remetei magányában is e táncosnők kísértő alakjai tűnnek fel képzeletében. Ő maga vallja később bűnbánóan, hogy nem egy bukást volt oka megsiratnia, mert a romlás útjára tévedt. De ez nem tartott túl sokáig, csak megkeresztelkedéséig, amely 18-20 éves korában történt.

Ezután hamarosan hazatért szülővárosába és onnan egy nagy utazásra ment a birodalomban a mai Németország területére. Ez afféle tanulmányút lehetett, mert mindenütt alkalmat keresett a tudósokkal való találkozásra és szorgalmasan tovább gyarapította ismereteit, és könyvtárát.

Az egyiptomi Alexandria nagy püspökét, Atanázt ellenségei az ariánusok száműzték, és így egy ideig Rómában is tartózkodott. Ennek a száműzetésnek szép gyümölcsei lettek. A bűnös fényűzés és a féktelen gyönyörhajhászás városában úgy tűnt fel szikár alakja, mint Keresztelő Jánosé. A jólétben elmerült rómaiaknak a lemondás örömeit ecsetelte, a világ javai után törtetőkné az egyiptomi pusztákban élő remetéről beszélt. Amit mondott két tanúval is megerősítette. Ugyanis római számkivetésébe is elkísérte Nitria pusztájának két remetéje. Ami szépet, felemelőt Atánáz a remeteéletről mondott, azt a hallgatók két kísézőben megtestesülve látták. A hatás nem maradt el. Ugyan nem vonultak ki mindjárt a pusztába, de otthon sokan kolostori életet kezdtek élni. Levetették fényes ruházatukat és egyszerű tunikát öltöttek, eladták vagyont érő ékszereiket, és a pénzből a szegényeket gyámolították. Felszabadították rabszolgáikat és velük együtt végezték a szükséges munkákat. Fényűző paloták váltak így kolostorokká. Akik házasságban voltak, továbbra is házasságban éltek, de ha házastársuk meghalt újra nem házasodtak. Ezek között az előkelő hölgyek között volt pl. Melánia, Marcella, Paula és két leánya Blesilla és Eustóchium, akiknek Jeromos később lelki vezetőjük lesz, és akik majd sokban segítik Betlehemben való letelepedését, és élete nagy művének megvalósulását, az egész Szentírás latinra fordítását.

A római megújulás híre eljutott Milánóba is, ahol 374 óta Szent Ambrus ült a püspöki széken, és akinek beszédei valóságos forradalmat idéztek elő a lelkek világában. Ez a szellem eljutott Jeromos szülőföldjére, a közeli Aquileiába is, ahol Jeromos gyakran megfordult. Így született meg Jeromosban és néhány társában a terv, hogy meg kellene látogatni azokat a remeteket, akikről Atánáz beszélt. Társai a tengeri utat választják, Jeromos a szárazföldöt. A Duna völgyén át Trákiába, majd Konstantinápolyba jut, azután a Bosporuson átkelve bejárta Pontust, Bithiniát, Galáciát, Kappadókiát, majd a Földközi tenger Észak-Keleti csücskében található Antiochiában találkozott társaival. Ezeken az útjain már az apostolok, és Szent Pál útjait járja. Ez az útja, és későbbi utazásai a Szentföldre, Egyiptomba, mind jó előkészületül szolgáltak számára, hogy bibliafordítását a lehető legjobban

elvégezhesse, hiszen útjai során volt alkalma beleélnie magát azoknak a személyeknek a helyzetébe, és azokba a történetekbe, amelyek a Szentírásban szerepelnek.

Egy kirándulás az Antiochiától 30 mérföldnyire fekvő Maronia tanyára megváltoztatja életét. Egy Malchus nevű remete élt itt, akivel való találkozás megváltoztatta az ő életének a folyását is. Jeromos örököltette meg Malchus élettörténetét. Ezt a Malchust szülei meg akarták házasítani, de ő kolostorba vágyódott, ezért elhagyta a szülői házat, és bolyongásai során eljutott Calchis sivatagába. Belépett az itteni remeték közé és boldogan élt közöttük. Sok év múlva elhatározta, hogy felkeresi a szülői házat. Előljárója, apátja hiába tartóztatta. A karaván, amelyhez csatlakozott, izmaeliták fogságába került, akik elhurcolták, és eladták rabszolgának. Gazdája a juhok őrzésére rendelte. A gazda hamarosan felismerte rabszolgája értékeit, és hogy magához kösse, kényszerítette, hogy egy rabszolganővel házasságra lépjen. Ennek a nőnek ráadásul volt férje, de azt másfelé hurcolták el. Malchus keserűen siratja engedetlenségét, és Isten büntetését látja sorsában. Kétségbeesésében öngyilkosságra gondolt. Elbúcsúzik a nőtől: „Isten veled te szerencsétlen asszony, inkább leszek vértanú, mintsem férjed. Erre az asszony: Miért halnál meg? Csakhogy férjem ne légy? Tudd meg, hogy én halnék meg, ha férjem akarnál lenni. Tekints engem a szemérmesség feleségének, és szeresd inkább a léleknek, mint a testnek az egyesülését. Gazdánk férjnek fog tartani, de Krisztus tudni fogja, hogy testvérem vagy. Könnyen fogjuk elhitetni másokkal, hogy házastársak vagyunk, amikor látni fogják, mennyire szeretjük egymást.” Malchus megcsodálva a nő lelkületét, beleegyezik, és boldog békében él vele. De egy szép napon nyája fölött örködve megfigyel egy hangyabolyt. Milyen rend a munkában, milyen összetartás a társas életben. És eszébe jut a kolostor. Este búsan tér haza. A nő észreveszi arcán lelki fájdalmát. Közös elhatározzák, hogy megszöknek. El is indulnak. Harmadnap uruk nyomukba ér, de egy oroszán széttépi őt szolgálóival együtt. Malchus eléri a kolostort és Jeromos itt találja őt boldog öregségben. Az a túlvilági öröm, amely az öreg Malchusból sugárzott, megérleli Jeromosban az elhatározást, hogy elhagyva a világot Calchis pusztaságába vonul vissza.

Két társával belép a remeték közé. Az itt töltött mintegy öt év a nagy lelki tisztulás ideje volt számára, amelyben el kellett szakadnia nemcsak a testi szerelem emlékeitől, hanem a klasszikus görög-latin szerzők bálványozásától is. A sivatag három körzetre oszlott. A külső körben kolostorokban élő szerzetesek laktak. Beljebb a pusztában éltek kis házakban egymástól külön az úgynevezett bezárkózók. A harmadik kört foglalták el a tulajdonképpeni remeték, akik egy-egy sziklaüregben éltek, szigorú önsanyargatások között, bűnbánó életüket. Jeromos a külső, legenyhébb körben kezdi, de még ez az életmód is túl kemény volt számára. Előbb a test mondta fel a szolgálatot. A perzselő nap heve kiszáritotta még csontjait is, miután a folytonos böjtölésben csontig lesoványodott. Két tarsa nem is bírja soká, meghalnak. Haláluk nagy lelki fájdalmat okozott Jeromosnak.

Fiatalkori bűneinek az emlékeitől azonban ott sem tud szabadulni. Így ír erről: „*Fehérek voltak az ajkaim a böjttől, és elmém a hideg testben is vágyaktól hevült, és a testileg szinte már meghalt emberben a kéjnek tüze égett... Még kis cellámból is félttem, mintha megismerte, és tudta volna gondolataimat.*” Erre otthagyta a külső kört és beljebb hatolt a pusztába. Kínzó gondolataitól mégsem tudott szabadulni. *Aki a pokoltól való félelemben ily tömlőcre kárhoztattam magamat, és skorpiók meg vadállatok társaságában éltem, lélekben mégis sokszor a táncosnők között időztem.* Ezek után arra a meggyőződésre jutott, hogy nem elég csak a testét sanyargatnia, lelkére is – képletesen szólva – vezeklőruhát kell húznia. A Szentírás iránti érdeklődése már régen kíváncsisággá tette számára a zsidó nyelv elsajátítását. A klasszikus latin és görög szerzők értékeit nagyra becsülő Jeromos azonban ellenszenvet érzett a darabos, és szerinte minden szépséget nélkülöző zsidó nyelv iránt. Egy zsidóból lett keresztény élt ott a kolostorban, tőle kezdett el héberül tanulni. Egy későbbi levelében így emlékezik erre. *Mennyi fáradságot fektettem bele, mennyi nehézséget vállaltam, hányszor*



*elvesztettem a reményt, hányszor abbahagytam, mégis erőltetve a tanulást újból nekifogtam... És hálát adok az Úrnak, hogy a betűk keserű magvából, most édes gyümölcsöt szakítok.* De nemcsak a nyelv, hanem a szentírási könyvek sem gyakoroltak Jeromosra mélyebb hatást. Ezek szegényesnek tunket számára a klasszikus görög-római írókkal összemerve.

Egy különös álom fordította a Szentírás elmélyültebb tanulmányozása felé. Álmában az ítélő bíró előtt látta magát, aki megkérdezte, hogy ki ő. *Christianus sum. Keresztény vagyok – válaszolta. De a bíró keményen rászólt: Hazudsz. Ciceronianus es, non Christianus! Ciceró követője vagy te és nem Krisztus követője, ahol ugyanis a kincsed, ott a szíved is! Rögtön elhallgattam, – mondja Jeromos – és a verésnél, mert megveretésre ítélték, még inkább gyötört lelkiismeretem. Kiáltozni kezdtem, és jajveszékelve mondtam: Könyörülj rajtam, Uram! Könyörülj rajtam. E szavaim hangzottak az ostorcsapások alatt. És esküdözni kezdtem, Uram, ha még egyszer a kezembe venném a világi írókat, és olvasnám, büntess úgy, mintha megtagadtalak volna. Eme eskümondás után kinyitottam szememet, melyből oly bőven omlott a könny, hogy fájdalmammal még a nem hívőket is meggyőztem látomásomról.*

Ezután még alaposabban állt neki a Szentírás tanulmányozásának. És a komoly szellemi munka megszabadította őt érzéki emlékektől is. Keleten, ott az ő környezetében, a remetetelepen is fellángolt az ariánus eretnekség. Az ő kiállása az igaz hit mellett, és az ettől körülötte ellenségessé váló hangulat arra vezettek, hogy otthagyja a sivatagot. Vissza megy Antiochiába. Többszöri unszólásra beleegyezik, hogy Anciochia püspöke pappá szentelje. De ő csak azzal a feltétellel fogadja a pappá szentelést, ha ez nem korlátozza mozgási szabadságát. Szerénységből és alázatosságból azonban papi hatalmát sohasem gyakorolta. Innen Konstantinápolyba megy, és két évet tölt a város szent püspöke, Nazianzi Gergely társaságában sokat tanulva tőle.

Damazus pápával már sivatagi magányában is levelezésben állt, a pápához fordult ugyanis, hogy megkérdezze, hogy az ariánusok által hirdetett tanokban mi az igazság. A pápa meghívta Jeromost az általa meghirdetett zsinatra. Jeromos harmincas éveinek a vége felé jár, amikor 382-ben Rómába érkezik. Az egyetemes zsinatból nem lett semmi, mert sokan nem jöttek el, de a pápa magántitkárává teszi. Nagyra becsüli tudását, és megbízza az Újszövetségi Szentírás és a zsoltárok már meglévő latin fordításának a kijavításával, amit a pápa nagy meglegedésére el is végez.

Jeromos Rómában is tovább folytatja aszkéta életmódját. Levelei révén már ismert volt a szerzetesi életet kezdett előkelő római hölgyek között is. A szent özvegy, Marcella házában ismerte meg későbbi társait és segítőt, Paulát és lányát Eusztochiumot. Ő oktatta az özvegyeket és hajadonokat a szerzetesi és lelki életre. Mindenekelőtt bevezette őket a Szentírás ismeretébe, és ösztökölte hallgatóit a szent könyvek buzgó tanulmányozására. Eusztochium volt a legtanulékonyabb és legbuzgóbb tanítványa, és csakhamar szívbeli barátság szövődött tanítvány és tanítója között, amint azt Jeromosnak Eusztochiumhoz írt levelei tanúsítják. *Könyvvél kezeden – írta Eusztochiumnak– kell hogy meglepjen az álom, és a Szentírás lapjainak kell felfogniuk lehanyatló fejedet.*

Jeromos tisztán látta a mérhetetlen fényűzést, és a telhetetlen élvezetvágyat, amely a várost létalapjaiban támadta meg. Népszerű szónokként látott munkához. Először a hivatástudat nélküli, az érvényesülés miatt felszentelt papokat és diakónusokat ostromozta. Majd az örökségvadászok és a fősvények következtek. Fellép az érzékiség, a lakomák és az ivászatok ellen is. Tanításai, prédikációi, levelei sok jó gyümölcsöt teremtek nemcsak a saját házaikban kolostori életet élők körében, hanem a társadalom egyéb rétegeiben is. Éles beszédei azonban sok ellenséget is szereztek számára, akik ellentámadásba lendültek. Jeromost istenkáromlónak, erkölcstelennek bélyegezték, sőt egyenesen államellenesnek minősítették tevékenységét. Damazus pápa halála után egyre ellenségesebb lett körülötte a hangulat. Ennek következtében elhagyja Rómát.

De nem egyedül megy, hanem hamarosan követi őt Paula, és Eustochium, aki előkelő családok lányaiból egy kis csapatot toborzott azzal a szándékkal, hogy valahol a Szentföldön majd szerzetesi életet kezdenek. Beutazzák egész Palesztínát. Jeromos ennek az útnak pontos leírását hagyta ránk Pauláról szóló emlékiratában, amely mint útirajz is érdekes. Ezután bejárták a Szentföldet, a szerzetesi élet megkezdése előtt tapasztalatszerzés céljából felkeresték az Egyiptomban élő remeteket is. Jeromost az is vonzotta erre az útra, hogy találkozhatott az alexandriai főiskola akkori világhírű vezetőjével Didymussal is. Ez a Didymus 5 éves korában elveszítette látását. De bámulatos emlékezőtehetséggel és tanulási kedvvel volt megáldva. Igen alapos jártaságra tett szert korának minden tudományában, de a legtöbbre a szentírástudományt becsülte. Emlékezetből tudta az egész Ó- és Újszövetséget. Jeromos egy hónapon át naponta meglátogatta, választ keresett nála azokra a nehézségeire, amikkel eddig találkozott. Jeromos mintha egy aranybányába jutott volna. Nem győzte lejegyezni, amit a vak tudóstól, Didymustól hallott.

Miután meglátogatták Nitriában a remetetelepet, Egyiptomból Betlehem felé vették útjukat. Jézus életének a színterei közül ugyanis ez érintette meg leginkább a szívüket. Jeromos, pénzzé téve atyai birtokát, Betlehem nyugati kapujánál, az ott elhúzódó hegyoldal alján egy férfi kolostort építtetett. Az övétől távolabb a síkságon Paula építtette fel kolostorát, amelyhez a jelentkezők nagy száma miatt hamarosan másik kettőt is kellett építeni. Az építkezés három évet vett igénybe. Jeromos ezalatt a születési barlang mellett egy hasonló barlangra talált. Ide hozta összes könyveit, és egy olyan szellemi műhelyt rendezett itt be, amit az ő „paradicsomának” nevezett. Itt végezte el azt, amit méltán a legnagyobb művének tekintenek, az újszövetségi Szentírás után a teljes Szentírás latin nyelvre való fordítását. Ez az öt könyv híján teljes Bibliafordítás, széles körű elterjedtségéről, a Vulgata nevet kapta, amely kisebb kiigazításokkal mindmáig a Biblia hivatalos katolikus latin fordítása. Ez képezi az alapját az egyes nemzeti nyelvekre való fordításoknak is.

Az Ószövetségnek létezett már egy görög fordítása az ún. Hetvenes fordítás. Ez úgy keletkezett, hogy a hagyomány szerint hetven bölcset bezárva tartottak mindaddig, amíg le nem fordították görögre a Szentírást. Ez a fordítás sok helyen kifogásolható volt, és a sok másolás következtében más hibák is voltak benne. Jeromos barlangjában ott voltak a különböző kéziratok, amelyek a zsidó szövegeket és azok különböző fordításait tartalmazták. Jeromos ezeket óriási költséggel és munkával szerezte be. Az egyes szentírási könyvekhez külön előtanulmányokat végzett egy-egy rabbi, a terület specialistája vezetésével. De ez költséges és veszélyes vállalkozás volt, mert egyrészt jól meg kellett ezeket a szakértőket fizetni, veszélyes azért, mert a rabbik vakbuzgó hitsorsosai árulást láttak abban, hogy mestereik a keresztény Jeromosnak segítenek. Jeromost pedig ellenségei azzal rágalmazták, hogy zsidóvá akar lenni. Mikor Tóbiás és Dániel könyveire került a sor, új nyelvmestert kellett fogadnia, mert e könyvek káld nyelven íródtak. Ennek az új nyelvnek a megtanulása nagyon próbára tette Jeromos türelmét és már-már felhagyott vele. Mestere ilyenkor mindig Vergiliusnak káld nyelvre is lefordított szavaival bátorította: Labor improbus omnia vincit: a kitartó munka mindent legyőz.

Szent Jeromos igazi életműve a Szentírás latinra fordítása és kommentálása. Az isteni kiválasztás nélkül alig képzelhető el, hogy el tudta volna végezni ezt a feladatot. Ilyen munkán manapság sok fős munkacsoportok dolgoznak. Ő egyedül dolgozott rajta és végezte el mintegy húsz éven át. Nemcsak a karizmát, vagyis az ő esetében a kiváló szellemi képességeket kapta meg, és a szorgalmat, amivel a korában egyedülálló hatalmas emberi tudását megszerezte, hanem megkapta a társakat is, Paula és Eustochium személyében, akik ebben a vállalkozásában nemcsak anyagilag, hanem szellemileg is támogatták. Jeromos „Krisztus barátnői”-nek nevezi őket. Imáik mintegy pajzsot képeztek körülötte, amely védte. De Paula és Eustochium szellemi partnerek is voltak Jeromos számára. Ők is megtanultak héberül. A Szentírást szinte emlékezetből ismerték. Bámulatos emlékezőtehetségükkel

felbecsülhetetlen szolgálatot tettek Jeromosnak munkája közben. Kéréseikkel és kérdéseikkel olyan inspirációt jelentettek számára, hogy a kedvükért, velük együtt, általuk bátorítva, legyőzött olyan nehézségeket is, amelyekkel egyedül nem boldogult volna. Pauláról írja, hogy – a Szentírás magyarázása közben – *ha akadoztam és kénytelen voltam nemtudásomat nyíltan bevallani, ő ebben sehogy sem akart megnyugodni. Inkább arra kényszerített folytonos kérdéseivel, hogy a sokféle vélemény közül megjelöljem azt, amelyik nekem a legvalószínűbbnek látszott.* Jeromos a Szentírást nemcsak latinra fordította, hanem a legtöbb könyvét versről versre meg is magyarázta. Ezek a magyarázatok, szentírás-kommentárok bámulatos olvasottságról, tisztánlátásról tesznek tanúságot. Ezt a hatalmas munkát csak a Szentföldön lehetett akkor elvégezni, mert ott voltak hozzáférhetők a szükséges kéziratok, és ott voltak a szükséges mesterek is, akikkel Jeromos konzultálhatott.

Jeromosnak nemcsak a több embert által is nehezen elvégezhető munkát kellett elvégeznie, hanem tapasztalnia kellett azokat a gáncsoskodásokat is, amikkel minden újat hozó tudósnak meg kell birkóznia. Az emberek többsége nemhogy nem örül az értékes újnak, hanem gáncsoskodik is. Jeromos így ír erről. *Ha kis kosarakat fonnék kákából vagy pálmaleveleket fűznék egybe, senki sem marna belém, senki sem korholna. Most azonban, hogy a Megváltó tanításának megfelelően oly ételt keresek, mely nem romlik meg, és a szent iratok régi útját a tövisbokroktól és a cserjéktől megtisztítani akarom, minden oldalról rám támadnak; hamisítónak neveznek, ki a hibákat javítom, és azt kiáltják, hogy nemhogy kitépem a tévedéseket, hanem elhintem. Oly nagy ugyanis a réginek a megszokása, hogy a legtöbbnek még a nyilvánvaló hibák is tetszenek, mert hisz többre becsülik a szépen kiállított, mint a kijavított kéziratokat.* Még arra is vetemedtek Jeromos ellenségei, hogy egy levelet köröztettek, amely szerint a Szentírás fordítását meghamisított szövegekből készítette. Ezt a levelet úgy terjesztették, mintha maga Jeromos írta volna.

A termékeny szellemi munkára az a három év adatott meg, amíg kolostoruk felépült. Mert a kolostor már nem volt olyan „paradicsom” Jeromos számára, mint előtte barlangja. A kolostorban már nem élhetett kizárólag tudományának. Az egyiptomi remetetelepen látottak mintájára kolostoraikhoz vendégházakat is építettek. Sok zarándok érkezett a Szentföldre, akiknek a kolostorok vendégházai zarándokházak is voltak egyben. A kolostort sokan keresték fel közléről és távolról, hogy szellemileg gazdagodjanak. Jeromos kolostori iskolát is alapított, és abban maga is tanított. A folytonos jövés-menés nem kedvezett az elmélyülésnek, és miután felépült a kolostor, nem élvezhette azt a békét, amit pedig Betlehemről, az Úr szülőhelyétől várt.

A korra jellemző vallási harcok színterei voltak a betlehemi kolostorok is, amelyek atyja, és egyben az akkori keresztény világ egyik szellemi vezére Jeromos volt. Bármennyire került Jeromos a világot, az mégis keresve-kereste őt. Ajtaja előtt sokszor hosszú sorokban álltak a látogatók és a távolról jött futárok.

Jeromosnak ez a népszerűsége egyesekben irigységet és féltékenységet keltett. Még egykori támogatója, Melánia, akinek Jeromos is sok szolgálatot tett, és diákkori barátja, és a későbbiekben kísérlője, Rufinus is ellene fordult. Csak az irigységgel és a féltékenységgel magyarázható az a rosszindulat és az a rengeteg gáncsoskodás, amellyel Jeromos részükről találkozott. Nem akarjuk ezeket itt részletezni, inkább csak arra mutatunk rá az ő példájuk révén is, hogy az emberi gyengeségekbe és bűnökbe hogyan tud belekapaszkodni a sátán, és hogyan tudja harcba szólítani az eretnekségeket, a tévtanokat, a hazugságokat, az ostobaságot, a karriervágyat, a hatalomféltést, a népszerűség utáni vágyat, és az egyéb jellemhibákat, csakhogy gátolja a keresztény hit terjedését, csakhogy kárt okozzon a mi üdvösségünknek.

Jeromos rengeteget írt, több íróléakot is foglalkoztatott. 117 levele maradt ránk. Művei 9 vaskos kötetet töltenek meg. Nézzünk néhány gondolat ezekből a művekből!

A sorsnak, a fátumnak való kiszolgáltatottság kedvenc témája volt, a Jeromos által is nagyra becsült, görög-latin szerzőknek. Ezzel szemben Jeromos egyik oldalról Isten segítségét, másik oldalról az emberi természet romlottságát és az ördög befolyását hangsúlyozza, és rámutat az ember szabadságára, aki egyik vagy másik oldalra állhat, és szüntelenül választhat a jó és a rossz között.

*Isten szabad akarattal rendelkezőknek teremtett minket, sem erényre, sem bűnre nem visz rá minket a kényszerűség. Mert ahol kényszerűség van, ott nincs korona. Miként jócselekedeteinkben Isten segít, hogy azokat elvégezhessük, úgy a bűnben a romlott természet az, amely felizgat, és az ördög, aki ezt befejezi. Mikor ugyanis látja, hogy mi a krisztusi alapon szalmából, fából, nádból építünk, ő égő zsarátnokot helyez el alája. Építsünk hát aranyból, ezüstből, drágakövekből, és nem mer majd kísértetni, bár teljes bizonyosság ezekben sincsen. Mert az oroszlán lesben áll, elrejtőzve, hogy megölje a vigyázatlant.*

Jeromos arra bátorít, hogy bukásainkat, eleséseinket ne szégyelljük, hanem bátran és őszintén tárjuk fel olyan előtt, aki segíteni tud rajtunk.

*Ha az ördög valakit megmart, és a bűn mérgével az illetőt megmérgezte, és ha hallgat az, aki megsebesült, és nem tart bűnbánatot, sem sebét nem akarja bevallani mesterének, aki azt meg tudja gyógyítani, nem fog meggyógyulni. Ha ugyanis a beteg szégyelli sebeit az orvosnak megmutatni, az orvosság az ismeretlen bajt nem gyógyítja meg.*

Nagyon sokan fordultak hozzá vallási, különösen pedig a Szentírásra vonatkozó, kérdésekkel. Ismert volt szinte az egész Római Birodalomban. A másik nagy nyugati egyházatyával, Ágostonnal is levelezésben állt, de mivel a posta akkoriban nem volt annyira megbízható, több levelük nem jutott el a címzetthez. Ebből sajnálatos félreértések és ellentétek támadtak a két nagy egyházatya között.

Jeromos életének a végét beárnyékolta a birodalomba betörő barbár népek támadásai. Amikor az a hír járta, hogy a hunok közelednek, a Földközi-tengeren hajókat vásárolt, hogy kolostorainak a szerzetesei azokon evezzenek át Ciprus szigetére. A hunok azonban nem keltek át a Libanon hegységen, ezért Jeromosék, nagy hálaadás közepette, visszatérhettek kolostoraikba. Jeromos Betlehemből siratja, amikor Alarich gótjai végigrabolják Róma városát. Hiába keresett tudományos munkájában vigaszt, képtelen volt dolgozni. Így ír Róma pusztulásáról.

*Bizonyos, hogy aki anyától született, meg is fog halni, és nincs az a kézzel csinált munka, melyet a rozsdá meg nem támadna, s végül az idő meg ne emésztené. De hát Róma! Ki hitte volna valaha, hogy ez a város, amelyet győzelmei a világegyetem fölé emeltek, egy napon elessék, és népének nemcsak anyjául, hanem sírjául is szolgáljon? E királynő város leányai most tengerpartról tengerpartra, Afrikában, Egyiptomban és Keleten bolyonganak. Leghíresebb polgárai kenyeret koldulnak Betlehem kapujában, és mivel mindnyájuknak nem adhatunk, legalább könnyeket adunk, és velük együtt sírunk.*

Jeromosnak sokszor kellett ravatal mellett állnia, hozzá közelállókát vigasztalnia. Paula még Rómában temette el egyik leányát. Halála miatt vigasztalhatatlan volt. Olyan mélyen érintette Blesilla halála, hogy napokon át nem vett magához semmi ételt, és senkit sem akart fogadni, még Jeromost sem. Végül Jeromos levele vigasztalja meg, állítja ismét talpra. Először a kislány erényeire mutat rá, majd az Isten akaratában való megnyugvás fontosságára hívja fel a figyelmet. Ezek után Jézus szájába, végül az elhunyt kislány szájába adja a szavakat.

*Siratom a szentséget, az irgalmasságot, a feddhetetlen tisztaságot, sírok, mert mindezek az erények az ő halálával megszűntek. Nem mintha gyászolnunk kellene halálát, hanem mivel mélyen szomorkodnunk kell, hogy ilyen példaképet többé szemlélni nem tudunk. De mit is teszünk? Meg akarjuk tiltani az anyának a sírást, és magunk is sírunk. Nem jó vigasztaló, akit saját fájdalma legyőz. Sokszor fordult meg elmémben a gondolat, miért élvezik istentelen aggastyánok a világ javait, és miért hull el a büntelen ifjúság élete virágában?... Jó az Isten,*

*és mindennek, amit tesz, jónak kell lennie. Egyetlen fiút ragad el a halál, kemény megpróbáltatás, de elviselhető, mert magához vette az, aki őt adta... Egészséges vagyok, hálát adok a Teremtőnek. Betegeskedem, ebben is dicsőítem Isten akaratát. Miért szomorkodunk, amikor valaki meghal, hisz nem azért születünk, hogy örökké itt maradjunk... Sajnálni csak azt a halottat kell, akit a kárhozat fogad be. Nekiünk azonban, akiknek kimúlását angyalok kara kíséri, kiknek Krisztus jön elébe, inkább azon kell szomorkodnunk, ha tovább lakozunk a halálnak e lakában... Nem félsz-e, hogy az Üdvözítő azt mondja neked: te haragszol, Paula, mert a te leányod az én leányom lett? Méltatlankodol az én ítéletem felett, és lázadó könnyekkel irigykedel rám? Megtagadod magadtól az ételt, nem böjtölési buzgóságból, hanem fájdalomból. Az ilyen böjtölést nem kedvelem, sőt ellenemre van... Ha élő hittel hinnéd, hogy leányod él, sohasem sírnál amiatt, hogy jobb létre ment át. Emlékezetedbe visszatér az ő társasága, kedvessége, beszéde, és most nem bírod elviselni ezek hiányát. Nos megbocsátunk az anyai könnyeknek, de mégis mértéket akarunk látni a fájdalomban. Ha mint szülőt nézlek, nem kifogásolom siránkozásodat, de a „keresztény”, sőt „szerzetesnő” nevek kizárják az „anyát”. Még friss a seb, és a legkíméletesebb érintés sem gyógyít, hanem inkább fájdalmat okoz. Ami azonban az idő múlásával csillapodik, miért nem győzi azt le a józan belátás? Légy, kérlek kímélettel leányod iránt, aki már Krisztussal uralkodik; légy kímélettel Eusztachium iránt, aki még kiskorú, és téged tekint mesterének. Dühöng most az ördög, s miután már az egyik gyermeket a dicsőségben látja, a másikat keresi azt a győzelmet, melyet az elsőben elveszített. Aki övéi iránt túlságos kegyelettel viseltetik, az kegyetlen Isten iránt... Oly könnyek, amelyek nem ismernek mértéket, elítélendők. Te pedig jajveszékelsz, és ha rajtad múlik, öngyilkosságot követsz el. De kegyesen betér hozzád Jézus, és azt mondja: Mit sírsz? Nem halt meg e leányzó, csak alszik. Ne vessenek csak ki a körülállók, ez a zsidóknak a hitetlensége. Téged is, ha leányod sírjánál ájultozni fogsz, így fog feddeni az angyal: Mit keresed az élőket a holtak között? Így tett Mária Magdolna is, de meghallva az Úr szavát, amellyel őt megszólította, lábaihoz borulva ezeket hallotta: Ne érints meg, mert még nem szálltam fel Atyámhoz, vagyis nem vagy érdemes érinteni a feltámadót, kiről azt hitted, hogy halva fekszik a sírban. Mit gondolsz, mily kínos gyötrelmeket szenved a mi Blesillánk, mikor látja, hogy Krisztus haragszik reád? Ő kiált tehát most feléd: Ha valaha szeretted engem, anyám, ha a te emlőidet szoptam, ha a te tanításaidon nevelődtem, ne irigyeld tőlem dicsőségemet, és ne tégy olyasmit, ami miatt örökre elválasztatnánk egymástól. Azt hiszed árva elhagyatottságban vagyok? Helyetted Mária az enyém, az Úr anyja. Sokakat látok itt, akiket azelőtt nem ismertem. Ó, mennyivel jobb ez a társaság. Sajnálsz engem, hogy elhagytam a világot. Én meg a ti sorsotokat sajnálom, akik még a világ börtönében sínylődtek, akiket naponta hol harag, hol bírvágy, hol kéjvágy és mindenféle szenvedély romlásba sodor. Ha anyám akarsz lenni, azon légy, hogy Krisztus tetszését találja benned!...*

E haláleset után hagyta el Jeromos annak idején Rómát, ahol egyszer rosszállóan megkérdezték tőle, miért csak nőket tanít. Így válaszolt: „Kevesebbet foglalkoznék nőkkel, ha férfiak többet érdeklődtek volna nálam a Szentírás felől!”

Őt magát, személyesen majd Paula és azt követően Eusztachium halála, érintette mélyen azért is, mert már maga is öreg volt.

Egyik életrajzírója szerint „öregetségében támasztát, küzdelmeiben bajtársát, szomorúságaiban vigasztalóját, kislelkűségében bátorítóját, tudományos munkásságában segítő társát, lelki életében hathatós buzdítóját veszítette el Pauában”. Ez a fájdalom valósággal összetörte Jeromost.

Az évek múlásával lassan mindentől megfosztva Jeromos kezdett eltávolodni mindentől, ami korábban oly közel állt a szívéhez. Saját maga ezt így fejezte ki: „Aki a halálra gondol, az hamarosan mindent megvet”. Kimerülten és vakon tért meg Urához 419 vagy 420. szeptember 30-án. Élete szakadatlan harc volt.

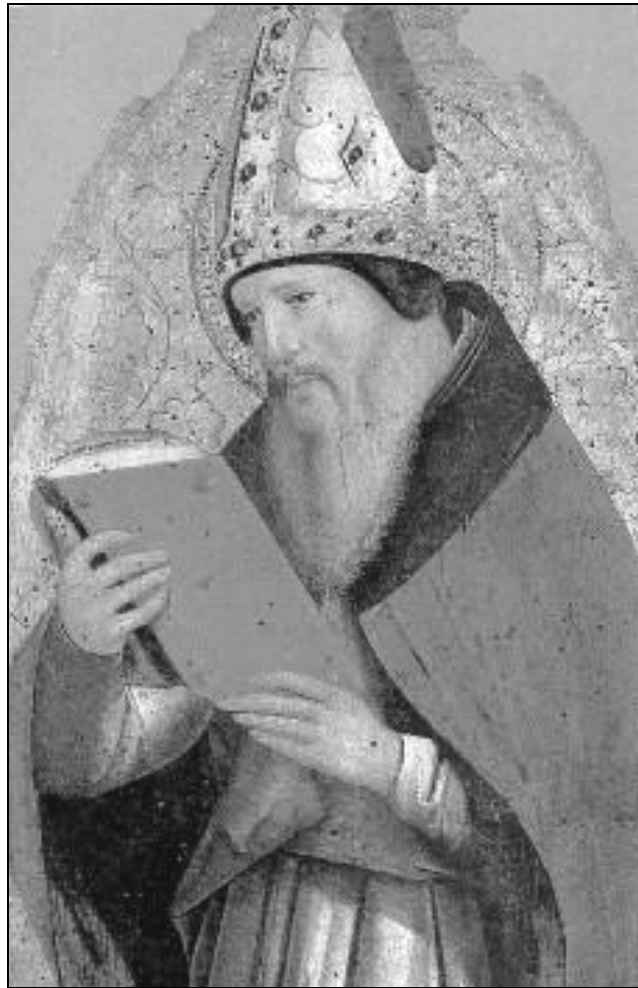
A kortársak szerint Jeromos nem volt könnyű természetű ember. Sőt olykor kíméletlennek tűnt, mert nála az igen igen, a nem nem volt, ahogy a Szentírásból tanulta. Másoktól is ezt várta el. Élete végéig megőrizte a legszigorúbb, mai szemmel talán túlzónak is látszó, aszkézis gyakorlatait, de végig elkísérte betegesen izgulékony és érzékeny természete is. A túlzott aszkézis és az érzékeny természet egymással negatív módon is szövetségre tudtak lépni benne. Ha vitatkozott, bántó éllel is tudott fogalmazni. Emiatt is támadták ellenfelei, nemcsak igazhitűsége miatt. De ez utóbbi az, amiben Jeromos igazán kiemelkedik. Igazhitűségben és a római egyházhoz való hűségben a többi egyházatyát is megelőzi. Damasus pápának még calchisi remeteségéből így írt: *Senki mást nem követek mint elsőt, csak Krisztust egyedül, és egyházi közösségben akarok veled, vagyis Péter székével maradni. Tudom, hogy erre a sziklára mint alapra épült az Egyház.*

A másik két kortárs egyházatyával, Ambrussal és Ágostonnal összevetve ő a legtanultabb. Később ezzel a címmel ruházták fel: „Doctor in exponendis Schripturis, Maximus: A Szentírás-értelmezés legnagyobb doktora”.

A köztudat őt betlehemi oroszlánnak tartotta, aki oroszlánként védelmezte a keresztény hitet. Ezért született róla az oroszlán-legenda. E legenda szerint egyszer egy óriási oroszlán sántikált be Jeromos cellájába, és feléje tartotta lábát, amelybe egy nagy tövis fúródott. Jeromos kihúzta a tövist, és bekötözte lábát. Az oroszlán olyan hálás volt ezért, hogy többé nem szakadt el tőle, ott hevert lábainál, vagy kinn a mezőn a kolostor szamarait őrizte, vagy ha kellett, maga is teherhordónak állt be. A vadállatnak ez a bájosan mesés megszeliődése, a szimbólumok nyelvén, az emberben feszülő indulatok aszkézis, kemény önfegyelem általi megfékezésére, megszeliődésére utal.

A Szentírás ismeretének a fontosságát plasztikus tömörséggel így fogalmazza meg Jeromos: *A Szentírás nem ismerése, Krisztus nem ismerése.* Az egyházatyák közül a legtudósabbnak, Jeromosnak a szavai figyelmeztessenek minket a Szentírás elmélyült tanulmányozására, és alapos ismeretének a fontosságára.

## Szent Ágoston (354–430)



1. Megtérésének a folyamata (Mik akadályozzák és mik segítik megtérését?)
2. Édesanyja szerepe megtérésében
3. Püspöksége
4. Milyen eretnekségek ellen harcol, mi ezeknek a lényege?
5. Történelem-szemlélete

\*

Az egyházatya megtisztelő cím azt kívánja érzékeltetni, hogy az első keresztény századok nagy hatású tudós püspökei, pápai mintegy az Egyház atyjai lennének.

A keresztényüldözések századai után Nagy Konstantin császár uralkodása alatt gyökeres fordulat következett be. Nagy Konstantin császár türelmi rendeletével 313-ban szabad működési lehetőséget kapott a kereszténység a Római Birodalomban. Utána pedig, Nagy Theodosius császár államvallássá teszi a kereszténységet. Ágoston ekkor 26 éves. Már jelentős karriert futott be, de attól, hogy keresztény legyen, még messze jár.

Életét saját elbeszéléséből, világhíressé lett önéletrajzából, a Vallomásokból ismerjük. Ezzel a művével műfajt alkotott, az ő önéletrajzi írása nyomán számtalan hasonló mű született. A magyar irodalomtörténeben a leghíresebb vallomásokat II. Rákóczi Ferenc írta.

Ágostonnak ez az önéletrajzi írása sajátos keveréke a gyónásnak, élménybeszámolónak, filozófiának, pszichológiának, teológiának és imádságnak. Sokoldalúságának is a kifejezője ez a mű, hiszen ő filozófus, teológus, misztikus, szónok és költő is volt egy személyben.

A mai Algéria területén, az Észak-Afrikai Tagastéban született pun ősoktól. Apja pogány volt, anyja Monika, keresztény, fele olyan idős, mint a férje. Ágoston apjától érzi, szenvedélyes természetet, anyjától értékekre fogékony, igazságot kereső lelkületet örökölt. Édesanyja kezdetől fogva vallásosan neveli, de akkor még nem volt szokásban a gyermekkereszttség. Azzal akarta gyermeke lelki üdvét biztosítani, hogy mindjárt születése után beíratta a katekumenek, vagyis a hittanulók sorába. A pap megjelölte homlokát a kereszt jelével, ajkaira sőt tett, annak jeléül, hogy ez a lélek le van foglalva Krisztus számára, és nem akar romlást látni.

Ágoston nem szerette az iskolát, semmi kedve sem volt a tanuláshoz, mint sokaknak az eleven gyerek közül. Így emlékezik gyermekkorára: *Lelkesedtem a mérkőzés büszke babérjáért, csupa fül voltam, ha kalandos mesékkel tömtek, és érdeklődésemet még jobban felcsigázták. Meséken hízott telhetetlen kíváncsiságom hamarosan kigyújtotta bennem a látás vágyát is: a felnőttek multságát, a cirkuszt akartam látni. Az írás, olvasás, számolás elemi dolgainak a tanulása éppoly visszataszító és terhes volt nekem, mint az egész görög nyelv. „Egy meg egy az kettő, kettő meg kettő négy” szörnyű unalmas nóta volt nekem, de a fegyverekkel tele falovon, Trója égésén, szívesen járattam könnyelmű eszemet.*

Vallomásaiban kíméletlenül leleplezi saját gyarlóságait. Ezek alapján többet tudunk meg gyermekkorának hibáiról, mint erényeiről. Pedig voltak erényei is. Ilyen volt például édesanyja iránti gyengéd szeretete, gyermeki ragaszkodása.

Tanulmányait szülőhelyén, majd Karthágóban, későbbi püspöki székhelyén végzi. De a város ekkor még mást hozott számára. Így ír erről. *Megérkeztem Karthágóba és körül rajzott engem a züllött szerelmek raja minden oldalról... Rabja lettem a színháznak is, hisz az előadásokban ráismertem saját züllött életemre.* Még alig 17 éves, amikor bűnös viszonyt kezd egy általa megvásárolt és felszabadított rabszolganővel, amely 17 évig tart, mert nem házasodhatott össze vele. Ebből a kapcsolatból született egy fia is, akit Adeodatus-nak, Istentől adottnak nevezett el.

Anyja vallásosságát dajkamesének tartja, ugyanakkor belsőleg nyugtalan, boldogtalan. Közben, még mielőtt tanulmányait befejezte volna, meghal atyja, aki halála előtt őszintén megtért és megkeresztelkedett. Ebben az időben Cicero egyik műve volt nagy hatással Ágostonra. Ezt írja róla. *Egész lelkivilágomat megváltoztatta, imádságomat feléd irányította Uram, s új vágyakat, új célokat adott nekem. Gyarlónak láttam egyszerre minden hiú törekvést, és hihetetlenül tüzes vágyakozás gyúlt ki bennem a bölcsesség örök napja után.*

De az út a teljes megtérésig még hosszú. Több minden akadályozza ebben. A Szentírást és az egyházi szerzőket bárdolatlannak tartja kezdetleges, művésztelen nyelvük miatt. Akadályozza a megtérésben bűnös szerelmi kapcsolata. Belekeveredik a manicheizmus hálójába is. Ennek az eretnekségnek az alapítója, akiről a nevét kapta, Mani a perzsa vallás tanait keverte a kereszténységgel. Azt tanította, hogy két, örök, önmagától való lény van, a jó, amelytől a világosság és a lélek, és a rossz, amelyből a sötétség és az anyag származik. Szerinte a test vétkei nem számítanak. Magyarázza Ágostonnak a manicheizmus felé fordulását, hogy az ember, ha nem az igazság útján jár, akkor keresi és megtalálja azokat a tanokat, ideológiákat, amikkel indokolhatja saját bűnös magatartását.

Édesanyja közben szüntelenül imádkozik érte. Ágoston befejezve tanulmányait, hazatér Tagastéba, és ott ékesszólást tanít. Hamarosan ritka népszerűséget szerzett magának. Édesanyja hősi tette szánja el magát. Hogy kifejezze fia életmódjával való egyet nem értését, nem engedi meg, hogy Ágoston vele egy fedél alatt lakjon, kizárja házából. De ugyanakkor mindent megtesz megtéréséért. Naponként imádkozott, fájó könnyeket ontott érte. Egy Tagastéba érkező püspököt is megkér, hogy beszéljen Ágostonnal, próbálja jobb útra téríteni



őt. A püspök azonban, nem beszél Ágostonnal, de Monikát így vigasztalja: *Imádkozz tovább érte az Úrhoz... lehetetlen, hogy a könnyek e fia elveszék.*

Azok a kötelékek tartják fogva, amelyek sok tehetséges embert ma is: például a karriervágy, saját kevélysége, érzékisége, filozófiai tévtanok, csillagjóslásba vetett hit. Ez utóbbiból egy proconsul ábrándítja ki, aki viszont hiúságát, karriervágyát ápolja. Az érvényesülés hajtja a birodalom nagy városaiba Rómába, majd Milánóba. Édesanyja elől elszökve átkel a tengeren. De ez az útja már a megtérésbe vezet. Segítik ezen az úton Milánóban Szent Ambrus prédikációi, a vele való beszélgetések, a haláltól és az ítélettől való félelem, amely felsejlik előtte, a Szentírás olvasása, más megtérők és az egyiptomi szerzetesek és remeték példája. Édesanyja utána jön, és rábeszéli, hogy bocsássa el ágyasát. Egy hozzá való menyasszonyt is szerez számára. Tetszik is a lány Ágostonnak, de hogy abból törvényes házasság lehessen, még két évet várni kell. Nem bírja ki, újabb ágyast szerez.

Közben hallott két katonatisztról, akik Remete Szent Antal életét olvasva, elhagyták a császári udvart és maguk is remete életet kezdtek élni, pedig mindkettőnek volt már jegyese, akik vőlegényeik elhatározásáról értesülve maguk is szüzességet fogadtak. Ezeket hallva Ágoston így viaskodik magában. *Hát lehet ezt túrni?... Műveletlen emberek talpra állnak és elragadják a mennyországot, mi meg minden tudományunkkal együtt itt fetrengünk testvérmivoltunkban.* Ágoston nem bír felindulásával, kirohan a kertbe, és szörnyű tusát vív gyenge akaratával, amelyet a testiség gúzsba kötött. Felizgatott képzelete előtt feltűnnek régi barátnői. *Rángatták testemet, mint köpenyt és fülembe sugdosták: igazán elküldesz minket?... Micsoda piszkot sugdostak! Micsoda szégyenletes dolgokat? De a kegyelem segítségére sietett. Elém tűnt az önmegtartóztatás tiszta fönsége. Derült volt, egyetlen vidámság nélkül. Kedves mosollyal hívogatott, hogy csak menjek, ne késlekedjem. Felém nyújtotta szent kezét, hogy elfogadjon és magához vonjon. Ő a gyönyörű példák micsoda teljességét mutatta nekem. Temérdek fiú- és leánygyermek, nagyszámú ifjúsággal együtt – minden kor, tisztes özvegyek, pártás aggok, valamennyien a szent tisztasággal ékesen, amely semmiképpen sem volt gyümölcstelen bennük, mert termékeny méhéből tőled, jegyesétől, Uram, gazdagon fakadtak örömeik. Rám mosolygott, s mosolya buzdítás volt, mintha mondta volna: te nem tudnád megtenni, amit e férfiak és nők megtettek? Azt hiszed talán, hogy ezek maguktól erősek, és nem Uruktól, Istenüktől? Támaszkodj egészen az Úrra! Ne félj, nem tér ki előled, nem enged elesni! Tedd bizalommal, és meglátod, felkarol és meggyógyít!... Zárd el lelkedet tested minden tisztátalan vágyakozása elől, és elvész hatalma! Élvezetekről fecseg neked, de az mind semmi a te Urad, Istened törvényéhez képest... Leroskadtam, azt sem tudom, hogyan az egyik fügefá alá, és szabadjára engedtem könnyeimet. Patakként omlottak szemeimből kedves áldozatul neked... Egyszer csak fiú- vagy leányhangot hallok a szomszéd házból. Énekelt és ezt ismételte: Tolle, lege! Tolle, lege! Vedd, olvasd! Vedd, olvasd! De hiába kutatót gyermekkori élményei között, ilyen éneket nem ismert. És az ének újból felhangzik: Vedd, olvasd! Ekkor ráeszmél, hogy Antal remetét is a Szentírás egyetlen mondata bírta rá a világ elhagyására, és hogy ez a csodás hang arra biztatja, hogy vegye a kezébe a Szentírást. Felütötte, és a Rómaiakhoz írt levél 13 fejezetének 13-14. versére esett tekintete: *Éljünk tisztességesen, mint nappal, ne evés-ivásban és részegeskedésben, ne kicsapongásban és tobzódásban, ne civakodásban és versengésben. Inkább öltözzetek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen.* És ezek a szavak szíven találták, és elszakították az utolsó köteléket. A hosszú éveken át tartó harc eldőlt, a kegyelem lett a győztes. Anyjához siet, és beszámol neki a történetéről. Monika látja, hogy valódi változás ment végbe fia szívében, hogy imája végre meghallgatást nyert. Ágoston így számol be erről. *Már nem kíváncsi voltam feleség után, már nem voltak földi reményeim, hanem együtt álltam anyámmal.... Sírását örömmre fordítottad, bővebben, mint remélhette, és sokkal tisztábbra és bensőbbre, mint amilyent érezhetett volna régi vágya**

*teljesülésén, a tőlem származó unokák látásán. A kis szobát, ahol Monika imádkozott, és a kertet, ahol a jelenet lejátszódott máig látni lehet Milánóban.*

Ágoston 31 éves ekkor. Néhány társával és rokonával vidékre vonul barátjának egy az Alpsekre nyíló gyönyörű nyaralójába, Cassiciacumba, és a zsoltárokat olvasva és társaival az isteni dolgokról beszélgetve készül a keresztségre. Most el volt ragadtatva attól a Szentírástól, amit valaha megvetett. *Lehetetlen ama boldog napok egész történetét visszaidézni emlékezetembe* – írja 15 év múlva Vallomásaiban. 387 húsvét vasárnapjának hajnalán keresztkedik meg barátjával és fiával, Adeodatussal együtt.

Édesanyja haza kívánczik. De csak Róma kikötőjéig, Ostiáig jutnak. Ott halálosan megbetegszik. Utolsó beszélgetésüket is megörökíti Ágoston. A tengerre nyíló szobában ülnek, és az égről beszélgetnek. *Megfeledezve a múlttól csak a jövő felé szálltunk, és a Te jelenlétedben, Uram, örök Igazság, arról tárgyalgattunk, milyen lesz majd egykor a szentek boldogsága, amelyet szem nem látott, fül nem hallott, sem emberi szívbe föl nem hatott. Lelkünk ajka szomjasan kíváncsított a te forrásodnak, a benned való élet forrásának mennyei hullámai után, hogy hulló cseppjeiből amennyit csak lehet felfogva, azok erejében e fenséges kérdéssel elmélkedhessünk... Te vagy a tanúm, Uram, hogy azon a napon, amikor ilyen dolgokról elmélkedtünk, az egész világ minden gyönyörűségével együtt igen hitvánnyá zsugorodott össze előttünk.* A beszélgetést Monika fejezte be. *Fiam, ami engem illet, immár semmi gyönyörűségem nincs ebben az életben. E világ többé nekem semmit sem adhat. Egyetlen dolog miatt kívántam a földön időzni, hogy katolikus kereszténynek lássalak, mielőtt meghalok. Az Úr sokkal többet adott, megadta megérnem, hogy lemondta a földi boldogságról, és most szolgálai között láthatlak. Mi keresnivalóm immár a világon.* Néhány nappal ezután a beszélgetés után lázas betegség dönti ágyba Mónikát, amiből már nem épül fel. A vágya először az volt, hogy otthoni földben, férje mellett nyugodjon. De a halálhoz közeledve lemondott erről a vágyáról is. *Temessétek el itt anyátokat... Temessétek el a testet akárhová. Semmi gondotok ne legyen miatta. Csak azt az egyet kérem tőletek, hogy az Úr oltáránál, akárhol lesztek is, emlékezzetek meg rólam.* Mónika sírja Rómában, az Ágostonnak szentelt templomban azoknak az édesanyáknak a zarándokhelye, akik gyermekük testi vagy lelki halála miatt szomorkodnak.

Ágoston Rómában egy évig gyászolja édesanyját, majd hazatérve szülővárosába, Tagasteba, azt a szerzetes jellegű életet folytatta néhány társával, amit Cassiciacumban elkezdett. Akkoriban számos város szent erőszakkal választott pappá vagy püspökké olyanokat, akiket példás életűnek tartott, vagy valami miatt arra méltónak ítélte. Ágoston tudott erről, ezért csak ritka esetben hagyta el otthonát, nehogy ilyen váratlan meglepetés érje. Egyszer mégis gyanútlanul útnak indult Hippóba, hogy valakivel találkozzék. Gyanútlanul lépett be a templomba is, ahol a püspök éppen arról beszélt, hogy agg kora miatt már nagyon érzi egy segítőnek a szükségét. Valaki Ágoston nevét említi. Erre a tömeg felkapja nevét, megragadják és a püspök elé viszik, hogy íme, ő az, aki méltó arra, hogy pappá szentelje, és segítője legyen. Először tiltakozik, de aztán mégis elfogadja Isten akaratát, amely a nép akaratán keresztül mutatkozott meg. 35 éves, amikor pappá szentelik. Öt évig lesz papként püspökének segítője, majd annak halála után Hippo püspöke.

Hippóban is szerzetes jellegű életet kezdett, és ezt folytatja püspökként is majd papjaival. Száműzött minden fényűzést, de a szükségeseiben nem szenvedtek hiányt. Gondja volt a szegényekre is. Szerinte mindenkinek kötelessége alamizsnát adni a rászorulóknak. *Ha nem adhatsz nagyot, adj egy darabka kenyeret, ha nincs kenyered, adj egy fillért, ha egy filléred sincs, adj egy pohár vizet, ha nincs vized, adj egy kis részvétet. De kérdezd meg lelkiismeretedet, vajon igazat mondasz-e, amikor azt mondd, hogy nincsen semmi sem. Ugye telik hiúskodásra, mulatozásra, kevélykedésre, telik felszerelésre, „okos befektetésre”, hát miért nem telik alamizsnára is?*

Rengeteget írt. Írásait folyton javítgatta, tökéletesítette. Könyvet írt minden fontos kérdésről, melyet a napi események felvetettek. Rengeteget levelezett. Levelei közül nem egy valóságos tanulmány. Bár az írás volt a legkedvesebb tevékenysége, mégis rögtön abba hagyta, ha egyéb püspöki teendői úgy kívánták.

Felvette a küzdelmet korának eretnekségei ellen. A manicheusok tanait jól ismerte, hiszen egy ideig maga is közülük tartozott. Így nem lehet csodálkozni azon, hogy amikor azok egy vezetőjét vitára hívta, olyan érveket sorakoztatott fel, hogy vitapartnere nem tudván válaszolni megfutamodott, a helybéli manicheusok pedig mind megtértek. Hasonló eredményekkel harcolt a többi eretnekséggel is, amelyekben a pusztuló pogányság szövetségesre talált. Így cáfolta meg a donatizmust, amely azt hirdette, hogy nyilvános bűnös nem lehet tagja az egyháznak, és amely azt tanította, hogy a szentségek csak akkor érvényesek, ha kiszolgáltatójuk is a kegyelem állapotában van. Vagy a pelagianizmust, ezt a kegyelemtani eretnokséget, amely az emberi tevékenység és akarat fontosságát oly mértékben hangsúlyozta, hogy az embert arra is képesnek tartotta, hogy Isten kegyelme nélkül is, a maga erejéből bűn nélkül éljen. Vagy a priscillianizmust, amely az emberi sorsot a csillagok állásától tette függővé.

Kifejezett csodát csak egyetlen egyet jegyeztek fel életéből. Egy anya beteg gyermekét hozta az akkor már beteg püspök elé, és kérte, hogy tegye rá a kezét és a kis beteg meg fog gyógyulni. Ő azonban azt mondta: *ha gyógyítani tudnék, önmagamon kezdeném*. De amikor az anya elmondta, hogy álmában egy jelenést látott, amely arra biztatta, hogy menj el Ágoston püspökhöz, hogy tegye rá a betegre a kezét, és az meg fog gyógyulni, Ágoston rögtön engedelmeskedett, és a gyermek egészségesen távozott. A gyermek meggyógyult, ő azonban hamarosan meghalt.

Beszédei és írásai hatására azonban olyan csodák történtek, amelyek fontosabbak minden látható csodánál, testi gyógyulásnál. Rengetegen tértek meg ezek hatására, és sokak szívében gyulladt világosság. A kereszténység első és legnagyobb egyháztanítói közé tartozik. Mesterével, Szent Ambrussal, kortársával, Szent Jeromossal, akivel levelezésben állt, és Nagy Szent Gergely pápával együtt nemcsak a nagy nyugati egyházatyákként tartja őket számon az egyháztörténelem, hanem ők azok is, akiket elsőként tüntetett ki az egyháztanító címmel az egyház. Az ő neve mellett még ez is szerepel: *doctor gratiae*, a kegyelem doktora.

A keresztény történelem-szemlélet is sokat köszönhet neki. Az Isten országa c. műve erről szól. A Vallomásokkal együtt ez mindmáig legismertebb, legtöbbet forgatott írása. Ezt a könyvét 13 éven át írta. Az első tíz könyv ebből hitvédelem. Azt bizonyítja, hogy nem azért érték a római birodalmat a germánok támadásai, mert befogadta a kereszténységet. A további 12 könyv szerint a történelem az Isten államának és az ördög államának a harca. De egyik államot sem lehet az egyházzal még kevésbé egyes földi államokkal azonosítani. A határok az emberek lelkében húzódnak. És hogy az egyes emberek melyik államhoz tartoztak, az csak a végítéletkor fog majd kiderülni. Mindenkinek magának kell eldöntenie, hogy melyik oldalra áll és melyik oldalon harcol, a sátán oldalán, vagy Isten oldalán. Csak ez a két lehetőség van. Maga Urunk mondja: Aki nincs velem, az ellenem van.

## Szent Patrik (385 t.–)



1. Kik voltak, milyenek voltak Európa első térítői?
2. Patrik rabszolgaévei
3. Felkészülés a térítő munkára
4. Térítési módszerei
5. Milyen volt az ír egyházi szervezet?
6. Miket köszönhet Európa az íreknek?
7. Mi volt Szent Patrik purgatóriuma?

\*

A Patrik név a római patrícus főnévből származik. Írországból ezen a néven is nevezik: Patrícus. Szent Patrik születésének éve és helye is bizonytalan, halálának is csak a napját ismerjük: március 17-én halt meg, de hogy hányban, azt nem tudjuk. Írországot a középkorban a „szentek szigete”-ként emlegették. Szentjei közül azonban csak egy került be az egyetemes egyház naptárába: Szent Patrik, az írek térítő apostola. Méltó és igazságos, hogy belekerült, hiszen közvetve a népvándorlás utáni Európa térítője is volt. Az ő hithirdető missziós buzgósága, egyházszervező, eszményeket adó példája nyomán indultak útnak azok a vándorszerzetesek, akiknek az európai kereszténység köszönhető. Közéjük tartozott az ifjabb

Kolumbán, és Szent Gál, akiknek életét részleteiben is ismerjük. De közvetve Patrik tanítványai voltak azok a névtelen szerzetesek, akik Krisztusért vállalták a hontalanságot, a számkivetést, és bejárták Galliát, Itáliát, Germániát, sőt Pannóniáig is eljutottak. Ezek a szakállas, durva vonású alakok, kezükben vándorbottal járták a távoli vidékeket, vállukon egy bőrszakot vittek, amiben könyveiket tartották, nyakukban ereklyetartó, és egy kis tok volt, amelyben az Oltáriszentséget vitték magukkal. A „peregrinatio pro Christo”, a Krisztusért való zarándoklat, az otthontalanság (vagy inkább a mindenütt otthon lét) vállalása volt az aszketikus ideáljuk. E buzgó vándorszerzetesek Európa nagy részében munkálkodtak. Általában nem maradtak sokáig egy helyen. Nem is volt mindenütt mélyreható a tevékenységük, de a kolostorok, amelyeket alapítottak, a kereszténység és a kultúra centrumai lettek. Ők készítették elő a talajt az utánuk jövő angolszász és frank misszionáriusok számára, akik már szisztematikusabb térítő tevékenységet folytathattak.

Írországot a X. századig „Scotia maior”-nak azaz nagyobb Skóciának hívták megkülönböztetésül a „Scotia minor”-tól, a mai Skóciától. Írországot a rómaiak sohasem hódították meg. A kereszténységgel ugyan már korábban is kapcsolatba kerültek az ír sziget lakói, de szervezett megtérítésükre csak I. Coelestin pápa gondolt, aki Patrik kortársa volt, és már Patrik előtt térítőket küldött hozzájuk. Az első elküldött térítők azonban nem sok eredményt értek el. Az első missziós püspök, Palladius halála után érkezett Írországba ugyancsak térítő püspökként Patrik.

Mielőtt azonban a római pápa meghatalmazásával 432-ben megérkezett volna, előtte már rabszolgaként eltöltött néhány évet az írek körében. 15-16 éves lehetett, amikor fosztogató írek hazájából, Britanniából magukkal hurcolták és eladták egy észak-írországi törzsfőnöknek, aki juhokat őriztetett vele.

Életével kapcsolatban több bizonytalanság is van a történészek körében. Ezt befolyásolta az ír katolikusok és protestánsok közötti elmérgesedett vita is. Voltak protestáns történészek, akik egy Rómától független ír egyház alapítóját látták Patrik személyében. Ránk maradt Patriknak egy Szent Ágoston művével azonos címet viselő önéletrajzi írása, a *Confessiones*. Ebből sok hiteles adatot megtudunk róla. Eszerint nagyapja pap volt, apja diakónus. (Akkor még nem volt mindenfelé kötelező a római katolikus egyházban a papok számára a nőtlenség.) Patrik családjában tehát megkaphatta a keresztény alapokat, de mint afféle lázadó kamasz, még nem tette teljesen magáévá szülei hitét. Rabszolgaságba hurcolását jogos büntetésnek tekintette azért, mert – mint ahogy írja –, *elfordult Istentől, parancsait nem tartotta meg, és nem hallgatott a papokra, akik az üdvösségre intették*. Fogságában *„bűneire gondolt és teljes szívből megtért”*, és kérte Istent, hogy *„gyakoroljon vele szemben kegyelmet ifjúsága és tudatlanság miatt”*. Kitartott a megtérésben. Minden reggel napkelte előtt felkelt, hogy imádkozzék.

Hatévi fogság után Patrik egy éjszaka álmában hangot hallott, amely azt mondta neki: *„Jól teszed, hogy böjtölsz. Nemsokára visszatérsz hazádba.”* Rövid idő múlva még ezt mondta a hang: *„Lám, a hajód készen áll!”* A hang indítására Patrik megszökött rabszolgatartójától, és az ismeretlen, ellenséges földön való hosszú menetelés után elérte a tengert, ahol talált egy hajót is. A hajó kapitánya először elutasította, nem akarta magával vinni, mert minden bizonnyal észrevette, hogy szökevénnel van dolga, végül mégis úgy döntött, hogy magával viszi a fiatalembert. Valószínűleg azért, mert látta, hogy Patrik bánni tud az agarakkal, a hajón ugyanis egy csomó agarat is szállítottak.

Kitérők után haza jutott szüleihez Britanniába. Eleven hite most már arra ösztönözte, hogy apjának és nagyapjának példáját kövesse és előkészüljön az egyházi pályára. Egy éjszaka álmában az írek hangját hallotta: *„Kérünk, jöjj és élj közöttünk.”*

A Britanniában elkezdett teológiai tanulmányait a kontinensen folytatta a híres dél-galliai lerini kolostor-szigeten. Valószínűleg ő is a szerzetesek közé lépett. Kiképzése alatt Patrik különösen a Szentírás ismeretében tett szert jártasságra. A Biblia ismerete később is

különleges ismertetőjele volt az ír egyháznak. Ott élt benne a vágy, hogy visszamenjen egykori rabszolgasága színhelyére, és elkezdje az írek térítését. Rómához fordult felhatalmazásért, és éppen jókor, mert Celesztin pápa tervei szerint egy püspököt kellett Írországba küldeni, hogy az addig szörványosan kezdeményezett térítést elvégezze. Ő lett tehát a második missziós püspök. Már püspökként érkezett az ír szigetre 432-ben.

Elődje, Palladius a sikertelenségtől elkedvetlenítve ment el az írektől a skótok közé. Patrik ismerte már az írek szokásait és gall nyelvüket. Dobszóval gyűjtötte össze őket a réteken és Krisztusról beszélt nekik. Eleinte csak néhányan hittek neki, a többség kinevette. A gall bárdok versenytársat, a törzsfőnökök idegen hatalom küldöttét látták benne. Majd sikerült megtérítenie egy tekintélyes bárdot, és annak énekeivel is terjesztette a kereszténységet. Elsősorban a vezető családok fiataljait igyekezett megnyerni.

30 év apostoli munkával keresztény hitre térítette az íreket. 300 kolostort és hozzá tartozó templomot alapított, 120 ezer embert keresztelt meg.

Nagyon érdekes tény, hogy Írország kereszténnyé válása vértanúk nélkül ment végbe. Ez annak is köszönhető, hogy Patrik, az egykori ír fogoly püspökként tért vissza hozzájuk, de nem győztesként viselkedett. Nem volt türelmetlen. Alapos képzettséggel, széles látókörrrel rendelkezett. Az írek jelleméhez alkalmazta a kereszténységet. Át merte venni az ír kultúrában már létező jelképeket, ünnepeket. Ezeket a jelképeket keresztény jelentéssel töltötte meg. Például a háromlevelű lóherét használta fel a Szentháromság titkának magyarázatára. Azt mondta, hogy minden szírom olyan, mint a háromszemélyű egy Isten. Összekötötte az Írországbán már létező kultúrát az evangélium gazdagságával.

Ugyanakkor azon fáradozott, hogy a megtérés valódi legyen és gyökeres. Azokra az ezrekre gondolva, akiket megkeresztelt, nyugodtan jelenthette ki:

*„Isten a tanúm, hogy közülük egyet sem tévesztettem meg, de nem is volna értelme Isten vagy az Egyház kedvéért félrevezetni valakit, hiszen akkor a hitjelölteket magam ellen ingerelném, magunkat (misszionáriusokat, papokat és keresztényeket) üldözésnek tenném ki, és vétkemmel ártanék az Úr nevének.”*

Írországbán akkor még nem voltak városok, mint a Római Birodalomban, melyekre ott annak idején ráépülhetett az egyházi szervezett. Patrik térítő tevékenysége idején törzsi-nemzetségi viszonyok uralkodtak. Patrik minden törzsnek, (írül klánnak) igyekezett kolostort adni. A kolostor apátja egyúttal a törzs püspöke is lett. Ezáltal az ír kereszténység nagyon erősen szerzetesi jellegűvé vált. A kolostorokban meglévő nagy szigorúság, kemény fegyelem az egész ír kereszténységre jellemző lett. Bizonyos szerzetesi szokások a nép körében is polgárjogot nyertek. Ilyen például a gyónással összekötött lelkiezetés.

Az ókeresztény bűnbánati gyakorlat a nyilvános bűnökre koncentrált. A mindenki által ismert nyilvános bűnökre, illetve bűnösökre a püspök rótt ki a többnyire hosszú ideig tartó vezeklést. A komoly bűnök bevallása, amelyek különben titokban maradtak, az ókeresztény bűnbánati gyakorlatban is megvolt. De ez a személyes, bármikor ismételhető fülbe gyónás szokása az ír egyházban alakult ki, és éppen az írek missziós tevékenysége révén terjedt el a 6-7. században Nyugat egész területén. Hamarosan mindenki gyónt szentáldozás előtt.

Ha csak a magánygyónásnak ezt az általános bevezetését tekintjük, már ez önmagában is az írek egész vallási-erkölcsi életének fellendüléséhez, kivirágzásához vezetett.

Írország lett az első ország az Alpoktól északra, amely saját egyházi nyelvet és irodalmat fejlesztett ki. Patrik és követői mindezt a meglévő ír kultúrára alapozták, mindössze néhány alapfogalmat vettek át a latinból, amelyek hiányoztak az írből.

Szent Patrik személyéhez rengeteg valós, vagy legendás történet fűződik. Egy ilyen a Szent Patrik purgatóriumáról szóló. Egy bizonyos vidéken már hosszabb ideje prédikált a szent, és csak kevés embert tudott megtéríteni. Akkor olyan jelet kért Istentől, amely az embereket hitre tudja indítani. Isten egy helyet mutatott neki, és felszólította, hogy botjával rajzoljon keresztet oda. És íme, a föld köralakban megnyílt, és egy mélységesen mély

szakadék tárult föl. Egy hang megmagyarázta, hogy az a tisztítótűz bejárata, és aki önként leszáll oda, megszentelődik, meggyógyul, és bűneiért semmi más vezeklést nem kell elszenvednie.

Rengeteg ember zarándokolt ide, még magyarokról is tudunk Nagy Lajos király korából. A barlang ma is megvan egy tó közepén egy kicsiny szigeten, amelyet Station Island-nak hívnak, a mai Lough Derg-ben található. A barlangot a XV. században bezárták, így a mai látogatónak meg kell elégednie azzal, hogy a szigeten, a purgatórium helyén háromnapos virrasztással egybekötött böjtöt tart.

Szent Patrik hitvallásszerű reggeli imájával fejezzük be. Olyan ima, olyan hitvallás ez, amelyből Isten jelenlétének hatalmas, oltalmazó ereje árad.

*Erőben kelek fel, a legszentebb Háromság hívásában  
a Háromság vallásában,  
a mindenséget teremtő Egység megvallásában.*

*Erőben kelek fel,  
Krisztus születésének és keresztelésének,  
megfeszítettetésének és sírba tételének,  
feltámadásának és mennybemenetelének,  
másodszori eljövételének erejében kelek föl.*

*Erőben kelek fel,  
körülvesznek az ég és föld erői,  
a Nap és Hold fényei,  
a tűz és villám ragyogása,  
átjár a vihar zúgása és a tenger morajlása.*

*Erőben kelek fel,  
lábam alatt a Föld szilárdsága,  
megerősít a sziklák keménysége.*

*Erőben kelek fel ma reggel,  
és magamat egészen Isten erős vezetésének  
engedem át, magamat  
Isten örökös szemére,  
Isten figyelmes fülére,  
Isten oltalmazó kezére,  
Isten közbenjáró igéjére,  
Isten kinyújtott fegyverére,  
Isten örökös pajzsára,  
Isten szabadító seregére bízom.*

*Ő oltalmazzon engem, hogy el ne nyeljen a Sátán.*

*Ő oltalmazzon engem a bűn kísértésétől,*

*a test kívánságától,*

*mindentől, ami árt, közel vagy távol,*

*Ha egyedül vagyok, és ha másokkal.*

*Ő oltalmazzon engem ma, az irgalmatlan és kegyetlen,*

*testemet-lelkemet fenyegető erőszaktól,*

*Ő oltalmazzon ma a hamis prófétáktól,*

*az istentelenektől és a közönségesektől.*

*Krisztus velem – Krisztus előttem – Krisztus bennem.*

*Krisztus alattam – Krisztus jobbomon –*

*Krisztus balomon.*

*Ő az erő, Ő a békesség.*

*Krisztus legyen, ahol fekszem,  
Krisztus legyen, ahol állok  
Krisztus legyen, ahol ülök,  
Krisztus a magasságban – Krisztus a mélységekben – Krisztus a térben.  
Ő szóljon hozzám mások ajkával,  
Ő tekintsen rám mások szemével,  
Ő hallgasson engem mások fülével.  
Krisztus, én Uram!  
Krisztus, én Megváltóm!  
Erőben kelek fel, a legszentebb Háromság hívásában,  
a Háromság vallásában,  
a mindenséget teremtő Egység megvallásában.*



## Nursiai Szent Benedek (480–547)



1. Életének a szakaszai
2. A remete és szerzetes életforma korábbi formái és képviselőik
3. Regulája
4. Milyen helyet foglal el a szerzetesség történetében?
5. Történelmi jelentősége
6. A Benedek érem

\*

Életének színterei mindössze néhány napi járásra vannak egymástól Róma közelében. Történelmi hatóköre azonban óriási, egész Európára sőt az egész világra is kiterjed. Európa védőszentje lett. A germánokat és Európa nyugati felét keletre egészen a magyarokig Szent Benedek fiai, a bencés szerzetesek térítették meg.

Benedek neve latinul Benedictus, ami annyit jelent, hogy áldott. A Nyugatrómai birodalom bukása után született Nursiában, a mai Noricában, Itália Umbria nevű tartományában, jómódú szabad családból. Hogy jómódúak voltak, látszik például abból, hogy külön dajkája volt, aki annyira megszerette, hogy még római tanulmányaira is elkíséri. Ikertestvére Szent Skolasztika volt.

476 óta nem császárok uralkodnak Rómában, hanem különféle germán törzsek vezérei. A régi Róma fényéből még sok megmaradt. Ezek a barbár uralkodók igyekeztek a külső fényt fenntartani. Minisztereiket a római előkelők, patríciusok köréből választották. Ilyen, Benedekkel éppen egykorú, miniszter volt pl. Boethius, akit az utolsó rómainak neveznek, de mondják ezt Benedekre is. És Nagy Szent Gergely Pápa is így nevezte magát. Cassiodorus, aki Benedekhez hasonlóan kolostort alapított, előtte negyven éven át egymás után négy gót királyságot szolgált. Ezek a germán uralkodók sokat megőriztek a régi római intézményekből. Megvan például a senátus, és consulokat is kineveznek. A nép megkapja az ingyen kenyeret és cirkuszt. A zavaros korban Benedek római tartózkodása idején éppen egy nyugodtabb időszak volt.

Tanulmányait nem fejezi be. Még 20. életéve előtt elhagyja a meglehetősen züllött Rómát. De nem haza, a szülői házába megy, hanem magányba vonul, azért, hogy Istennek tetsző életet kezdjen. Erre az útra is vele ment dajkája, akit anyjánál jobban szeretett. Előbb egy kis faluban állapodnak meg, de egy neki tulajdonított csoda miatt ráirányult a figyelem, ezért hamarosan tovább megy úgy, hogy dajkájának sem szól, elvágva így az otthonhoz kötő utolsó érzelmi szálát is.

Remete életet kezdett élni a mai Subiacoban. Összetalálkozott egy hegytetőn épült kolostor szerzetesével, Romanussal, aki állatbőrökből remete ruhát készített, és mutatott neki egy barlangot, amely a kolostor alatti sziklák között volt. Elvállalta, hogy bevezeti őt a remete életbe. Tanítómesterévé lett és ellátta őt rendszeresen étellel és könyvekkel is oly módon, hogy a nehezen megközelíthető barlanghoz egy kötelet eresztett le a kolostorból, amelynek a végén egy figyelmeztető csengettyű lógott. Ezen eresztette le a szükséges dolgokat. Benedek félretett kenyérdarabkákból táplálta egyetlen barátját, egy hollót, amely naponta meglátogatta őt.

Három évig élt Benedek ebben a barlangban, az imádságnak, a bűnbánatnak és a tanulmányoknak szentelve napjait. Nemcsak az előtte élt keresztény írók műveiből tanult, hanem a természettől, a fáktól, az erdőtől, a szikláktól is.

Neki is meg kell vívnia a kísértővel, mint Remete Szent Antalnak. Igaz, olyan részletes leírások ezekről a küzdelmekről nem maradtak ránk, mint amiket Szent Athanáz leírt Szent Antallal kapcsolatban. Benedek életrajza egy ilyen jelenetet örökített meg. Le kellett küzdenie azt a vágyát, hogy megházasodjék. Ismételten feltűnik a képzeletében egy nőnek a képe, akit még Rómában látott. Már majdnem felkerekedett, hogy visszatérjen a világba, amikor tekintete egy vadrózsza bokorra esik. Levetközött és belevetette magát és addig forgott benne, amíg az véresre nem sebezte. Életrajzírója, Nagy Szent Gergely szerint „a kísértést legyőzve, joggal lett az erények mestere.”

A barlangtól néhány kilométerre lévő falu papjának húsvét napján látomása volt. Benedeket látta és a barlangot, és hallotta: „te itt ízes ételeket készítesz magadnak, az én szolgálmat pedig éhség kínozza az erdőségben.” Erre összecsomagolt egy kis ennivalót és elindult a látomásban látott hely és ember megkeresésére. Mikor végre megtalálta, köszöntötték egymást, imádkoztak együtt, és lelki dolgokról beszélgettek, majd a hozott elemőzsiából kis lakomát rendezve megünnepezték a húsvétot.

A pap után jöttek más látogatók is. Előbb pásztorok, majd egyéb tanítványok, akik testi eledelt hoztak, ő pedig ezt lelki eledellel viszonzta. Nem messze onnan egy kolostorféle telepen emberek éltek együtt, akikhez eljutott Benedek híre. Miután apátjuk meghalt, Benedeket kérték fel, hogy legyen a vezetőjük. Ő előbb vonakodott, de addig unszolták, míg elvállalta. A Benedek által követelt rend egy idő után azonban elviselhetetlennek tűnt az elkényelmesedett szerzetesek számára. Hogy szabaduljanak tőle, eltervezték, hogy megölik. Egy mérgezett kelyhet nyújtottak át neki. Ő keresztet vetett a kehelyre, és az darabokra tört. Szelíden így szólt hozzájuk.

*Testvérek, könyörüljön rajtatok a mindenható Úristen! Miért akartatok velem így bánni? Nem megmondtam előre, hogy a ti szokásaitok és az én felfogásom nem egyeznek egymással? Keresetek magatoknak más apátot, mert én nem lehetek többé előjárótok!*

Ezzel otthagyta őket és visszatért eredeti magányába.

Életrajzírója így vonja le ennek az esetnek a tanulságát. „*Véleményem szerint a rosszakat is el kell tűrni ott, ahol néhány jó is van, hogy ezek segíthetők, a jóra vezethetők legyenek. Ott azonban, ahol az aratás egészen hiányzik (ti. semmi jót sem lehet elérni), hamarosan a rosszra pazarolt munka hiábavaló lesz.*” A szentek nem félnek az önfeláldozástól, de meg tudják különböztetni az oltárokat egymástól. Benedek azzal, hogy otthagyta őket, gyakorlatilag azt mondta, nem ez az oltár az, amelyen fel kell áldoznom magam.

Egy ideig még ott élt Subiaco magányában élvezve azt, amit a barlang későbbi felirata kifejez: „*Ki nyugalmat keres lelkének, keresse olyan helyen, mint ez a barlang, a magány helyein, mert csak itt beszél Isten az ember szívéhez.*” A magány, a földi vágyak legyőzése, a hamis testvérek gyűlöletén aratott győzelem megedzették, kialakították egyéniségét. Egyre többen jöttek hozzá, már nemcsak útbaigazításért, tanításért, hanem azért is, hogy az ő életformáját éljék, az ő vezetését kérjék, és nemcsak a környékről, hanem Rómából, a római előkelők közül is.

Kezdetben valószínűleg barlangja körül vájtak maguknak lakást, de hamarosan 12 kolostor épül az Anio völgyében és a völgyet határoló hegyekben. Később majd barlangja fölé emelték a máig fennálló San Benedetto kolostort.

Ahogy a kereszténység annak idején az üldözések miatt terjedt el Jeruzsálemből, úgy Benedek is azáltal jutott el távolabbra, hogy üldözésben volt része. Benedek életrajzírója szerint egy Florentinus nevű pap „Benedek erkölcsének a dicsőségére vágyott, de dicsőre méltó életét nem akarta gyakorolni”. Mérgezett kenyeret küldött neki, és egyéb módon is zaklatta Benedeket és társait. Rómában felfogadott néhány utcalányt, és elküldte őket, hogy csábítsák el a szerzeteseket. Benedek ezek miatt az áskálódások miatt határozott úgy, hogy más vidékre költözik. Így jutott el a Rómától délre fekvő 500 méter magas Monte Cassinora, ahol majd megalapítja sok híres embert nevelő kolostorát, és megírja szerzetesi szabályzatát, e kolostornál is híresebb reguláját. Ötven éves, amikor Monte Cassinora érkezik.

Míg Subiaco a világtól való elfordulás helye volt Benedek számára, addig Monte Cassinón az „építő ember” teljesedett ki benne – ahogy ezt egy modern életrajzírója megfogalmazza. Megszerezte az önmaga fölötti uralmat, és tanítómestere lett az istenkereső embereknek.

Monte Cassino kolostorát a régi fellegrvár falain belül építették fel, annak anyagát felhasználva. A hegy legmagasabb pontján lévő Apollo oltár helyébe Keresztelő Szent János tiszteletére emelnek kápolnát a szerzetesek. Monte Cassino modell lesz a kolostorépítésben, és új fejezetet nyit az építészet történetében is.

Az Egyház *societas perfecta*, vagyis egy olyan társaság, amely önmagában is megáll, nincs szüksége semmilyen más társaság, így az állam támogatására sem. Ez bizonyos értelemben érvényes a Benedek által alapított kolostorokra is. Regulájának 66. fejezete szól arról, hogy milyen legyen egy bencés kolostor. A kolostort lehetőleg úgy kell építeni, hogy minden az élethez szükséges meglegyen benne, például víz, malom, sütőműhely, kert, sőt legyenek vendégházak is, hogy ne csak a szerzeteseket lássa el, hanem a szegényeken, vándorokon, hajléktalanokon is segíthessen. A népvándorlás és a korai feudalizmus éveiben éppen az egyház, a püspökségek, plébániák és a kolostorok jelentették a környék embereinek is a biztonságot, az állandóságot. Mert a különböző törzsfők, kiskirályok váltották egymást, és inkább kirabolták az embereket, mintsem biztonságot nyújtottak nekik.

Itt, Monte Cassinon írta meg Benedek 30 évnyi elmélkedés, személyes tapasztalat és sok tanulás után reguláját, szerzetesi szabályzatát, amely már több mint másfél ezer év óta

szabályozza ma is a szerzetesek egy jelentős csoportjának, az úgynevezett monasztikus szerzeteseknek az életét, és jelentős hatással van az egyház jog kialakulására is.

A szerzetesi életforma keletről, a Szentföldről és Egyiptomból származik és onnan terjedt el nyugaton is. A keleti szerzetesség három legjelentősebb alakja Remete Szent Antal, Szent Pachomius és Nagy Szent Bazil, akit Vazulnak is hívnak. Antal a remete életforma megalapítója. Akkori tanítványainak a számát hatezerre teszik. Pachomiust tekintik a szerzetes életforma megalapítójának, aki katonai módra szervezte meg a remeték életét, és a közösségi élet minden apró részletét szabályozó regulát adott. Nagy Szent Vazul pedig a törvényeivel határozottabb formát adott és maradandóságot biztosított a szerzetességnek.

A keleti szerzetesi életformát nyugaton, Európában Szt. Márton és Cassianus honosították meg. Ez utóbbi komolyan hatott Benedekre is. Benedekig voltak már Európában szerzetesek, voltak szerzetesi szokások, de nem volt a szerzetesi életet szabályozó törvénykönyv. Benedek igazi jelentősége abban áll, hogy ezt a hiányt pótolta regulájával. Ez a szerzetesi szabályzata mintegy az Evangélium kivonata, jó összefoglalása annak, az előtte élt egyházatyák tanításának és a lelki tökéletesedésre vonatkozó szabályoknak.

Ebben a szabályzatban pontosan meg van határozva az imádság, az olvasás és a munka, az étkezés és az alvás ideje. Az európai ember természetének megfelelően összekapcsolta ez a szabályzat a szemlélődő és a tevékeny életet. Ezt fejezi ki a bencések jelmondata is: *Ora et labora*. Imádkozzál és dolgozzál.

A Regulából látható, milyennek képzelte el Benedek az életszentséget. A szerzetes a szeretetből erőt merítve, a mindenütt jelenlévő szent Istentől ösztönözve, az alázat és az engedelmesség szellemében az imádságnak és a munkának él a közösségben. A legfőbb előljáró, az apát a Mennyei Atyát és Jézust, a Jó Pásztort testesíti meg. S mindent áthat a mértékletesség erénye és a megkülönböztetés készsége.

Ez a szabályzat egyúttal Benedek életének tükré is, mert úgy élt, ahogyan tanította. Egy jellemző esete ennek ikertestvérével, Skolasztikával való utolsó találkozása. Skolasztika teljesen a felebaráti szeretet gyakorlásának élt az öregek és a betegek szolgálatában. Hű és áldozatos társa lett a fivérének. Benedeket Montecassinóba is követte, és ott élt, nem a kolostorban, hanem annak közelében. Évente egyszer találkozott a két testvér, hogy lelki beszélgetést folytassanak egymással. Skolasztikát már halálsejtelmek töltötték el, de Benedeknek nem szólt róluk. Csak könyörögve kérte: „Ne távozz el tőlem, ha beáll az éjszaka. Beszéljessünk hajnalhasadásig a mennyei örömről!” De Benedek szerzeteseinek azt írta elő regulájában, hogy az éjszakát a kolostorban kell tölteniük. Így szólt hát: „Hogyan beszélhetsz így, nővérem? Teljességgel lehetetlen, hogy az éjszakát a kolostoron kívül töltsöm!” Skolasztika nem válaszolt. Úgysem tudta volna testvérét rávenni, hogy ne tartsa meg a regulát. Ezért Istenhez fordult könyörgő imádságával. Arcát tenyerébe rejtette, fejét az asztalra hajtotta. Amikor ismét föltekintett, az ég elsötétült. Felhőszakadás zúdult alá, villámok cikáztak, mennydörgések reszkettették meg a levegőt; senki sem kockáztathatta meg, hogy kimerészkedjék az ítéletidőben. Benedek méltatlankodva ugrott fel: „Nővérem, mit műveltél?” Skolasztika mosolyogva vont a helyére: „Látod, amikor téged kértelek, nem hallgattál meg. Most Istenhez imádkoztam, és ő rögtön meghallgatott. Most meg tudod tenni!” Benedek ezek után maradt, és az egész éjszakát beszélgetésben töltötték. Három nap múlva értesült Benedek Skolasztika haláláról. Néhány testvér elhozta holttestét Montecassinóba. Ott abba a sziklasírba temették, amelyet Benedek magának készíttetett.

Benedek nem akarta, hogy szabályzatát abszolútnak és egyedül érvényesnek tekintsék; csak „kezdet”-nek ajánlja; s „*ha valaki a tökéletes szerzetessé válásban gyorsabban halad, annak ott vannak a szent atyák szabályai*” olvassuk a Regula 73. fejezetében. Benedek tehát épít az előtte élt atyákra, szerzetesekre, nem akarja őket sem mellőzni, sem fölöslegessé tenni. Mégis, Benedek szabályzata hamarosan általános lett, az európai kolostori élet regulájává vált.

Nagy Szent Gergelynek Benedekről szóló életrajza ismételtén rámutat az igazi ellenfélre, a sátánra, aki a Benedek és a mindannyiunk elleni támadások, akadályoztatások mögött ott áll. A sátán igyekezett Benedeket eltenni a láb alól (kétszer is próbálták megmérgezni) és akadályozta őt minden lehetséges módon küldetése megtalálásában és teljesítésében. Hitét, küzdelmeit, és életének néhány jelenetét jól összefoglalja, és kifejezi az un. Benedek érem, amely a 14. században tűnt fel először. Később széles körben elterjedt, és napjainkban is sokan viselik.



Az érem egyik oldalán Szent Benedek képe látható, aki jobb kezében keresztet tart. A kereszt jelével sok csodát vitt végbe. Bal kezében egy könyv van, rendjének az általa írt regulája. Lábánál egy holló látható, aki éppen elviszi azt a kenyeret, amivel meg akarták mérgezni. Mellette egy széttört edény, amelyből egy kígyó kúszik elő. Ez az edény azt a méregkelyhet szimbolizálja, amivel egykor életére törtek, amely azonban a szent keresztvetésére széttört. Az érem első oldalán látható a latin felirat: „Eius in obitu nostro praesentia muniamur”. „Halálunkkor az ő jelenléte erősítsen minket”. A szent képe mellett ott áll a felirat: Crux Sancti Patris Benedicti – A Szent Atya, Benedek Keresztje.

Az érem másik oldalán látható a Benedek kereszt, amely fölött a PAX – Béke szó látható, amely eredetileg Krisztus-monogram volt. A négy betű a kereszt körül (C-S-P-B) a Crux Sancti Patris Benedicti – Szent Benedek Atya Keresztje rövidítése. A kereszt szárain annak az ördögűző formulának a kezdő betűi láthatók, amelyek a szent rendalapító hitét fejezik ki, amivel elűzte az ördögöt.

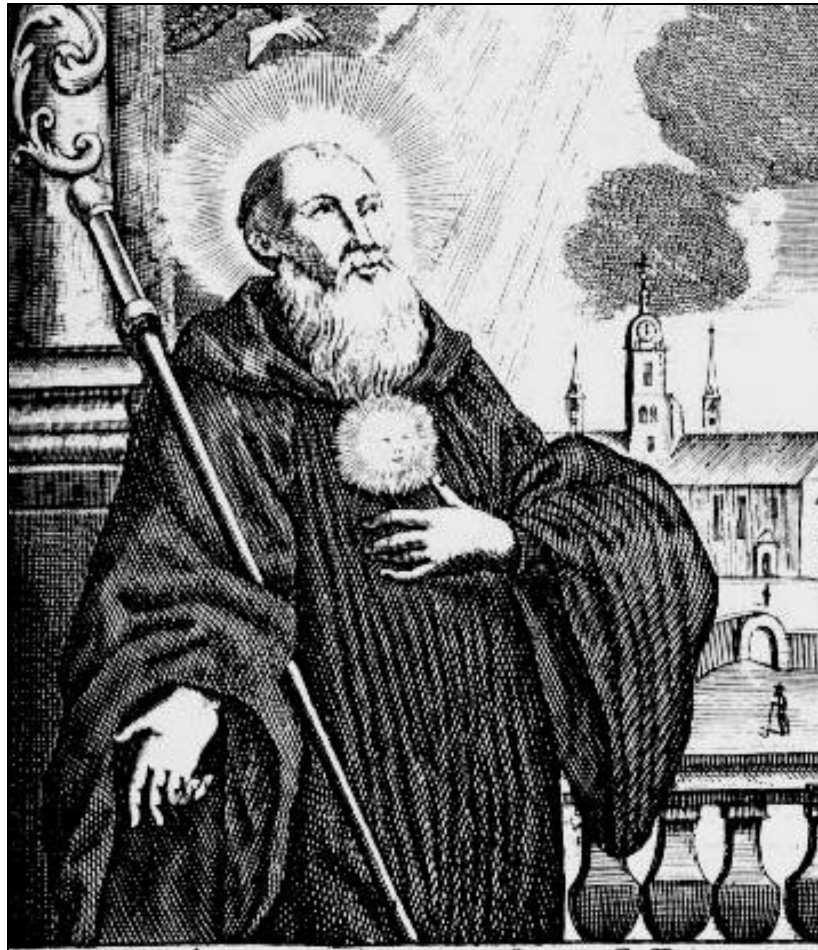
A kereszt függőleges szárán: C.S.S.M.L = Crux Sacra Sit Mihi Lux = A szent kereszt legyen a fényességem.

Az érmen több súlyos tartalmú mondatot is olvasható a szavak kezdőbetűit tartalmazó rövidítés formájában. Például: Non Draco Sit Mihi Dux = Ne a sárkány legyen a vezérem.

Vade Retro Satanas = Takarodj Sátán. Non Suade Mihi Vana = Ne sugallj nekem hiábavalóságokat! Sunt Mala Quae Libas = Rosszak azok, amiket kínálsz. Tehát: „A szent kereszt legyen a fényességem. Ne a sárkány legyen a vezérem. Takarodj Sátán! Ne sugallj nekem hiábavalóságokat! Rosszak azok, amiket kínálsz.”

Ez a Benedek érem nagyon elterjedt. A 2. helyen áll a Szűzanya érmek mögött. Kár, hogy napjainkban már nem divat az ilyesmi. Régen ilyen érmekkel emlékeztették az emberek magukat fontos igazságokra. Gondoskodtak róla, hogy azok állandóan a szemük előtt legyenek. Nekünk mi van a szemünk előtt? Elmondhatjuk, hogy a legfontosabb igazságokat rendszeresen felidézzük magunkban, mint Benedek, és követői tették?

## Ifjabb Szent Kolumbán (542 t.–615)



1. Milyen utakon jutott el a kereszténység hozzánk magyarokhoz?
2. Kolumbán gyermekkora
3. Milyen vidékeket jár be szerzetestársaival?
4. Milyen erőkön kellett úrrá lenniük, hogy az emberek megtérjenek?
5. Mi Bobbio jelentősége?

\*

Csak halálának időpontja ismert. 615-ben halt meg, az általa alapított Észak-Itáliában található Bobbio kolostorában. 542 táján született Írországbán.

A mai elgyökértelenedő világunkban egyre többen keresik gyökereiket, hovatartozásukat, őseiket. Eme igény miatt virágzó iparággá vált az őskutatás. Mi, keresztények tudjuk eredetünket, ismerjük gyökereinket, tudjuk, hogy Jézus Krisztus hitünk szerzője. Ismerjük életét és tanítását. Tudjuk, hogy apostolokra alapította egyházunkat. Ismerjük is mind a tizenkettőt és utódaikat is. De azt, hogy hozzánk milyen leszármazás, geneológia alapján jutott el a kereszténység, már kevesebben tudják. Kik a mi szellemi őseink? Kiknek vagyunk a szellemi leszármazottai?

Az ősmagyarok a kereszténységgel már vándorlásaik során találkoztak. Egy részük Bizáncban keresztelkedett meg. A magyarság nagyobb része azonban Géza fejedelem és

Szent István királyunk uralkodása alatt a Nyugat-Európából hazánkba jött térítők tevékenysége nyomán vált kereszténnyé és csatlakozott a pápa vezetése alatt álló Római Katolikus Egyházhoz.

És a hozzánk jövő, köztük kereszténységet terjesztő nyugati misszionáriusok kiktől kapták hitüket? Ha a térképre tekintünk, és megnézzük, hogy az V. században hol terjedt el a kereszténység, akkor a Római Birodalom térképe rajzolódik ki előttünk.

A népvándorlás azonban jelentősen átrajzolta Európa térképét. E nagy népmozgás révén olyan népek is Európába kerültek, amelyek előtte nem voltak keresztények. E népek megtérítése ír, angolszász és frank misszionáriusoknak köszönhető. Még a Nyugat-Római Birodalom fennállása idején brit hithirdetők segítségével Szent Patrik lerini szerzetes a 4. és 5. század fordulóján megszervezi Írországból az ír szerzetesek irányítása alatt lévő egyházat. A 6. és 7. század az ír egyház aranykora. 563-ban idősebb Kolumbán Skócia nyugati részén megalapította Jona kolostorát, amelyben óriási missziós lendület élt. Az ott élő szerzetesek példáján buzduzt fel az ifjabb Kolumbán is.

Ezernégyszáz esztendő választja el tőlünk Szent Kolumbán apátot, az ír szerzetesek mintaképét, mégis meglepően sok és pontos adatot tudunk életéről. Ezt Bobbiói Jónás szerzetesnek köszönhetjük, aki három évvel Kolumbán halála után lépett az Észak-Itáliában található bobbiói kolostorba, és a következő két apát titkára és barátja lett, akik mindent elmondtak neki Kolumbánról. Jónás útra kelt és állomásról állomásra végigjárta a helyeket, ahol Kolumbán megfordult, és összegyűjtötte az életrajzi adatokat azoktól az emberektől, akik ismerték, akiket tanított, vagy akikkel csodát tett.

Kolumbán születése előtt az édesanyjának látomása volt: úgy látta, hogy a napot hordja a méhében, amely bevilágította az egész földet. Ezt az álmodást úgy értelmezték, hogy fia lesz, aki a világ számára sok jót jelent majd.

Kolumbán Írország középső, keleti vidékén, Leinster tartományban született. Valószínűnek látszik, hogy nem volt testvére, mert szülei maguk nevelték, és nem adták a kor szokása szerint valamelyik kolostor szerzeteséi közé. Megszerezve kora műveltségét felismerte, hogy számára a világ túl sok veszedelmet rejt magában, ezért a magányban és az imádságban keresett menedéket. Amikor világossá vált előtte, hogy Isten szerzetesnek hívja, elhagyta otthonát, északra ment, és a híres bangori kolostorba lépett.

Bangor apátja, Comgallus nagyon megszerette. Igyekvő, buzgó novíciusát úgy tekintette, mint akire később nyugodtan rábízhatja majd a kolostort. Kolumbánt azonban távolabbi célok vonzották. Ír szerzetesek nyomában a kontinensre akart menni, részben azért, hogy vezekléséhez zordabb körülményeket találjon, részben, hogy a népvándorlás következtében újra elpogányosodott vidékeken hirdesse az evangéliumot. Az apát végül beleegyezését adta, hogy tizenkét társával együtt útnak induljon.

Szerette szülőföldjét, de nagyon kényelmesnek találta. Később IV. Bonifác pápának ezt írta.

*A mi szigetünkön nincs sem eretnek, sem szakadár, sem zsidó. A keresztény hit, úgy ahogy Tőletek, az apostolok utódaitól hozzánk jött, minden támadás és csorba nélkül él.*

Elhagyván Írországot, kedvező széllel, Britannia érintésével, megérkeztek Gallia partjaira, ahol ekkor Sigibert volt a király, aki rendelkezésükre bocsátott egy remeteségre alkalmas helyet. A Vogézekben egy meleg vízű forrás körül romokat találtak, melyet a környék lakói Luxeuilnak (ejtsd: lukszöj) neveztek. A romok anyagából Szent Péter apostol tiszteletére kápolnát és maguknak lakóhelyeket készítettek. Bizonyos idő elteltével kolostor építéséhez fogtak, és a burgundok és frankok közül sokan csatlakoztak hozzájuk. Csodálatos fejlődésnek indult e helyen a szerzetesi élet.

Nem sokkal később, a jelentkezők számának növekedése miatt, egy újabb helyen is kolostort alapított, Fontaine-ben (ejtsd: fonten). E két utóbbi kolostor Franciaország keleti szélén fekszik.

E közösségek irányítása már írott szabályokat is követelt, ezért Kolumbán a saját tapasztalatai és az ír szerzetesség hagyományai alapján regulát adott azoknak, akik az ő vezetése alatt törekedtek a tökéletességre. E regula rendkívül szigorú volt, és csak akkor értelmezhetjük helyesen, ha az akkori elvadult életet is figyelembe vesszük.

A király fölhatalmazta őket, hogy kolostoralapításra keressenek további alkalmas helyet. A Mosel mentén haladva Metz-ben, majd a Rajna mentén Mainzban állapodtak meg egy kis időre, és fölfelé haladva a Rajna völgyén, a Zürichi-tó mellett találtak Turegum várára (ez a mai Zürichben található). Tovább menve Tucconia (ma: Tuggen) faluba értek, amely a Zürichi tó partján fekszik. Megtetszett nekik a hely, amely nagyon hasonlított az írországi tájakra. Úgy gondolták, hogy itt telepszének meg. De riasztotta őket az ott élő pogányok kegyetlensége és rosszindulata. Gál azonban, aki Kolumbán kíséretében volt, sorra felgyújtotta a pogány szentélyeket és a bálványoknak áldozott dolgokat a tóba szórta. Amikor az emberek látták ezt, haragra gerjedtek, fegyvert fogtak, hogy Gált megöljék és Kolumbánt elűzzék arról a vidékről.

Onnan tovább menve, ugyancsak a Bodeni-tó partján egy Willimar nevű pap az egykori római castrum, Bregenz mellett mutatott nekik egy helyet. A templomrom mellett Kolumbán ki is jelölte az új kolostor helyét.

Szent Gál halála után egy évszázaddal készült életrajza így számol be arról, hogy ott mi történt.

*„Willimar kézen fogta Kolumbánt és imádkozni hívta mindnyájukat. A közös imádság után bementek a házba és lelki beszélgetésbe kezdvén, Isten választotta, Gál, Kolumbán parancsára, beszélni kezdett. A hallgatók lelkében annyira fölébresztette a mennyország szeretetét, hogy az említett pap csak ámult és hullottak könnyei. Hét napot töltöttek így együtt Krisztus dicséretében és az itteni vigasztalás örömeiben. Ezek után megtudták Willimartól, hogy a közelben egy régi város romjai vannak, mely a termékeny föld és a tó közelsége miatt Isten szolgáinak alkalmas hely lehet. A hírre Kolumbán legjobb tanítványával, Gállal és egy másik diakónussal hajóba szállt, hogy megnézze a romokat. Partot érve hajlékot készítettek és könyörögtek Krisztushoz a helyért. A környék lakói három aranyozott bálványképet tiszteltek ott.*

*Kolumbán megparancsolta Gálnak, hogy szóljon a néphez, mert Gál latinul is jobban tudott a többiekénél, és a helybeliek nyelvét is ismerte. A pogány templomnak ugyanis éppen ünnepe volt és összejött a nép, de inkább az idegenek iránti kíváncsiság hajtotta őket, mintsem az istentisztelet utáni vágy. Miután egybegyűlt a sokaság, Gál hatásos prédikációban szívükre beszélt, és biztatta őket, hogy térjenek meg Teremtőjükhöz és Isten Fiához, Jézus Krisztushoz, aki az emberi nemnek megnyitotta a mennyek országának ajtaját. Amint befejezte beszédét, hallgatói szeme láttára kivitte a templomból a bálványképeket, összetörte és a tóba vetette azokat. Akkor a jelenlévők egy része megvallotta a bűneit és hitt, a másik rész méltatlankodó haraggal távozott. Kolumbán megáldotta a vizet és megszentelvén a helyet, az egykori templomot újra Szent Aurélia tiszteletére szentelte. Tanítványaival együtt három évig maradt ezen a helyen.*

*Amikor egyszer Gál az éjszaka csöndjében hálóval halászott a tavon, meghallotta, hogy egy ördög a hegy csúcsáról szólítja a tó mélyében lévő másik ördögöt, aki így válaszolt neki: „Itt vagyok!” A hegyről jött a szó: „Jöjj segítségemre! Íme, idegenek jöttek, akik kivetettek a templomból. Az isteneket, melyeket a helyi lakosok tiszteltek, összetörték! Megtérítették őket. Gyere és segíts nekem, hogy elűzzük őket innen!” A vízben lakó ördög így válaszolt: „Egyikük éppen a tavon van, ennek én soha nem tudok ártani! Próbáltam elszaggatni a hálóját, de hasztalan. Szüntelenül imádkozik, és soha nem nyomja el az álom.”*

*Amikor ezt Gál hallotta, keresztet vetett magára és így szólt hozzájuk: „Jézus Krisztus nevében parancsolom nektek, hogy hagyjátok el ezt a helyet, és senkinek ne ártsatok itt!” – majd sietve kikötött és elmondta apátjának, mit hallott. Kolumbán azonnal összehívta a*



*templomba a testvéreket. És íme, miközben ők imádkoztak, félelmetes hang hallatszott a helyekről: az ördögök jajgatva eltávoztak, míg azok alázattal imádkoztak az Úrhoz.*

*Kolumbán és társai még nagyobb szeretettel dicsérték Krisztust, aki elűzte mellőlük az ördögöket. Azok pedig, akik nem hallgattak szavukra, bálványaik elpusztítása miatt támadásra készültek. Elmentek a fejedelemhez és bevádolták őket, mondván: e jövevények miatt tönkremegy a környék. A fejedelem hírnököt küldött hozzájuk és megparancsolta, hogy távozzanak. Kolumbán így szólt a testvérekhez: „Arany kagylót találtunk itt, de belül tele volt kígyókkal. Ti azért ne szomorkodjatok, mert Isten, akinek szolgálunk, elküldi az ő angyalát, és az elvezet minket Itália királyához és kegyelmessé teszi irántunk, hogy nyugalmas helyet kapjunk tőle.”*

A mi számunkra szokatlan a történet, melyben egy szent ördögök beszélgetésének a fűltanúja. Lássuk meg a szavak mögötti lényegét: a szent megérezett valamit, azt, hogy ellenséges környezet veszi körül. Felette is (a hegytetőn), alatta is (a tóban) ott az ellenség. Senkire nem számíthat, csak Isten erejével lehet úrrá a helyzeten. Amikor pedig Istenhez fordul, ez be is következik. Legyőzi az ellenséges erőket.

Ekkor Kolumbán úgy határozott, hogy dél felé veszi útját és Rómába megy. Gallust éppen akkor láz gyötörte, ezért nem ment velük, hanem helyben maradt.

Kolumbán Itáliában Genova és Piacenza között, Bobbióban talált alkalmas helyet kolostor alapításához. Egy kis település mellett, a Szent Péter tiszteletére emelt kis templomhoz kapcsolódóan épült föl a kolostor, amely második Monte Cassinóvá fejlődött az idők folyamán. És nemcsak a szerzetesség, hanem a kultúra melegágya és mentsvára is lett századokon át. A 10. században Itália legjelentősebb könyvtára állt itt.

Bobbióban történt, hogy a kolostor építésekor két ökör egy nagy gerendát vontatott kifelé az erdőből. Egyszer csak rájuk rontott egy hatalmas medve, és az egyik ökröt leütötte, majd fölfalta. Kolumbán akkor megparancsolta a medvének, hogy álljon be az ökör helyére – és a vadállat engedelmeskedett. Attól fogva engedelmes háziállatként segített mindenben a kolostor lakóinak. Sok szent életéből maradt fenn hasonló elbeszélés, melynek szimbolikus jelentése is van. A kellő önfegyellemmel rendelkező szentek megfékezhetik a természet vad erőit is, és a hit hirdetésének a szolgálatába állíthatják.

Amikor a mai Svájc területén II. Klotár király uralma megszilárdult, követeket küldött és hívta Kolumbánt, hogy menjen vissza az ő országába. De ő ekkor már nem akart Bobbióból elmenni. Egy évvel azután, hogy megérkezett Bobbióba, egy vasárnapi napon, 615. november 23-án befejezte földi életét, hogy az égből segítse tovább más módon szerzeteseit és az égiek által rábízott embereket. Ereklýéit a bobbiói templom kriptájában őrzik. Tisztelete több országban is elterjedt, ünnepét 1969-ben vették fel a római naptárba, és ezáltal az egész Egyház ünnepe lett.

## Nagy Szent Gergely Pápa (540–607)



1. Útja a megtérésig
2. Az angyalokkal való kapcsolata
3. Mi a gregorián ének és gregorián mise?
4. Intézkedései pápaként
5. Milyen szerepet tulajdonít a betegségnek az ember életében?
6. Mi az eretnokségek gyökere szerinte?
7. Milyennek kell lennie szerinte a püspöknek?
8. Mi a szerepe az anyagi javaknak szerinte az életünkben?

\*

Valóban az egyháztörténelem nagyjai között foglal helyet. Nagy Szent Gergely pápa neve mellé a nagy jelzöt is odatette az emlékezet. A négy nagy nyugati egyházatyja között is ott szerepel. Időrendben ezek sorában Szent Ambrus, Ágoston és Jeromos után a negyedik. Egyháztanító is.

Rómában született ősi patrícius családban 540 táján. Szüleiről, Gordiánusról és Szilviáról, valamint fiatal éveiről, taníttatásáról keveset tudunk. De gondos képzésben részesülhetett, hiszen 30 éves korában betöltötte a legmagasabb közigazgatási vezetői helyet: Róma város

prefektusa lett, mint annak idején Szent Ambrus Milánóé. Ehhez alapos jogi jártassággal és példás magánélettel is kellett rendelkeznie.

A világi sikerekben azonban nem lelte örömét, nem találta meg belső békéjét. Bizonyára előtte volt szülei példája is, akik, miután felnevelték gyermekeiket, visszavonultak a közélettől. Apja diakonus lett, anyja elhagyta kényelmes otthonát, és a Szent Pál templom mellett húzta meg magát egy kis házikóban. Gergely egy későbbi levelében így számol be hivatáskereséséről.

*Soká, igen soká halasztgattam megtérésemet, és még azután is, hogy a mennyei vágy elfogott, azt gondoltam, hogy jobb lesz a világ szolgálatában maradnom. Az örökkévalóság szeretetével eltelve beláttam ugyan, hogy mit kell tennem, de a megcsontosodott szokás nem engedte, hogy ruhát cseréljek.*

Édesapja halála hozta meg számára a döntő lökést. Ezután a családi örökségből hat kolostort alapított. A Mons Coeliuson található atyai palotát is kolostorra alakította. Szent András apostol oltalma alá helyezte, és maga is belépett ebbe a kolostorba.

*Végre mindentől megválva, a kolostor révébe menekültem – írja később – és elhagyva mindent, ami a világé, pőrén megmenekültem az élet hajótörésétől.*

A csendes kolostori évek meghozták számára az elmélyülést és a világi dolgoktól való elszakadást. Eme elszakadásnak mintegy szimbóluma volt annak az ezüst tálnak az elajándékozása, amely még korábbi előkelő származásához és életmódjához kötötte. Édesanyja ezen a tálon küldte neki naponta a szerény ennivalót. Egyik régi életrajzában olvassuk, hogy amikor a kolostor íróműhelyében dolgozott, egy hajótörött zörgetett az ajtón, és segítséget kért. Gergely adott neki egy ezüstöt. Nem sokkal később a hajótörött ismét visszajött további segítségért. Megint kapott egy ezüstöt. Mikor harmadszor tért vissza, Gergely egy árva tallért sem talált az egész kolostorban. Ezért fogta azt az ezüst tálat, amelyben az édesanyja főzeléket szokott neki küldeni, odaajándékozta a koldusnak, aki vidáman ment el. Később, amikor Gergely már pápa volt, gyakran meghívott az asztalához szegényeket. Az egyik nagycsütörtökön meghagyta a kancellárjának, hogy gyűjtsön össze tizenkét szegényt. Mikor asztalhoz ültek, Gergely meglepődve látta, hogy a vendégek tizenhárman vannak. Számon kérte a kancellártól a pontatlanságot, de az szabadkozott, hogy ő csak tizenkét vendéget hozott, számoljon csak utána a pápa. És valóban, a tizenharmadik vendéget más nem látta, csak Gergely. Maga mellé vette tehát ezt a titokzatos vendéget az asztalnál, és érdeklődött a neve után. Akkor az idegen így válaszolt neki: „Tudd meg, hogy én vagyok az a hajótörött, akinek annak idején az ezüsttálat ajándékoztad. És azt is tudd meg, hogy az Úr azon a napon választott ki téged arra, hogy az Egyház feje légy.” Gergely csodálkozva kérdezte, honnan tudja mindezt. Az erre így válaszolt: „Én angyal vagyok, és az Úr azért küldött hozzád, hogy őrizzelek. Amit csak kérsz az Úrtól, általam kapod meg tőle.”

Mikor később e kolostornak lett az apátja, meghalt egy szerzetes, aki vétett a szegénységi fogadalom ellen. Halála után Gergelyt részvét fogta el e meghalt szerzetes iránt. Kérte a szerzeteseket, hogy erénygyakorlatokat végezzenek érte, és harminc napon át mutassák be érte a szentmisét. Miután eltelt a harminc nap, a meghalt megjelent vérszerinti testvérének, aki ugyancsak a kolostor szerzetese volt, és örömmel jelentette, hogy kiszabadult a tisztítóútból és a mennyországba jutott. Ennek emlékére nevezték el Gergelyről gregorián misének a megholtért 30 egymást követő napon bemutatott szentmisét.

Ugyancsak Gergelyről nevezték el gregoriánnak azt az énekstílust, amelyet később pápaként bevezetett, illetve tökéletesített az egyházban.

A csendes szemlélődő életet azonban, amelyre annyira vágyott, nem sokáig élvezhette, mert a pápa fölszentelte a római egyház diakónusává. Mint diakónus Gergely a hét kerület egyikének élére került, és az egyház karitatív, illetve anyagi ügyeit kellett intéznie. Amikor a pápa látta, hogy feladatát milyen gondosan és ügyesen teljesíti, elküldte apokriszárnak, vagyis állandó követnek Konstantinápolyba a császári udvarba. Műveltsége, hivatali

ügyekben való jártassága és személyének kedvessége hamarosan nagy tekintélyt szerzett a császári udvarban Gergelynek. Minden erejével azon fáradozott, hogy a longobárdok és más germán népek által sok oldalról veszélyeztetett itáliai népnek segítséget szerezzen a császártól.

Hazatérése után a Szent András kolostor apátja, és a pápa tanácsadója lett.

A 6. században a római népet szinte megszakítás nélkül járványok, éhínség és nyomor sújtotta. 589 őszén a Tiberis megáradt, és elöntötte a várost. A történeti forrásokban azt olvassuk, hogy „olyan vízözön volt, mint amilyen Noé ideje óta nem volt a földön”. A lakosság egy része a vízben lelte halálát, sokan az áradás után föllépett járványok áldozatai lettek. Maga Pelágus pápa is e járványban halt meg.

A római nép és a papság egyetlen embert látott alkalmasnak a pápai trónra, Gergelyt. Megválasztása után első cselekedete, még a fölszentelése előtt, egy könyörgő körmenet megtartása volt, amellyel a sokat szenvedett római népért vezekelt. Meztláb ment a körmenetben, és vitte a hagyomány szerint Szent Lukács által festett Mária képet. Az emberek imádkozva és énekelve vonultak vele a Lateránból a Szent Péter-bazilikába. Mikor a pápa a Tiberis hídjára ért, Hadrianus császár síremlékére szegeződött a tekintete. Fölötte Mihály főangyal látta, amint éppen visszadugta hüvelyébe kardját, és angyalok énekét hallotta, akik a Regina coelit, vagyis a Mennynek királyné asszonya éneket énekelték. Ez a jelenés a járvány végét jelezte. Ennek emlékére áll ma is Mihály főangyal bronzszobra Hadrianus mauzóleuma felett, amit ezután Angyalvárnak neveztek.

Pápaként nem tűrte a hízelgőket maga körül. Jobb néven vette, ha hibáira figyelmeztették. *Készségesen fogadom, ha bárki megfedd, csiszol, és csak azt tartom jó barátomnak, kinek nyelve rásegít arra, hogy kiirtsam lelkemből a foltokat, mielőtt a szigorú Bíró megjelenik.*

Először a római és az itáliai népet vette gondjába. A szegényebbeket éhínség fenyegette, ezért a pápai birtokok jövedelmét az inség enyhítésére akarta fordítani. Ám a longobárdok hadjáratai, a császári hivatalnokok túlkapásai, és az egyházi vagyonkezelők lelkiismeretlenségei miatt e birtokok alig-alig jövedelmeztek. A pápa, mivel korábban nagybirtokos volt, értett a gazdálkodáshoz is. Jó gyakorlati érzékkel és emberismerettel új vagyonkezelőket nevezett ki, akik a birtokot hamarosan fölvirágoztatták. Nagyon szigorúan felügyelt arra, hogy az egyházi szolgálatban a bérlők és a parasztok igazságos és emberséges bánásmódban részesüljenek. Kamatmentes kölcsönnel segítette őket. E gazdaságpolitikája, amely az akkori Itáliában szokatlan volt, meglepő sikerrel járt. A reform után bőségesen befolyó jövedelmeket a templomok, a papság, a longobárdok elől elmenekült szerzetesek – Rómában háromezer menekült apáca élt ezekben az években! – és a római nép megsegítésére fordította. Foglyokat is váltott ki a longobárdok rabságából.

A longobárdok kétszer is ostromolták Rómát. A lateráni pápai palota teraszáról, amely a római városfallal volt határos, személyesen irányította a védekezést. Ezután a longobárd királynővel folytatott levelezés útján elérte, hogy a longobárd trónörökös megkeresztelkedett, majd pedig az egész nép kereszténnyé lett. Hispániában a nyugati gótok későbbi királyának, Rekkarednek az arianizmusból a katolikus hitre való megtérése szintén Gergelynek volt köszönhető. Kapcsolatban áll a frank királynővel, Brunhildával is. Bár Brunhilda hatalomra vágyó, gátlástalan úrnő volt, de nála is elérte, hogy az angolok térítésére Gergely egykori kolostorából Ágoston apát vezetésével indult szerzetescsapat szabad átvonulást, kíséretet és támogatást kapott frank földön.

A római birodalom kettészakadása, és Konstantinápoly fővárossá tétele előre vetette árnyékát az egyházzsakadásnak is. A konstantinápolyi püspökök egyre inkább az egyház fejének tekintették magukat. Ennek hangsúlyozására különféle kitüntető címeket is felvettek. Ilyen volt például az általános pátriárka cím. Gergely ezzel a címkórsággal szemben saját magát servus servorum Dei-nek, vagyis isten szolgái szolgájának nevezte.

Nagy Szent Gergely pápa a középkorban a legolvasottabb szerző volt. Erkölcstanát a Jób könyvéhez írt magyarázataiban fejti ki. Ezt a művét már konstantinápolyi követ korában elkezdte írni. Ez a műve a Középkorban szinte egyedüli forrása volt a katolikus erkölcstannak. Szent Bernát és Aquinói Szent Tamás csaknem emlékezetből tudták. Nagy Szent Teréz azt mondta, hogy Isten után e műnek köszönhet mindent.

Nagy Szent Gergely pápa sokat szenvedett. Beteges természetű volt. A betegség szinte állandó kísérője volt egész életén át. 14 évig volt pápa. Keresztútjának mintegy tizennegyedik stációja voltak ezek az évek.

*Már csaknem két éve vagyok betegágyhoz kötve – írja 3 évvel halála előtt – és olyan szörnyű, köszvényből eredő fájdalmakat érzek, hogy ünnepnapokon is alig kelhetek fel három órára, hogy a szentmisémet bemutassam. De mindjárt utána ismét le kell feküdnöm, és borzalmas kínok közt a fájdalom kitörésének helyet engednem. Fájdalmaim sem megszűnni, sem megőlni nem akarnak... Testem annyira kiaszott, mintha már koporsóban nyugodnék. Majd később ezt írja. Már régóta fel sem kelek többé, a köszvény szinte megőrül. Mintha tűz égne tagjaimban, mely minden életkedvemet elveszi. Testi gyengesége gyengéddé tette őt embertársaival szemben. Sokat szenvedvén mindig részvétellel tudott lenni a szenvedők iránt. A szenvedésről írt szavai ezért hitelesek.*

Szentírásmagyarázataiban ezeket írja. *A jó föld türelem révén terem gyümölcsöt, mert mit sem ér a jó, amit teszünk, ha nem tűrjük el a rosszat egykedvűen embertársaink részéről. Minél magasabbra emelkedik valaki ugyanis lelkiileg, annál több kereszt terem számára az életben. De az Úr szava szerint az ilyenek a türelem által teremnek gyümölcsöt, mert midőn a csapásokat türelemmel viselik, azoknak elszenvedése után felmagasztaltatnak. Így törik össze a szőlőt is, hogy bor legyen belőle. Így törik össze az olajbogyót is, hogy mint kővér olaj csurogjon alá a présből. Aki tehát a bűnt teljesen le akarja győzni, iparkodjék tisztulásának ostorait türelmesen elviselni, hogy annál tisztábban jusson az ítélő Bíró elé, minél jobban égeti őt most tisztára a salaktól a szenvedés tüze.*

Igen megfontolandók, amiket a kevélyekről és az eretnekekről ír. Általában a kevély emberek lesznek eretnekké.

*Az értelem kevélysége akadályozza az igazságnak. Ha ilyenek esetleg szereznek is valamelyes tudományt, csak a kéregből táplálkoznak, és nem az elrejtett édesség velejéből. Tündöklő elmével is csak a külsőt érintik, de az igazság benső ízét nem ismerik: külsőleg élesesűűek, de belsőleg vakok.*

*Az eretnekek általában felfuvalkodnak tudományuk önhietségében, és sokszor gúnyt űznek az igazhívók egyszerűségéből, és azt hiszik, hogy az alázatos életnek nincs semmi értéke. Az Egyház ezzel szemben mindenben, amit mint igazságot hisz, alázatosan érez, nehogy a tudás felfuvalkodottá tegye, és olyasmit merjen kutatni, ami erőin felül van. Hasznosabbnak tartja ugyanis inkább nem tudni azt, ami nem ismerhető meg, mint vakmerően meghatározni azt, amit nem tud.*

A lelkipásztorkodás törvénykönyve c. műve századokon át egy alapvető kézikönyv volt. Későbbi zsinatok a felszentelendő papok számára kötelezővé tették ennek az ismeretét. A könyv első és második része arról szól, hogy milyennek kell lennie a lelkipásztornak. Azt írja ebben, hogy a lelkek vezetése a művészetek művészete. Ne vállaljanak lélekvezetést olyanok, akik életükben nem gyakorolják azt, amit elméletileg elsajátítottak. Itt szerepel az a rész is, hogy ki méltó a püspökségre. Így ír: *Az, aki a testi vágyaknak meghalva, már csak lelkiileg él, aki a földi javakat megveti, semmi megpróbáltatástól nem fél, aki csak a lelkek után vágyódik. Aki nem vet szemet idegen javakra, hanem a magáét is osztogatja. Aki titkos dolgokat soha el nem követ, hanem mások vétségeit úgy siratja, mintha sajátjai volnának. Aki részvétellel van mások gyengeségei iránt, és úgy örül más boldogulásán, mint a saját magáén. Aki mindenben, amit tesz, példaképpül szolgál a többieknek.*

A Szentírásból és az életből vett példákkal mutatja be, hogyan kell a különféle embertípusokat kezelni, hogyan a gazdagokat és szegényeket, hogyan a szomorúakat és az örvendezőket, hogyan a vezetőket és a beosztottakat, hogyan a tanultakat és a tanulatlanokat, hogyan a tolakodókat és hogyan a szerényeket. Negyven fejezetet tesz ki csak a különféle embertípusok bemutatása és vezetésükhöz adott tanácsok.

Az ő uralkodása – a saját szavaival élve szolgálata – idején alapozódott meg a pápaság hatalma nemcsak szellemi, hanem anyagi tekintetben is. Egy ideig, főleg a korai feudalizmus zavaros századaiban, szüksége volt az egyháznak arra, hogy legyenek birtokai is, amire támaszkodhat. Mindennel, amit az ember kapott, gazdálkodnia kell, anyagiakkal és szellemiekkel egyaránt, mindent az üdvösség szolgálatába kell állítania Nagy Szent Gergely pápa szavai szerint. Ezekkel a gondolataival fejezzük be életének a bemutatását.

*Minden földi kincset elveszítünk, ha szűkkeblűen őrizzük, ellenben megőrizzük, ha bőkezűen osztogatjuk. Ha ráülünk az örökségre, elvesz, ha szétszítjuk, megmarad. Soká ugyanis nem élhetünk együtt javainkkal, mert vagy mi hagyjuk el azokat, mert meghalunk, vagy azok hagynak el minket még életünkben, mert elvesznek. A mi feladatunk tehát a veszendő javakat arra kényszeríteni, hogy el nem múló jutalomba menjenek át.*

## Szent Gál (Gallus) (550 t.–620)



1. Szent Gál hovatartozása
2. Két felfogás a misszióról
3. Hogyan kell értelmezni a Szent Gál életében előforduló ördögűzéseket?
4. Az ördögűzés mai szabályozása

\*

Írországból született, 550 körül és a mai Svájc területén Sankt Gallen mellett halt meg 620. október 16-án.

Száz évvel a halála után így ír róla a Sankt Gallen-i kolostor egyik krónikása:

„Az a férfi, akit Gálként tisztelünk, nemes származású, és még nemesebb erkölcsű ember volt. Gyermekkorát Hibernia szigetén (Írországon) töltötte, és kicsi korától fogva szerette Istent. Szülei a tiszteletre méltó Kolumbán mellé adták tanulni, aki az atyák hagyományait követve az alázatosság ösvényét mutatta mindenkinek és „méznél édesebb” tanítást adott a körülötte lévőknek. A tanítványok közül Gál kitűnt alázatosságával és szorgalmával, követte mesterét az isteni tudományban, a mulandó világot megvetette és mindig a mennyországba vezető utat mutatta testvéreinek.”

Ezek a testvérek, akikről a krónikás ír, nemcsak az ő szerzetestestvérei voltak, hanem Európának azok a népei is, akiknek a megtérítésére Szent Kolumbán kis missziós csapata elindult. Köztük volt Gál is.

A missziók történetében két irányzat, kétféle hozzáállás figyelhető meg. Nehéz egyiket a másik fölé helyezni. Mindkettőnek vannak előnyei. Az egyik az úgynevezett akkomodációs módszer. Ez a latin szó alkalmazkodást jelent. Eszerint meg kell keresni azokat az értékeket, és kapaszkodókat a megtéríteni szándékozottak életében, és vallásában, amikhez hozzá lehet alkalmazni, illeszteni a kereszténységet. Ennek a módszernek az előnye, hogy a pogány népek könnyebben befogadják a keresztény tanítást. Hátrány viszont, hogy a régi vallás elemei tovább élnek, és esetleg még évszázadok után is ott maradnak a kereszténységtől idegen, azzal ellentétes, babonás, pogány elemek.

A másik irányzat szerint magasra emelt kereszttel a kézben kell előre törni, radikális fordulattal meg kell tagadtatni a régi bálványokat, ki kell űzni a pogányság mögött meghúzódó, azt éltető ördögöket. A régit teljesen le kell rombolni, és új alapokra kell építkezni. Ennek a módszernek az előnye, hogy tisztább lesz a keresztény hit, de lehet, hogy kevesebben fognak megtérni, kereszténnyé lenni. És nagyobb ellenállást is kiválthat az ilyen hithirdetés. Keményebb lehet a konfrontáció, a misszionáriusokkal való szembeszegülés, ellenállás.

Az újkori missziók történetében az első módszert inkább a jezsuiták alkalmazták, az utóbbi inkább a ferencesekhez kapcsolódik. De lehet, hogy egy missziós közösségen belül is egyik misszionárius az egyik, a másik a másik álláspontot képviseli. Így volt ez abban a 12 fős ír szerzetescsapatban is, amely az ifjabb Kolumbán vezetésével Írországból átkelt az európai kontinensre, hogy belevágjon a népvándorlás következtében Európába nyomult népek megtérítésébe. Szent Kolumbán inkább az első módszer híve volt, a kíséretében lévő Szent Gál pedig inkább a radikálisabb irányzat híve volt. Egy idő után – ez a hozzáállásbeli különbség is belejátszott – elváltak útjaik. Szent Gál a később róla elnevezett Sankt Gallen közelében maradt, ott is halt meg, Kolumbán pedig tovább vándorolt Itáliába, és ott alapította meg Bobbio kolostorát.

Több egyházatya szerint az eretnekség és a pogányság mögött a bukott angyalok húzódnak meg. Őket kell kiűzni, elkergetni, hogy az emberek helyes hitre jussanak, és helyre álljon Istennel a helyes kapcsolat. Az ördögűzésnek több módja is van. Nemcsak parancsolni lehet, és kell ezeknek az Isten ellen lázadó szellemeknek, hanem a helyes tanítással és életvitellel is el lehet űzni, távol lehet tartani őket. Szent Gál élettörténetében, direkt formában történik ezeknek a kereszténységgel ellentétes szellemeknek a kiűzése. Ez sok mai ember számára furcsa lehet. Az évszázadokkal ezelőtti leírásokat azonban mai exorcisták, ördögűzők tapasztalatai is megerősítik.

Szent Gál életéből a következő eseményeket abból a száz évvel későbbi leírásból idézzük, amelynek szerzője Walafrid Strabo volt. A sok csodás eseményt lehet hitetlenkedve is hallgatni, de pozitív hozzáállással is Krisztus Urunk eme szavait szemünk előtt tartva: *Bizony, bizony mondom nektek: Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi majd végbe, amelyeket én teszek, sőt nagyobbakat is tesz majd azoknál, mert én az Atyához megyek. Bármit kértek az én nevemben, megteszem azt, hogy az Atya megdicsőüljön a Fiúban. Ha valamit kértek tőlem az én nevemben, megteszem azt* (Jn 14,12-14).

Gált egy lázas betegség megakadályozta abban, hogy Kolumbánékkal Itália felé útra keljen. Egy diakónussal remete életre alkalmas helyet keresett. Mialatt az alkalmas helyet keresték történt a következő eset. Idézzük az ősi életrajzból.

Amikor Gál befejezte imádságát, mogyorófa ágaiból keresztet készített és ráakasztotta az ereklyetartót, melyben a Boldogságos Szűz, Szent Desiderius és Thébai Mór ereklyéi voltak. A kereszt előtt mindketten újra imádkoztak. Gál ezt mondta: „Uram, Jézus Krisztus, világ Teremtője, ki a kereszten jöttél az emberi nem segítségére, add meg, hogy dicséretedre ez a



hely lakható legyen.” Estébe nyúlt az imádság, majd hálaadással megvacsoráztak. Miután nyugovóra tértek, hogy fáradt tagjaik pihenhessenek, Isten embere csendben fölkel és tovább imádkozott az ereklyék előtt, amit útítársa titokban megfigyelt.

Közben egy medve jött le a hegyről és enni kezdte a maradékot. Gál azt mondta neki: „Te vadállat, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében parancsolom neked, hozz fát és tedd a tűzre!” A medve nyomban megfordult, hozott egy hatalmas fahasábot, és rátette a tűzre. Isten embere jutalmul kenyeret adott neki, de egyúttal megparancsolta: „Az én Uram Jézus Krisztus nevében, hagyd el ezt a völgyet! A többi hegyeken és völgyeken járhatsz, de itt se embernek, se állatnak ne árts!” Látván ezt a társa, leborult előtte és így szólt: „Most már tudom, hogy veled van az Úr, mert a vadon állatai engedelmeskednek neked!” De Gál azt mondta neki: „Vigyázz, nehogy valakinek elmondd, míg meg nem láttad Isten dicsőségét!”

Amikor reggel lett, a diakonus így szólt hozzá: „Atyám, mit tegyünk ma?” Azt mondta Gál: „Kérlek, fiam, ne haragudj szavaimért, de ma maradjunk még itt. Vedd a hálót, és menj a vízeséshez, én majd kicsivel később utánad jövök, hátha az Úr megmutatja nekünk szokásos irgalmasságát, hogy tudjunk adni valamit vendégünknek e hely megáldásáért.” A diakonus azt mondta: „Tetszik, amit mondasz”, és azonnal a vízeséshez sietett. Amint hozzáfogott, hogy kivesse a hálót, megjelent neki két ördög a vízparton ruhátlan asszonyok alakjában, mintha fürödni készülnének. Hol csalogatták, hol kavicssal dobálták, mondván: „Te hoztad ide azt a gonosz és ellenséges embert, aki mindig legyőz minket” A diakonus visszafutott Gálhoz és jelentette neki a dolgot. Mindketten Krisztushoz imádkoztak, és Gál ezt mondta: „Uram, Jézus Krisztus, Isten Fia, ne érdemtelenségemet nézd, hanem üzd el ezeket az ördögöket innen, hogy e hely neved tiszteletére szentelt lehessen!” Amikor imádság után a vízeséshez mentek, látták, hogy a két ördög futva menekül a vízfolyással szemben, egészen a hegytetőig. Isten embere így szólt: „Ti ördögi rémképek, megparancsolom nektek az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, hogy távozzatok innen a pusztába és vissza ne térjete!” Ezután vízbe vetették a hálót és sok halat fogtak.

Így megtisztítván a helyet, két patak között egy erdőt, és benne kedves tisztást találtak, mely alkalmas volt cella építésére. Jákob pátriárka példáját követve mondta Gál: „Valóban az Úr van ezen a helyen! És akkor csoda történt: korábban sok kígyó élt ott, de e naptól kezdve egyet sem lehetett látni. Dicsőítették az angyalok Teremtőjét, és hálát adtak neki.

Míg így együtt voltak, hírnök érkezett az egyik paphoz, Willimarhoz, aki Gált segítette, és jelentette, hogy Gaudentius, Konstanz püspöke meghalt. A hírt hallván imádkozni kezdtek érte. Hét nap elteltével Willimar levelet kapott, melyben Gállal együtt magához hívta őt Überlingen ura. Azért hívta őket, mert leánya, Fridiburga nagyon beteg volt. Ördög szállta meg: alig evett, időnként földhöz verte magát és habzott a szája, és ilyenkor csak négyen tudták lefogni. Az ördög néma volt 30 napig, majd beszélni kezdett. A leány Sigibertnek, Theoderik fiának volt az elígért menyasszonya. Amikor a leány megbetegedett, apja azonnal jelentette és Theoderik két püspököt küldött hozzá, hogy segítsenek rajta.

Gál nem ment a hívásra, csak Willimar. Már ott volt a fejedelelemnél, miközben „megérkezett a két püspök, akiket Theoderik király küldött. A püspökök királyi ajándékokat akartak átadni a leánynak, de az kitepte magát öre karjaiból, és annak kardjával meg akarta őket ölni. A lányban lakó ördög azt mondta az egyik püspöknek: „Te ígérted a királynak, hogy kiűzöl engem? Miért nem hoztad ide a saját lányodat, akinek egy apáca az anyja?!” A másiknak meg azt mondta: „Te is paráználkodtál három idegen asszonnyal. A ti parancsotokra soha ki nem megyek e leányból. De van egy ember, Gál, aki sok helyről elűzött már engem, bosszúból szálltam meg ezt a leányt. Ha ő ide nem jön, el nem megyek innen!” Ekkor az egyik püspök arcul vágta a leányt, mondván: „Hallgass, Sátán!” Az ördög azonban tovább vádolta a püspököket. Három nap telt el így, és akkor a püspökök visszatértek a királyhoz, és beszámoltak a történetekről.

Willimar rátalált Gálra, aki közben elhagyta helyét és egy barlangban hózódott meg, hogy magányát ne zavarják. Így szólt hozzá: „Atyám, ne félj, hanem jöjj a fejedelemhez, mert megesküdött nekem, hogy semmi mást nem akar, csak hogy imádság közben tedd kezedet a leány fejére. És ha a kedvedért Krisztus megkönyörül rajtuk, a fejedelem neked adja Konstanz püspöki székét.”

Ezután útra keltek. „Reggel beléptek a szobába, ahol anyja ölében úgy feküdt a leány, mint egy halott: a szeme zárva volt, szájából kénese szaga áradt. Az egész háznép összegyűlt, hogy lássa, mi történik. Gál leborult, és imádságba merülve könnyek között mondta: „Uram, Jézus Krisztus, ki eljöttél e világra és szűztől születél; ki parancsoltál a szélnek és a tengernek és meghátrálásra kényszerítetted a sántát, és szenvedésed által megváltottad az emberi nemet, parancsold ennek a tisztátalan léleknek, hogy hagyja el ezt a leányt!” Fölkelvén az imádságból, megfogta a lány jobb kezét és fölemelte, a gonosz lélek ugyanis a földre teperte.

Gál akkor a leány fejére tette a kezét és így szólt: „Jézus Krisztus nevében parancsolom neked, tisztátalan lélek, távozz Isten e teremtményéből!” Amikor ezt mondta, a leány kinyitotta a szemét és a tisztátalan lélek megszólalt benne: „Te Gál vagy, aki korábban már elűztél engem, de én ide jöttem. Ha innen elűzöl, hová menjek?” Isten embere így válaszolt: „Ahová a te Urad téged elsüllyeszt, a mélységbe!” Akkor a jelenlévők látták, hogy a leány szájából egy félelmetesen csúf fekete madár röpköd ki. A leány azonnal egészségesen fölkelt és Isten embere visszaadta őt anyjának.

Ezek után Gál visszatért szeretett magányába és ott a mennyei Király seregében tovább végezte gyakorlatait.

Sigibert királyfi, amikor meghallotta, hogy a jegyese meggyógyult, kérte atyját, hogy hozassa házába. Díszes kísérettel érkezett a lány, és kérésükre elmondta, hogyan nyerte vissza egészségét, amit a királyi udvar főpapjai hiába próbáltak neki visszaszerezni. Elmondta, hogy van a vadonban egy ír származású ember, ki által Isten csodákat tesz. A leány leborulva kérte: „Uram, királyom, szolgálód a betegség miatt még nagyon gyenge. Engedj nekem hét napot, hogy megerősödjem!” A király azt válaszolta: „Legyen, ahogy akarod.” A hetedik nap hajnalán azután a menyasszony Szent István vértanú templomába ment, letette menyasszonyi ruháját és apácaruhát öltött, majd megfogta az oltár szélét és így imádkozott: „Szent István, ki véredet ontottad Krisztusért, légy ma közbenjáróm, hogy a király szíve akaratomhoz hajoljon, és ne vegye le a fátylat fejemről...” Amikor jelentették a történeteket a királynak, tanácskozni hívta a papokat és fejedelmeket, és közülük az arles-i (ejtsd: arli) püspök így nyilatkozott: „Ez az ördögtől megszabadított leány fogadalommal kötelezte magát az életszentségre. Vigyázz, király, el ne ragadd, nehogy bűnbe ess és őt a korábbiánál nagyobb baj érje.”

A király igaz és istenfélő ember volt, és meghallgatva a papok tanácsát, bement a templomba, odavitette magához a királyi ruhát és a koronát, és szólt a menyasszonyhoz: „Jöjj ide!” A leány azt gondolta, hogy el akarják ragadni, ezért átölelte az oltárt. A király hangosabban szólt hozzá: „Ne félj, jöjj ide, minden úgy lesz, ahogy te akarod!” Megkérte a papokat, hogy öltöztessék királynői ruhába és akkor e szavakkal ajánlotta az Úrnak: „Ahogyan számomra felékesítetted, úgy adlak téged menyasszonyul az én Uramnak, Jézus Krisztusnak”, majd megfogta a leány jobbját és az oltárra tette. A királyfival való esküvő elmaradt, de a menyegzői lakomát megtartották, majd Metz városában a király kolostort épített Fridiburga számára.

Eme fantáziadús, a mai ember szemével nézve mesés elbeszélések mögött vegyük észre azt a valóságot, amit ki akarnak fejezni. Ha egy ember teljesen Istennek szenteli magát, azáltal Isten meg tudja más emberek életét is változtatni. Bármelyikünk közelebb kerül Istenhez, azáltal másokat is közelebb visz hozzá. Ez történt Szent Gál esetében is. Imája és életszentsége által ördögöket űz el vidékekről és űz ki emberekből, ahogyan Jézus Krisztus

tette. Közelében a vadállatok is megszelídülnek, a vadon lakható vidékké alakul. Emberek élete megváltozik, olyan áldozatokra is képessé válnak, amelyeket korábban nem vállaltak volna. A korábban királyi menyasszonyból, majd ördögtől megszállt leányból apáca lesz. És a vőlegény is tiszteletben tartja döntését, lemond menyasszonyáról Isten kedvéért.

Ezekben a Szent Gál életéről szóló történetekben látunk negatív példát is. Minden korban a püspökök voltak a felelősek a rájuk bízottak lelki gondozásáért. Ha kellett, nekik kellett gondoskodniuk a szükséges ördögűzésről is. A ma érvényes egyházi törvénykönyv szerint is a püspökök kötelessége az ördögűzés. Minden egyházmegyében kellene, hogy legyen a püspök által kinevezett ördögűző. Azok a királyi udvarban élő püspökök, akikről a történetet hallottuk, nem tudták elvégezni az ördögűzést, mert hivatalukhoz méltatlan életet éltek, és nem bánták meg bűneiket. Exorcistának napjainkban csak tapasztalt, lelki dolgokban járatos, az életszentség útján járó ember nevezhető ki. És számukra alapszabály, hogy ördögűzés előtt végezzen szentgyónást, hogy ne tudjon az ördög az ő bűneibe beleakaszkodni.

Gál mindvégig megmaradt egyszerű szerzetesnek, remetének. Pedig meg akarták Konstanz püspökévé is választani, de ő nem fogadta el. És visszautasította az apáti címet is. A Luxeuil-e (ejtsd: lukszöj) kolostor apátjának halála után szerzetesek jöttek és kérték, hogy Gál legyen az apátjuk, de ő így felelt: „Én elhagytam rokonságomat és földemet Krisztusért, hogyan lehetne újra birtokom?” És nem fogadta el a fölkinált méltóságot.

Utolsó napjaiban magas lázban feküdt. Tizennégy napos láz után, október 16. napján, életének 85. évében adta vissza lelkét az Úrnak.”

Száz évvel halála után Szent Otmár alapította Gál életének színhelyén a Sankt Gallen, azaz Szent Gál apátságot, mely később is az ír tudósok és művészek menedéke lett, akik hozták a hitet és a kultúrát. Szent Gál tisztelete oly nagy volt, hogy egy egész kantont neveztek el róla Svájcban. Nevével Európa-szerte találkozhatunk, templomok és helységek nevében. Magyarországon is több helységnév tanúsítja tiszteletét Ilyenek Szentgál, Szentgáloskert.

A franciák, a németek, az osztrákok, a svájciak számon tartják azokat, akik a keresztény hitre térítették őket. Számunkra, magyarok számára többségüknek még a neve is ismeretlen. De nekik köszönhetjük mi is a hitünket, hiszen az ő közvetítésük által lettünk keresztények, és részesültünk azokban az értékekben és tudásban, amelyek nélkül Magyarország ma nem lenne Magyarország, és Európa nem lenne Európa.

## Clairvaux-i Szent Bernát (1090–1153)



1. Bernát egyénisége
2. A ciszter reform
3. Bernát és a lovagrendek
4. Bernát és a második keresztes hadjárat
5. Bernát és a katharok

\*

Ecclesia semper reformanda. Ez egy régi szállóige. Hála Istennek, ezt a keresztények már régen felismerték. A latin szöveg magyarul azt fejezi ki, hogy az Egyház szüntelenül tökéletesítendő azért, mert isteni eredete mellett emberi arca is van, és minden, ami emberi, szüntelen reformra, megújulásra szorul. Clairvaux-i Szent Bernát az egyház nagy reformátorai közé tartozik. Rengeteg visszaállással találkozott, de ezek nem arra ösztönözték, hogy szembe forduljon az egyházzal, melyben a tökéletlenségeket tapasztalta, hanem arra, hogy megújulásán munkálkodjék.

A reformhoz, a megújuláshoz mindig nagyobb erőfeszítések szükségesek, mint a romboláshoz, vagy ahhoz, hogy hagyjuk, hogy a dolgok elromoljanak körülöttünk. A korábban nagy hatású Cluny-i bencés reformkolostor szerzetesi eszményei elhalványodtak,

ezért alakították meg a citeaux-i kolostort Molesmes-i (ejtsd: moleszmi) Szent Róbert és társai. És bár egy másik szent apátja is volt ennek az új kolostornak, az alapítás után másfél évtizeddel hanyatlani kezdett. A szerzetesek kemény aszkézise, és végletekig menő szegénysége már nem vonzott új hivatásokat, és úgy tűnt, a kolostor ki fog halni. De egy váratlan fordulat következtében mégis sokak számára kívánatosá vált, hogy beléphessenek ebbe a kolostorba.

Ez a váratlan fordulat, pedig Bernát belépése volt, aki nem egyedül jött, hanem testvéreinek, rokonainak, barátainak népes csapatával. A források arról szólnak, hogy harmincadmagával. Olyan nagy meggyőző ereje volt – túlzás nélkül állíthatjuk – olyan sugárzó egyéniség volt, hogy később is valahányszor visszatért utazásairól fiatalemberek egész csapatával jött, akik az ő kolostorába akartak belépni.

Fiatalabb éveiről kevés hiteles adat áll rendelkezésre. Körülbelül 20 éves koráig a nemesi ifjak akkor szokásos életét éli: barátok, vidám szórakozások, utazások. Egy ilyen utazás alkalmával az egyik kastélyban a ház úrnője külön szobát biztosított számára, és éjszaka felkereste. Bernát kiabálni kezdett: tolvaj, tolvaj! Mikor társai reggel kérdezték, hogy mit akartak tőle ellopni, azt mondta: a tisztaságomat.

22-23 éves, amikor kolostorba lép. A család ellenzi szándékát, de nemcsak hogy nem tudják eltéríteni szándékától, hanem ő győzi meg testvéreit, hogy vele menjenek. Csak a legkisebb fiú marad otthon. A búcsúzáskor egyikük így szól hozzá: „Látod, mi mind elmegyünk, az egész birtok a tied marad.” Mire a gyermek: „Hogyan? Ti a mennyországot választjátok, és nekem a földet hagyjátok? Ebben az osztózásban nem megyek bele!” Otthonról többször is elszökött Citeaux-ba, de mindig visszaküldték édesapjához. Végül is a küzdelembe belefáradva egy papra bízta tanítását, és amikor elérte a megfelelő kort ő is csatlakozott a többiekhez. És belépett a kolostorba édesapjuk is. Bernát édesanyja már korábban meghalt.

A Citeaux-i kolostor vált egy új szerzetesrend, a ciszterci rend bölcsőjévé. Az angolszász származású Harding Szent István apát Citeaux-ban a szerzeteseivel, köztük természetesen Bernáttal, kidolgozta azt a szabályzatot, amely Charta Caritatis néven vált ismertté a szerzetesség történetében. Így Bernátot a ciszterci rend társalapítójának tekintik, mert nemcsak a rendi alkotmány megalkotásában volt jelentős szerepe, hanem a rend elterjedésében is. A reform lényege egy erőteljes elhatárolódás volt mindattól, ami evilági, vagy a világot jelenti a szerzetes élettel szemben. E szabályzat értelmében évenként általános káptalanon találkoztak, és gondoskodtak arról, hogy megőrizték az egyébként egymástól független apátságok egységét és életmódjának azonosságát.

Az élet Citeaux-ban, szigorú volt, fegyelmet, kitartást, állhatatosságot követelt. Hajnal előtt, még az éj sötétjében megszólalt a harang, és elkezdődött a zsoltosmának, az egyház hivatalos imádságának, első része, a matutinum. Hajnalhasadáskor a laudest, a reggeli dicséretet énekelték, majd elmélkedések következtek, szentmisén vettek részt, felkészültek a napi munkára. Ezután a földekre indultak dolgozni. Naponta kétszer étkeztek. Húst csak betegek és gyengélkedők kaptak. Sötétedés előtt a szerzetesek vesperásra, az esti imádságra gyűltek össze, és a napot még az éj beállta előtt lelki olvasmánnyal, és a zsoltosma befejező részének, a completoriumnak az eléneklésével zárták.

Az imádság mellett a kemény munka és a böjt az, ami szembetűnik életükből. Az írás rendkívüli képességével megáldott Bernát az étkezésben korábban tapasztalható túlzásokról így ír.

*Az ételek változatossága elfelejteti, hogy a gyomor jól lakott. Mivel az egyszerű ételek, úgy ahogy azt a természet nyújtja nekünk, íztelennek tűnnek, ezért keverjük ezer idegen anyaggal, amely felébreszti a torkosságot. Ennek az a következménye, hogy a szükséges mértéket túllépjük, és még mindig kedvünk van tovább enni... Míg az ételek szép színe a szemnek hizeleg, íze pedig a szájnak, a szerencsétlen gyomor, mely sem a színekből, sem az*

*izekből nem érez semmit, kénytelen mindezt befogadni, és megerősödés helyett kimerül attól, amit befogad.*

A belépők nagy száma miatt új kolostorokat kellett alapítani. A citeaux-i apát megbízza a 25 éves Bernátot egy ilyen újonnan alapított kolostor, Clairvaux vezetésével. A völgyet, ahol ez a kolostor felépül, addig a Keserűség völgyének hívták, de a szerzetesek megjelenése után a Világosság völgye, Clairvaux, lett belőle. Erről a völgyről kapta Bernát a nevét. Clairvaux-i Bernátnak szoktuk nevezni. A ciszterek – a bencésekkel szemben, akik kolostoraikat általában hegyre építették – általában völgyekben építkeznek.

Bernát élete végén már 160 a ciszter kolostorok száma. Ezeknek az új kolostoroknak a megalapításában és irányításában fontos szerepe volt Bernátnak. Tevékenysége azonban nem korlátozódik csupán a kolostorokra. Ez a tevékenység olyan sokrétű, hogy még egy az ő életéről szóló 150 oldalas könyv sem vállalkozik az összesnek a felsorolására. Mi is csak néhány mozzanatot tudunk gazdag életművéből kiemelni. Életszentsége és óriási meggyőző ereje miatt az akkori egész keresztény világban ismert volt és levelezésben állt nemcsak kolostorainak apátjaival és szerzeteseivel, hanem a pápákkal, fejedelmekkel, uralkodókkal, és más világi emberekkel is. Szent Hildegárral is leveleket váltott. Hildegárd ezt írja neki.

*Több mint két évvel ezelőtt olyan embernek láttalak a látomásban, aki ha napba tekint, nem fél, hanem igen bátor. Sírva fakadtam akkor, minthogy én oly nagyon pirulok, és oly kishitű vagyok... Immáron felállok, és hozzád sietek. Így szólok hozzád: Te nem vagy lesújtva, hanem mindig felegyenesíted a fát és győzedelmeskedsz a te lelken. És nemcsak saját magadat egyenesíted fel, hanem a világot is az üdvösségre. Te vagy a sas madár, aki a napba néz.*

Bernát a lovagkorban élt. Az ő életében indultak el a keresztes hadjáratok. A lovagság és a szerzetesség eszményének az összekapcsolódásából alakultak a lovagrendek. 1119-ben a francia lovagok rendet alapítottak Jeruzsálemben, s mivel házuk az egykori jeruzsálemi templom területén állt, templáriusoknak, templomos lovagoknak nevezték rendjüket. Szabályzatukat, amelyet egy francia földön tartott zsinat hagyott jóvá, Bernát írta meg. Készített egy népszerűsítő iratot is „Az új lovagság dicsérete” címmel, amelyben a keresztény lovagi ideált magasztalja:

*A világ tele van lovagokkal és szerzetesekkel, de ami eddig soha nem volt, most megszületett: a két állapot egybekapcsolása... Így alakult ki a keresztény lovagi tanítás törvénykönyve, mely fegyveres erő a gyengék, az árvák, az özvegyek és a szent Egyház jogainak védelmére.*

Élete vége felé a pápa kérésére bekapcsolódott a második keresztes hadjárat szervezésébe is. Az egész keresztény világ számára mintegy sokként hatott a Szentföld mohamedánok általi elfoglalása. A lovagi ideáloktól, de a kalandvágytól, a meggazdagodástól feltüzelt, egymás ellen küzdő katonák számára egy szent célnak látszott Jézus élete színtereinek a visszafoglalása. Bernát is ezekkel a gondolatokkal buzdít a hadjáratban való részvételre. Íme egy részlet egyik beszédéből.

*Az Úr lehetőséget kínál fel nektek. Az emberek fiaira tekint, hogy lássa, van-e aki megérti őt, aki keresi őt, vannak-e akik szenvedni képesek érte? Megmutatja az üdvösség útját azoknak, akik súlyos vétekbe estek, lássátok és csodáljátok, mi mindent megtesz üdvösségetekért. Vétkesek, vegyétek fontolóra ezt a mérhetetlen jóságot! Teljetek el bizalommal, nem akarja halálotokat, hanem megtérésedet, hogy éljete. Lehetőséget ad: nem ellenetek, hanem számotokra. Szolgálatra hív, mintha igazsággal teltek lennétek. Szólítja a gyilkosokat, a házasságtörőket, a tolvajokat, a hamisan esküdőket, és bennünket mind, gazságokkal terhelt embereket. Nem rendkívüli magatartás-e ez, amelyet csakis Isten gondolhatott el?*

A második keresztes hadjárat kudarcra végződött, és mai szemmel a többi keresztes hadjáratok is komoly kérdéseket vetnek fel, értékelésükről sok vita zajlik. Bernát magára

vállalja a megaláztatást, jóllehet a kimenetel kudarcáért nem érzi magát felelősnek. Minden nagyobb vállalkozás sok lépésből tevődik össze. A kezdeti lépések hiába jók. A siker csak akkor biztosított, ha a megvalósítás lépéseit is jól végzi az ember, és sikerül kizárni a hibákat. Ilyen nagy vállalkozás sikere sok emberen, sok tényezőn múltott. A kudarcok elemzéséből is hasznot húzhatunk.

Az engedelmesség egy kulcserény nemcsak a szerzetesi életben, hanem bármely jól működő közösségben. Semmilyen közösség nem élhet törvények, szabályok nélkül. Ezek a közösség javát szolgálják. A helyes engedelmesség nemcsak a törvény betűjét akarja betartani, hanem a törvény céljára figyel.

Bernát 25 éves korától előljáró volt. Akik hosszú időn át előljárók és vezető szerepet töltenek be, azokat megkísértheti, hogy visszaéljenek hatalmukkal. Ehhez még szándékosság sem kell, elég lehet egy indulat, fáradtság vagy figyelmetlenség. Bernát maga meséli:

*Példaként említsük meg a következő esetet, amely velem történt, amikor még élt Bertalan testvérem. Egy alkalommal valamivel felbosszantott. Haragtól remegve, fenyegető hangon és arckifejezéssel azt mondtam, hogy hagyja el a monostort. Rögtön elmosolyodott és elvonult az egyik majorságunkba, és ott maradt. Amikor tudomásomra jutott, vissza akartam hívni, de ő feltételeket szabott: akkor jön vissza, ha tisztségébe visszavesszük, nem utolsóként mint szökevényt, hanem mint akit meggondolatlanul küldtek el. Azt állította, hogy visszatértekor nem kell alávetnie magát a Regula szerinti eljárásnak, mivel nem figyelmeztették, mielőtt elűzték. Minthogy nem bíztam a saját ítéletemben, ebben a kérdésben a köztünk fennálló vérségi kapcsolat miatt, az ügy eldöntését a rendtársak kezébe tettem. Ők ítélték távollétemben, hogy visszatérését nem kell alávetni a Regula szó szerinti értelmének, mivel biztos, hogy elküldése nem volt szabályszerű.*

Bernát tehát nemcsak engedelmességet kíván, mint előljáró, hanem saját magát is aláveti a közös szabály, a Regula előírásainak, és ütközés esetén, kétes esetben rendtársai ítéletének.

A teológiai vitáktól igyekezik távol tartani magát, de nem azért mintha nem lenne fontos számára a teológia. Problémás püspökválasztások esetén, ha kikéri a véleményét, megnyilatkozik. Az egész egyházat érintő kérdésekben állást foglal. Ilyen volt az a zavaros helyzet, amikor 1130-ban II. Honorius pápa halála után, vagy lehet, hogy még a pápa utolsó óráiban, a bíborosok kisebb csoportja új pápát választ, aki a II. Ince nevet veszi fel. Másnap délfelé, amikor a többi bíboros megtudja, hogy a pápaválasztás megtörtént, másik választást tart. Az általuk megválasztott pápa II. Anaklét lett. Ezzel egy 8 évig tartó szakadás következett be, amely II. Anaklét haláláig tartott. A keresztény fejedelmek közül többen Anaklét mellé álltak, a monasztikus szerzetesrendek, köztük Bernát is, Ince mellé. A pápát végig kíséri franciaországi útján, érdekében folytat intenzív levelezést, és emiatt háromszor is Rómába utazik. Nincs kedvére ez a sok utazás. Egyik levelében így ír:

*Olyan vagyok, mint a csupasz kismadár, melynek újra meg újra el kell hagynia fészket, és viharba, fergegbe keveredve úgy kering, mint a részeg, szinte öntudatlanul.*

Egy másik alkalommal önmagát „a század agyremének” nevezte – mert tartósan világi dolgokkal kellett foglalkoznia, pedig nem volt világi ember; és be kellett avatkoznia az Egyház dolgaiba, pedig nem volt tagja a hierarchiának. Az egész korszakot, amelynek ő volt a legnagyobb alakja, Szent Bernát korszakának nevezik az egyháztörténelemben. Megvalósult benne a monasztikus életforma alapvető rendeltetése: formálni a világot a világból való elmenekülés által.

Bernát fellepett az ő korában is felbukkanó, és Franciaország jelentős területét befolyásuk alatt tartó újmanicheus eretnekekkel szemben, akik katharoknak, tisztáknak nevezték magukat. Tévedésüket Bernát a következőkben látja:

*Tartózkodnak az ételektől, melyeket Isten azért teremtet, hogy hálaadással éljünk velük. Eretnekek, nem a böjtölés miatt, hanem mert a szándék téves. Időről-időre én is böjtölök. Böjtölök a bűneim miatt felajánlott engesztelés, és nem a babona miatt. Mit jelentsen az*

*ellenszenv, amely elfordul, mindattól, ami testből születik?... A tisztának minden tiszta... Tisztátalan dolgok azok számára léteznek, akik annak kiáltják ki azokat... azért mert lelkük és lelkiismeretük piszkolódott be.*

Gondolatmenetét úgy folytatja, hogy orvosi szempontból elfogadható, ha kerül az ember bizonyos ételeket. Az ösztönök megszelídítése és a test féken tartása céljából való böjt is helyes, de semmit sem utasíthatunk el hálátlanul, amit Isten ajándékozott nekünk, mert ebben az esetben magukat tesszük bírónak olyan területen, ahol nincs illetékességünk.

1153. augusztus 20-án halt meg Clairvaux-ban. Amikor eljött utolsó órája, több püspök és számos szerzetes vette körül. Utolsó szavait lesve figyelték, és ő így szólt: *Három dolgot ajánlok nektek, amiket életem során legjobb képességeim szerint megfigyeltem: Kisebb hitelt adtam a saját véleményemnek, mint mások ítéletének. Nem lobbantam haragra a másoktól kapott bántások miatt. Senkit nem akartam haragra ingerelni, s ha mégis, amennyire tudom, kibékültünk.*

Bernátot már életében szentként tisztelték. III. Sándor pápa 1174-ben avatta szentté, VIII. Pius pápa pedig 1830-ban az egyházdoktorok sorába iktatta. Ünnepet a világegyházban augusztus 20-án van. A magyar naptárban, Szent István király ünnepe miatt, augusztus 19-én ünnepeljük.

Molesmes-i Szent Róbert, Szent Alberik, Harding Szent István és Szent Bernát 900 éves rendje mindmáig virágzik. Még Bernát életében 25 év alatt 278 új ciszterci apátság létesült, ebben benne vannak a magyarországi alapítások is. Magyarországon a budai, a pécsi, az egri és a székesfehérvári iskoláikban, és többi monostoraikban ma is folytatják a Szent Bernát által megkezdett munkát.



## Bingeni Szent Hildegárd (1098–1179)



1. Hildegárd miért aktuális napjainkban?
2. Hogyan részesül látomásokban, és azok milyen szerepet töltenek be az életében?
3. A pápával, és a császárral való kapcsolata
4. A betegségek milyen szerepet töltenek be életében?
5. Szerinte milyen kapcsolat van az emberek bűne és a természeti katasztrófák között?
6. Az ember és a kozmosz milyen kapcsolatban van egymással Hildegárd szerint?
7. Az embernek milyen utat kell végigjárnia a földön?

\*

Minden ember életéből tanulhatunk, és kell is tanulnunk, de különösen a szentek életéből. A legtöbbet azoktól tanulhatunk, akik korunkban élnek, vagy a közelmúltban tevékenykedtek, hiszen egy csomó mindent kevésbé kell magyarázni életükből. Szavaik, tetteik az időbeli közelség miatt könnyebben érthetők számunkra. Vannak azonban régen élt szentek, akik valamilyen szempontból a jelenben különösen aktuálisak.

Ezek közé tartozik Bingeni Szent Hildegárd is. A mai embert különösen a gyógynövényekről és a gyógy módokról való tanításai érdeklik, hiszen napjainkban egyre inkább tért hódítanak a hagyományos gyógy módok. Nemcsak német nyelvterületen, hanem

már Magyarországon is kezd elterjedni a Hildegárd-gyógyászat. Szent Hildegárd azonban nemcsak a testi egészség szintjén tudja megszólítani a mai embert. Más mondanivalója is van számunkra. Korának prófétanője volt. A prófétáknak pedig általában nemcsak a saját kortársaik számára van mondanivalójuk.

Hildegárd a németországi Hessen tartományban született szabad nemesi családból 1098-ban, szüleinek utolsó, tizedik gyermekeként. Testvérei közül többen is egyházi szolgálatba léptek. Egyik testvére, Rudolf később Lüttich püspöke, egyik nővére a négy közül Hildegárd kolostorában apáca lett.

Szülei már gyermekkorában észrevették, hogy Hildegárd rendkívüli képességekkel rendelkezik. Látomásai vannak. Úgy határoztak, hogy kolostorba adják. Így került a hatéves kislány a Glan és a Nahe folyók találkozásánál fekvő disibodenbergi bencés apácakolostorba. Serdülő éveiben maga is tudatosan a szerzetesi élet mellett döntött, és letette a szerzetesi fogadalmakat. 52 éves koráig ez a kolostor lesz életének a színtere. Mesternőjének, Juttának a halála után őt választják meg a kolostor apátnőjévé. 38 éves ekkor.

Látomásai tették őt híressé már a saját korában. Ezek miatt lett sokak tanítójává. Ő maga így számol be látomásairól önéletrajzi írásában.

*Három esztendősen oly nagy fényességet láttam, hogy lelkem beléremegett, ám gyermek lévén szólni még nem tudtam róla... Mire a tizenötödik esztendőt betöltöttem, sok látomásban volt részem, s némelyeket közülük egyszerűen elmeséltem, úgy, hogy akik hallgatták, csodálkoztak, vajon honnan és kitől jöhetnek. Ekkor magam is elámultam, és amennyire csak tudtam, magamba rejtettem a látomásokat.*

Látomásairól csupán apátnőjének, és tanítójának, lelkiatyjának, Volmár szerzetesnek beszélt. 77 éves korában egy szerzetesnek mondta:

*E dolgokat nem testi szememmel látom, és nem testi fülemmel hallom, hanem inkább a lelkemben látom, miközben szemem nyitva, és sohasem esem ájult önkívületbe, hanem éjjel és nappal éberem látom őket... Amíg ezeket látom, minden szomorúság és félelem távozik tőlem, és úgy érzem magam, mint egy fiatal leány, és nem, mint egy öregasszony.*

43 éves koráig élt a kis disibodenbergi kolostor magányában, kortársai előtt ismeretlenül. Ekkor bízta meg Isten azzal a feladattal, hogy írja is le látomásait. Ő azonban megrémült, tétovázott, nem akart a felszólításnak engedelmeskedni. Ekkor megbetegedett. Amint azonban mégis írni kezdett, állapota javult. Ebből felismerte, hogy nem megtévesztés áldozata, hanem valóban Isten akarata az írás. Ekkor látott hozzá első művének a megírásához, amelynek a Scivias címet adta. Ennek jelentése: tudd az utakat!

Ebben számol be a néhány hónappal korábbi Szentlélek-élményéről, amely felszólította az írásra, és amely felkente őt a nyilvános szolgálatra és a Szentlélek karizmáival, ajándékaival töltötte el, mint pünkösdkor az apostolokat.

*Betöltöttem negyvenkét esztendőt és hét hónapot, amikor egy igen erősen sziporkázó tüzes fényt láttam a megnyíló égből alászállni. Egészen szétáradt agyamban, szívemben és mellemben, akárha láng volna, ami azonban nem éget, hanem melegít. Átizzottam tőle, mint midőn a nap valamely tárgyat felmelegít, amelyre sugarát szórja. Hirtelen megvilágosodott elmém, megértettem a zsoltárokat, az evangélium, meg az Ó- és Újszövetség és más katolikus írások jelentését, de nem szavak és szótagok kapcsolódása szerint. Fogalmam az igeidőkről és esetekről sem volt. És hangot hallottam: „Ó, te gyenge, sok gonddal terhelt nőszemély! Írd le, amit látsz és hallasz a jámbor emberek hasznára!”*

Az egyik kódexben a látomáshoz készült miniatúrán az látható, hogy Hildegárd lelke kihelyeződik az aranyfénybe, míg gyóntatója, Volmár csak a fejével nézhet be a ragyogásba. Hildegárd szíve palatáblájára ír, és Volmár ezt könyvbe foglalja. Hildegárd fejére ötos Szentlélekláng száll le, amely a karizmákat közvetíti, amelyekkel szolgálnia kell. A szeméhez érkező lángok a látomásokat, a füléhez érkező azokat, amiket hall, a vállához ékezők pedig a

gyógyításra való felhatalmazást jelképezik. Látomásai, tanítása, lélekbe látása és a gyógyítás ajándéka voltak tehát a karizmái, amiket a Szentlélektől kapott.

Isten nemcsak prófétai jellegű művek írását sugallta neki, hanem látomásban mutatott meg neki sok más egyebet, így például azt a helyet is, ahová új kolostorát fel kellett építenie. Ez a hely Rupertsberg, Szent Rupertusról kapta a nevét. Kolostorától körülbelül 40 kilométerre található, Bingen közelében, azzal a hellyel szemben, ahol a Nahe folyó a Rajnába torkollik. Nemcsak ő tétovázott, hanem a férfi kolostor apátja is. Nem akarta, hogy Hildegárd elköltözzék az ő közeléből. Ekkor ismét megbetegedett, úgy hogy mozdulni sem tudott. Ez alkalommal, és máskor is, a betegsége bírta rá őt is, környezetét is, hogy ne szegüljenek szembe Isten akaratával.

Látnoki képességeit és igazhitűségét a pápa is elismerte. Miután III. Jenő egy papokból álló szakértő testülettel megvizsgáltatta, személyesen olvasott fel Hildegárd művéből a Scivias-ból a trieri zsinaton. Ezáltal egy csapásra messze földön ismertté vált. A pápa levélben szólította fel, hogy többi látomását is írja le.

Így születik meg három másik nagy műve az „Élet érdemeinek a könyve”; az „Isteni művek könyve”, és az „Erények rendje” c. könyvek. Kutatók megállapították, hogy milyen gondos, munkaigényes technikával születtek ezek a könyvek. Ő maga írta le azt, amit látott és hallott, saját kezűleg, latin nyelven, viasztablára. Titkárai az így leírt szöveget pergamenre másolták. Ezt ő átjavította, titkárai nyelvtanilag helyesbítették. És ezután született meg a tisztázott szöveg.

Nagyobb lélegzetű teológiai művei mellett természetrajzi, gyógyászati műveket is írt. Az egyik címe: Causae et curae. Magyarul: okok és gyógyítások. A másiknak Természetrajz a címe, aminek később a Physica címet adtak. Írt énekeket is saját kolostora és más kolostorok számára. Sok levele is fennmaradt. Külön említésre méltó ezek közül a Szent Bernáthoz írt, és a császárhoz, Barbarossa Frigyeshez írt levelei.

Rötszakállú Frigyes hatalmi mámorában egymás után 3 ellenpápát is állított, és ez nyolc évig tartó egyházszakadást eredményezett. Hildegárd császárrá választásakor levélben köszöntötte őt. Köszönő levelet írt neki, amikor a császár védőiratot állított ki rupertsbergi kolostora számára. De ez nem akadályozta őt abban, hogy dörgedelmes hangú levelet is írjon neki néhány évvel később, Isten büntetését kilátásba helyezve.

*Aki van, így szól. Az engedetlenséget elpusztítom, magam őrlöm fel ellenállását azoknak, akik velem ellenkezni mernek. Jaj a gonoszoknak, az engem megvetőknek és gátlottaknak. Érts szót, király, ha élni akarsz, különben keresztül döf kardom!*

A gondjaikra, bajaikra tanácsot kérő és gyógyulni vágyó emberek csak úgy özönlöttek Hildegárdhoz nemcsak a környékről, hanem az egész Német Birodalomból. Életrajzírója, aki személyesen ismerte őt, így számol be ezekről.

*Isten kegyemével kinek-kinek a maga életéhez szabott tanácsokat adott. Lelküik épülésére kérdéseket intézett hozzájuk a Szentírásból, és megadta a megoldást. Igen sokan kaptak tőle tanácsot az őket gyötrő testi bajokra. Számosan voltak azok is, akiket áldásával szabadított meg szenvedéseiktől. Prófétai lelkével felismerte az emberek gondolatait és szándékait is, rendre utasította azokat, akik hamis és léha szívvel csupán kíváncsiságból jöttek hozzá; és a léleknek, mely belőle szólt, nem tudván ellenállni, megfeddve, s megjavítva, komisz tervüktől el kellett állniuk. Saját törvényükkel cáfolta meg a kérdéseikkel hozzá forduló zsidókat is, és jóságos szavakkal Krisztus hitére intette őket.*

Ez az első életrajz sok konkrét esetről is beszámol, amikor betegeket meggyógyított a Szentlélektől kapott gyógyító karizmájával, imáinak erejével, és a kolostorában termesztett gyógynövényekkel. Sok ördögtől megszállottat is megszabadított. Egyiküket 8 évig tartották megszállva a gonosz lelkek. Papok, akik nem tudtak ezzel a nehéz esettel megbirkózni, Hildegárdhoz fordultak segítségért. Ő kinyilatkoztatást kapott arról, hogy rengeteg embernek kell ezért a nőért imádkoznia, áldozatot hoznia, alamizsnát osztania. Végül miután

útmutatásai nyomán megszabadult, de újra visszaesett, elküldték Hildegárdhoz és az ő kolostorában szabadult meg végleg. Ezután felvette nővérei közé.

1158 és 1170 között négy nagy missziós utat is tett. Rengeteg emberre hatott. A trieri és a kölni papság megkérte, hogy a nekik tartott beszédeket írásban is küldje el számukra. Így ezek ránk maradtak.

Sokat betegeskedett, és sok megpróbáltatásban volt része. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy együttérző tudjon lenni a betegekkel. Az utolsó nagy megpróbáltatás az volt számára, amikor halála előtt néhány hónappal kolostorát interdiktum alá vonták amiatt, mert megengedte, hogy ott temessenek el egy kiközösített személyt, aki azonban halála előtt megtért és feloldozást nyert bűnei alól. Az interdiktum azt jelentette, hogy felfüggesztették a nyilvános istentiszteleteket a kolostorban, nem mutathattak be szentmisét, és nem járulhattak a nővérek szentáldozáshoz. Hosszasan kellett bizonygatnia a maga igazát, míg feloldották a tilalmakat.

Látomásai Istent, embert, társadalmat, egyházat, kozmoszt egyetlen egymással szoros kapcsolatban lévő valóságként írják le. A bűn az egész kozmoszt sérti. A gyilkosnak azért kell egy időre sötétségben élnie, mert megmérgezte a levegőt, és a föld embervért ivott. Így ír erről.

*Ha az emberek gonosz cselekedeteikkel az elemeket beszennyezik, Isten az emberek szenvedésével, és fájdalomával tisztítja meg őket. És ha jót cselekszik az ember, az elemek rendje újból helyreáll. Minden, mi Isten rendelkezésében áll, egymásra felel.*

Íme a korunk embere számára is az oly fontos tanítás, amely rávilágít a rengeteg igazságtalanság, rafinált módon való ember- és lélekgyilkolás, valamint a különféle katasztrófák közti összefüggésekre, valamint a korunk prófétái által is annyira ajánlott vezeklés és engesztelés összefüggéseire.

Istennek a teremtményeiben való jelenlétét mutatja be a következő látomás.

*Egy csodálatosan gyönyörű képmást láttam. Emberi alakja volt, és arcán akkora szépség és ragyogás, hogy könnyebben tudtam volna a napba nézni, mint ebbe az arcba. És az alak így szólt hozzám. Én, a legfelsőbb tüzes erő, én lobbantok lángra minden létező szikrát. Nincs közöttük halált hozó egy sem. Én döntök a létről. Szárnyammal körülrepülöm a Földet, mert én voltam, ki annak rendjét bölcsen megteremtettem. Én, az Istenségben lakozó tüzes élet, én lobogok a szántóföldek szépsége felett, én világítok a vizekben, én égek a Napban, a Holdban és a csillagokban. És könnyű szellővel – láthatatlan élethez hasonlóan, mely mindent fenntart – én ébresztek mindent hatalmas létezésre. E csodálatos alak keblén volt egy lenyűgöző kerék. Belőle állatok (oroszlán, leopárd, farkas, medve, szarvas, rák, bárány, kígyó) fejei lélegeztek egy emberi alakra, és a csillagok sugaraikat mind az állatfejekre, mind az emberalakra rásugározták. Mert Isten benne van minden teremtményében, nem csak a kétlábúakban, és nem csak a megkereszteltekben.*

Az élet érdemeinek a könyvében az erényeket és a bűnöket megszemélyesítve különféle alakokban ábrázolja. A Haragnak például emberi arca van, a szája a skorpióéhoz hasonlít, szeme annyira ki van fordulva, hogy a fehérjéből több látszik, mint a pupillából. Karja is emberi alaknak tűnik, de a keze görcsös, karmokban végződik. A mellkasa, a törzse és a háta, mint a ráké, a combja pedig olyan, mint egy vipera. Egy malomkerék küllői között terpeszkedik úgy, hogy kezével a felső küllőket fogja, lábával pedig az alsókon áll. Fején nincsen haj, egész teste meztelen, szájából tüzet lövell. Így szól:

*Letaposok és letarolok mindent, mi ellenemre tesz. Miért kellene sérelmeket, kellemetlenségeket túrnöm? Olyat tett velem, amit ő sem viselne el tőlem. Kardommal sebet vágok rajta, botommal rácsapok arra, aki bántásomra tör.*

A Haragnak a Béketűrés válaszol.

*Én balzsamként szóltam a magaslaton, akként érintettem a földet, és akként fakadtam a földből. De te tele vagy csalárdsággal. Vér oltja szomjadat, és fekete vagy mindétig. Én pedig a sarjadó zöldnek szelíd lehelete vagyok. Minden erény virágot és gyümölcsöt hajt belőlem,*

*és én erős házat emelek belőlük az emberek szívében. Így végzek el mindent, amit megkezdtem, nem lankadok, és el nem taposok senkit. Nyugalommal övezek mindent. Ám, ha te tornyot építesz, egyetlen szóval ledöntöm azt, és prédáidat, valamennyit szerteszt szórom. Ilyenképpen semmivé válsz, én pedig az örökkévalóságig élek.*

Az Irigység rút és formátlan. Medvemancsai mutatják, hogy mindent széttép, falábai, hogy holt utakon jár, és szeretetet senki iránt sem érez. Tűz lobog feje körül, lángok csapnak ki szájából, mert minden emberre rosszat hoz. Vele szemben a Szeretet így szól.

*Én vagyok a lég, mely minden zöldet táplál, és érett gyümölcsöt hordó virágot hajt. Mert a tanítást Isten leheletéből kaptam. Köpenyemet az éjszaka és a nappal fölött kiterítem. Minden, ami Istené, az enyém is. Ahol Isten Fia az emberek bűneit köntösével letörölte, én ott a legpuhább gyolccsal kötözöm be a sebeket.*

Hildegárd látomásaiban átfogó képet kapunk a teremtésről, az angyalok és az ember bűnbe eséséről, az angyali karookról, a bukott angyalok világban való tevékenységéről, az Antikrisztus bukásáról, a megváltásról, az utolsó ítéletről, az új égről és az új földről. Hildegárd hatalmas prófétikus életművéből csak ízelítőt tudunk adni. Befejezésül álljon itt az ember földön való útjáról szóló látomása, amely a teremtéstől a megváltásban való részesüléséig kíséri végig az ember útját.

*És akkor láttam egy hatalmas világosságot, amely mint számtalan szem lobogott. Nagy titkot tudattak ezzel velem, a magasztos Teremtő titkát. Ez alatt egy ovális fényt láttam, amely lefelé sötétedett. Két oldalán különböző nemzetségek álltak kezükben sajtot tartalmazó aranyedényekkel. Jobboldalt erős sajtokkal, amelyek tettekrekséget adnak az embernek, baloldalt sápadt sajtokkal, amelyek gyengévé teszik az embereket, baloldalt fent keserű sajtokkal, amelyekbe egy ördögfigura rosszaságot, mérget kevert. Ezek a sajtok torzulásokat, gonoszságot adnak az embernek. Az ovális alján egy asszonyt láttam feküdni ölében kis emberi alakkal, akinek agyát érintve szívét megtöltötte az isteni Teremtő tüzes leáradása, amely szétterjedt minden tagjában. De amikor ez a kis emberi alak előjött az asszony méhéből, a Föld forgószelei megtámadták, és ő felnyögött: Hol vagyok? – A halál árnyékának völgyében! – És mi az én vigaszom? – A távoli haza vigasza. Sátram kell, legyen – kívánja a lélek – egy sátor, amiben az angyalok dicsősége világít! Az ő Atyja messziről segít neki. Végül sikerül felhágnia a tetőre. Meztelenül lép be a sátorba. Ott visszakapja azt a ruhát, amelyet Ádám elveszített. Az ellenség lövi a sátrat, de nyíl nem tud áthatolni a falon. A lélek örvendezik: Nem megy nektek, el veletek, engem többé nem kaptok meg.*

Isten ma is ad képeket, látomásokat, próféciaakat, nemcsak Hildegárd korában. Ilyenek útján ma is vezet embereket. Vannak, akik elutasítják ezeket. Mások egészségtelenül szüntelenül ilyenek után vágyakoznak. Ezen a téren is fontos a józanság. Meg kell különböztetni a pusztán pszichés jelenségeket az ördögtől, és az Istentől jövő látomásoktól. Ez utóbbiakra szabad csak hallgatni. És nem kell világgá kürtölni rögtön még a valóban Istentől jövő látomásokat sem. Hildegárd már majdnem ötven éves volt, amikor Isten felszólította őt, hogy három éves kora óta tartó látomásait írja is le „jámbor emberek hasznára”.

## Szent Domonkos (1170 t.–1221)



1. Történelmi háttér
2. Katarok és waldensek
3. Milyen lépések vezetnek a szerzetalapításig?
4. Milyen feladatokat lát el a domonkos rend?
5. Híres domonkosok

\*

Ahhoz, hogy Szent Domonkos életét, az ő igazi történelmi jelentőségét megértsük, fel kell vázolnunk azt a történelmi kort, amelyben élt.

Az emberi elmének vannak olyan eltévelyedései, amelyek gyakran visszatérnek, felütik a fejüket különböző korokban. Az alapeltévelyedés gyakran ugyanaz, árnyalatbeli, fogalmazásbeli különbségek vannak csak a különböző korok hasonló eretnekségei között.

A manicheus eretnekséggel már az első keresztény századokban is meg kellett küzdeni. Manicheus volt például egy ideig, majd annak ádáz ellenfele lett, Szent Ágoston. E mozgalom későbbi követői Szent Domonkos korában kataroknak, tisztáknak nevezték magukat. Szerintük két örök, egymástól független istenség, öserő, ősprincípium, létezik: egyik a fény, a másik a sötétség. Az elsőől származik az ember lelke, a másodiktól teste.

Szellem és anyag összebékíthetetlen ellentétben állnak egymással. Minden állatban is egy börtönbe zárt lelket láttak. Hittek a lélekvándorlásban, ezért tartózkodtak az állateledeltől, nehogy emberi léleknek okozzanak valami kárt, amely éppen egy állattestben időzik, ezért vegetáriánusok voltak. A házasság és gyermekek nemzése a tökéletesek számára, akik a szekta legbelsőbb körét alkották, tilos volt, azért mert úgy gondolták, hogy a házasság révén a gyermek-lelkek belekényszerülnek az emberi testbe, vagyis az anyag gonosz világába.

Ezekhez az ősi, gnosztikus, manicheus alapelképzelésekhez hozzáadódtak olyan gondolatok is, amelyek a fennálló társadalmi rendet kritizálták, sőt támadták. A feudalizmus korában vagyunk. Az emberek közti kapcsolatokban fontos szerepe volt például a hűségeskünek, amelynek az egész középkori életben fundamentális szerepe volt. A katarok tanaihoz hozzá kapcsolódott így az az elképzelés is, hogy a méltatlan embereknek tett eskü nem kötelez, és a méltatlan életet élő pap által kiszolgáltatott szentségek érvénytelenek. Megkérdőjelezték a fennálló bírósági gyakorlatot is. Azt is a gonosz találmányának tartották. Tanaik azért is gyorsan terjedtek, mert a szegényebb rétegek, nap mint nap, a saját bőrükön érezték az igazságtalanságokat mind a világi földesurak, mind az egyháziak részéről.

Mindenben a gonosz megnyilvánulásait látták. Nemcsak a gazdagságot, a földbirtokot, hanem minden birtokot, a gonosz találmányának tartottak. Ezen az alapon elvetették még a templomokat, a keresztek, a szentek képeit is. Hosszú, fekete ruhában jártak, amely a lélek gyászában volt a kifejezője, hogy kénytelen a testben élni. Fejükön keleti fazonú sapkát hordtak, kifejezve ezzel, hogy eszméiket Keletről származtatják. A férfiak nem viseltek szakállt, hosszú hajuk a vállukra omlott. A testtel ellenségesen bánó gyakorlatuk miatt szikár sápadt lények voltak, mint valami más világból származó árnyak. Főleg Észak-Itáliában és Dél-Franciaországban és Dél-Németországban terjedt el mozgalmuk, azokon a gazdagabb területeken, ahol már a fényűzésre is tellett, és a kultúra virágzásnak indult. A franciaországi Albi városáról albigenseknek is nevezték őket.

Hogy mekkora hatást fejtettek ki korukban, mutatja, hogy a katar szóból származik a német nyelvben a ketzer, az eretnek szó. Valójában a katarok mozgalma volt a Középkor első nagy tömegmozgalma.

Egyházai szempontból kifogásolhatatlan eredete volt egy másik, a korban fontos szerepet játszó eretnekségnek, a waldenseknek. Népi színészek, vásári mutatványosok, Lyon piacterén adták elő Szent Alexius öskeresztény korból származó történetét. Alexius még a nászéjszakán elhagyta hitvesét. Sok év elmúltával hazatért, de úgy, hogy nem ismerték fel övét. Koldusként élt ezután 17 évet saját otthonában. A nézelődő tömegben volt egy gazdag lyoni kereskedő, Waldes Péter. A történet annyira megérintette, hogy elindult a megtérés útján, majd szétoztotta vagyonát, és attól kezdve koldulásból tartotta fenn életét. De a szerzetesekkel ellentétben Jézusnak a gazdag ifjúhoz szóló tanácsát, hogy „add el mindenedet, és úgy kövess engem”, nem tanácsként értelmezte, hanem parancsként, amely minden embert kötelez. Egy, a katarokéhoz hasonló laikus teológiát alakított ki, amely szemben állt az egyház hivatalos teológiájával. Az apostolok módjára teljesen szegényen járta a vidéket és a városok utcáit, és prédikációival mindenkit igyekezett a szegény evangéliumi élet számára megnyerni. A lyoni püspök végül Waldes Péternek és követőinek megtiltotta a prédikálást. Ő ezután a pápához fellebbezett. A pápa szegénységre törekvésüket helyeselte, de ő sem adta meg neki a prédikálási engedélyt. Erre fellázadt ezek ellen az egyházi rendelkezések ellen, és kétségbe vonta a pápának ezt a jogát, hogy tanításra megbízatást adhat, vagy elvehet, ezáltal eretnekké vált. 1134-ben, a veronai zsinaton a pápa kiközösítette, Barbarossa Frigyes császár pedig birodalmi átokkal sújtotta.

Az egyház a harcot a katarok, a waldensek és más eretnekek ellen akkoriban tilalmakkal, kiközösítésekkel folytatta, az uralkodók pedig, mivel ezek az eretnekek a fennálló társadalmi és politikai rendszer ellen fordultak, máglyahalálra ítélték őket és fegyverrel harcoltak

ellenük. Mikor a katarok és a waldensek a hozzájuk küldött pápai követet meggyilkolták, III. Ince pápa keresztes hadjáratot hirdetett ellenük. Húsz évig tartó véres harcok kezdődtek.

Hogy a szónak és a meggyőzésnek a fegyvereivel is lehet küzdeni az eretnekek ellen, ez abban a korban fel sem merült. Hogy a másként gondolkodókkal személyes eszmecsere is lehet folytatni, és az igazság számára érvekkel is meggyőzhetőek, ez a nyers hatalomnak azokban a századaiban kívül esett az emberek látókörén. A vallási párbeszédnek ezt az ősegyházban már használt módját egy spanyol ember hozta vissza az egyházi gyakorlatba.

Guzman Domonkos Spanyolország északi részén fekvő Caleruegaban született, amely Kasztíliaiban található. Miután az elemi ismereteket egy rokon plébánosánál elsajátította, filozófiai és teológiai tanulmányok végzésére a palenciai székesegyházi iskolába ment. Itt születik meg benne az életre szóló hivatás. 1198-ban pappá szentelik. Ezután a dómkáptalan kanonokja lesz Osmában. Domonkos atyai jóbarátja, Diego, 1202-ben püspök lett. Négy évvel később Domonkossal együtt Rómába mentek, és azt kérték a pápától, hogy adjon nekik felhatalmazást a kunok közötti térítő munkára. A pápa megörült apostoli buzgóságuknak, de nem keletre, a kunokhoz, hanem Dél-Franciaországba küldte őket, a Katarok és a waldensek térítésére.

Toulouse közelében egy missziós állomást létesítettek, amelynek vezetője, a püspök hamarosan bekövetkezett halála után, Domonkos lett. Már életpályája kezdetén egy olyan szerzetesrendről álmodott, amely csak a prédikálásra, az emberek megtérítésére szenteli magát. Néhány általa megtérített waldens-sel alapított meg egy katolikus prédikáló társaságot, amelynek központja kezdetben Toulouse volt.

Domonkosról, még főiskolás korából, feljegyezték, hogy amikor a városban nagy éhség és nyomorúság volt, pénzzé tette összes holmiját, még tankönyveit is eladta, hogy a szerencsétleneken segíthessen.

Azért is tudott olyan sok embert visszatéríteni, mert teljes szegénységben élt ő maga is, ezért az ugyancsak szegénységet hirdető és szegényen élő eretnekek odafigyeltek szavára. Fennmaradt róla egy történet, mely szerint egyik missziós útján előkelő asszonyok fogadták be a házukba, akik maguk is hajlottak az albigenek tanítása felé. Mikor látták, hogy eledelül csak kenyeret fogad el, csak vizet iszik, és éjszaka a pusztta földön alszik, apostoli egyszerűségén úgy megrendültek, hogy megszilárdultak katolikus hitükben.

III. Ince pápának jelenti be szerzetalapítási szándékát. A pápa először elutasítja, mondván, válasszon ki egy szerzetet a már meglévők közül, és legyen annak tagja. Domonkos elszántságának köszönhetően végül is a következő pápa a IV. Lateráni zsinaton jóváhagyta a „prédikátor testvérek” rendjét. Ezzel egy olyan szerzetesrend született, amelyik lényegében csak prédikálással foglalkozik, és tagjait speciálisan felkészíti erre a tevékenységre. Abban a korban hallatlan újítás volt ez. A felszentelt papok szerzetesi fogadalmat tesznek, és teljesen a tanulásnak, a prédikálásnak és a lelkek mentésének szentelik magukat. Elvileg szigorú kolostori fegyelemben élnek, de ha ez a tanulást vagy a lelkek érdekében végzendő munkát gátolja, felmentést kapnak a kolostori élet egyes gyakorlatai alól.

Hogy rendje számára utánpótlásról gondoskodják, Domonkos elment az akkori egyetemi városokba, előbb Bolognába, majd Párizsba.

Az 1220-as általános káptalanon alakította ki a rend saját egyedi arculatát. Koldulórenddé vált, amely azt jelenti, hogy nemcsak szerzeteseknek egyénileg, hanem a szerzetnek sem lehetnek birtokaik, a rendházaikat, és templomaikat leszámítva. A fenntartást koldulásból fedezték. Ez az isteni gondviselésre való nagy ráhagyatkozást jelenti. Ha egy rendháznak a gondnoka arról panaszkodott, hogy valamiben hiányt szenvednek, így buzdította: Menj és imádkozzál, a Jó Isten majd gondoskodik.

A rend legfelsőbb hatósága az általános káptalan. Rendi ruhájuk fehér, amelyen a fekete vándorköpenyt viselik. Még Domonkos térítő tevékenységének az elején, megalakult a



rendnek egy női ága, az ún. második rend, akik fő feladatuknak a térítőmunka sikeréért való imádságot tartották. És, hogy világi emberek számára is kaput nyissanak, számukra megalapították az ún. harmadik, rendet, röviden harmadrendet.

Domonkos a rendi fegyelem fenntartásában nem volt híve a szigorú parancsoknak.

Saját véleményéhez nem ragaszkodott makacsul, mások tanácsát szívesen meghallgatta, mert azt tartotta:

*Az Úr egyiknek kinyilatkoztatja azt, amit nem közöl a másikkal, így látjuk ezt a prófétáknál is.*

Domonkos egész életében nagyon sokat utazott a rendházai között. Vérteli misszionárius volt, ezeken az útjain is sok embert térített vissza a helyes útra, Jézus követésére, életének az utánzására. Jézus követésének fontos feltétele az Ő életéről való elmélkedés. Jézus életének a legfontosabb eseményeit segít magunk elé idézni a rózsafüzér, amely éppen ebben a korban terjedt el. A rózsafüzér elterjesztését egyenesen Domonkos nevéhez kapcsolják.

A legnagyobb fogság, amely az ember gúzsba köti, a bűnök fogsága. Ebből a rabságból az ember csak a bűnbánat által szabadulhat. Ahhoz, hogy nagy bűnösök eljussanak erre a lépésre, gyakran segíti, hogy mások bánkódnak előbb az ő bűneik miatt. Domonkos fiatalabb rendtársait így biztatta, a bűnösökért való engesztelő bűnbánatra:

*Ha nem tudtok bánkódni a magatok bűnein, mert nem követtetek el nagyobbakat, bánkódjatok másokén, hogy Istenhez térjenek, amint ezt a próféták és apostolok tették!*

Jó barátságban volt Assisi Szent Ferencsel, a másik koldulórend alapítójával, bár egyéniségük és útjaik, a hasonlóságok ellenére, jelentősen különböznek egymástól.

Rendjét először Nyugat-Európában szilárdította meg, de később eljutott Keletre is.

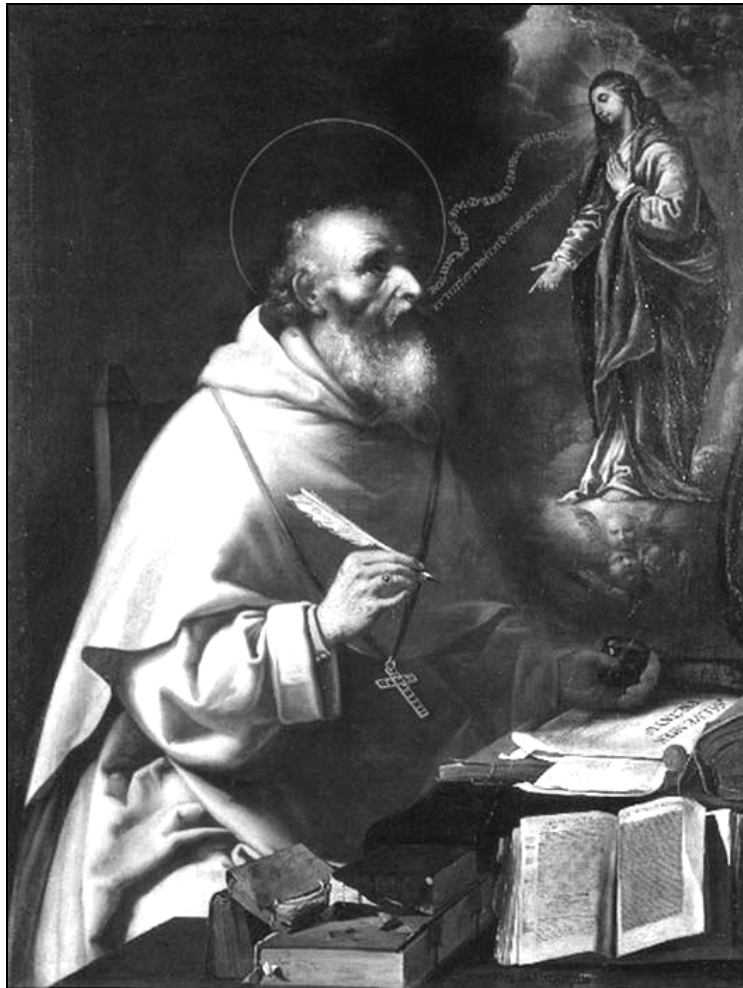
Domonkos édesanyja fia születése előtt egy kis, tarka kutyát látott álmában, amely a szájában fáklyát vitt, körbefutotta és lángba borította az egész földet. Ebben a domonkosok később magukra ismertek. Fekete-fehér ruhájukban és lángoló szavukkal, mint a nemes vadászkutyák – Nagy Szent Gergely hasonlította az igehirdetőket a kutyákhoz – elkergették a rókákat, amelyek az Úr szőlőjét pusztították. A domonkosokat latinul dominicanes-nek hívják. Ha szó szerint magyarra fordítjuk: az Úr kutyái. A kutyához más képek is asszociálhatók, az Úrhoz való hűség, vagy például a nyomozás. A domonkos rendre bízta később az Egyház az inkvizíció működtetését. Ennek kezdetben teljesen pozitív tartalma volt. Abban a korban, a vallás átjárta az egész társadalom életét. Ha gonosz, álnok emberek valakit tönkre akartak tenni, ezt úgy is megpróbálták elérni, hogy az illetőt kikiáltották a hit ellenségének. Olyan uralkodók is, például, akik maguk kereszténynek aligha voltak mondhatók, személyes politikai ellenfeleiket úgy üldözték, hogy kikiáltották eretneknek. Pontosan az ilyen visszaélések kiküszöbölésére állította fel az egyház az inkvizíciót, amely szó szerint nyomozó hivatalt jelent. És ennek működtetését a domonkosokra bízta. Ne olyanok állapítsák meg, hogy ki eretnek, és ki nem, akik visszaélnek ezzel, hanem tudós, jámbor, és anyagiakkal meg nem vesztegethető szerzetesek. Sajnos, később az inkvizíció intézménye Spanyolországban a világi hatalom befolyása alá kerülve eredeti nemes céljától is eltávolodott. Emiatt több ízben még pápák is kénytelenek voltak fellépni.

A domonkos rend sok nagy szentet és egyéniséget ajándékozott az Egyháznak. Ezek közé tartozik a két híres teológus, Aquinói Szent Tamás, és az ő mestere, Nagy Szent Albert; a három domonkos misztikus: Eckhart mester, Tauler János, és Suso Henrik; Firenze híres prédikátora Girolamo Savonarola, és Bartolomeo de Las Casas a missziók nagy apostola. A domonkos rend négy pápát is adott az Egyháznak V. Ince, XI. Benedek, V. Pius és XIII. Benedek személyében.

Domonkos Bolognában halt meg 1221. augusztus 6-án. Sírja az ottani domonkos templomban található.

IX. Gergely pápa már 1234-ben, halála után 13 évvel szentté avatta.

## Nagy Szent Albert (1200 t.–1280)



1. A koldulórendek
2. Albert belépése a domonkos rendbe
3. Iskolaszervező tevékenysége
4. Albert mint természettudós
5. Albert, a teológus
6. Gondolatok tőle

\*

A 13. századot Assisi Szent Ferenc és Szent Domonkos századának is szokták nevezni. A század elején majdnem egy időben alakult meg a ferencesek és a domonkosok koldulórendje, amelyek legfőbb regulájuknak az Evangéliumot tekintették, és életük közösségvállalás volt koruk szegényeivel. Az addig alapított szerzetesrendek többsége beilleszkedett a feudalizmus keretei közé, és a földbirtokot fő értéknek tekintő életszemléletébe. A ferencesek és domonkosok azonban már nem zárkóztak be a hűbéri földek középsébe telepített monostorba. Az új kérdés az volt: hogyan kell bejárni a kereskedelem forgalmától benépesített utakat, hogyan lehet beköltözni a városok szegény negyedeibe, és hogyan lehet élni biztos fedél nélkül is kizárólag arra hagyatkozva, amit az emberek alamizsnaként adnak nekik. E két, szó

szerint szegény szerzetesrend szabályzata sokkal demokratikusabb, mint az addig működő monasztikus- és kanonokrendeké. Az evangéliumot szóval és evangéliumi szegénységben töltött életükkel egyaránt hirdető koldulórendek tagjai azonban komoly műveltséggel is rendelkeztek. E tekintetben a domonkosok előbbre jártak, de a ferencesek is kénytelenek voltak felzárkózni ehhez az igényhez, ha az igehirdető hivatásnak is eleget akartak tenni. A második rendalapítónak tekintett Szent Bonaventura nyomdokain a ferencesek is kezdték komolyabban venni a szegénység mellett kezdetben háttérbe szorult tudást, teológiában való jártasságot. A két koldulórend két kiemelkedő tagja a ferences Bonaventura, és a domonkos Aquinoi Tamás még a párizsi egyetemi katedráig is eljut. E két szellemóriást egymáshoz is mély barátság fűzte.

Aquinoi Tamás mestere a kölni teológiai főiskolán Nagy Szent Albert volt, aki a rendalapító Szent Domonkos halála után két évvel, 1223-ban, Paduában lépett a domonkosok közé. Grófi származású volt, mint tanítványa, Tamás is. Családi neve Bollstadti Albert. Szerzetbe lépésétől kezdve fáradságot nem ismerő módon élt mint prédikátor, mint szerzetes és pap, tanár és író, provinciális és püspök, és végezetül ismét mint csendes szerzetes haláláig.

Albert a Duna mentén született, és Paduában találkozott Szász Jordánnal, aki a rendalapító után a domonkos rend második generálisa volt, és megnyerte Albertet a rendbe való belépésre. Később az Alpokon túlra, Kölnbe küldte őt, abba a nagy középkori német városba, amely Északnyugat-Európa nagy útjainak találkozási pontjában feküdt. Ez a Rajna parti város lett Albert későbbi útjainak kiindulópontja, melyek során az akkor ismert világ felét bejárta. A Rend megbízásából több városban Hildesheimben, Freiburg im Breisgau-ban, Regensburgban és Strassburgban megszervezte a rendi főiskolát. De ezek a városok csak állomások voltak Albertnek a Párizsba, az első európai egyetemre vezető útjain. A Párizsi Egyetemen a domonkosok két professzori katedrával rendelkeztek, de a franciáké volt az előjog, hogy saját nemzetbeli professzort jelölhetnek ezekre. Albert az első nem francia domonkos, aki itt katedrát kapott.

Kölnben Albert tovább folytatta tudományos munkáját. Megalapította a rendi egyetemet, amelyből később, a 19. század végén kialakult a Kölni Városi Egyetem. Katedrája köré húszer nemzeti növendékei sereglettek össze, köztük Aquinoi Szent Tamás is, kinek nagysága előtt később a mester, Albert is meghajolt. Még öreg kora ellenére is elsietett Párizsba, hogy, egykori növendéke, Tamás tanítását megvédje.

Neki is köszönhető, hogy a nagy német interregnum, a „császár nélküli, félelmetes idők” után a Habsburgokra szállt a német-római császárság. 1273-ban a német választófejedelmek királlyá választották Habsburg Rudolfot. Albert is elment a Lyoni zsinatra, és úgy jellemezte a pápa előtt az újonnan megválasztott királyt, mint az igazság harcosát és a rend emberét. Ezek után X. Gergely a választást elismerte.

Albert leginkább természettudósként ismert. Az első indításokat a természettel való foglalkozásra Itáliában kapta. A természet csodái és rejtélyei először itt tárultak föl előtte. Későbbi élete folyamán a természettudománynak majd minden ágával foglalkozott: orvostudománnyal, fiziológiával, állattannal, növénytannal, fizikával, kémiával, földrajzzal, geológiával, ásványtannal, csillagászzal. Különleges szeretettel volt az élet iránt. A növény- és állatvilágot páratlanul jól ismerte. Jó megfigyelőképességéhez tudományos pontosság társult, ezért tudott olyan mélységekig behatolni a természet titkaiba, és ért el olyan eredményeket, melyek előtt nemcsak a kortársak álltak meg ámulattal, hanem ma is tiszteletet parancsolnak. Természetesen Albert is korának gyermeke volt, ősi felfogások őt is korlátozták, de az elsők közé tartozik, aki nem a tekintélyre támaszkodó hittel, hanem a tapasztalat útján szerzett ismeretek alapján közeledett a természethez. Ezt az eszmét átsugározta az utókorra is.

Albertnek mint teológusnak legnagyobb eredménye az, hogy fölfedezte Arisztotelész filozófiai írásait, és termékennyé tette azokat a teológia számára. E műveket megtisztította minden ráakódott arab és egyéb rétegtől, és a tisztán arisztotelészi kincseket hasznosította. Ezzel megteremtette annak lehetőségét, hogy tanítványa, Aquinoi Szent Tamás egész filozófiai és teológiai rendszerét az arisztotelészi filozófiára építse.

Óriási életműve láttán fölvetődik a kérdés, hogy egyetlen ember hogyan volt képes mindeerre? Tetterejének és termékenységének titka mély imádságos életében, Istennel való kapcsolatában, mély elmélkedő életében rejlik.

Tanítványa, Brabanti Tamás tesz tanúságot arról, hogy Albert minden elméleti kutatás mellett nagyon jámbor ember volt, annyira, hogy „a német misztika atyja” nevet érdemelte ki. *Saját megfigyelésem alapján mondom – hiszen hosszú időn át hallgatója voltam –, hogy a tiszteletreméltó mester, Albert testvér a prédikátorok rendjéből sok esztendőn át éjjel és nappal ápolta az imádságos életet, amellet, hogy sokat tanított, olyannyira, hogy szinte naponta elimádkozta a zsoltároskönyvet. Amikor a zsolozsma, az előadások és a disputák véget értek, azonnal az elmélkedésnek adta át magát. Csoda-e ezek után, hogy mindenki mást fölülmúlt a tudományban az, aki az erények utáni törekvésben ily nagy lépéseket tett?!*

Két ránk marad személyes mondata is rávilágít arra, hogyan is állt Isten színe előtt.

Az első így szól: *Uram, én azt szeretném, ha szeretett akaratom szerint ember lehetnék.*”

A második:

*Te magad menj Istenhez. Hasznosabb ez neked, mint ha az összes égben lévő szentet Hozzá küldenéd.* Ebből a mondatából nem a szentek közbenjárásának a tagadását kell kiolvasni, hanem azt, hogy az emberi lélek és Isten közti közvetlen kapcsolatot semmi mással nem lehet helyettesíteni, hiszen ebből ered az ember egész életének az értékessége.

Amikor a pápa az immár 77 éves Albertot arra szólította föl, hogy vegye át a regensburgi püspökség irányítását, nem szívesen mondott igent, de a pápa szava számára Isten akaratát közvetítette. Egy tönkrement egyházmegyét kellett ismét életképessé tennie. Őt azonban nem egyéni becsvágy hajtotta, csak elődje hibáit akarta kijavítani és jóvátenni. Két évvel később, mikor a rábízott földadatot végrehajtotta, alázatosan kérte a pápát, engedje, hadd éljen ismét egyszerű szerzetesként. A pápa engedett a kérésnek.

Miután a keresztes háború érdekében prédikált Németországban és Csehországban, és rövid időt Würzburgban és Strassburgban töltött, 1270-től ismét Kölnben élt. Itt dolgozott általános tisztelettől övezetten 1280. november 15-én bekövetkezett haláláig. Szentté avatására csak 1931-ben került sor.

Hogy ez csak ilyen sokára történt, gyanítható, hogy szerepe volt annak is, hogy a nép előtt hatalmas tudása miatt varázsló hírében állt. Úgy tekintettek rá, mint a Doktor Faustus mintájára, és olyan történetek keringtek róla, hogy az ördöggel cimborál. Tudni vélték, hogy megszelídített egy ördögöt, és annak segítségével a levegőben röpködött át országokon, és birtokában volt a bölcsék köve. De semmi nem állt távolabb tőle, mint az ördöggel való cimborálás.

Ezek mind népies mesék csupán. Valójában Nagy Szent Albert szigorú gondolkodó és kutató volt, aki már a saját korában elmondhatta:

*A természettudós feladata nem az, hogy mások kijelentései egyszerűen átvegye, hanem hogy fölkutassa a természet jelenségeinek okait.*

Ezért vállalkozott arra, hogy leszálljon a bányába, ahol kőzeteket tanulmányozott; ritkaságokat gyűjtött, Kölnben növényházat rendezett be. Elsőként írta le a virágok porzóit és a nektárt, ismerte a rovarok hasi idegszálát, és leírta a magban a csíra helyzetét. Megállapította továbbá, hogy a fák magassága és lombjának nagysága összefügg a fénnel és a meleggel. Megállapította a föld gömb alakját, és a déli félteke lakhatóságát. Sevillában őriznek egy Albert-kéziratot, amelyet Kolumbusz Kristóf olvasott és lapszéli jegyzetekkel látott el. Albert számára *minden tudomány szem, amellyel az ember Istent nézi.*

Nagynak (Magnus) és Doctor universalisak, egyetemes tudósnak nevezték, de természetére nézve egészen alacsony volt. A következő anekdotát beszélték vele kapcsolatban. Amikor a pápa elé járult, aki még nem ismerte őt, a Szentatya jóságosan föl szólította az akkor már neves dominikánus szerzetest, hogy nyugodtan álljon csak föl térdeplő helyzetéből. Ő önérzetesen válaszolta: *Már felálltam.*

Sok tekintetben túlhaladta saját korának ismereteit, ezért sok gáncsoskodásban és áskálódásban is része volt még saját rendjében is. Így védekezett:

*Vannak emberek, akik nem tudnak semmit, de mindenképpen támadják a filozófia alkalmazását, főleg a prédikátor testvérek között, ahol senki nem mond nekik ellent... Ezt néhány lusta ember miatt mondom, akik, hogy a saját tétlenségüket palástolják, mások írásaiban tallóznak, hogy valami becsmérelnivalót találjanak benne. Ilyenek hurcolták meg Szókratészt, üzték el az athéni akadémiáról Platont, és utálták meg Arisztotelészt is.*

Albert mint tanító és prédikátor, aki mint „bocskoros testvér” gyalog járta be egész Európát, elsősorban arra törekedett, hogy megújítsa a méltatlan és pénzéhes klérust. Amikor egy kölni kanonok azzal dicsekedett előtte, hogy a római kúriától fölmentése van több javadalma birtoklására, a szent ezt mondta: *Most legalább engedéllyel utazhat a kárhozat felé.* Másutt az egyik előadásában ezt mondta: *A Nap sötétedik akkor, ha olyan emberek, mint a pápák, a bíborosok, az érsekek és a püspökök elsötétednek, hiszen nekik világosságot kellene árasztaniuk az egész földkerekségen.*

Amikor regensburgi püspök volt, a hívekben igen mély nyomokat hagytak prédikációi. Egy-egy mondatát, illusztráló képpel együtt, nagy fatáblákra festették, és emlékeztetőül kifüggesztették a templomokban, hogy a püspök szavai állandóan szem előtt legyenek. Néhány ilyen „Albert-tábla” szavai ránk maradtak:

A hamis aszkézissel szemben egyiken ez szerepel:

*Ha egy kemény szót türelmesen elviselsz Urunk szeretetében, az jobban tetszik Istennek, mint ha a hátadon szétvernél annyi vesszőt, amennyi egy hold földön terem.*

A zárándoklás túlbecsülésével szemben:

*Ha az Úr kegyelmével állandóan bánatot indítasz a lelkedben, Istennek jobban tetszik, mint ha a világ egyik szélétől a másikig zárándokolnál.*

Befejezésül az Isten megismeréséről szólót idézzük:

*Ha Isten titka érdekel, akkor a legszegényebb embert kérdezd, aki örömmel szegény, Isten iránti szeretetből. Ez többet tud Isten titkáról, mint a föld összes tudósai.*

## Aquinoi Szent Tamás (1226–1274)



1. Történelmi jelentősége
2. Milyen korban élt?
3. Mit jelent a kommandátori rendszer?
4. Írásai
5. Személyes tulajdonságai
6. Filozófiája

\*

Az egyház egyik legnagyobb teológusa. Azt mondják róla, hogy ő a tudósok legszentebbje és a szentek legtudósabbja. Írásai 32 egyenként 500 lapnyi A4-es kötetet tesznek ki. Életműve a Középkor legnagyobb tudományos szintézise, a korában megválaszolható összes kérdés enciklopédikus gyűjteménye. Bár írásai önmagukban nem könnyű olvasmányok, hatását tekintve, az általa alapított filozófiai-teológiai rendszeren, a tomizmuson keresztül talán a legtöbbet tett azért, hogy a kereszténység a közérthetőség

vallása legyen. A hitet közel vitte a néphez, a népet az üdvösséghez. Egyik méltatója az mondja a tomizmusról, hogy az közelebb van az utca emberének értelméhez, mint az összes többi filozófiák. XIII. Leo pápa, aki még a 19. század végén is az ő teológiáját és filozófiáját teszi a papnevelésben kötelezővé, azt mondja róla, hogy „az értelmet magasra emelte, a hitet az értelemmel megtámasztotta, a kettőt egymással összefűzte, és mindkettő jogait megvédte”. Hogy a kereszténység a közérthetőség vallása legyen azáltal érte el, hogy az ókori görög filozófiának azon elemeit, amelyek összhangban vannak a keresztény tanítással, felhasználta. Arisztotelész gondolatainak a segítségével építette fel filozófiai és teológiai rendszerét. Ezt úgy is szokták mondani, hogy Arisztotelészt megkeresztelte.

Olyan korban élt, amelyre a pápaság és a császárság küzdelme nyomja rá bélyegét. A német-római császárok ismételt haddal vonulnak Itália ellen, a pápa ellen. A Monte Cassino-i bencés apátságot, ahol Tamás is 5 évet tanul, néhány évtizeddel korábban II. Frigyes kirabolja. Ebben a korban alakulnak az első egyetemek, amelyek közül a párizsi, amelynek majd Tamás is tanára lett, a pápa és a császár mellett a harmadik nagyhatalomnak számított. A kor emberei hitének tisztaságát az újjáéledő manicheus eretnokség veszélyezteti a katarok mozgalmában, amelynek alapgondolata, hogy a rossz egyenrangú a jóval, és hogy a látható világot a gonosz teremtette. A katarok (magyarul tiszták) az általuk túl nagy hatalommal felruházott gonosz ellen a úgy harcolnak, hogy megvetették a testet és az anyagot. Tamás a domonkos rendnek lesz a tagja, amelynek alapítója, Szent Domonkos, éppen a katarok megtérítésére alapította rendjét. Tamás személyesen már nem ismerhette rendalapítóját, mert Domonkos 1221-ben, 5 évvel az ő születése előtt halt meg.

Tamás Nápoly közelében született, ugyanazon a vidéken, amelyen az ókor nagy alakjai, Cicero és Juvenalis. Szülőhelyének nevében, amelyről ő is a nevét kapta, a víz szó van benne: vízbőséget jelent. Családja főúri család, rokonságban van a császári családdal is. Az egyháznak elég sokat ártó kommandatori rendszer révén családja Monte Cassino apátjának szánta a gyermeket, ezért tanult Tamás már 5 éves korától a híres Szent Benedek által alapított kolostorban. A kommandatori rendszer azt jelentette, hogy világi emberek voltak kolostorok, és más egyházi javadalmak birtokosai. Saját családtagjaikat tették a kolostorok, vagy püspökségek élére, akik számára általában nem a hit és a rájuk bízott lelki gondozása volt a fontos, hanem a birtok jövedelme. Tamás kivételnek számított. Őt nem érdekelte sem a solymászat, sem a lovagi torna, sem más főúri embereknek való foglalatosság. Ő kilépett ebből a rendszerből és a földi kincsekkel egyáltalán nem törődő koldulórend tagjává lett. Elég nagy botrány volt ez a család számára.

A domonkosokkal Nápolyban ismerkedett meg, ahová felsőbb fokú tanulmányainak a végzésére ment. Egy korabeli szállóige szerint „Nápoly földi paradicsom, de ördögök laknak benne.” De Tamást sem a földi kincsek, és sem a földi paradicsom nem érdekelte, a mennyei kincsek, és a mennyei paradicsom után vágyódott. Ezért lépett be a domonkos rendbe. Elöljárói Párizsba küldték, de a család útközben elfogatta, és mindenféle eszközzel próbálták elhatározásának a megváltoztatására bírni. A szép szón, rábeszélésen kívül szerepelt az eszköztárban a bezárás, az érzéki örömek általi megrontás kísérlete is. De őt nem lehetett eltéríteni szándékától.

Végül leteszi a szerzetesi fogadalmakat, és elöljárói Kölnbe küldik. Itt Nagy Szent Albert volt a mestere, aki felfedezte tanítványa képességeit. Külön fel kellett fedezni, mert ő hallgató, visszahúzó természet volt. Inkább vállalja a buta jelzőt is, csak hogy álmait el ne tiporják nála. Aktívabb, és mozgékonyabb buták. Még azt is elviseli, hogy egyik ilyen társa korrepetálja, de igazságszeretete végül is legyőzi rejtőzködési vágyát, és kiderül róla is az igazság. Mikor egy probléma megoldásánál korrepetáló társa nem boldogult, ő szerényen rámutatott a megoldási lehetőségre. Kiderült, hogy az volt az egyedüli helyes és lehetséges megoldás. Így lehullik róla a „bos mutus” („szicíliai néma ökör”) jelző és nyilvánvalóvá lesz társai előtt is tudása, az ő igazi értéke.

Köln után Párizsban folytatja tanulmányait, ahol megszerzi a magiszteri fokozatot, és már 22 éves korában maga is tanár lesz a Sorbonne-on. Négy évi kölni tanítás után visszatér Párizsba és ott szerzi meg a doktori fokozatot is. Itt köt életre szóló barátságot a másik koldulórend, a ferencesek nagy alakjával, Szent Bonaventurával. A Szent Jakab kolostorban lakik, amit majd évszázadokkal később, a nagynak nevezett franci forradalomban kisajátítanak a magukat erről a kolostorról jakobinusoknak nevező forradalmárok.

A ferencesek és a domonkosok koldulórendjének kezdetben nagy ellenségei voltak elsősorban más szerzetesek és világi papok részéről. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a nép megszerette a nagy tudású és szegénységben élő szerzeteseket, őket keresték, az ő templomaikba jártak, és oda adták adományaikat is. Ezért mindenféle rágalmakat kezdtek róluk terjeszteni, és röpiratokat szerkeszteni ellenük. Tamást a szerzetesek védelmében írt műve tette ismertté szélesebb körben, és a pápai udvarban is. Mikor később bemutatta, és a pápának ajánlotta az evangéliumokat korábbi híres teológusok gondolatai által magyarázó művét, a pápa püspökké akarta kinevezni. De neki sikerült elhárítania az ajánlatot, helyette azt kérte a pápától, hogy vezesse be az egyházban a mi Urunk Testének és Vérének az ünnepét, az Úrnapját. A pápa, mivel több oldalról is érkezett hozzá hasonló jellegű kérés, beleegyezett, és megbízta Tamást az új ünnep liturgiájának a kidolgozásával. Tamástól származnak e nap liturgiájának az ismert eucharisztikus himnuszai a *Lauda Sion Salvatorem* (Dicsérd Sion, üdvöztöld...) és a *Pange lingua gloriosi* (Zengd ó nyelv a dicsőséges...)

Működésének színterei Itália, Németország és Franciaország voltak. Előadásokat tartott a pápai udvarban is. Európa majd minden egyeteme igyekezett tanárának megnyerni. 49 éves korában halt meg, miközben a pápa kívánságára a lyoni zsinatra utazott, a fossanovai ciszter kolostorban. Életében nem jutott el erre a zsinatra. Halála után azonban minden zsinaton jelen volt és tanácsokat osztott, mondta róla egyik rendtársa a Trienti zsinaton. A Szentírás mellett az ő fő műve, a *Summa Theologiae* volt az a mű, amit ünnepélyesen kihelyeztek, és szükség esetén felütöttek a későbbi zsinatokon. A katekizmusok, amelyek elvitték a teológiai ismereteket a nép körébe, évszázadokon át az ő műveire épültek.

Fő műve a *Summa Theologiae*, vagyis a teológia összefoglalása. A Szentírás mellett talán a legtöbbet forgatott könyv. Ennek alapgondolata Isten önmagában és teremtményeiben. A teremtmények Istenből való kiáradását, és hozzá való visszatérését tárgyalja. Három fő része van. Az 1. könyv témája Isten és tulajdonságai; Isten és az angyalok; és az ember mint test és lélek egysége. A 2. könyv az ember Istenhez való visszatéréséről szól a saját kegyelem által vezérelt cselekedetei által. Ez az erkölcsstan. A 3. könyv az embernek a megtestesülés és a szentségek általi visszatérését mutatja be Istenhez. A könyvek részekre, a részek kérdésekre, a kérdések szakaszokra tagozódnak. Minden szakasznak azonos a felépítése. A szakasz elején először a tételét fogalmazza meg kérdés formájában. Először a kérdés ellen szóló érveket sorakoztatja fel, majd a mellette szólókat. Végül észérvekkel bizonyítja tételét. A könyv befejezetlen. A szentségek tárgyalásánál a gyónásig jutott. Művét egyik tanítványa fejezte be Tamás többi művei alapján. XXII. János pápa mondta erről a könyvről. „Mit hánytorgatjátok, hogy Tamás életében sohasem művelt csodát? Ahány fejezetet írt, annyi csodát tett.”

Honnan merítette tudását? Saját bevallása szerint többet tanult az Oltáriszentség vagy a feszület előtt tartott elmélkedéseiből, mint összes könyveiből. Munkáját mindig imával kezdte, nehéz kérdések tárgyalásakor böjtölt is. Mindezen legfontosabb ismeretforrásai mellett építhetett rendkívüli emlékezőtehetségére is. Amit egyszer hallott vagy olvasott, az megmaradt az emlékezetében. Ugyanazt az anyagot újra meg újra átdolgozta, hogy alkalmazza a különféle hallgatók felfogóképességéhez és igényeihez. Szüntelenül az igazságot kereste, és elfogadta bárhol, bárkinél, bármilyen formában találkozott vele. Tanult mindenkitől. Tisztelte azokat, akik valami megrovásra méltót fedeztek fel életében vagy írásaiban. Állandóan gondolkodott, és harciasan. Szüntelenül tévedésekre vadászott, de



észrevette a tévedésekben rejlő igazság-magvakat is. Az igazságot mindig függetleníteni tudta a saját személyétől.

Bár maga is misztikus volt, természetfeletti élményeiről, megtapasztalásairól keveset beszélt. Rendtársai figyelték meg, hogy az Oltáriszentségről írt művének befejezése után a templomba ment és a feszület elé tette művét, és megkérdezte a megfeszített Üdvözítőt, hogy nincs-e írásában tévedés. A templomban hátul meghúzódó rendtársai is hallották, hogy Jézus a keresztről megszólalt, és azt mondta: Jól írtál rólam Tamás. Amennyire ember azt teheti, jól válaszoltad meg az Oltáriszentségről szóló kérdéseket.

Csak lelkiatyja külön unszolására mondta el azt az élményét is, ami után halál előtt abbahagyta az írást, és ami miatt befejezetlenül maradt fő műve. Elmondta, hogy látomása volt: „Olyanokat láttam, amikhez képest minden, amit addig írtam, olyannak tűnik fel előttem, mint a pelyva”.

Egyik rendtársának volt Tamásról a halála előtti éjszakán egy látomása. Azt látta, hogy Tamás egy előadóteremben valami nehezen megválaszolható kérdéstről tartott előadást. A látomás szerint akkor bejött Szent Pál az előadóterembe egy csomó szent kíséretében. Tamás tőle kért segítséget. De Szent Pál azt mondta neki, most gyere velem, olyan helyre vezetlek, ahol minden más fényben ragyog.

Filozófiája a józan ész filozófiája. Ismeretelméletének a lényege, hogy a külső tények valamilyen formában megtermékenyítik a belső felfogóképességet. A létezők tanulmányozását ellenkező oldalon kezdi, mint a misztikusok. A legszürkébb tények tanulmányozásával kezdi, és azokon keresztül jut el a legmagasabb igazságokhoz. Egyik méltatója azt mondta róla, hogy a fűszállal kötötte magát Istenhez. Becsületes és fáradtságos bizonyításaival felkapaszkodott a legmagasabb tornyokba, és ott angyalokkal társalgott. Komolyan hitt az érvek erejében, és ellenfeleit saját felfogásuk síkján igyekezett meggyőzni.

Kijelölte a tudósok és a teológusok működési területét az egyetlen valóság térképén. Azt mondja, a tudós kutasson és kísérletezzon szabadon, de ne formáljon jogot a csalatkozhatatlanságra és a végérvényességre. A teológusok és az egyház fejezzék ki és határozzák meg a természetfeletti dolgokat, de ne formáljanak jogot az őrzésükre bízott igazságok megváltoztatására. Tehát ne lépje túl sem a teológus, sem a tudós a maga hatáskörét. Felfogása szerint a hit és a tudás nem kerülhet egymással ellentétbe, mert egyetlen valóság van, Isten, és az általa teremtet világ. Ha a hit és a tudás bennünk egymással mégis ellentétbe kerül, az a mi hibánk.

1323-ban avatták szentté. Rendtársa, V. Pius pápa 1567-ben egyháztanítóvá avatta. XIII. Leo pápa a 19. század végén a katolikus iskolák védőszentjévé nyilvánította.

## Flüe-i Szent Miklós (1417–1487)



1. Családi élete és közszereplése
2. A látomások szerepe életében
3. Remete élete
4. Remeteként hogyan szolgál másokat?

\*

Flüeli-Ranfbán, egy sötét erdős-szakadékos völgyben élt 20 évig – az Eucharisztiaán kívül semmi más táplálékot magához nem véve – Svájc fő védőszentje, Flüe-i (ejtsd: flüi) Miklós. Ahogy lemegyünk ebbe a völgybe, az egyik útkanyarban áll egy fakereszt, amelyet 56-os magyar emigránsok a mintegy 40 km-re lévő Luzernből, gyalog hoztak a vállukon, végig imádkozva az utat, Klaus testvér közbenjárását kérve megnyomorított hazájuk számára.

Ki volt ez a Klaus testvér? Egy töről metszett parasztember volt, aki mindkét lábával a földön állt, sokat, szívéssal dolgozott, és aki beérte azzal a kevéssal, amit munkája nyomán adott a föld. Semmi írás sem maradt fenn tőle, talán írni-olvasni sem tudott. Fiatalságáról keveset tudunk, csak annyit, hogy kereste az egyedüllétet, és már akkor is szívéssal végzett áhítatgyakorlatokat. Hússas éveiben járt, amikor házasságot kötött Wiss Dorottyaával. Öt fiuk és öt lányuk született.

Miklós nemcsak saját napi munkáját végezte, hanem dolgozott a közösségért is. Igazságszeretete, megbízhatósága miatt bírónak is megválasztották. Nem szégyellte a faluja nevében szószólóként fellépni a saját plébánosa elleni perben sem. A környezetében jelentkező kapzsiság és önzés végül arra készítette, hogy lemondjon bírói hivataláról.

Katonai szolgálatot is teljesített. Nemegyszer kivonult az oberwaldeni seregekkel. Zászlósként, szakaszvezetőként majd századosként lelkiismeretesen küzdött a csatamezőn. Életrajzában azt olvassuk, hogy *„mindig kedvelte a méltányosságot, büntette a jogtalanságot, és a háborúban kevésbé károsította meg ellenségeit, hanem mindenütt elvonultan imádkozott, és lehetőség szerint oltalmazta őket... Sohasem vett részt háborúban hatósági parancs nélkül. A béke barátja volt, ám ha a hazáért kellett küzdeni, nem akarta, hogy az ellenség az ő tétlensége miatt hatalmaskodjék; mihelyt azonban megtörték az ellenség erejét, nyomtatékosan figyelmeztetett a kíméletre.”* Soha, semmiféle háborús hangulat közepette nem felejtette el az ellenségszeretet parancsát. Nem a háború, hanem a béke barátja volt.

Isten természetfeletti világa látomások formájában is megjelent életében. Ezek a látomások készítették arra, hogy végül elhagyja otthonát, és remetei magányba vonuljon. Egy alkalommal – fia elbeszélése szerint – *„felhő jött az égből, szólt hozzá, és azt mondta, nyugodjék bele Isten akaratába, hogy balga ember, és hogy legyen készséges abban, amit Isten akar vele művelni”*. Egyik korai életrajzában olvashatjuk, hogy egy más alkalommal azt látta, hogy a környék fölé magasodó hatalmas *„Pilátus hegy hogyan süllyedt el a földbe, és feltárult az egész világ, úgy, hogy láthatóvá lett minden bűnös a világon. Megjelent az emberek nagy tömege, és az emberek mögött ott állt az igazság egy férfi képében, mert valamennyien elfordították az arcukat az igazságtól. És valamennyiükön nagy szívbeli fogyatékoság lett nyilvánvalóvá... E fogyatékoság az önzés volt, ez vezette félre az embereket annyira, hogy képtelenek voltak elviselni annak a férfinak a tekintetét, éppúgy, ahogy az ember nem képes elviselni a tűzlángot, és félelmükben ide-oda rohagáltak, majd eltávolodtak nagy szitkokkal és gyalázattal, messziről látta, ahogyan elmentek. És az igazság, amely a hátuk mögött jelent meg, itt maradt.”*

Látomásai erősen felkavarták Miklóst, és ezután már nem tudott többé nyugodtan lépkedni az eke szarva mögött. Hatásukra felesége elé állt, hogy engedje el őt, hogy magányba vonulhasson. Jó házasságban éltek, felesége nem akarta őt elengedni. De ő nem adta fel tervét, többször újra előhozta, míg végül sikerült feleségét meggyőznie, hogy magasabb szükségszerűség az ő magányba vonulása. Mindkettőjüknek nagy lelkierőre volt szükségük, hogy lemondjanak a boldog házasságról. 50 éves volt, amikor Isten hívásának engedelmességgel elhagyott asszonyt, gyermeket és birtokot.

Először azonban nem volt még világos benne Isten akarata, nem látta egész pontosan, hogy mit kell tennie. Ott hagyva biztonságos otthonát, nyomorogva hosszabb vándorlásra indult. De egy újabb látomás miatt megtorpant. Beszédbe elegyedett az egyik közeli réten dolgozó paraszttal, aki lebeszélte arról, hogy külföldre menjen. Visszafordult, hazatért, a téhenistállóban szállt meg, de hajnalban felkelt és tovább ment anélkül, hogy családjával találkozott volna. Pár nap múlva övéi egy tüskés bozótban ülve találták. Ez a bozót jelképe volt annak, hogy még nem találta meg az utat. Ezután tovább ment. Végül látomásban mutatta meg neki Isten azt a helyet, ahol megállapodhatott Ranfban, nem messze otthonától.

Itt kunyhót épített magának, és ebben húzta meg magát. Egy év múltán a tartományi közösség egy mindmáig fennálló kis kápolnát építtetett számára, amelyhez egy faházikót is hozzá építettek. Itt élete le életének hátra lévő 20 évét, a legnagyobb hidegben is mezítláb járva, párna helyett tuskót téve feje alá, éjszaka egy rossz takaróval takarózva.

Vasárnaponként szállt fel csak ebből a völgykatlanból, hogy elmenjen szentmisére. Ételt egyáltalán nem vett magához, csak a szentáldozásból élt. Ez a dolog nagyon izgatta a kortársait. Hogy nem visz-e neki valaki titkon ennivalót, örökkel zárták le a völgyet, és őriztették egy hónapon át. Étlensége jel volt, nemcsak kortársai, hanem a későbbi korok

emberei számára is. Sokan éppen az étkezéssel, annak túlzásba vitelével, mértéktelen evéssel-ivással vétkeznek. Miklós nem evett és nem ivott semmit, egyedül az imádságból, Isten belső, misztikus megtapasztalásából, és az Oltáriszentségből élt. Azóta már több misztikus élete is bizonyítja, hogy hosszabb időn át is meg lehet lenni testi táplálék nélkül is. Egyedül Isten nélkül nem élhet az ember, mert az előbb-utóbb pusztulását okozza.

Amikor az ember komolyan Isten felé fordul, gyakran megtapasztalhatja gonosz erők támadását. Klaus testvér életében, akárcsak a sivatagi remetéknél, vagy az arsi plébános életében, a gonosz ijesztő formákban mutatkozott. Még világi életében volt, amikor árokba taszította, úgy hogy eszméletét is elveszítette. Erdei magányában olykor szörnyűségek alakban belépett szobájába, hajánál fogva kivonszolta az ajtón keresztül, máskor egy paripán ülő gazdagon öltözött nemes ember alakját vette fel, hogy életmódjának feladására vegye rá. A gonosz lélek tudta, hogy sok ember üdvösségére lehet hatással ez a szentéletű remete, ezért ostromolta olyan erővel. Az ördög általában ritkán lép nyíltan színre, inkább álcázza magát. A mai ember életének rengeteg apró részletében szinte felismerhetetlenül ott rejtőzik. A könyvek, filmek hírközlő eszközök semmitmondó fecsegéseiben, a fényűző ruhákban, a fogyasztói társadalom rengeteg fölösleges holmijában, amelyek alkalmasak arra, hogy elfedjék az ember elől élete fontos kérdéseit, és eltereljék igazi céljától. Ha ezek által fogva tartja az embereket a sátán, nem is kell nyíltan színre lépnie. Kényelmesen eléri célját, hogy távol tartsa Istentől az embert, végső soron kárhozatba döntse. Klaus testvér felvette ellene a küzdelmet, megvívott a gonosszal mások helyett is.

Később akadt egy remete társa, aki úttalan utakon Németországból jött el hozzá. Miklós megengedte neki, hogy egy kunyhót építsen nem messze az ő lakóhelyétől. Ez az Ulrich testvér igyekezett mindenben követni mesterét. Megpróbálkozott azzal is, hogy táplálkozás nélkül éljen, de miután Miklós kioktatta, hogy nem mindenkinek ugyanaz a hivatása, feladta tervét. Kölcsönösen meglátogatták egymást, mint annak idején a sivatagi remeték, és megosztották egymással a lelki élettel kapcsolatos tapasztalataikat. Életrajzában azt olvassuk, hogy időnként megengedte a feleségének, és gyermekeinek, hogy eljöjjenek hozzá magányába, hogy meghallgassák üdvös tanácsait, hogy az apai lelki hagyaték által kioktatva alázatosan Isten szolgálatára szenteljék magukat.

Később egész Svájc területéről jöttek hozzá honfitársai, hogy tanácsot és útbaigazítást kérjenek. Mély Isten-kapcsolatából következően olvasni tudott a szívekben, és képes volt mindenkinek azt a szót közvetíteni, amire szüksége volt. Egy parasztnak például, aki boszorkánysággal gyanúsított egy asszonyt, ezt mondta.

*„Gonosz gyanúd van arra az asszonyra, igazságtalan vagy vele szemben, ezért menj, kérj tőle bocsánatot, akkor majd oltalom alatt lesz a marhád, a gonosz ellenség ugyanis azért kapott hatalmat arra, hogy megtámadja állataidat, mert olyan vétkesen ítéltél erről az asszonyról.”*

Más alkalommal egy asszony jött hozzá, hogy férjére panaszkodjék, akit a szomszéd asszonnyal való házasságtöréssel gyanúsított. A nagy zarándoksereg miatt nem jutott egyhamar eléje. Klaus testvér ekkor váratlanul belépett a kápolnába, és ezt mondta.

*Van itt egy asszony, aki tanácsot kíván tőlem. Ennek mondom, menjen nyugodtan haza, mert igazságtalan azokkal szemben. Ártatlanok.*

Egy ifjú elpanaszolta neki, hogy mindig újra visszaesik a bűnbe, és azt kérdezte, mit kell tennie. A remete így válaszolt.

*Hamar talpra kell állnod ismét!*

Politikai ügyekben is kérték tanácsát. Az egymással szövetséget kötött svájci kantonok Merész Károly burgundiai herceget három csatában is megverték. De erőt vett rajtuk az elbizakodottság és a kapzsiság, egymás ellen fordultak. Azért jöttek össze Stansba tárgyalni, hogy eldöntsék a vitás kérdéseket. De csak mélyült köztük a szakadék. Már-már polgárháború fenyegetett. A stansi plébános felismerte ezt a veszedelmes helyzetet, a hideg

téli éjszakában a négy órányira levő völgybe sietett Klaus testvérhez. Ő közölte vele a különféle kérdések megoldását. A plébános hajnalhasadtakor indult vissza Stansba, nagynehezen rávette a már szedelőzködő tárgyaló feleket, hogy maradjanak még, mert Klaus testvértől üzenetet hozott számukra. Hogy pontosan mi volt az üzenet tartalma, nem tudjuk, de a jegyzőkönyv kifejezetten említi Klaus testvér érdemeit, akinek tanácsaira létrejött az egyetértés, elhárult a fenyegető polgárháború.

A stansi egyesség híre után külföldi fejedelmek is fordultak hozzá, tanácsát kérve. Ettől fogva külön pecséttel kellett ellátnia politikai levelezését. Az egyik krónikás Klaus testvér saját honfitársainak szóló politikai tanácsait a következőképpen foglalta össze.

*Ó, kedves barátaim, ne toljátok ki a határt túl messzire, hogy annál inkább megmaradhassatok a békében, nyugalomban, egységben és a ti keservesen megszerzett, dicséretes szabadságotokban. Ne vegyétek magatokra idegen ügyek terhét, ne szövetkezzetek idegen urasággal, óvakodjatok a szétszakadástól és az önzéstől. Őrizzétek meg hazátokat, és tartsatok ki mellette. Ne ápoljatok magatokban szándékos harci kedvet, ám ha valaki rátok támad, akkor derekasan küzdjétek a szabadságért és a hazáért.*

Bern városának szóló levelében ezt olvassuk.

*A béke mindenütt Istenben van, mert Isten a béke, és a béke nem pusztulhat el. A békétlenség ellenben el fog pusztulni. Ezért azon legyetek, hogy a béke alapján álljatok, oltalmazzátok az özvegyeket és az árvákat, ahogy ezt eddig tettétek.*

Egy apát a következőket írja róla.

*Sok jövőbeli dolgot is előre megmondott a svájci szövetség tagjainak, amik később bekövetkeztek. Többek között ezt mondta nekik: ha megmaradtok határaitok között, senki sem győzhet le benneteket, hanem minden időben felülmúljátok ellenségeiteket, és győztesek lesztek. Ha azonban a kapzsiságtól és uralomvágytól vezettetve elkezdtétek államotokat kifelé terjeszteni, erőtök nem fog sokáig tartani.*

Életrajzunk Walter Nigg munkájára támaszkodik. Álljanak itt befejezésül szavai.

*Flüei Miklósnak az az intelme, hogy honfitársai ne keveredjenek bele idegen ügyekbe, és ne szövetkezzenek idegen urasággal, az első utalás arra, hogy lépjenek a semlegesség útjára. Szavai a béke áldásáról, és a békétlenség romboló hatásairól olyannak tűnnek, mint az első ráeszmélés Svájc békeküldetésére, amelyeknek emberbaráti célok szolgálatába kell állnia.*

## Loyolai Szent Ignác (1491–1556)



1. Hogyan jut el a megtéréshez?
2. Útja a szerzetalapításig
3. Mit ért lelkigyakorlaton és szerinte miért érdemes lelkigyakorlatokat végezni?
4. A döntésekkel kapcsolatban milyen tanácsokat ad?
5. Mit jelent a szellemek megkülönböztetése?

\*

Az egyháztörténelem nagy alakjai közül a jelenben is különösen aktuálisak a rendalapítók, azok a többnyire szentté is avatott férfiak és nők, akik olyan szerzetesrendet hívtak életre, amelynek tagjai most is itt élnek közöttünk és a mai embereknek is tolmácsolják rendalapítójuk életét és tanítását.

A sokak által dicsért és sokak által gyalázott, sőt üldözött Jezsuita Rend alapítója – eredeti nevén Inigo Lopez de Loyola (ejtsd: – Inyigo Lopez de Lojola) – ősi baszk nemesi családból származott, egy olyan népből, amely Spanyolország és Franciaország határán élve, mindmáig megőrizte kultúráját, nemzeti hagyományait. 12 testvér között ő a legkisebb. Miután befejezte apród éveit egy lovag mellett, ahová – a kor szokása szerint – azért adták, hogy illemt tanuljon és elsajátítsa a nemeshez méltó viselkedés szabályait, kiképző hadnagy lesz a navarrai alkirály szolgálatában.

Ha életének első 29 évét nézzük, semmi jelét nem tudjuk felfedezni abban a későbbi szentnek. Ismerői jellemzése szerint, merész volt a szerencsejátékokban, kalandokban, verekedésben és fegyveres tettekben. Megkísértette és legyőzte a testiség.

Pamplona ostroma azonban fordulatot hoz életében. A francia támadók Navarrát akarták visszahódítani Spanyolországtól. Ignác a várat védő lovagok között harcolt, és buzdította őket az ellenállásra. Súlyosan megsebesül, lábát egy ágyúgolyó zúzza szét. Ezután a várőrség is feladta a harcot. A sebesültet gyaloghintón haza viszik. Életveszélyes és fájdalmas műtétek következnek, amiket hőiesen visel.

Miután átesett az életveszélyen, és gyógyulni kezdett, hozzátartozóitól lovagregényeket kért (ezek voltak a kor közkedvelt olvasmányai), de csak egy Jézus életéről szóló könyv és egy szentek élete volt található az egész várkastélyban, így ezeket olvasta. Ami megtetszett neki, azokat kijegyzetelte. Így teleír egy egész füzetet. Különösen Assisi szent Ferenc és szent Domonkos élete ragadja meg. Egyelőre még becsvágyból ugyan, de utánozni akarja őket. Gyakran elismételgette magában: *Szent Domonkos ezt tette, tehát nekem is meg kell tennem; Szent Ferenc ezt vitte véghez, én is meg fogom cselekedni.*

Lábadozása alatt érlelődött meg benne egy szentföldi zarándoklat terve. Hogy erre felkészüljön, gyógyulása után elzarándokol annak a vidéknek egy kedvelt hegyi zarándokhelyére, a Montserrat-ra, ahol egy bencés apátság és a Boldogságos Szűz kegyhelye van. Bár már sebesülésétől kezdve vannak különféle látomásai, az igazi lelkiéletéről még nem sokat tud. Erről maga számol be élete végén egy rendtársának, aki ezt leírja. Eszerint „a vezeklés külső megnyilvánulásaira irányult minden figyelme, mivel azt olvasta, hogy a szentek is ilyeneket végeztek Isten dicsőségére.” Egy mórral való esetét is annak illusztrálására meséli el, hogy akkor, jöllehet már erős vágyat érzett magában arra, hogy Istennek szolgáljon, mégis még milyen vak volt. Montserrat felé tartva egy mórral találkozott, aki beszélgetés közben kétségbe vonta, hogy Szűz Mária a szülés után is szűz maradt. Miután a mór elment, Ignác gondolataiba mélyedt. Arra a következtetésre jutott, hogy azok által, amiket a mór mondott, Mária becsületén csorba esett. Feltámadt benne a vágy, hogy a mór után eredjen, és néhány tördőfőssel fizessen meg szavaiért. Útközben azonban kételyei támadtak, hogy vajon helyes cselekedet-e az, amire készül. Hosszas megfontolás után sem tudott dönteni. Végül is nem értelmi megfontolás volt az, amivel sikerült elkerülni a – bár lovagias, de semmiképpen sem keresztényi – vérontást. Egy útkeresztelkedésnél nem irányította öszvérét, hanem rábízta, hogy a mór után, vagy pedig a másik úton megy-e tovább. Az öszvér hagyta, hogy a mór menjen a maga útján, gazdájával a hátán a másik útra tért.

A Mária-kegyhelyen, háromnapos készüléssel, írásban végzi el életgyónását. Máriának tisztaságot fogad, fegyvereit a templomban a kegyoltár mellé függeszti, lovagi öltözékét egyszerű zarándokruhára cseréli, öszvérét a kolostorra hagyja. Gyalog indul Barcelona felé, hogy onnan hajóra szállva a Szentföldre menjen. Útja egy Manresa nevű városkán visz keresztül. Előbb úgy tervezi, hogy csak néhány napot marad, végül mégis egy évre nyúlik ott tartózkodása.

A Manresaban eltöltött esztendő nagy kísértések és nagy kegyelmek ideje. Szigorú böjtökbe kezd, napi 7-8 órát imádkozik, többnyire térdén állva. Egyetlen olvasmánya a Kempis Tamás neve alatt ránk maradt könyv, a Krisztus követése. Noha elvégezte már életgyónását, és itt Manresaban is hetente gyónik, súlyos aggályok gyötrik: folyton korábbi életének vétkei jelennek meg előtte, olyan lelki szenvedéseket okozva, hogy azt vallja, hogy még ha egy kutyát kellene is követnie, és attól tanácsot kérnie, hogy segítsen rajta, azt is megtenné. Öngyilkossági kísértések is zaklatják, de nem egyezik bele ezekbe. Többször is elismétli,

*Uram nem teszek olyant, ami megbánthatna Téged!*

Látomásokban is részesül. De még nem tudja eldönteni, hogy ezek közül melyik van a

gonosztól és melyik Istentől. Miközben egyszer a Manrésától néhány kilométerre lévő templomba ment, olyan megvilágosodásban volt része, amely után úgy érezte, hogy más emberré lett. Útja egy folyó mentén vezetett. Amikor megtette az út egy darabját, leült, tekintetét a folyóra szegezte. Ekkor szellemének szeme nyiladozni kezdett. Nem mintha valami látomást látott volna, hanem sokmindent megismert és megértett a lelkiélet, a hit és a teológia terén. Akkor megvilágosodás volt ez, hogy minden új színben tűnt fel előtte. Nem tudta egyenként elmondani, amit akkor felfogott. Csak érezte, hogy nagy világosság költözött értelmébe. 62. életévében az összes kegyelmi segítséget, amelyet egész élete folyamán Istentől kapott, és mindazt, amit csak tud, együttvéve sem tartotta annyinak, mint amit ezen az egyedülálló alkalommal kapott. Ez után az élmény után tudta csak megkülönböztetni, hogy egy színpompás jelenés, amelyben azelőtt többször is része volt, és amit addig oly szépnek látott, a gonosz lélektől van. Egy ideig még többször ismétlődött ez a jelenés, de ő mindig elűzte magától. Később majd egyértelműen megfogalmazza, hogy, nemcsak az olyan rendkívüli jelenségek, mint a látomások, hanem az emberben megszülető minden gondolat is végső soron három forrásra vezethető vissza.

Ignác sok kegyelmet kapott az Istentől való látomások és megvilágosodások révén, emellett azonban maga is mindent megtett előbbre haladása érdekében. Sokat merített lelki jelenségeinek a megfigyeléseiből is, amelyeket le is jegyzett. Röviddel a megtérése utáni időben vette észre például a következőket. Ha világias vonatkozású álmódosásaival foglalkozott, míg ezek tartottak, nagy örömet érzett. Mihelyt rájuk unt és elejtette őket, lelkét üresnek és elégületlennek találta. Ha viszont arra gondolt, hogy mezítláb zárandokol Jeruzsálembe, füvekkel táplálkozik és gyakorolja azokat a szigorú vezekléseket, melyeket a szenteknél megfigyelt, akkor nemcsak addig érzett örömet, míg e gondolatokkal foglalkozott, hanem azután is meglegedett és vidám maradt, ha fölhagyott velük. Ekkor még nem figyelt és nem is gondolt erre a különbségre, míg egyszer meg nem nyílt a szeme. Ignácot saját tapasztalata világosította fel arról, hogy az egyik gondolat elkedvetleníti, a másik jókedvre hangolja. Ráeszmélt lassan a szellemek közti különbségre, melyek befolyásolták, megismerte a sátán és az Isten szelleme között fennálló különbséget. Ilyen jellegű megfigyeléseiből születtek meg a „szellemek megkülönböztetésének szabályai”, amelyet nagy hírű lelkigyakorlatos könyvében fejt ki.

A Manrésában töltött év után valósítja meg a szentföldi zárandokútra vonatkozó tervét. Nyelvtudás nélkül, nagy nehézségek árán, koldulva, pestist, hajótörést sikeresen elkerülve jut el a Szentföldre. Nagy áhitattal járja végig az Üdvözítő életének és szenvedésének színhelyeit. Jeruzsálemben sok törököt, pogányt lát. Itt érlelődik meg benne egy társaság alapításának a terve, amely ezeket térítené.

Hogy ezt a tervét megvalósítsa, 33 éves korában tanulni kezd. De igen nehezen megy neki a tanulás. Azokhoz a lelki élményekhez és tapasztalásokhoz képest, amikben már része volt, nagyon száraznak és unalmasnak tűnik számára a latin nyelv is, amely az akkori oktatás alapja volt. De megbirkózik a nehézségekkel, öt év múlva vizsgát tesz, és így elkezdheti egyetemi tanulmányait. Barcelonában, Alcalában, Salamancában, végül Párizsban, az akkor leghíresebb egyetemi városban tanul. Vándorlásainak oka a következő. Egyetemista társai közül többeknek megtetszik Ignác lelkisége és életmódja, ezért hozzá csatlakoznak, szabad idejükben prédikálnak, Ignác lelkigyakorlatokat ad, és olyanok is akadnak, akik lelkivezetését kérik. Ez kihívja bizonyos körök irigységét és féltékenységét, feljelentik az inkvizíciónál, és így többször is börtönbe kerül. Igazhitősége mindig bebizonyosodik, de a prédikálástól és a lelkivezetéstől tanulmányai befejezéséig eltiltják. Mivel erről nem volt hajlandó lemondani, ezért kényszerült más egyetemen tovább folytatni tanulmányait. A Spanyolországban hozzá szegődött társai elhagyják, a Párizsban csatlakozók azonban kitartanak mellette. 1534-ben Ignáccal közösen – egyelőre még csak magán jellegű – fogadalmat tesznek, amelyben szegénységet és szüzességet fogadnak, és azt, hogy segítenek a lelkeken. Ennek érdekében



elhatározzák, hogy tanulmányaik befejezése után vagy a Szentföldre mennek vagy, ha ez nem sikerülne, Rómában a pápának ajánlják fel szolgálataikat, hogy Krisztus rajta keresztül mutassa meg, hogyan szolgálhatják őt, nem a saját kedvük, hanem Isten akarata szerint. Három év múlva pappá szentelik őket, de a közben kitört és elhúzódó török háború miatt nem tudnak eljutni a Szentföldre. Így, sok nehézséget legyőzve (pl. magamutogatóknak, feltűnési viselkedésben szenvedőknek, álszenteknek bélyegzik őket és ismét az inkvizíció elé kerülnek), végül is a pápának ajánlják fel szolgálataikat.

A megalakult jezsuita rendet, hivatalos nevén Jézus Társaságát, 1540-ben ismeri el a pápa. A következő évben Ignácot a rend általános főnökévé választják. Ettől kezdve szinte minden idejét és energiáját a rend ügyeinek intézésére fordítja. Egyik legfőbb műve a rend szabályzata, konstitúciója, amelynek megírásán tíz évig dolgozott. Minden mondatát átgondolta, átmádkozta. Hatalmas levelezést folytatott. Jelentős írásai maradtak fenn például az engedelmisségről, misztikáról, álmisztikáról.

Amellett az óriási szolgálat mellett, amelyet rendje tett, és mindmáig tesz az Egyháznak és a lelkek üdvének, lelkigyakorlatok és a lelkiéletre vonatkozó tanácsai, utasításai adhatnak a legtöbbet a mai embernek. Életét végigkíséri a hatékony módszerek keresése. Ennek gyökerei valószínűleg megtérése előtti időkre nyúlnak, amikor egy ideig kiképzőtisztként tevékenykedett. Módszereit nemcsak mások szellemi-lelki fejlesztésére ajánlotta, hanem maga is edzette saját lelki-szellemi képességeit olyan sikerrel, hogy amikor egyszer azzal a kérdéssel szembesült, hogy mi történne, ha feloszlátna élete fő művét, a jezsuita rendet, kijelentette:

*Ha hibámon kívül történnék, elég volna az imádságos összeszedettségnek egy negyedórája, hogy minden békétlenség eltávozzék lelkemből.*

Szellemiségét jól jellemzik a következő tőle származó idézetek.

*Többre kell becsülni önmagunk megtagadását, mint a halott-feltámasztást.*

*Ha csak egyetlen bűnt akadályozunk is meg egy egész élet munkája és gondja árán, az már elég nagy jutalom a befektetett munkáért.*

*Ha az ellenség büszkévé akar tenni minket, meg kell magunkat aláznunk úgy, hogy bűneinket és nyomorúságunkat tartjuk szemünk elé. Ha viszont kishitűvé és csüggedtté akar tenni, akkor éppen ellenkezőleg: fel kell egyenesednünk erős hitben és az Úrba vetett erős reménységben.*

*Gyakorolják magukat abban, hogy mindenben Isten jelenlétét keressék, például járás-kelés közben, a látásban, ízlelésben, hallásban, gondolkodásban egyáltalán mindenben, amit csinálnak, hiszen Isten fölsége ott van minden dologban.*

A jezsuita rend megalapítása mellett legjelentősebb alkotása az ún. szentignáci lelkigyakorlatok. Ahogyan maga beszámol róla, a Lelkigyakorlatos Könyvben lévőket nem mind egyszerre írta, hanem mindig csak egyes dolgokat, amiket lelkében megfigyelt és hasznosnak talált, és amelyekről úgy vélte, hogy másoknak is hasznosak lehetnek. Ő maga isteni műnek tekintette, úgy vélekedett róla, hogy Isten sugallta neki, Ő csak eszköz volt Isten kezében. Lelkigyakorlatos Könyvéből következik most néhány gondolat.

*Lelkigyakorlaton értjük a lelkiismeretvizsgálat, elmélkedés, szemlélődés, szóbeli és elmélkedő ima és egyéb lelki tevékenység minden módját... Mert amiként a sétálás, gyaloglás és futás testgyakorlat, ugyanúgy lelkigyakorlatnak mondható minden tevékenység, amely a lelket előkészíti és alkalmassá teszi arra, hogy eltávolítson magától minden rendetlen hajlamot, és miután azokat eltávolította, keresse és megtalálja az isteni akaratot, hogy életét aszerint rendezze és a lélek üdvösségét elnyerje.*

*Nem a sok tudással lakik jól és elégiül ki a lélek, hanem ha a dolgokat bensőleg érzékeli és ízleli.*

*A lelkigyakorlatozás céljából való magányba vonulásból egyéb között három fő előny származik.*

*Az első: Az isteni Felség előtt nem csekély érdemet szerez az ember azzal, hogy sok barátjától és ismerősétől, valamint sok elintézetlen ügyétől azért válik meg, mert Istennek, a mi Urunknak akar szolgálni és Őt meg akarja dicsőíteni.*

*A második: Azzal, hogy így magányba vonul, és értelmét nem osztja meg sok dolog között, hanem minden törődését egyetlen dologra irányítja, ti. Teremtője szolgálatára és saját lelke előmenetelére, szabadabban használja természetes képességeit annak szorgos keresésére, amit annyira kíván.*

*A harmadik: Minél inkább egyedül van a lelkünk és elkülönül mindentől, annál alkalmasabbá válik arra, hogy közeledjék Teremtőjéhez és Urához, és Őt elérje. És minél inkább eléri Őt, annál jobban felkészül az isteni és legfőbb Jóság kegyelmeinek és adományainak befogadására.*

*Szükséges hogy közömböské tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben, ami szabad akaratunk döntésére van bízva és nincs neki megtiltva. Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk inkább az egészséget, mint a betegséget, a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszú életet, mint a rövidet, és következetesen így minden másban egyedül azt kívánva és választva, ami jobban elvezet bennünket a célba, amire teremtve vagyunk.*

*Az étkezéssel kapcsolatban a következő szabályokat tanácsolja:*

*Az ételben való megtartóztatást – a rendetlenség elkerülése végett – kétféle módon gyakorolhatjuk: az egyik, ha hozzászokunk, hogy egyszerű ételeket együnk, a másik, ha a finomabból csak kis mennyiséget eszünk.*

*Tanácsolja még:*

*Főleg arra vigyázzon, hogy figyelme el ne merüljön abban, amit eszik. Ne legyen mohó az evésben, hanem legyen ura önmagának mind az étkezés módjában, mind az elfogyasztott mennyiségben.*

*Minden rendezetlenség elkerülése végett nagyon hasznos, ha az ember ebéd vagy vacsora után vagy más órában, amikor nem érez éhséget, meghatározza magában a következő ebédre vagy vacsorára és így következetesen minden egyes napra azt a mennyiséget, ami neki megfelel. Ezt semmiféle étvágy vagy kísértés miatt ne lépje túl.*

*Mindenkinek meg kell tehát találni az étkezésben a körülményekhez illő helyes mértéket. Intenzív fizikai vagy intenzív szellemi munkához például más-más táplálkozásra van az embernek szüksége, de az előző szabályok – hogy a lélek ezek által is biztosíthassa uralmát a test felett – nélkülözhetetlenek. Egy olyan valakinek, aki a böjtölésben a túlzott szigor felé csúszott el, a következőket írta:*

*Ami a böjtölést és önmegtartóztatást illeti, azt tartom, Istennek inkább tiszteletét szolgálja általában a rendes emésztés és testi erőnlét ápolása, mintsem az ellenkezője... Fontolja meg jól, hogy testét és lelkét Istentől kapta, aki azokat teremtette és fönntartja. Mindkettőről számot kell adnia. Isten kedvéért nem szabad testét gyöngítenie, különben nincs meg a léleknek a kellő ereje a munkákhoz.*

*Az emberi életvezetés döntései, választások, ezek előkészítésének és végrehajtásának a sorozata. Lelkigyakorlatos könyvében Szent Ignác ezeknek is külön figyelmet szentel.*

*Minden jó választásnál, ha az tőlünk függ, szándékunk tekintete legyen egyenes, egyedül azt nézzem, amire teremtve vagyok, azaz Isten, a mi Urunk dicsőségét és lelkem üdvösségét. Így bármit válasszak is, annak olyannak kell lennie, hogy segítsen engem a célhoz, amelyre teremtve vagyok. Ne a célt szabjam és irányítsam az eszközökhöz, hanem az eszközt a célhoz. Megtörténik ugyanis, hogy sokan elsődleges célként választják a házasságot, ami eszköz, és csak másodlagosan, hogy a házasságban Istennek, a mi Urunknak szolgáljanak, holott ez az istenszolgálat a cél... Az ilyenek tehát nem egyenesen mennek Istenhez, hanem azt akarják, hogy Isten jöjjön egyenest rendezetlen hajlamaikhoz. Következésképpen a célból eszközt csinálnak vagyis amit elsődlegesnek kellene tekinteniük, azt másodlagosnak tekintik. Mert*

*elsőnek azt kell magunk elé tűznünk, hogy Istennek akarunk szolgálni, ami a cél, és csak másodsorban – mint eszközt a célhoz – vagyonnak a megszerzését vagy házassodást, ha ezek az alkalmasabbak a számomra. Így semmi se indítson engem arra, hogy ilyen vagy olyan eszközt felhasználjak vagy mellőzzek, egyedül Istennek, a mi Urunknak szolgálata és dicsőítése és lelkem örök üdvössége.*

*Szükséges, hogy mindaz, ami között választani akarunk, önmagában véve közömbös vagy jó legyen és a hierarchikus Anyaszentegyház szellemével megegyező, ne pedig rossz vagy azzal ellenkező legyen.*

*Vannak dolgok, amelyek a visszavonhatatlan választások körébe tartoznak. Ilyen a papság, a házasság stb. Mások viszont a megváltoztatható választások körébe, mint például... az anyagi javak elfogadása vagy azok elutasítása.*

*Visszavonhatatlan választás esetén, ha az egyszer már megtörtént, többé nincs mit választani, mert azt a kötést nem lehet felbontani, így pl. a házasságot, papságot stb. Arra azonban vigyázni kell, hogy ha valaki nem megfelelő módon és rendezetten, nem a rendezetlen hajlamok kizárásával ejtette meg választását, bánja azt meg, és azon legyen, hogy jó életet éljen ebben a választásban...*

*Ha valaki megfelelő módon és rendezetten ejtette meg a választást olyan dolgokban, amelyekben változtatni lehet, és sem a testet sem a világot nem vette figyelembe, nincs oka, hogy újra válasszon. Inkább a már megejtett választásban tökéletesítse magát, amennyire csak tudja.*

*Lehetséges, hogy egy megváltoztatható választás nem volt őszinte és jól rendezett. Ilyenkor hasznos a választást megfelelő módon újra megtartani, ha az ember azt akarja, hogy kiváló és Istennek, a mi Urunknak nagyon kedves gyümölcsöt teremjen...*

*Szükséges, hogy a választásban a célt tartsam szem előtt, amire teremtve vagyok... Következésképpen szükséges, hogy minden rendezetlen hajlamtól mentesen közömbös legyek. Ne hajoljak, ne vágyódjam jobban a kérdéses dolog elfogadására, mint annak elutasítására.*

*Miután így megfontoltam és minden szempontból mérlegeltem a szóban forgó ügyet, nézzem meg, az ész merre hajlik inkább, és így a nagyobb értelmi súly és ne valamely érzékeknek kedvező indíték alapján döntsék.*

*A helyes választás ellenőrzéséhez is ad Szent Ignác szempontokat:*

*Mintha halálos ágyamon volnék, fontoljam meg azt a módot és mértéket, amelyet akkor kívánnék, hogy a jelen választásban alkalmaztam volna, és teljesen ehhez tartva magamat döntsék.*

*Mérlegeljem és fontolgassam, hogyan is érzem majd magamat az ítélet napján. Gondoljam meg, milyen módon szeretném akkor, hogy döntöttem volna a mostani ügyben. Azt a szabályt, amelyet akkor szeretném, hogy megtartottam volna, tartsam meg most, hogy akkor teljes gyönyörűségben és örömben legyen részem.*

*A szeretet a kölcsönös közlésben áll, vagyis hogy az, aki szeret, adja és közli azt, amije van azzal, akit szeret vagy ad neki abból, amije van vagy amije lehet és viszont az, akit így szeretnek, adjon annak, aki őt szereti. Így ha egyik tudománnyal rendelkezik, adjon belőle annak, akinek nincs, éppúgy ha méltósággal vagy gazdagsággal, adjanak egymásnak kölcsönösen.*

*Megtanítt az imának egy sajátos formájára, az ún. ütemes imádságra.*

*Az imádkozásnak ez a módja abban áll, hogy minden egyes be- és kilégzésnél elménkben imádkozunk, mialatt a Miatyánk vagy más ima egy szavát kimondjuk. Az egyik lélegzetvétel és a másik között csak egyetlen szót mondjunk ki. A két lélegzetvétel között gondoljunk főleg ennek a szónak jelentésére, vagy arra a személyre, akihez imádkozunk, vagy saját magunk semmiségére, vagy arra a különbségre, ami annak a személynek akkora méltósága és a mi saját kicsinységünk között van. Ugyanilyen módon és ugyanilyen szabály szerint járjunk el a Miatyánk többi szavánál is.*

Szerinte az emberben megszülető minden gondolat végső soron három forrásra vezethető vissza:

*háromféle gondolat van bennem: a saját magamé, amely teljesen az én szabadságomból és akaratomból származik, és két másik, amely kívülről jön, egyik a jó szellemtől, másik a rossztól.*

*Ezeknek a gondolatoknak, indításoknak a megkülönböztetésére szabályokat ad. Ezek a híres „szellemek megkülönböztetésének szabályai”, amelyekkel a jó és rossz szellemeket különbözteti meg, az utóbbiakat ellenségnek nevezve.*

*Azok elé, akik halálos bűnt halálos bűnre halmoznak, az ellenség rendszerint élvezetek káprázatait állítja. Érzéki gyönyöröket és élvezeteket képzel el velük, hogy jobban megtartsa és növelje őket romlottságukban és bűneikben. A jó szellem az ilyeneknél ellenkező módszert alkalmaz, az ész ítéletével furdalja és mardossa lelkiismeretüket. Azoknál, akik bűneik irtogatásában lendülettel haladnak előre, és Isten, a mi Urunk szolgálatában a jóról a jobbra emelkednek, a módszer az első szabályának éppen az ellenkezője. Ilyenkor ugyanis a rossz szellem sajátossága az, hogy a lelket mardossa, szomorúvá teszi és hamis okokkal nyugtalanítva akadályokat gördít eléje, hogy ne haladhasson előre. A jó szellem sajátossága az, hogy bátorságot, vigaszokat, könnyeket, sugallatokat és nyugalmat ad, mindent megkönnyítve és minden akadályt elgördítve, hogy az ember a jó művelésében egyre előbbre haladjon. Az ellenségnek az a tulajdonsága, hogy erőtlenné válik és bátorságát veszti, s kísértései megfutamodnak, ha az, aki gyakorolja magát a lelki dolgokban, bátran szembeszáll az ellenség kísértéseivel, és azoknak homlokegyenest az ellenkezőjét csinálja. Viszont, ha félni kezd és bátorságát veszti a kísértések elviselésében, nincs olyan dühöngő fenevad a föld határán, mint az emberi természet ellensége, midőn elvetemült szándékát oly ádáz gonoszsággal akarja végrehajtani. Az ellenség úgy viselkedik, mint egy álnok szerető. Titokban akar maradni s fél a leleplezéstől. Az álnok ember ugyanis, midőn hitegetéseivel valamely jó apának a leányát vagy jó férjnek a feleségét elcsábítani próbálja, azt akarja, hogy szavai és rábeszélései titokban maradjanak. Azért nagyon nincs kedvére, amikor a leány apjának vagy a feleség a férjnek feltárja az ő álnok szavait és gonosz szándékát, mert könnyen átlátja, hogy nem hajthatja végre megkezdett művét. Ugyanígy az emberi természet ellensége, amikor belopja cseleit és rábeszéléseit az igaz lélekbe, azt akarja és azt kívánja, hogy azokat titokban fogadja és titokban tartsa. Nagyon nincs tetszésére tehát, amikor a lélek feltárja azokat jó gyóntatójának vagy más lelki embernek, aki ismeri a kísértő csalárdságait és gonoszságait. Megérti ugyanis, hogy megkezdett gonoszságát nem viheti véghez, mert nyilvánvaló csalárdsága lelepleződött. Az ellenség úgy viselkedik, mint valamely hadvezér: meghódítani és elrabolni akarja, amit megkíván. A hadvezér, egyben a sereg parancsnoka, először ugyanis tábort üt, kikémleli a vár erősségét s védelmi állapotát és csak azután, a leggyengébb oldalán támadja meg. Hasonlóképpen, az emberi természet ellensége is körüljár és kikémleli minden szempontból valamennyi isteni, sarkalatos és erkölcsi erényünket. És ahol gyengébbnek talál és örök üdvösségünket illetően védtelenebbnek, ott támad és igyekszik legyőzni bennünket.*

A megkülönböztetés szabályainak egy másik sorozatát is felállítja. Ebből is néhány szemelvény:

*Nagyon figyeljük meg a gondolatok lefolyását! Ha a kezdet, a közép és a vég mind jó és a teljes jóra irányul, akkor ez a jó angyal jele. Ha azonban a gondolatok lefolyása valamilyen rossz vagy figyelmet elvonó dologban végződik, vagy kevésbé jó, mint amit a lélek azelőtt cselekedni szándékozott, vagy ha gyengíti, nyugtalanítja vagy megzavarja a lelket és megfosztja a régebben élvezett békéjétől, csendjétől és nyugalmatól, akkor ez világos jele annak, hogy a gonosz szellemtől, előmenetelünk és örök üdvösségünk ellenségétől származik... Azokban, akik a jóról jobbra haladnak, a jó angyal kedvesen, könnyedén és szelíden érinti a lelket, mint a vízcsepp, amikor szivacsra hull, a gonosz angyal pedig élesen,*

*zajjal és nyugtalansággal, mint amikor a vízcsepp kőre esik. Azokat viszont, akik a rosszról rosszabbra haladnak, a fent említett szellemek ellentétes módon érintik. Ennek oka az, hogy a lélek beállítottsága az említett angyalokkal szemben vagy ellenkező, vagy hasonló. Amikor ellenkező, zajjal, feltűnést keltve, érzékelhetően hatolnak be, amikor pedig hasonló, a szellem csendben lép be, mint nyitott kapun, a saját házába... Az ellenség nagyon megfigyeli, vajon a lélek durva-e vagy gyöngéd. Ha gyöngéd, iparkodik még gyöngédebbé tenni, egészen a végletekig, hogy jobban megzavarja, és teljesen összekavarja. Ha például azt látja, hogy valamelyik lélek nem egyezik bele sem a halálos, sem a bocsánatos bűnbe, sőt a megfontolt bűnnek még a látszatába sem, akkor az ellenség, mivel olyan dologban, ami bűnnek látszik, nem tudja őt elbuktatni, arra törekszik, hogy bűnt láttasson vele ott, ahol nincs bűn, így pl. valamely jelentéktelen szóban vagy gondolatban. Ha viszont a lélek durva, az ellenség iparkodik még durvábbá tenni. Ha pl. azelőtt a bocsánatos bűnököt semmibe vette, azon fog fáradozni, hogy a halálos bűnökkel se nagyon törődjék ha pedig azelőtt törődött valamit velük, most sokkal kevésbé vagy egyáltalán ne tegye.*

## Avilai (Nagy) Szent Teréz (1515–1582)



1. Történelmi háttér.
2. Útja a szerzetességig
3. Szerzetes életének két szakasza
4. Szerzetesi reformjának a lényege
5. Szerinte mi az alázat és milyen kapcsolat van az alázat, az önismeret és a szeretet között?
6. Szerinte az üdvösségnek milyen feltételei vannak?

\*

Avilai Nagy Szent Teréz neve mellett is ott szerepel a nagy jelző. Valóban az egyháztörténelem nagyjai közé tartozik. De ezt a jelzőt megkülönböztetésül is szokták vele kapcsolatban használni hogy össze ne tévesszük a 19–20. század fordulóján élt ugyancsak karmelita szerzetesnő, Lisieux-i Kis Szent Terézzel.

Avilai Szent Teréz olyan korban született, amikor Európa legtöbb országára még a feudális széttagoeltság jellemző. A spanyol nemesség központi hatalommal szembeni ellenállását azonban az uralkodóknak, korábban mint a többi európai országban, sikerült letörniük, és Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella házasságával létrejött egy viszonylag nagyobb hatalmi egység éppen egy olyan történelmi pillanatban, amikor az Újvilág

felfedezése volt napirenden. A felfedező utak finanszírozását egy csak a saját birtokain uralkodó király nem volt képes magára vállalni. A nagyobb gazdasági és katonai erő egyesítő spanyol királyság viszont ezt meg tudta tenni. Ez a szerencsés történelmi adottság Spanyolország számára a további meggazdagodás forrása lett. Teréz testvérei is ott vannak ennek az új világnak a felfedezői között, ott harcolnak a hódítókkal Dél-Amerikában.

Teréz is, bár soha nem hagyja el Spanyolországot, belép a nagy felfedezők és hódítók sorába, és egymagában egy olyan új világot hódít meg és térképez fel, amely nem hullt darabjaira azóta sem, mint a rablott kincsekkel hirtelen nagyra nőtt spanyol birodalom. A Teréz által felfedezett újvilág azért maradandóbb, mint a külső, hatalmi hódítással összekovácsolt birodalom, mert ez a birodalom az emberi lélek belsejében található. Ennek a belső világnak, Teréz szavával élve belső várkastélynak, a felfedezése, és fő működestörvényeinek a leírása – a karmelita rend megreformálása mellett – Teréz legnagyobb érdeme.

Tizenketten voltak testvérek, ebből mindössze kettő a lány. Családi örökségként hozza magával a mély vallásosságot, a haza és a király iránti szeretetet.

Egy apró kis történet gyermekkorából. A hétéves Teréz ráveszi a nálánál 4 évvel idősebb bátyját, Rodrigót, hogy legyenek vértanúk, hiszen az jó üzlet: egy kis kínzás és utána rögtön jöhet a mennyország. El is indulnak, hogy tervüket megvalósítsák. A sétalovaglásból hazatérő nagybácsi csípi fülön a két vértanújelöltet, a vallatásnál derül ki, hogy Teréz volt a felbujtó.

Élénk és heves temperamentum, érzékiségre hajló természet, szellemes társalgó- és szórakoztató képesség Teréz fő jellemvonásai. Ezek lesznek fő motívumai szerzetbelépésének is. Úgy gondolja, üdvösségét csak a kolostor védőfalai közt tudja biztosítani. De szerzetbelépéshez bizony ez nem a legtökéletesebb motívum. Természetét a Megtestesülésről nevezett zárdában sem fogja levetkőzni, ahová szülővárosában, Avilában belépett. A város előkelőbb körei által kedvelt zárdában tizennyolc éven át inkább társasági, mint szerzetes életet élt. Egymást érik nála a látogatók, akiket szóval tart és elszórakoztat. Így nem sok ideje maradt az imára és az önmegtagadásokra. Ezt az életmódját folytatja egy jó ideig még súlyos betegsége és 4 napig tartó tetszhalála után is, amelyek által pedig Isten előre jelezte mindazt, amit tőle vár. Megásták már a sírját is, elmondták érte a gyászmisét, a kor szokása szerint viaszt is csöpögtettek a szemére. Apja azonban nem engedte eltemetni rajongásig szeretett lányát. Végül magához tér, és elmondja, hogy mit látott: a mennyországban járt, sok ember neki köszönheti majd üdvösségét, meg fogja reformálni szerzetét és szent hírében fog meghalni. Később, ha ez a jelenet szóba került, azzal ütötte el, hogy lázas állapotában félrebeszélt. Pedig minden úgy lett, ahogyan akkor elmondta.

Csak nagy sokára, amikor az újonnan megalakult szerzet tagjai, a jezsuiták eljutnak Avilába, az ő hatásukra ismeri fel az apró önmegtagadások értékét. Ezek után fog majd lemondani a szórakozásokról, és az egyébként (világban élő emberek számára) ártalmatlan, de egy tökéletességre törekvő szerzetes számára káros apróbb élvezetekről. A kolostor vendégszobáit szórakozás, társalgás céljából felkereső emberek szórakoztatása helyett ettől kezdve többet imádkozik, és lelki könyveket olvas. Így jut az általa felfedezett várkastélyban egyre beljebb, egyre bensőbb szobákba. De kezdetben még gyóntatói, bizalmas barátai sem értik a vele történeteket, a lelkében végbemenő jelenségeket. Szerintük mindaz, ami ott lejátszódik, az ördögtől van. Ettől az értetlenségtől annyit szenved, hogy végül saját magát jelenti fel az inkvizíciónál, hogy ha tényleg ördögi kísértés áldozata, végezzenek vele. De éppen az inkvizítor nyugtatja meg, hogy Isten Lelke működik benne, s hogy ezt még egyértelműbben meg lehessen állapítani, megírhatja vele önéletrajzát.

Egyik alkalommal látja a pokolban azt a helyet is, amit az ördögök készítettek számára arra az esetre, ha nem térne meg. Ez a látomás nagy hatással van rá, segíti abban, hogy még szigorúbb, bűnbánó, vezeklő életre adja magát. A pokol-élmény mellett azonban van mennyország-élménye is. Isten szeretetének intenzív megtapasztalása, amit 44 éves korában

átélt, a misztikus átélések csúcsa, azóta is a misztikus irodalomban. Ezt a jelenetet, a szívsebzést a híres szobrász, Bernini szobor alakjában is megformázta és az ma is ott látható a római karmelita templomban. A Karmelita Rendben erről az eseményről külön ünneppel is megemlékeznek.

Keresztes Szent Jánossal együtt megreformálják a Karmelita Rendet. Reformjuk lényege a visszatérés az eredeti, szigorúbb szabályokhoz, amelyekről az évszázadok során fokozatosan eltértek. Reformjuk nyomán az ún. „sarutlan karmeliták” húst például nem esznek, csak a betegek. Emellett kizárólag alamizsnából, adományokból élnek és kemény önmegtagadásokat, alázatossági gyakorlatokat folytatnak. Még Teréz életében tizenhét női és tizenöt férfi sarutlan zárda alakul Spanyolországban, száz év lefolyása alatt pedig száznál is több sarutlan férfi kolostor.

Szent Teréz a lelkiéletnek mindmáig egyik legnagyobb tanítója. A spanyol irodalomtörténet is legnagyobb alakjai közt tartja számon. Hogy mindaz, ami lelkében végbement, és amit leírt, nem pusztán emberi mű, mutatja, hogy bizonyos dolgokban Teréz igen műveletlen volt. Írásjeleket, nagybetűt, bekezdéseket nem használ, sőt a szavakat is egybeírja, komoly munkát és fejtöréseket okozva kiadóinak. Egy könyv nála egyetlen egybeírt mondat. De mindez, ha kisebbíti is az ő alakját, annál inkább kiemeli Isten nagyságát, akinek Teréz teljesen átadta magát, aki vele lelki jegyességet és lelki házasságot kötött. Isten teljes mértékben tudta őt használni. Istent Teréz helyesírásban való műveletlensége sem akadályozta abban, hogy rajta keresztül a lelki élet magasságaiba vezessen mindenkit, aki hajlandó nyomába lépni és Terézt saját lelki életének tanítójául választani. Az Egyház mindenesetre ezt kifejezetten is ajánlja azzal, hogy Terézt szentté avatása után egyháztanítók sorába is iktatta. Külön is felhívja figyelmünket ezzel írásainak tanulmányozására és a bennük leírtak követésére. Írásai mindmáig a misztika klasszikus írásai, a misztika későbbi nagy tanítói, mint Szalézi Szent Ferenc vagy Liguori Szent Alfonz is belőle merítettek.

*A lélek nagysága – írja – felülmúlja mindazt, amit el tudunk képzelni..., Bármilyen jót teszünk is, az végelemzésben nem tőlünk származik, hanem abból a forrásból fakad, amelybe lelkünk fája ültetve van, s annak a napnak köszönhető, amely éltető melegét árasztja cselekedeteinkre.”*

A lélek nagyságát és gazdagságát egy várkastélyhoz hasonlítja, amit „Belső várkastély”-nak hív ilyen című, a misztikus élettel foglalkozó művében. Ebben így ír.

*E belső várkastélyon kívül nem találhat sem biztonságot, sem békességet, hagyja már abba azt az örökös lőtást-futást idegen házakba, maradjon saját lakásában, hiszen minden kincset megtalál benne, minden megvan ott, amire csak szüksége lehet és pedig sokkal jobban, mint bárhol másutt.*

A lelki élet alapja szerinte az önismeret, és az erre épülő alázat. Az önismeretnek azonban szorosan össze kell kapcsolódnia Isten ismeretével. Ezt írja erről.

*Az önismeret rendkívül fontos, és még ha az égis emelkedtetek volna, akkor is azt akarnám, hogy szüntelenül gyakoroljátok magatokat benne. Ameddig ugyanis e földön élünk, nem létezik számunkra szükségesebb erény az alázatosságnál... Azt hiszem azonban, hogy sohasem fogjuk magunkat igazán megismerni, ha nem igyekszünk megismerni Istent. Csak akkor értjük meg igazában kicsinységünket, ha az Ő nagyságát szemléljük: csak akkor vesszük észre piszkos voltunkat, ha gyönyörködünk az Ő tisztaságában, és csak akkor látjuk be, mily messzire vagyunk az igazi alázatosságtól, ha az Ővéről elmélkedünk. Kettős haszna van ennek az eljárásnak. Először ugyanis világos, hogy minden fehér tárgy fehérebbnek látszik fekete alapon, valamint hogy a fekete is feketébbnek tűnik fel, ha fehér alapra tesszük. Másodszor pedig, ha felváltva hol magunkkal, hol Istennel foglalkozunk, akarunk és értelmünk megneemesedik és alkalmasabb lesz minden jóra.*



„Egy alkalommal azon gondolkodtam – írja egy más helyen az alázatról – miért olyan nagy barátja Urunk az alázatosság erényének. Egyszerre csak – anélkül, hogy következtetés útján jöttem volna rá – ott állt szemem előtt az igazság: azért szereti annyira, mert Isten maga az Igazság. Az alázat pedig nem más, mint az igazság útján való járás... Higgyétek el, hogy ha valakiben megvan az alázatosság, az – még ha sohasem kap Istentől vigasztaló kegyelmeket – oly békességet élvez lelkében és akarata annyira megegyezik az Úréval, hogy elégedettebb, mint mások rendkívüli szellemi örömeik között.

Az alázatra tud csak a szeretet ráépülni. És min múlik Teréz szerint szeretetünk?

„Nem a szellemi örömkön fordul meg a szeretet nagysága, hanem azon a szilárd elhatározáson, hogy mindent, amit teszünk, Isten kedvéért tesszük, s óvatosan kerülünk mindent, ami Őt megbánthatná.

Tőlünk az Úr csak két dolgot kíván: azt, hogy szeressük Őt és szeressük embertársunkat. Ezt a kettőt kell megvalósítanunk, s ha e két parancsot tökéletesen teljesítjük, akkor egyesülve vagyunk vele... Arra vonatkozóan, vajon megtartjuk-e ezt a két parancsot... a legbiztosabb jel az, ha teljesítjük a felebaráti szeretet kötelmeit. Mert hogy szeretjük-e Istent vagy sem, azt nehéz megmondani..., ellenben azt nem kell soká kutatnunk, hogy szeretjük-e embertársunkat. Legyetek meggyőződve, hogy minél jobban haladtok előre ez utóbbiban, annál inkább fogtok haladni az Isten iránti szeretetben is. Ő Szent Felsége ugyanis annyira szeret bennünket, hogy jutalmul felebaráti szeretetünkért ezerféle úton-módon fogja megnövelni azt a szeretetet, amellyel neki tartozunk. Ez iránt nincs semmi kétségem. Nagyon fontos tehát szemmel tartanunk magunkat, hogy miképpen állunk e tekintetben... Mivel ugyanis a mi természetünk meg van romolva, nem lehet meg bennünk a felebaráti szeretet, ha nem gyökereznek Isten iránti szeretetünkben.”

A szeretet az alázatra épül, e kettőnek a feltétele pedig a teremtményektől való belső elszakadás, függetlenség. Így ír erről.

Hogyan volna képzelhető alázatosság szeretet nélkül és szeretet alázatosság nélkül? S ez a két erény viszont nem lehet meg nagyon tökéletes fokban az ember lelkében, hacsak nem szakított igen alaposan az összes teremtményekkel.

A fő dolog az, hogy elszánt akarattal teljesen odaadjuk Istennek lelkünket, s azt úgy üresítsük ki, hogy mint saját lakásába, azt tehesse bele, és belőle azt vehesse ki, ami neki tetszik... Mindaddig, amíg nem adjuk magunkat teljesen neki, Ő sem adja magát egészen nekünk... Nem is rendezkedik be úgy a lélekben, mint mikor az minden megszorítás nélkül az övé. De nem is tudom, hogyan rendezkedhetné be abban Ő, aki annyira barátja a rendnek, ha mi telerakjuk azt a palotát mindenféle csőcselék néppel és limlommal?

Amíg az ember nem szakad el a teremtményektől belsőleg, addig kiszolgáltatott, könnyen támadható marad. Saját képzeletének is a rabja lehet, amit rabszolgatartója ki is használ.

Az ördög – írja Teréz – olykor nagyon magasztos vágyakat kelt bennünk, csak azért, hogy elhagyva az Úr szolgálatában ránk nézve kivihető s éppen a kezünk ügyében levő dolgokat, a kivihetetlenek után sóvárogjunk.

Üdvösségünknek megvannak a maga feltételei. Teréz ezt a következőkben látja.

Azt gondolni, hogy bemehetünk majd az égbe, anélkül, hogy magunkba szálltunk, anélkül, hogy önmagunkat megismertük és nyomorúságunkat megfontoltuk volna, és anélkül, hogy mérlegeltük volna, mivel tartozunk Istennek, s végül anélkül, hogy sokat könyörögtünk volna irgalmáért: ez oktalanság.

A mi romlott természetünk viszolyog attól, amit Jézus a boldogságokban eszményként elének állít. Így például a szegénységtől, az üldözéstől, a haláltól. Terézt olvasva kedvet kapunk ezekhez. Ilyeneket ír.

Az igazi szegénység – ezen azt értem, amelyet az ember Istenért vállal – akkora méltóságot foglal magában, hogy nem kell senki előtt sem meghajtania a fejét: Istenen kívül nem kell senkinek sem a kedvét keresnie.”

*Ha mi nem számolunk azzal az eshetőséggel, hogy meghalhatunk, vagy hogy egészségiünk tönkremehet, úgy sohasem megyünk semmire.*

*Ha egyszer az Úr karjain hordoz benneteket, mit törődtök ti majd akkor azzal, ha az egész világ kígyót-békát kiált reátok! Elég hatalmas Ő arra, hogy bárkivel szemben is megvédelmezzon benneteket.*

Nekünk Istennel kapcsolatban sok mindenről hamis fogalmunk van. A mennyországot például valahol fenn a magasban, a felhők felett képzeljük. Teréz szerint: *Ahol Isten jelen van, ott van a mennyország.* Mennyország lehet ebből következően a saját szívünk is, amikor be tér hozzánk Jézus a szentáldozásban. Vagy mennyország az is, amikor ketten hárman összejövünk Jézus nevében, hiszen megígérte, hogy ott lesz közöttünk.

Az Istennel való kapcsolatnak az egyik legfontosabb eszköze az imádság. Teréz az imának is tanító mestere.

*Akármilyen lanyhán imádkozzék is valaki, Isten mindig nagyon sokra becsüli azt, hogy mégis imádkozik.*

*Nem szabad erőszakolni a lelki összeszedettséget, hanem szép lassan kell a dologhoz fogni, mert különben nem lesz tartós!*

*Nem azért kell elmélkednünk és nem az után kell vágyódnunk, hogy szellemi örömeink legyenek, hanem azért, hogy erősek legyünk Isten szolgálatában.*

*Az imádság alapjai az erények.*

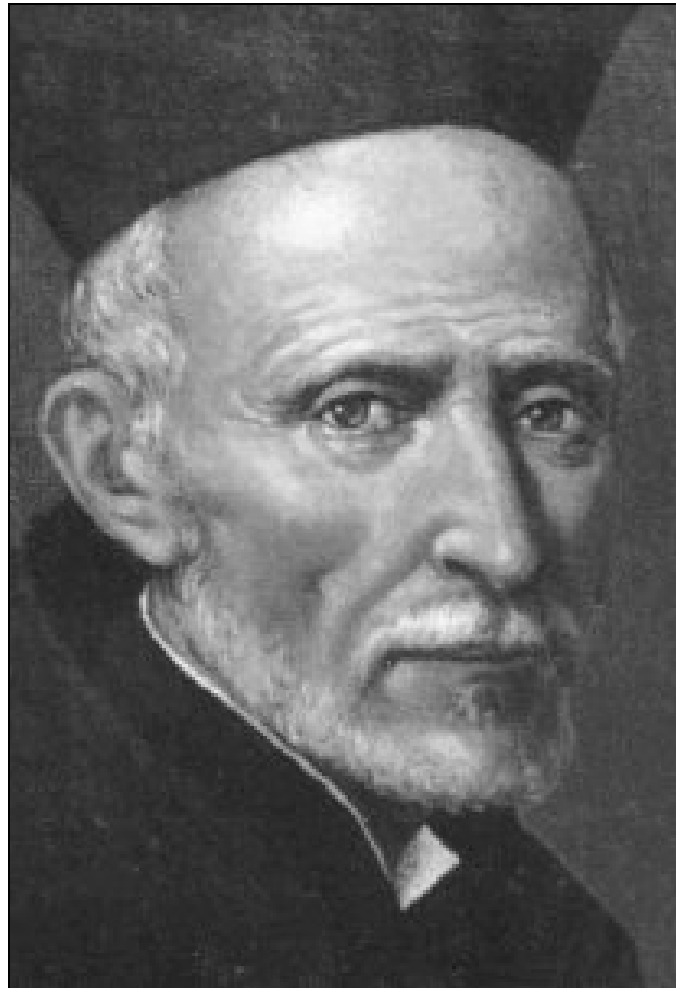
*Minden azon múlik, vajon erős elhatározással fog-e valaki az imához... A szilárd elhatározás... elejét veszi az ördög kísértéseinek. Az ördög ugyanis nagyon fél a határozott jellemű lelkektől... Ha pedig észreveszi, hogy valaki ingatag jellemű, hogy nem erős a jóban és nincs meg benne az eltökélt szándék és az állhatatosság: az ilyen embernek nem hagy nyugtot egy pillanatra sem.*

*Az időt, amelyet az imára szántam, úgy kell tekintenem, mint amelyhez nekem már semmi jogom sincs többé.*

Különösen aktuális számunkra Teréznek a következő mondata. *Nem olyan időket élünk, hogy hinni lehetne mindenkinek. Ne higgyetek ti másnak, mint az olyannak, akinek élete az Úr Jézus életét tükrözi vissza!*

Ha Teréz kora ilyen volt, még sokkal inkább ilyen a mi korunk. Ezért korunkban mindennél fontosabb az, hogy a szentektől tanuljunk. Hiszen az ő életük biztos, hogy az Úr Jézus életét tükrözi vissza.

## Kalazanci Szent József (1557–1648)



1. Származása, gyermekkora
2. Életének történelmi háttere
3. Milyen nehézségeket kell leküzdenie, hogy papi hivatását követhesse?
4. Papként Spanyolországban milyen tapasztalatokat szerez?
5. Milyen céllal utazik Rómába? Hogyan telnek ott első évei?
6. Hogyan ismeri fel igazi hivatását?
7. Milyen tapasztalatok nyomán jut el a szerzetalapításig?
8. Miért lettek olyan keresettek a piarista iskolák?
9. Miért részesül üldözésekben? Hogyan viseli ezeket?
10. Milyen volt ellenségeinek a halála, és milyen volt az övé?

\*

A Magyarországon jelenleg is itt tevékeny, iskolákat fenntartó Piarista Rend 2007-ben ünnepelte alapítója születésének 450. évfordulóját.

Kalazanci Szent József, ahogyan rendjében nevezni szokták, Kalazancius, Spanyolországban született, itt élte le életének első 35 évét. Életének második színtere Róma volt. Itt élt 56 évet és itt halt meg 91 éves korában.

Szülőhelye, Peralta de la Sal egy bárói birtok volt. Édesapja Pedro Calasanz Peralta bárói megbízottja. Szülőhelyének földjei nagyrészt szárazak, termékei tipikusan mediterrán termékek: gabona, szőlő, olajbogyó. Mintegy ezer méterre a városkától három forrás fakad, amelyek sótartalmú vizei hatalmas sós, rácsszerű táblás területet alakítottak ki. Ezt a sót kitermelték, innen a Peralta név mellett a de la Sal jelző. A sót Katalóniába és Franciaországba exportálták.

Szülei kisnemesek voltak, de mivel ebből megélni nem lehetett, keményen dolgoztak. Apja kovácsmester volt. Minden bizonnal köztisztelőben álló személy volt, mert a községi tanácsnak is a tagja volt. A családnak elég sok földje lehetett, sólepárló hellyel is rendelkeztek. Nem voltak gazdagok, de jómódban éltek, nem voltak anyagi problémáik. A szülők öt leánygyermeküket házastították ki, hasonló társadalmi rangú ifjakhoz adták őket feleségül. József tanulmányainak a költségeit is a szülők viselték. Még két fiútestvére volt. Ő volt a családban a legkisebb gyermek.

Gyermekekoráról későbbi visszaemlékezésekből tudunk. Rendtársai így emlékeznek. *Egy alkalommal, amikor engem és más fiatal szerzeteseket buzdított, elmesélte, hogy kicsi gyermek korában különböző ájtatosságokat végzett, elimádkozta Szűz Mária kis zsoltosmáját, más imákat is mondott, de leginkább a szent rózsafüzért. Azt is magától József atyától hallottam, hogy édesapja és édesanyja Isten félelmére és jó viselkedésre tanították, és szülei nagy gonddal nevelték, nehogy rossz társaságba kerüljön. Generális atyánk egy vele egykorú tanuló társa mesélte el nekem, hogy József atya gyermekora istenfélelemben telt el és nem átlagos, közép szerű életszentség jellemezte. Gyakran végzett ájtatossági gyakorlatokat, és a vele egykorú társait istenfélelemre és keresztény jámborságra buzdította.*

A sok év távolából való visszaemlékezések torzíthatnak is, egy szentnek már a gyermekekorát is bearanyozhatják a későbbi szentnek a vonásaival. De a szentekről való modernebb szemléletnek sincs föltétlenül igaza, amikor minden szentségre utaló jellemvonást ki akar irtani a szentek gyermekkori életrajzából, és mindent pusztán pszichológiai törvények által akar leírni. Az életszentség útja rögös, meredek út, de főleg későbből visszatekintve meg lehet benne látni a gondviselés irányítását, a nagyobb ívű folyamatot is. Beleférnek a szentek életébe is a megtorpanások, a botorkálások és még inkább a nekilendülések, és a szárnyalások.

Egy mási kedves gyermekkori történet egy kortársától:

*Földije voltam, és vele nagyjából egykorú. Egy alkalommal elment hazulról, kiment a faluból egy kis késsel vagy törrel a kezében. Amikor megkérdeztem tőle, hová megy, azt válaszolta, megyek, megölöm az ördögöt, mert az Isten ellensége. Életrajzírói kiszínezték ezt a történetet, megtoldották azzal, hogy meglátta a gonosz lélek árnyékát az ágak között, és felmászott az olajfára, azonban az ág letörött alatta, sebesülten tért haza.*

Ezt is olvassuk a róla való visszaemlékezésekben. *Kis szentnek hívták, mert minden nap úgy ment iskolába, hogy előtte imádkozott, amiért tanuló társai kigúnyolták.*

Az elemi iskolát szülőhelyén végezte. És mivel látszott rajta az érdeklődés, és a tehetség, a néhány kilométerrel arrébb fekvő nagyobb városkába, Estadillába küldték, hogy a trinitárius atyák iskolájában elsajátítsa a humán tudományokat és megtanuljon latinul.

Édesapja, miután Juan, az elsőszülött fia meghalt, végrendeletében Pedro nevű fiát jelölte meg örökösének. Ebben meghagyja neki, hogy gondoskodjon József taníttatásáról, „bízva abban, hogy klerikus lesz, adjon neki elegendő örökséget, hogy a papi rendet fel tudja venni, akkor is, ha nem lenne elegendő javadalma.”

Három évet tanul Estadillában, tizennégy éves korában ment egyetemre, Leridába, azzal a szándékkal, hogy pap lesz.

Istennek minden teremtményével terve van, különösen az ő saját képmására teremtetett emberekkel. Ha valaki odafigyel erre az isteni tervre, ha Jézust követve az ő tápláléka is az, hogy keresse és megvalósítsa az Atya akaratát, akkor Isten nagy dolgokat tud végbeinni

által. Kalazanci Szent Józsefben ki tudott teljesedni az isteni akarat, végül egy szerzetesrendet alapított, amely a három alapfogadalom, a szegénység, a tisztaság és az engedelmesség mellett, külön fogadalommal kötelezi el magát az ifjúság tanítására, nevelésére, ezt tekinti fő munkálkodási területének. Életének eseményeit, a vele történeteket úgy is felfoghatjuk, mint az erre az Isten által számára kitűzött célra való felkészülést, felkészítést. A tanár, a nevelő egész személyiségével nevel. A személyisége az oktató-nevelő munkában a legfontosabb eszköze. A személy az, aki magába fogadja a különféle hatásokat, tapasztalatokat, ismereteket, ezeket önmagába építi, szüntelenül formálódik, alakul, és jó esetben maga is alkalmassá válik mások alakítására, formálására. Kalazanciust nagyon sokféle tapasztalattal ajándékozta meg Isten, kanyargós utakon vezette, míg eljutott élete fő művének a felismerésére, és megvalósítására. Tanulságos ezért nekünk is végigkísérni útján, hogy milyen társadalmi és egyházi viszonyok között, milyen szellemi légkörben ismerte fel igazi hivatását, hogy az övére figyelve mi is világosabban felismerhessük, a saját hivatásunkat, azt, hogy tőlünk mit vár Isten.

Vessünk ezért egy pillantást, mielőtt életútján tovább kísérnénk abba a korba, amelyben élt.

Gyermekkorának az évei a nagy nyugati egyházzsakadás, a reformáció kibontakozásának, és Európában való elterjedésének az idejére esnek. Hat éves, amikor befejeződik a Trienti, vagy más megnevezéssel a Trentói zsinat. A katolikus egyház ezen a zsinaton néz igazán szembe saját magával, és a kornak a kihívásaival. Megfogalmazza újra a saját hitét, és elszánja magát a megújulásra, amely már régóta időszerű volt. Elkezd az újításokat megvalósítani. Protestáns történészek ezt a kort az ellenreformáció korának nevezik, katolikus történészek inkább a katolikus megújulás koráról beszélnek. Ennek a nagy reformtörekvésnek, megújító szándéknak lesz a munkása Kalazancius is.

Egyetemi tanulmányait 1571-ben kezdi, abban az évben, amikor az V. Szent Pius pápa által szövetségbe tömörített keresztény seregek győzelmet arattak a török felett a korinthuszi öbölben található Lepanto közelében. Ennek a pápának az idején a trienti reformfolyamat már komoly lépésekkel halad előre. A teológiát Kalazancius ebben a megújulás gondolatától áthatott szellemben végzi, de még nem szemináriumban. A szemináriumokat, éppen a Trienti Zsinat határozata nyomán, majd csak később állítják fel. Így nem egy védett, zárt környezetben tanul, hanem egy forrongó, lázongó diákkörnyezetben. Megtapasztalja a testi kísértést, a szerelmet, és a házasság lehetősége is felmerül előtte. Hogy hozzájáruljon tanulmányai költségeinek az előteremtéséhez, dolgozik is. Titkári munkát vállal egy fiatal hölgy mellett, aki szegről-végről rokona. Ez a hölgy belészeret. Lehet, hogy benne is megmozdulnak az érzések, ő azonban továbbra is papságra szóló meghívást tartja erősebbnek, a szerelmet ettől való eltérítésnek, ezért inkább otthagyja ezt az állást, sőt még radikálisabban elhatárolódik ettől a kísértéstől, a városból is elmegy, egy másik egyetemen folytatja tovább tanulmányait.

De nem nyugodhat meg. Hivatásának újabb próbát kellett kiállnia. Meghal bátyja, és édesanyja is. Megszakítja tanulmányait, hogy atyja mellett legyen. Mivel meghalt a második fiú örökös is, atyja azt szerette volna, ha életben maradt egyetlen fia viszi tovább a Kalazanci nevet. Azt akarta, hogy nősüljön meg. Ez a hivatásában való újabb elbizonytalanodást hozott számára. Talán akkor tett rosszul, amikor elhagyta azt a nőt, aki szerette? De lelke mélyén továbbra is hallja Isten papságra való hívását. Valószínűleg ez a feszültség is hozzá járulhatott, hogy súlyosan megbetegedett. Mialatt életéért küzdött, fogadalmat tett Máriának, hogy ha felépül, folytatja a papsághoz vezető utat. Ez a betegség atyját is jobb belátásra bírja. Nem állít tovább akadályt fia hivatásának útjába. Folytathatja tovább tanulmányait, és végül egyházmegyéjének, Urgelnek a püspöke 1583. december 17-én, 26 éves korában pappá szenteli.

Amíg a papságig eljutott, sok városban tanult, bejárta fél Spanyolországot, sokféle tapasztalatot szerzett. Ugyanez történt vele pappá szentelése után is. Amíg Rómába kerül, sokféle megfordul, több püspöknek is a szolgálatába áll. Sok kényes, felelősségteljes feladatot bízta rá. Mindezeket a Trienti Zsinaton elindított megújulás szellemében igyekezett elvégezni. Ezek a munkák teljesen kiérlelték személyiségét. A szerzetességről is sokféle tapasztalatot szerzett már eddig is, amiket majd később saját szerzetesi életében hasznosítani fog. Közelebbről megismerte már korábban a trinitáriusokat, ezt a fogolykiváltó szerzetesrendet, amely iskolát is fenntartott, a ferenceseket, a jezsuitákat, akiknek a kollégiumában tanult egy ideig. Az első püspök pedig, akinek a szolgálatába lépett, eredetileg domonkos szerzetes volt, és püspökként is szerzetesi életet élt házanépével. Kalazancius életének forrásaiból az bontakozik ki, hogy már itt is kapcsolatba került a tanítással, mert rábízta a püspökségen dolgozó apródok, fiatalok képzését.

A Trienti Zsinat határozataihoz tartozott a régi szerzetesrendek megreformálása. Ennek útja a kényesebb esetekben alapos, hetekig, hónapokig tartó vizitáció volt, amelynek során végig beszélgettek minden szerzetessel, és keresték először az esetleges visszaélések megszüntetésének a lehetőségeit. Előző püspökének halála után egy másik püspök szolgálatába szegődött, akire rábízta a híres Montserrat hegyén található bencés kolostor vizitációját. A feladat elvégzéséhez azt követően láttak hozzá, hogy az előző püspök vizitáció közben a kolostorban rejtélyes körülmények között meghalt. A vizitáció alatt Kalazancius is, és rajta keresztül püspökét is halálosan megfenyegették, és valóban püspöke hamarosan rosszul lett és meghalt. Alig hagyta el Kalazancius a kolostort, utolérte a hír, hogy a vizitáló bizottság királyi megbízottja is meghalt. Három rejtélyes haláleset. Úgy látszik az ott élő, eredeti eszményüktől eltávolodott bencés szerzetesek között nemcsak a pozitív benedeki hagyományok éltek tovább, hanem azok az emlékek is, hogy Szent Benedeket kétszer is meg akarták mérgezni, egyszer saját szerzetesei, másodszor egy külső ellensége. Kalazancius itt újra szembe találja magát a gonosszal, akiről a Szentírás azt mondja, hogy „gyilkos kezdettől fogva”. Láttuk, már gyermekkorában felvette ellene a harcot, és az, előre megsejtve, hogy ez az ember még sok lelket fog karmai közül kiszabadítani, őt is el akarta tenni láb alól, és sokáig akadályozta abban, hogy rátaláljon igazi hivatására. Isten azonban a rosszból is jót tud kihozni, az őt szeretőknek mindent a javára fordít. Így lettek ezek a negatív tapasztalatok is érkesek Kalazancius életében, mert világosabban kirajzolták előtte azt a keskeny ösvényt, amelyen járnia kell.

A gondviseléstől egy kis időt kapott arra, hogy beteg édesapja mellett lehessen, és elkísérje őt az örök élet küszöbéig. Miután édesapját eltemette, saját egyházmegyéjében lett káptalani titkár és szertartásmester. Mivel az egyházmegyének még nem volt püspöke, helyette a káptalan kormányzott. Itt gyakorlatot szerzett egy nagyobb intézmény ügyeinek az intézésében, az istentisztelet megszervezésében, iratok megfogalmazásában és az anyagiakkal való gazdálkodásban is. Ez az egyházmegye a Pireneusok hegyei között terült el, a francia határhoz közel. A hugenottáknak, a franciaországi kálvinistáknak bejárása volt erre a területre, akik gyakran még a hegyek között könnyű búvóhelyet találó rablókkal is szövetkeztek. Ezek szinte akadálytalanul garázdálkodtak, fosztogattak és gyilkoltak le embereket nemcsak utak mentén, hanem fényes nappal városok utcáin is. Káptalani titkárként, majd később püspöki helynökként az emberek megvédésével is törődnie kellett. Neki is volt puskája, és másoknak is fegyvereket osztott ki.

Az új püspöke is szerzetes volt. Korábban jezsuita szerzetes, majd később karthauzi. A püspöki hivatalban titkárként dolgozva Kalazancius ismét tanítói feladatokat is ellátott a püspök apródjai között. Ezt követően két évig volt püspöki helynök. Sokat járta egyházmegyéjét. Az önző, kényelmes élethez szokott egyháziak részéről is fenyegetésben részesült, miután kilátásba helyezte, hogy rendeleteinek a megszegőire kiközösítés vár. De nem hátrált meg. Többször szembenézett már a halállal, nem volt veszíteni valója,

keresztülvitte, amit helyesnek ítélt. Az éppen 33 évében járó fiatalember teli volt energiákkal, fizikai erejének is a teljében volt. Egyik útján találkozott egy kétségbeesett emberrel, akinek számára belecsúszott egy mocsárba, és az sem káromkodásokkal, sem ütlegetéssel nem tudta kimozdítani onnan. Kalazancius ágakból csúzdát csinált, és kihúzta. Az elképedt embernek pedig nyugodtan elmagyarázta, hogy a káromkodás és az ütlegetés nem segít, ha legközelebb nehéz helyzetbe kerül, inkább őrizze meg lelki nyugalját, és maga is rájöhet a helyes megoldásra.

Egyszer egy kényes esetben békebíróként is eredményes volt. Egy Rómeo és Júlia történet volt spanyol módra. Egy fiatalember elrabolt egy lányt, és a két család fegyveresen készülődött egymás ellen. Az ügyről II. Fülöp király is tudomást szerzett, aki az urgeli püspök beavatkozását kérte. Ő egykori titkárát, jelenlegi helynökét küldte ki, hogy akadályozza meg a véres összecsapást. Kalazancius tekintélyével, még inkább békét kereső személyiségével elérte, hogy a két család kibékült egymással.

Kalazancius egy bizalmas barátja mesélte később a következő esetet, amit tőle személyesen hallott.

*Egy éjszaka úgy tűnt neki, hogy Rómában van, és egy csoport gyereknek prédikál, akik mintha angyalok lettek volna. Arra tanította őket, hogyan kell keresztény módon élni, majd megáldotta és hazakísérte őket házukig, miközben mintha angyalok csatlakoztak volna hozzá, hazakísérni a gyermekeket. Nem sokat törődött a látomással, fantáziálásnak képzelte, és a következő reggelen arra gondolt, hogy butaság az egész, hiszen sohasem akart Rómába menni. Néhány héttel később azonban egy belső hangot kezdett hallani, amely azt mondta neki: József, menj Rómába! Menj Rómába József!*

Más visszaemlékezés szerint többször is hallotta ezt a Rómába hívó hangot. 34. életévének a betöltése után egy konkrét megbízatás indította útnak Róma felé. A püspököknek már akkor is bizonyos időnként látogatásokat kellett tenni Rómába, hogy beszámoljanak egyházmegyéjük helyzetéről. De a király ezt akkor megtiltotta a püspököknek, hogy személyesen menjenek ilyen ad limina látogatásra. Így püspöke maga helyett helynökét, Kalazanciust küldte. Közben megszerezte a teológiai doktorátust is. Így érkezett Rómába 1592 februárjában. Azzal a szándékkal utazott, hogy hamarosan visszatér Spanyolországba, de soha többé nem látta viszont szülőhazáját.

A keresztény ember lelki életében döntő pont a megtérés. Ez akkor következik be, amikor az ember befogadja Isten szeretetét, tudatos döntéssel Isten felé fordul, ő is szeretni, szeretetből szolgálni akarja Istent. Ehhez szükséges, hogy napi kapcsolatot építsünk ki Istennel, igyekezzünk megismerni ránc, emberekre vonatkozó akaratát, és keressük az isteni akaratot konkrétan is a saját életünkre vonatkozóan, és törekedjünk azt meg is valósítani. A keresztény élet első szakaszát a lelki írók a tisztulás útjaként szokták leírni. Ehhez hozzá tartozik, hogy az ember megismerje önmagát, saját jó és rossz tulajdonságait, igyekezzék a jókat felerősíteni, a rosszakat levetkőzni, azoktól megtisztulni. Az életét irányító isteni hangot nem mindenki, még a szentek sem hallják olyan kristály tisztán ebben a szakaszban, és gyakran még később sem. A Szentírás olvasása által, egyéni megfontolások és felismerések révén, mások szavain keresztül, a körülmények alakulásában és legfőképp saját lelkiismeretünkben ismerjük meg Isten akaratát, csak kivételesen halljuk vagy látjuk közvetlenül. A megromlott, megsebzett emberi természet, a le nem küzdött szenvedélyek zavarják figyelmünket, torzítják látásunkat, akadályozzák Isten hangjának meghallását. Az állapotbeli kötelességek teljesítése, az emberektől való sérelmek elviselése, saját gyengeségeinkkel, tehetetlenségeinkkel való szembesülések révén azonban megtisztulunk, egyre tisztábban halljuk Isten hangját.

Kalazanci Szent József lelki életének ez az első szakasza nagyjából egybeesik a hazájában, Spanyolországban eltöltött idővel. Hogy mikor ment pontosan végbe első

megtérése, nehéz megmondani. A hivatásáért való küzdelem, a papság tudatos vállalása közben minden bizonnyal átment az első megtérésen. Miután befejezte az egyetemet, pappá szentelése után igyekezett hivatását a lehető legjobban teljesíteni. Kamatoztatta talentumait. A püspökök, akiknek szolgálatában állt, felismerték tehetségét, és képességeinek megfelelő igényes feladatokat bízta rá. A trienti megújulás szellemében igyekezett megtenni mindent, ami tőle tellett. Azok a megpróbáltatások, amiket átélt, sokat alakítottak jellemén, megtanították küzdeni, és sok gyarlóságtól megtisztították. Ilyenek voltak például szüleinek, testvéreinek a halála, püspökének a meggyilkolása, amikor maga is életveszélyben volt, a zavaros közélet, a félelmet keltő társadalmi viszonyok, az önvédelem és a mások megvédésének a feladata. Elvégezte azt, amit felettesei rábízta, megfontoltan cselekedett mindenben. Kezdte már tisztábban hallani Isten rá vonatkozó akaratát. Említettük a Rómába hívó látomást és a hangokat, amelyeket hallott, „menj Rómába”, azonban akkor még nem volt meggyőződve ezek isteni forrásáról. Püspöki megbízatással azután Rómába indult. És a Rómában eltöltött 6-8 év eseményei eljuttatták a második megtérésig, és ráállították a megvilágosodás útjára.

Rómából írt leveleiből az látszik, hogy nem akart hosszan az örök városban maradni. Konkrét püspöki megbízatással ment, és miközben már ott volt, kapott még más feladatokat is. Az volt a terve, hogy hamarosan visszatér hazájába. Ismerkedett a várossal, végigjárta a szent helyeket, és ha már ott volt, a tűz közelében, úgy gondolta, hogy a maga számára is teremt egy kis anyagi egzisztenciát. Akkortájt ez úgy ment, ha egyházi személy volt valaki, hogy igyekezett valami javadalmat megszerezni, vagyis egy olyan egyházi tisztséget megpályázni, amely állandó jövedelmeket jelentett.

Ilyen javadalmat, kanonoki címet többször is próbált megszerezni. Évekig tartó pereskedést is vállalt, mert nem neki ítélték az egyiket. Eme anyagiakért folytatott küzdelem során csalódásokat is át kellett élnie. Csalódott például püspökében, aki őt Rómába küldte, mert a püspök nem neki juttatott egy javadalmat. Csalódott rokonaiban, akiket megbízott ügyeinek az intézésével, és azok vagy nem segítették őt úgy, ahogy elvárta, vagy pedig egyenesen a saját zsebükre dolgoztak. És szembesült a saját magában lévő korábbi ideális vágyak, és az aközötti ellentmondással, hogy ő most tulajdonképpen miért is küzd.

Püspökének Rómában való képviselete mellett egyéb papi teendőket is végzett. Tonti bíboros, például, aki házába fogadta, és majd 10 évig nála lakott, rábízta háza népének lelki vezetését. És Róma utcáit járva már nemcsak a főpapok, a magos klérus szemszögéből nézte csupán a világot, hanem feltárult előtte egy másik világ is, az anyagi, erkölcsi és szellemi nyomor világa. Mert Rómának az akkori arculatához ez is hozzá tartozott. És neki nem volt kemény a szíve, meglátta az emberi nyomorúságot, és szembesült saját eddigi életével és törekvéseivel is, amelyek őt eddig inkább a gazdagok világához kötötték, és szembesült azzal, hogy még most is a meggazdagodásért, vagy legalábbis az anyagi biztonságért küzd. Benne lehetett ebben a küzdelemben az is, hogy a gazdagságból, a javadalmakból, amikhez hozzá juthat, majd segíteni fogja a szegényeket, vagy megvalósítja régi, esetleg éppen a tanítással kapcsolatban benne élő álmokat. Hiányzott még belőle a Gondviselésbe vetett feltétlen bizalom.

Itt Rómában különböző vallásos társulatok tagja lett, amelyek imádkoztak, ájtatossági gyakorlatokat végeztek, és szociális feladatokat láttak el. Ilyen volt például a Szent Apostolok Társasága, amelynek tagjaként rengeteg szegény családot felkeresett, és igyekezett segíteni rajtuk. Nemcsak az éhséggel, a betegségekkel, testi nyomorral szembesült, hanem az erkölcsi és szellemi nyomorral is. És különösen megérintette a gyermekek tudatlansága, és tudatlanságból fakadó helytelen viselkedése, erkölcsi nyomora. A Segítő Madonna társaságának tagjaként a haldoklókat is támogatta, és elkísérte őket utolsó útjukra. Máskor is sok zarándok érkezett Rómába, de az 1600-as Szentévből a becslések szerint több mint három millió zarándok fordult meg az örök városban. A városba érkező zarándokok



ellátására, lelki segítésére Néri Szent Fülöp egy fél századdal korábban létrehozott egy társulatot. A szentévben ennek a társulatnak Kalazancius is a tagja lett. Egy az Oltáriszentség imáadását és engesztelését fő feladatának tekintő társulatban is tevékenykedett. És tagja volt a Keresztény Tanítás társulatának is. E társulatok pusztá felsorolásából is kitűnik, hogy a spirituális tartalom, az Oltáriszentség- és a Mária tisztelet mellett a szociális elkötelezettség mennyire megerősödött benne ezekben az években.

Felkeresi nemcsak Róma, hanem Itália szent helyeit is, közelebbi kapcsolatba került ennek révén is azoknak a szenteknek a szellemiségével, akik azokon a helyeken éltek és tevékenykedtek. Tagja lett egy Szent Ferenc Stigmáról elnevezett társulatnak. Eljutott Assisibe is, és ott misztikus élményben volt része. Megjelent neki Szent Ferenc és azt látta, hogy eljegyezte őt három Szűzzel. Ezek a szüzek – a Szegénység, a Tisztaság és az Engedelmesség – a szerzetesi életet jelképezik, amelyre meghívást kapott e zárandokhelyen. Amíg azonban a szerzetalapításig eljut, még eltelik néhány év.

Más szerzetesekkel is megismerkedik. Így például három spanyol karmelitával, akik lelkievzetői lesznek. A hagyomány szerint barátságban volt Lellisi Szent Kamillal is, a kamiliánusok alapítójával, vele együtt ápolta a betegeket az egyik pestisjárvány idején. Tehát sok barátot szerzett, sok lelkiségi irányzattal megismerkedett itt Rómában is, de egyik társulatot sem érezte élethivatásának.

Az ő útja az elhagyatott, a város utcáin csavargó, sokszor apátlan-anyátlan ifjúság, a legszegényebbek felkarolása, segítése volt. Ez a belső hang erősödött fel benne: *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor*. Magyarul: „*terád van bízva a szegény, az árvának te leszel gyámolítója*”. Azonban e felismert célnak konkrét megvalósítása sem ment egyik napról a másikra, mindenért meg kellett küzdenie.

A Keresztény Tanítás Társulatában tevékenykedett legszívesebben. Ez a társulat a különféle plébániákhoz tarozó szegény gyermekeknek a hit alapelemeire való oktatásával foglalkozott. Ebben a társulatban való tevékenysége révén jutott el Róma legszegényebb negyedébe a Tiberis túlsó oldalára, a Trasteve-rére, és ott ismerkedett meg azzal a plébánossal, aki plébániájának egy kis helységében olvasni és írni is tanította a legszegényebb gyermekeket. Ez a Santa Dorotea, a Szent Dorottyáról elnevezett plébánia volt.

Megérezte, hogy ami itt zajlik, az megegyezik a benne kialakult képpel, ő is valami ilyesmiről álmodott. Ekkor fogalmazódik meg benne világosan, hogy mi is az ő igazi hivatása.

*Megtaláltam Rómában Krisztus szolgálatának számomra legjobb módját: ezeknek a szegény gyermekeknek a segítését. Ezt a világon semmiért el nem hagyom.*

Jól ismerte már Rómának azt a másik nyomorúságos arcát, a rengeteg kallódó, a semmittevésből és a bűnözésből kitörni nem képes szegény gyermeket. Látta, hogy mennyien vannak, és hogy ez a plébániai iskola nagyon jó, mert nemcsak hittant tanít, hanem az elemi ismereteket is. Ez az iskola felvállalta a szegény gyermekek tanítását is, de a rászorulóknak sokkal többen voltak. Kalazancius ekkor személyes felelősségérzetből, mivel szívében már érezte, hogy Isten rábízta a szegény gyermekeket, végigjárta mindazokat, akik tanítással foglalkoztak, hogy ingyenesen vállalják el a szegény gyermekek tanítását. Sorra ment a különféle szerzetesrendekhez, akik tanítással foglalkoztak, a városi tanítókhoz, a város politikai vezetőit is felkereste. De mindenütt kifogásokkal találkozott, falakba ütközött. Senki nem vállalta magára ezt a feladatot. Próbálta rábírní a Keresztény Tanítás Társulatát is, amely ebben a plébániai iskolában is tanított, és amelynek tagjai sorába beiratkozott Kalazancius is, hogy ne csak hittanra, hanem írásra, olvasásra és egyéb az élethez szükséges ismeretekre is tanítsák azokat a szegény gyermekeket, akikkel foglalkoztak. Rájött ugyanis, hogy nem sokat ér, ha csak hittant tanítanak nekik. Hogy a hitet be tudják fogadni, azt emberileg, és kulturálisan meg kell alapozni. Az életben való eligazodáshoz szükséges alapismereteket is át

kell nekik adni. Írni, olvasni, számolni is meg kell őket tanítani, mert a kegyelem a természetre tud csak építeni. Hogy ezekre az alapismeretekre szüksége van a gyermekeknek, ez ma már teljesen természetes. A felvilágosodás kora után az állam egyenesen magára vállalta ezeket a feladatokat. De abban az időben ez a felismerés forradalmian újnak számított.

A sikertelen próbálkozások után visszament a Santa Dorotea-plébániára és teljes erővel bele állt abba a munkába, ami ott folyt. Itt legalább valami hasonlót csináltak, mint amit ő helyesnek tartott. Belevetette magát a munkába, ő dolgozott a legkitartóbban és a legodaadóbban a gyermekek körül. Néhány hónap leforgása alatt ő lett az iskola legfőbb felelőse, gyakorlatilag igazgatója. A plébánost rávette, hogy csak szegény gyermekeket vegyenek fel, és tanítsanak az iskolában. Ez is egy forradalmi lépés volt, az isteni Gondviselésre való teljes ráhagyatkozás. Ő megígérte, hogy nemcsak tanít az iskolában, hanem megszervezi a tanítást is, sőt előteremti a tanítók fizetésének a költségeit is. Ez 1598-ban volt. Történelmi pillanat: létrejött Európa első ingyenes népiskolája.

A hír, hogy van egy teljesen ingyenes iskola a szegény gyermekek számára, bejárta Rómát, és egyre több gyermek érkezett. De következett mindjárt egy nagy megpróbáltatás is. Éppen karácsony előestéjén kiáradt a Tiberis, amelynek a partján volt az iskola. A város történetének az egyik legszörnyűbb áradása volt. Ezrek haltak meg, az iskolát is elvitte az ár. De Kalazancius nem adta fel, nekilátott, és újra felépítette az iskolát. A gyermekek zsúfolásig megtöltötték a két termet, sőt egy szomszédos házat is ki kellett bérelni. Februárban meghalt a plébános, Antonio atya, teljesen Kalazanciusra maradt az iskola. Sorra le kellett küzdenie a nehézségeket, a gyermekek folyamatosan növekedő száma miatt költözni kellett két év alatt kétszer is, egyre nagyobb épületeket keresve. Ráadásul az egyik harang felszerelésekor a földre zuhant, combcsontját, bordáit törte, fél évig az ágyat nyomta, és élete végéig viselte ennek a balesetnek a nyomait. De ezek a nehézségek nem törték le, hanem inkább jelzésnek vette, hogy jó úton halad. Mikor már a harmadik helyet is kinőtték, 1605-ben, a harmadik költözköskor a diákok száma már 700 volt.

Két nagy nehézséggel találta szembe magát. Szükség volt megfelelő tanítókra, akik hivatásuknak érzik a tanítást, ezeket fizetni is kellett, és szükség volt megfelelő iskolaépületre is. A kitartó és állandó imáknak köszönhetően akadtak támogatók. VIII. Kelemen pápa magára vállalta az iskolaépület bérleti díjának a kifizetését. Csatlakozik hozzá egy gazdag milánói pap, Glicerio Landriani, és az ő segítségével, és mások adományából 1612-ben megvásárolják a Torres-palotát a Szent Pantaleon templom mellett. Ez lesz az anyaház és iskola. A Gondviselés küld kiváló tanárokat is. Ilyen például Gasparo Dragonetti, a 90 éves aggastyán, aki latint tanított már 40 éve nemcsak diákoknak, hanem a pápai udvarban is. Ez az aggastyán 115 éves korában bekövetkezett haláláig tanított Kalazancius iskolájában. Más híres tanárok is beálltak az iskolájába tanítani, és olyan történelmi nagyságok is támogatták Kalazancius kezdeményezését, mint Galileo Galilei és Tommaso Campanella.

A tanulók létszáma egyre nőtt. Sok tanítóra volt szükség. Probléma volt ezek álhatatlansága. 1604 és 1612 között 73 tanítóból 54 hagyta el az iskolát. Többüknek semmi mást nem jelentett az iskola, csak a megélhetést. Ezért egyre inkább megérlelődött Kalazanciusban a gondolat, hogy elkötelezett emberekből hozzon létre egy társulatot, akik egész életüket a tanításnak szentelik. Ki is alakult egy mag körülötte, akik élethivatásnak tekintették a tanítást, és ezek számára előbb egyszerű szabályzatot, praktikus életszabályokat állított össze.

De minden Istentől jövő mű ellen a gonosz erők is támadásba lendülnek. A gonosznak legegyszerűbb eszköze az emberi irigység, féltékenység mozgósítása. A városi tanítók, akiknek konkurenciát jelentett Kalazancius iskolája, piszkálódni, áskálódni kezdtek, és mindenféle pletykákat, rágalmakat terjesztettek. Ezek a hamis hírek a pápáig is eljutottak, aki vizsgálatot rendelt el: két bíborost küldött ki, hogy utána nézzenek, mi igaz a vádakból.

Alapos, mindenre kiterjedő vizsgálat után kedvező jelentést tettek a pápának, aki audienciára hívta Kalazanciust, áldását adta munkájára, és szóban engedélyezte társulatát, sőt – láttuk – az iskola bérleti díját is magára vállalta. Más bíborosok is pártfogásukba vették Kalazanciust és társulatát.

Az egyik ilyen magas rangú pártfogó közvetítésével létrejött egy kapcsolat, együttműködés egy másik, hasonló célokat maga elé tűző társulattal, amelynek Kalazanciushoz hasonló vezéralakja, a később ugyancsak szentté avatott Leonardi Szent János volt. Mivel azonban az együttműködés során tisztázódott, hogy a célok mégsem teljesen azonosak, a két társaság útja szétvált. Mindez persze nem feszültségmentesen történt. Kalazancius számára az iskolában való tanítás volt a legfontosabb, a másik társaságnak ez csak egy volt más célok mellett. Ez a szétválás késztette végül Kalazanciust arra, hogy önálló szerzetesrendet alapítson.

1617. március 25-én Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén öltötte magára a szerzetesi ruhát az első 15 fős csoport Kalazanciussal az élen. 1621-ig, négy év alatt 153-an léptek be a noviciátusba, kezdték el a szerzetesi életet. Igaz, többen közülük kiléptek, 22-en meg is haltak. 1620-ban Kalazancius négy hónapra vidéki magányba vonult, és megírta társaságának a szabályzatát, a konstitúciókat és a regulákat. A konstitúciók az alaptörvény, a regulák a részletesebb szabályzat. Ezek alapján XV. Gergely pápa az addig egyszerű fogadalmas kongregációt ünnepélyes fogadalmas szerzetesrenddé nyilvánította, és Kalazanciust 9 évre kinevezte rendfőnökné. Ezzel olyan típusú szerzetesrenddé váltak a piaristák, mint a Lolyolai Szent Ignác által alapított jezsuiták. Az ő szabályzatukból is merített Kalazancius, de nemcsak abból, hanem más szerzetesrendek és a kereszténység 1500 éves lelki tapasztalataiból is, amelyeket az akkor 63 éves alapító addigi tapasztalatokban gazdag élete során magába szívott.

A rendalapító konstitúcióinak előszavában a piarista szerzetest az igazság munkatársának nevezi. Rendje jelmondataul ezt választotta: *Pietas, et Litterae, Vallásosság és Tudomány*. A kettő szerves összekapcsolását elengedhetetlennek tartotta. Ettől remélte, és remélik ma is a piaristák, hogy az iskoláikban tanuló diákok kiegyensúlyozott személyekké válnak, akik nemcsak jámborok, hanem az élet dolgaiban is otthonosan mozognak, mert egészséges összhang jött létre bennük a vallásosság és a világi műveltség között. Kalazancius a Konstitúciók előszavában így fogalmaz.

*Ha ugyanis a gyermekeket kiskoruktól fogva szorgalmasan nevelik vallásos életre és műveltségre, kétségkívül remélhető, hogy egész életük alakulása boldog lesz.*

A szegény gyermekek melletti elkötelezettséget, és rendjének alapvető célkitűzését konstitúciójának ezek a szavai fejezik ki.

*Mivel valóban Isten Anyja szegényeinek valljuk magunkat, a szegény gyermekeket sohasem szabad lenéznünk, hanem azon kell lennünk, hogy nagy türelemmel és szeretettel minden erénnyel felékesítsük őket, főleg azért, mert azt mondta az Úr: Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek. Intézményünknek tehát az lesz a feladata, hogy a gyermekeket az elemi ismeretektől kezdve helyes olvasásra és írásra, számolásra és a latin nyelvre, főleg pedig vallásos életre és hittanra tanítsa, és mindezt a lehető legegyszerűbb módszerrel tegye.”*

Kalazanci Szent József a szegény gyermekek ingyenes oktatásával foglalkozó, az Istenanya Szegényeinek nevezett piarista rendet 1617-ben alapította meg. 1621-ben megtörtént a pápai jóváhagyás. Ezután a növekedés, a terjeszkedés évei következtek. Nem kellett reklámozni a rendet, sorra érkeztek a megkeresések püspököktől, főrangú emberektől, világi hatóságok részéről, akik szerettek volna a maguk fennhatósági területén is piarista iskolát nyitni.

Rómában több iskolát is alapítottak. Egyiket az akkor éppen épülőben lévő Szent Péter Székesegyház szomszédságában. Az itt tanuló külföldi diákok, az Örök Városban megforduló főpapok révén hamar ismertté vált a rend. Szelepcsényi György, későbbi esztergomi érsek, aki az 1630-as években tanult Rómában, írja, hogy sokszor látta Kalazanci Szent Józsefet *„mikor maga számos kisdied tanítványait vagy a piacig vezette, ... és olvasót tartván a kezében előttük ment a kisdiedeknek, néha pedig utánuk... Akkor sóhajtván a szívemben kértem Istent, hogy a mi romlott hazánknak is juttatna ilyen tanítókból.”*

Sorra alakultak a piarista iskolák előbb a pápai államban, majd Itália spanyol uralom alatt lévő területein. A Habsburg Birodalomból is érkeztek megkeresések. Az első piarista iskolát a birodalomban az Ausztria és Csehország határán lévő Nikolsburgban, a mai Mikulovban nyitották meg. Ez lett a bázisa a lengyelországi és a magyarországi alapításoknak is. Még Kalazanci Szent József életében, 1642-ben megtörtént az első magyarországi alapítás Podolinban, amely akkor lengyel kormányzás alatt állt. Ezt további magyarországi alapítások is követték. A magyar neveléstörténetben és vallási, kulturális életben később igen jelentős szerepe lett a piarista rendnek.

A nagy keresletből is látszik, hogy Kalazanci Szent József és rendje olyasmivel kezdett el foglalkozni, amiből hiány volt az akkori Európában. Mi tette ennyire keresetté a piarista iskolákat? Milyen volt az oktatás ezekben az iskolákban?

Láttuk, a Kalazanci Szent József által alapított piarista iskolák ingyenes iskolák voltak, és bennük nemcsak hittant tanítottak, hanem mindazokat az ismereteket, amelyekre a gyermekeknek szükségük volt ahhoz, hogy egészséges, értékes személyiséggé válhassanak, hogy biztosítva legyen ezáltal ne csak örök üdvösségük, hanem elboldoguljanak a földi életben is. Az elemi ismeretekkel kezdték a tanítást: írással, olvasással, számolással. A képzés 6 éves korban kezdődött és 15 éves korig tartott. A rendalapítónak a legkedvesebb az első osztály volt. Őket tanította a legszívesebben. E kilenc év alatt elsajátíthatták a tanulók az abban a korban fontosnak tartott alapismereteket. Kalazancius hangsúlyt helyezett a gyakorlati tárgyak oktatására, hogy azok, akik nem tanulnak tovább, munkát találjanak. Azok a szegény diákok, akik elvégezték ezt az iskolát, általában nemcsak munkát találtak, hanem társadalmi felemelkedés útja is megnyílt előttük. A tehetségesek tovább tanulhattak. A Kalazanci Szent József és a piaristák ellen irányuló későbbi támadások egyik oka éppen a szegényebb rétegek társadalmi felemelkedésének a lehetővé tétele volt, mert ez magában rejtette a társadalom megreformálásának a gondolatát is.

Több szent rendalapító is szembesült azzal a lehetőséggel, hogy mi lenne akkor, ha rendjét feloszláták, megszüntetnék. Mikor Loyolai Szent Ignácnak tették fel azt a kérdést, hogy mi lenne, ha az általa alapított jezsuita rendet feloszláták, azt mondta, hogy elég lenne az imádságos összeszedettségnek egy negyedőrája, hogy napirendre térjen felette.

Szent Kolbe atyának is föltekintett a kérdést, hogy mi lesz akkor, ha az általa alapított misszió megbukik? Azt válaszolta: „Ha a Szeplőtelen úgy akarja, hogy megbukjék, akkor mi mindent megtennénk, hogy ebben hathatósan a segítségére legyünk.”

Kalazanci Szent József nemcsak elméletileg szembesült ezzel a kérdéssel, hanem át is kellett élnie, hogy rendjét lefokozták, gyakorlatilag halálra ítélték, mert megtiltották az új rendtagok felvételét is.

Kalazanci Szent József életének utolsó, harmadik mintegy 20 éves szakasza ennek jegyében telt. Körülbelül 70 éves volt, amikor ezek a külső és belső támadások kezdődtek, és eltartottak 91 éves korában bekövetkezett haláláig. Átment a harmadik megtérésen, rálépett a lelki élet harmadik szakaszának az útjára, a via unitivara, az Istennel való egyesülés kegyelmekben gazdag, de szenvedésekkel teli útjára, és végig járta azt. Különösen nehéz és hosszan tartó volt útjának utolsó szakasza, a kálváriára vezető út, amely 8 évig tartott. Ez az út nagyon sok aggodalommal, gyötrődéssel, megaláztatással, járt. Ezek miatt Kalazanci Szent Józsefet az Újszövetség Jóbjának, a 17. századi Róma Jóbjának is szokták nevezni.

Aki komolyan Jézus nyomába szegődik, sorsközösséget vállal vele, annak hasonlókat kell átélnie, amiket Megváltónk átélt. Ő előre megmondta, „ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak” (Jn 15,20). Azzal számol az ember, hogy külső ellenségei üldözni fogják. Sokkal fájdalmasabb azonban, ha az üldözés azok részéről jön, akik közel állnak hozzá, éppen egyháza vagy családja részéről.

Kalazanci Szent Józsefnek és rendjének voltak külső ellenségei, vetélytársai, akik konkurenciát láttak a piaristák működésében, vagy más szempontból tartották veszélyesnek működését. Ilyenek voltak a városi tanítók, akik az ingyenes piarista iskolában saját megélhetésüket látták veszélyeztetve. Létezik szerzetesrendek közötti féltékenység is. A piaristák elleni támadásokban szerepük volt az oktatási monopóliumukat féltő jezsuitáknak is. És szerepük volt azoknak az arisztokratáknak, és a magas klérusban helyet foglaló személyeknek, akik ellenezték a népiskolákat, a szegények kulturális és társadalmi felemelkedését. Mindezt hamis általánosítások nélkül kell érteni. Nem minden tanító, nem minden jezsuita, nem minden főpap és arisztokrata volt ilyen. De a piaristák ellen emelt vádakból, az érdekükből írt védőiratokból, és az események folyásából az látszik, hogy a külső ellenségek ezekből a csoportokból tevődtek össze.

Ezek a külső ellenségek szövetségesekre találtak a renden belüli karrierre, uralomra vágyó, szenvedélyeiket megfékezni nem akaró, élvezeteiknek élő rendtagokban. Egy olyan társadalomban, ahol nagyon élesek a társadalmi különbségek, mindig akadnak olyanok, akik nem tiszta indítékokból akarnak papok, szerzetesek lenni, hanem a jólét, a társadalmi emelkedés, a személyes érvényesülés reményében. És az ilyeneket nem könnyű kiszűrni, még egy szegénységet fogadó szerzetesrendben sem. A piarista rendbe is jelentkeztek olyanok, akiknek a nyomorból való kiemelkedést jelentett még a nélkülözéseket, és komoly áldozatokat kívánó szerzetestanító, vagy szerzetestestvér életforma is.

Az első egyetemes káptalanoknak, rendi gyűléseknek foglalkozniuk kellett a szerzetes belüli eltérő helyzetű, és szerepű papok és klerikus munkatársak, illetve dolgozó testvérek helyzetével. Voltak a rendben olyanok, akiket pappá szenteltek, és így tanítottak az iskolában. Mások úgy tanítottak, hogy nem voltak papok. És voltak olyan testvérek, akik nem a tanítással foglalkoztak közvetlenül, hanem takarítottak, a konyhán dolgoztak, vagy koldulni jártak. Az első ellentétek a pap-tanító és a nem-pap-tanító piaristák között jelentkeztek. Ez utóbbiak arról panaszkodtak, hogy az iskolában a diákok között nehezebben tudnak tekintélyt kivívni, mint a pap-tanítók, hogy másodrendű nevelőknek tartják, és kigúnyolják őket. Aki gyermekek közt forgolódik, az bizony ma is tudja, hogy a tekintély és a fegyelem fenntartása nem egyszerű feladat. Külső szabályozással próbáltak ezen eleinte javítani: másként kezdték hívni őket (klerikus munkatársaknak), és külső viselettel is megkülönböztették őket a szerzetestestvérektől. De az elsősorban belső, személyiség problémákat nem lehet ilyen külső szabályozásokkal megoldani. Ezért a későbbi káptalanok eltörölték ezt a közbülső kategóriát, és maradt a más rendekben is szokásos pap és testvér megkülönböztetés. Annál is inkább, mert ez a klerikus-munkatárs státusz további feszültségeket eredményezett a renden belül, mert a fráterek is egyre kevésbé akartak házimunkát és különféle egyéb szolgálatokat végezni, ők is ebbe a közbülső kategóriába akartak tartozni.

De ez már az igazi Istennek való elkötelezettség és az önkeresés témája, amely bizony nem dől el egyértelműen a szerzetbe lépéssel. Mert az önkeresés, a saját én érvényesítése, az élvezetvágy keresése, vagy a Jézussal való sorsközösség és szolgálat vállalása – hogy melyiket akarja igazán az ember – ez az igazi kérdés a szerzetesrendben és a keresztény életben is. A piarista rendben létezik Kalazanci Szent József rövid, tömör mondásainak egy gyűjteménye, az úgynevezett dicta salutaria, azaz üdvös mondások. Ezek között szerepel Kalazanciusnak az a mondása, hogy *semmit nem adtál Krisztusnak, ha szívedet nem adtad egészen neki*. És itt húzódik az igazi határvonal, amely mentén felsorakoztak azok, akik

támadták az idős rendalapítót és azokat, akik vele tartottak, akár saját szerzetében, akár rendjén kívülről.

Minél okosabb valaki, és minél kevésbé adja át magát Krisztusnak, annál nagyobb károkat képes okozni, annál könnyebben Krisztus és az ő igazi követői üldözőinek a sorába léphet. Mert ebben a vonatkozásban csak az a két lehetőség van, amit Urunk mondott. *Aki nincs velem, az ellenem van* (Lk 11,23). És minél magasabb posztra kerül valaki, minél fontosabb szerepet tölt be, annál nagyobb lehet a botrány és a kár, amit okoz. És ha felül silányak és értéktelenek foglalnak helyet, akkor ez lefelé is ellentétes kiválasztódást eredményez, egy közösség vagy az egész társadalom lezüllését. Ezt a kontraszelekciót a népi mondás így fejezi ki: fejtől bűzlik a hal.

Kalazanciusnak két tehetséges, de züllött rendtársa került olyan pozícióba, hogy megkeserítették az idős rendalapító utolsó éveit, és sok rendtársuk életét. És ehhez asszisztáltak az inkvizíció akkori vezetői is, és sikerült megtéveszteniük az akkori pápákat VIII. Orbánt, és X. Incét is. Sajnos, ők is azok közé tartoztak, akik szívüket nem adták teljesen Krisztusnak. Uralkodásuk nem tartozik a pápaság fényes lapjai közé. Ugyanaz az általuk irányított inkvizíció ítélte el néhány évvel korábban Galileit is, amelyiktől Kalazanciusnak és rendjének is üldöztetéseket kellett elszenvednie.

A rendet belülről züllesztő két személy Mario Sozzi és Stefano Cherubini volt. Féktelen ambíciójukban vádjaikkal és rágalmaikkal nemcsak valóságos puccsot hajtottak végre – az inkvizíció vezetője és a pápa által lemondatták a rendalapítót és ők léptek a helyébe – hanem a 85 éves aggastyánt még az inkvizíció börtönébe is záratták, nyilvánosan is megszégyenítették.

Hogyan fogadta Kalazanci Szent József ezeket a megpróbáltatásokat?

Amíg lehetett védekezett, igyekezett magát tisztára mosni a rágalmaktól. Nem egyszer tollat ragadott, hogy megvédje rendjét, biztosítsa működésének további feltételeit. De alávetette magát a pápa által kinevezett bizottságok döntéseinek, és engedelmeskedett a föléje kinevezett előjárónak, és erre szólította fel rendtársait is. Letérdelt Sozzi előtt, valahányszor kiment a rendházból, és áldást kért tőle. Odaadta neki még azt a pénzt is, amit egy hercegtől arra a célra kapott, hogy ügyvédet fogadva védekezzen az ellene felhozott igazságtalan vádak ellen. Ez az ember nem riadt vissza attól sem, hogy a rendalapító leveleit visszatartsa, felbontsa, elvegye. Megfosztotta titkárától, akinek segítségével a leveleit írta, és egyéb módokon is megalázta.

Az idős rendalapító rendtársait arra biztatja, hogy ajánlják fel ezeket a megpróbáltatásokat, és viseljék keresztként. Amikor az inkvizíció börtönébe vitték éppen péntek volt. Akik vele mentek, arról számoltak be, hogy közben Jézus keresztútjáról elmélkedett. És irigyelték, hogy a börtönbe érve, amikor egy padra leülhetett, békés álomba szenderült. Alapjaiban nem tudták ezek a megpróbáltatások megrendíteni a hitét. Bízott rendje újjászületésében. Azt mondogatta, hogy nem szabad elkeseredni, mert a piarista rend ugyanolyan formában, sőt megújulva fog újjászületni az üldöztetés, és a kereszt órái után.

Az ő szenvedései, és a rendjére nehezedő megpróbáltatások egybeestek és összefonódtak azokkal a megpróbáltatásokkal, amelyekben az akkor folyó 30 éves háborúban Európa népeinek része volt. A sajátja mellett átélte azoknak a diákoknak és rendtársainak a szenvedéseit is, akik a háború által közvetlenül sújtott területeken éltek. Igyekezett azt a vigasztalást nyújtani nekik, amit ő Istentől kapott. Egyik első életrajzírója személyesen hallotta tőle azokat a szavakat, amelyekben önmagáról egyes szám harmadik személyben mondott két alkalommal is. *Ismerek egy embert, aki az Úr egyetlen, szívében hallott szavára nagy türelemmel és vidáman viselt el tizenöt évig tartó állandó gyötrelmet és üldöztetést.*

Mikor Sozzival, annak halála előtt két hónappal, egy szóváltása volt, akkor is nem a saját igaza volt számára a fontos, hanem figyelmeztette rendtársát, aki örült hatalmi mámorában a rend tönkretételén munkálkodott. *Ha az ön helyében lennék, tartanék Isten büntetésétől a*

*rendnek okozott kár miatt. Vigyázzon, Isten haragja hamar utol fogja érni!* Ez a figyelmeztetés prófétai kijelentés volt, mert Sozzi néhány nappal ezután megbetegedett, borzalmas kiütések lepték el egész testét, és nyomorult halállal múlt ki. Halálos ágyán a bocsánatkérést is csak színlelte, mert magához hívatta inkvizíciós cimboráit, és másik bűntársát nevezte ki velük saját halála után a rend élére. Ez utóbbi is hasonló gyötrelmes betegségben halt meg még Kalazancius halála előtt, de ő már őszintébb megbánást tanúsított.

Kalazancius jámborul készült a halálra. Róma egyik templomából hazafelé jövet, ahová azért zarándokolt el, hogy teljes búcsút nyerjen, megbotlott és rosszul lett. Az egyik őt meglátogató barátjának mondta: *A doktorok nem tudják, mi a bajom. Amikor az Úr el akar magával vinni valakit a mennybe, megakadályozza, hogy megértsék az orvosok, milyen betegségről van szó, így nem tudják megmondani, milyen kezelésre van szükség.*

És ahogyan halni készülő emberekkel gyakran lenni szokott, már a földön azokat látja, azokkal álmodik, akik már Istennél vannak. Halála előtt elhunyt rendtársait látta, egyeseket ülve, másokat állva. Az egyik őt meglátogató barnabita atyától megkérdezte, hogy vajon mit jelenthetnek ezek a különböző testhelyzetek. Az megkérdezte tőle, hogy melyik csoportban volt az a rendtársa, Glicerio Landriani atya, akinek maga Kalazancius indította el boldoggá avatási eljárását. Az ülők között – volt a válasz. Ebből arra következtek, hogy az ülő szerzetesek már a mennyországba jutottak, az állók még nem. A halni készülő öreg azt is mondta, hogy a megjelentek közül egy szerzetes hiányzott. De a kérdésre, hogy ki, nem válaszolt.

A halálos ágya köré összegyűlt rendtársait az egyik jelenlévő leírása szerint így biztatta. *Figyelmünkbe ajánlotta az erényeket, főként az iskolai munkát, és a rendünk iránti szeretetet, hogy valódi testvéreként egyek legyünk. Mert ha igazi testvéreként együtt maradunk, nem kell semmitől sem félnünk, még a pokolbeli ördögöktől sem.*

A sok megaláztatás ellenére, amelyet a Szentszék részéről is elszenvedett, nem volt harag a szívében. Megbocsátott mindenkinek, és elküldte rendtársait, hogy a halálveszélyben szokásos áldást megkapja a pápától. Ezzel az áldással halt meg. Rendi ellenfeleinek a borzalmas halálát láttuk. Ismerjük néhány az inkvizíciónál tevékenykedő ellenségének a halálát is. Egyiküknek sem volt felemelő a halála. Kalazanci Szent József haláláról viszont egyik jelenlévő rendtársa így számol be. *Teste szépen, élő formájához hasonlóan maradt, arca nem sápadt el, és ajkain édes mosoly ült... Valamennyiünket egyedülálló és mély öröm járt át, amely szinte elragadott bennünket érzéseinktől, és olyan derűsek voltunk, mintha ünnepelnénk, nem pedig gyászolnánk. Ahelyett, hogy lesújtott volna a helyzethez illő fájdalom, közös és mindenre kiterjedő örömet éreztünk.*

Bár rendtársai nem híresztelték halálát, de, amikor az mégis kiderült, özönlöttek az emberek a ravatalához. Miután pedig több gyógyulás is történt, egyenesen pápai gárdistákkal kellett őriztetni holttestét, és végül kimenteni az ereklyékre vadászó tömeg karmaiból.

Bár hamarosan halála után elindították szentté avatási eljárását, boldoggá halála után száz évvel, szentté pedig 1767-ben avatta XIII. Kelemen pápa. Halálának 300 éves évfordulóján 1948-ban XII. Pius pápa az összes keresztény népiskola égi pártfogójává nyilvánította.

Nemcsak a piarista rend vallja őt alapítójának, hanem más szerzetesek is. Köztük vannak a piarista nővérek, a spanyolországi és olasz kalazanciusi nővérek, Mária Társaságának férfi és női szerzetesei, a főleg Ausztriában tevékenykedő Kalazantínerek, Timon David szerzetesei és a Cavanis atyák.

Befejezésül nézzünk néhányat Kalazanci Szent József üdvös mondásaiból, amelyeket rendtársai számára írt, ill. gyűjtött össze. Minden keresztény tanulhat belőlük.

*Nem képes Istennek szolgálni az, akinek nincs önuralma.*

*Jaj neked, aki másokat szavaiddal oktatsz, tetteiddel botránkoztatatsz!*

*Isten szolgája nem azért él, hogy egyék, hanem azért eszik, hogy éljen és szolgáljon.*

*Másoknak javára lenni, saját magának kárára lenni ostobaság, nem szeretet.*

## Szalézi Szent Ferenc (1567–1622)



1. Diák korában miket tartott fontosnak?
2. Papi működése
3. Püspöksége
4. Kis Szent Teréz mit tanult tőle?
5. Min múlik cselekedeteink értékessége?
6. Hogyan küzdünk tökéletlenségeink ellen?

\*

Savoyában született, ősi grófi családból. Családja félig olasz, félig svájci. Koraszülött volt, ezért különös gondossággal vették körül. Személyiségének alakulására elsősorban édesanyja van hatással. Sokat olvas neki a szentek életéből, főként igazmondásra és őszinteségre neveli, a szegényeknek szánt adományait fiával küldi el, aki így korán megszokja a keresztény felebaráti szeretetet. De hogy ez az anyai szeretet nem kényeztető szeretet volt, mutatja, hogy amikor Ferenc iskoláit végezni elmegy otthonról, anyja ezekkel a szavakkal búcsúztatja: „*Inkább ravatalon lássalak, mint halálos bűnben!*”

Apja fényes jövőt szán neki, ezért, felsőbb tanulmányok végzésére, a párizsi egyetemre küldi, hogy ott jogot tanuljon. Ő azonban azzal a szándékkal megy, hogy pap lesz, a jog



mellett ezért teológiát is tanul. De apja kívánságára a lovaglásban, vívásban és táncban, az ungrófi készségekben is képezi magát. A Párizsban kitört vallási zavargások miatt apja hazarendeli. Padovában fejezi be tanulmányait. Itt súlyosan megbetegedett, olyannyira, hogy társai megkérdezték tőle, mit csináljanak majd holttestével. Ezt válaszolta: *Adjátok boncolásra az orvosnövendékeknek. Ha már életemben nem tehettem hasznos dolgokat, legalább holtom után lássák valami hasznomat.* De felgyógyult.

A párizsi és a páduai diákélet veszedelmei nem tudták a fiatalember szilárd jellemét és tisztaságát megingatni. Lelkivezető, szigorú napirend, intenzív munka, az imában való hűség, hetenkénti szentségekhez járulás segítettek a fiatal Ferencnek, hogy megfékezze heves természetét, és az akarat uralma alá helyezze. Nem hiába járt a jezsuitáknál iskolába. A kálvinista tanok következtében őt is megkísértette a gondolat, hogy vajon Isten nem a kárhozatra szánta-e. Majdnem kétségbe esett. Neki is át kellett mennie a lélek sötét éjszakáján. Az imában talált menedéket, amelyben felismerte, hogy Isten a szeretet Istene.

Hazatérve bejelenti, hogy pap lesz. De atyja ekkorra már feleségjelöltet is szerzett és a lány ráadásul szereti is őt. Hiúságánál megragadva törik le az apa ellenállását úgy, hogy pap unokabátyja egy kanonoki címet szerez neki, amely a püspök után a legnagyobb méltóság. Huszonhat éves, amikor 1593-ban pappá szentelik. Ferenc számára nem a rang volt a fontos, sőt az egyenesen zavarta. Lelkiismerete azt diktálta, hogy inkább egyszerű lelkipásztor legyen. Búcsúvétel nélkül távozott otthonról. Püspöke a Genfi tó déli partvidékére, egy teljesen kálvinistává lett vidékre küldi, hogy a Savoyától elrabolt és kálvinistává lett vidéket ismét megnyerje a katolikus hitnek.

Négy évig volt itt. Olyan nehézségekkel kell megküzdenie, hogy társa, aki vele megy, nem bírja, áthelyezését kéri. Az emberek először nem állnak vele szóba, sőt gyilkosokat is felbérelnek megölésére. Egy szűk katlanban találkozik velük. Szánakozva szól hozzájuk: *nagyon szegények lehettek, ha gyilkosságra vállalkoztok.* A szelíd szóra kezük lehanyatlott. A hajléktalanságot is meg kell tapasztalnia a hegyi tél hidegében. Egyszer farkasok támadták meg. Fára mászott előlük és odakötözte magát, hogy a hidegtől megdermedve le ne essen.

Röpcédulákat szerkesztett és ezeket dugta az ajtók alá. Miután ezeket elolvasták, az emberek szóba álltak vele. Öt év alatt hetvenezer embert térített vissza a katolikus hitre a kálvinizmus által festett ítéző Isten helyébe a szerető Isten felmutatásával. A kifogyhatatlan szeretettel, szelídséggel, önfeláldozással és egyszerűséggel bemutatott példa hihetővé tette, hogy valóban ilyen Isten. Éppen a szelídség volt az a tulajdonság, ami a kortársaknak Ferencben feltűnt. Pedig természeténél fogva egyáltalán nem volt szelíd. Heves, lobbanékony természetét kemény önneveléssel alakította úgy, hogy végül a szelídség mintaképe lett. Voltak, akik szemére vetették szelídségét a bűnösökkel és a más hitűekkel szemben, de ő így válaszolt: *inkább küldöm őket szelídségemmel a tisztítóhelyre, mint keménységgel a pokolba.* Tőle származik az a mondás is, hogy *egy csepp mézzel több legyet lehet fogni, mint hordónyi ecettel.*

Püspöke és Róma az eredményes térítőmunka miatt felfigyelnek rá, és hamarosan segédpüspök lesz, majd püspökének halála után genfi megyéspüspök. Székhelye azonban, mivel Genfből időközben „kálvinista Róma” lett Annecy (ejtsd: anneszi) volt. Néri Szt. Fülöp vidám életvezetését követve püspökként is inkább lelkipásztor akart lenni. Egyházmegyéjében a Trienti Zsinat határozatait akarta végrehajtani. Fő gondja buzgó, szentéletű papság nevelése volt. Szigorú gondot fordított a megfelelő papok kiválasztására. A sok baj okát a nép és az ifjúság tudatlanságában látta. Ezen a papság képzésével és felkészítésével akart segíteni. A teológia elvégzése után is évenkénti papi találkozók rendezett számukra. Fel is nőtt körülötte egyházmegyéjében kiváló lelkipásztorok egész nemzedéke.

Arcképéről a szigor vonásai olvashatók le. Sokat küzdött elsősorban önmagával. Az emberek mégis Isten jóságát tapasztalták meg őrá tekintve. Páli Szent Vince mondta róla,

hogy „milyen jó lehet Isten, ha már a genfi püspök ilyen jó”. Sikerének titka türelme és szeretetre méltósága volt az emberekkel való kapcsolatban. Belső lelki nyugalma és lelkének vidámsága rásugárzott a többiekre is.

Emberi és megértő volt, de akik személyes lelkivezetésére bízták magukat, azokat tökéletes lemondásra kötelezte. Sok energiát fordít egyéni lelkivezetésre. Több mint kétezer levele maradt ránk, amelyek legnagyobb része a lelkiéletre vonatkozó tanács. Ezek közvetlen bepillantást enged mély lelki életébe.

Chantal Szent Franciska is lelki gyermekei közé tartozott, akivel együttesen kontemplatív, szemlélődő imádságot fojtató női rendet alapít, a vizitációs nővérek rendjét. Szerzetüket Szűz Mária Erzsébetnél tett látogatásáról, vizitációjáról nevezték el. Számukra külön könyvet is írt.

De nemcsak a lelkiéletben előrehaladottak vezetését tekintette feladatának, hanem a kezdőket is tanácsokkal látja el. Filótea, (ami annyit jelent, hogy istenszerető lélek) című írása mindmáig a lelkiéletbe való egyik legjobb bevezető, amelyet azért írt, hogy megmutassa, hogy a világban is lehet szentül élni, nemcsak papként, nemcsak szerzetesrendben.

55 éves korában halt meg váratlanul egy lelkipásztori útja alkalmával nővérei körében. A lelki élet klasszikusai közé tartozik. Felvették őt az egyháztanítók sorába is. Műveit a francia irodalomtörténet előkelő helyen tartja számon.

A most következő gondolatok legnagyobb része egy a Szalézi Szent Ferenc műveiből, és az őt személyesen ismerők visszaemlékezéseiből papok számára összeállított könyvecskéből való. De ahogy a Filóteát nemcsak a világban élő keresztények forgathatják gyümölcsözően, hanem papok és szerzetesek is, ugyanígy sokat meríthetnek ebből az összeállításból nemcsak papok és szerzetesek, hanem a szentektől tanulni akaró világiak is. Annál is inkább kell tanulniuk, mert a szentté válásban a mi korunkban rajtuk a sor. Egy elvilágiasodott társadalomban rájuk jobban odafigyelnek, mint a közvélemény számára idegennek tekintett papokra és szerzetesekre.

Istenhez közeledésünk és egymáshoz való közeljutásunk szerinte egyenes arányban állnak egymással.

*Amilyen mértékben előre haladunk a tökéletesség útján... egyre képesebbé válva az Istennel való egyesülésre, úgy egyesülünk egyre jobban egymással is.*

Cselekedeteink minősége, Isten előtt való kedvessége a szándékon múlik. Írásaiban nagy hangsúlyt helyez arra, hogy megtanítsa a helyes szándék felindítására.

*Nem a munkával szerzünk érdemeket, hanem a szeretettel, mellyel azt végezzük – írja. Nagy munkára nem mindig nyílik alkalmunk; a kicsinyeket azonban mindig kiválóan, vagyis szeretettel végezhetjük.*

*A cselekedetek a valóságban különbözők, de a szeretet, amivel azokat végezzük egy és ugyanaz. Gyakorlataink értékét egyedül a szeretet milyensége teszi különbözővé.*

*Munkáknak csak abban a mértékben lehet értéke és eredménye, amennyiben azt Istennel egyesülve végeztük.*

*Az egész lelki élet bennfoglaltatik e három követelményben: 1. Minden cselekvés előtt Isten kegyelmét kérni, 2. előre felajánlani minden elvégzendő jót. 3. előre elfogadni minden nehézséget és szenvedést, mint ami Isten kezéből jön.*

Amikor egy lélek megtér, Jézust befogadja életébe, akkor minden más színben ragyog előtte, mindenben Istent látja, hallja, ízleli, érzékeli. A nehézségek akkor jönnek, amikor Isten megvonja érzékelhető jelenlétét. Az Istenhez vezető úton ez egy fontos próbatétel. De sokan nem állják ki ezt a próbát. Szalézi Szent Ferenc a következő gondolatokkal akar átsegíteni ezen az akadályon.

*A jót mindenki készségesen elfogadja, de elfogadni a rosszat, csak a tökéletes szeretet sajátossága, mely azt szeretni képes, tiszteletből a kéz iránt, amelyből kapja. A szent közömbösségben élő szív olyan Isten kezében, mint a viaszgolyó, mely egyformán befogadja*

*az örök akarát minden érintését; a választás jogáról lemondott szív egyformán képes mindenre, mert akaratának nincs más tárgya, mint Istenének az akarata; nem a dolgokat szereti, amelyeket Isten akar, hanem Isten akaratát, mely akarja azokat.*

Kis Szent Teréznek kedvenc szerzője volt Szalézi Szent Ferenc. A lelki gyermekség, a kis út elemeit már nála is olvashatta.

*Tégy úgy, mint a kisgyermek, aki egyik kezével atyjáéba fogódzik, a másikkal epret vagy szedret szed a sövény mentén... Hasonlóképpen te is, míg egyik kezeddal evilág dolgait intézed, a másikkal mindig mennyei Atyád kezét fogjad, s időnként fordulj feléje, hogy lásd, kedvére való-e, amivel foglalkozol.*

Lelki gyermekeit megtanítja arra, hogy hogyan járja át az ima egész napjukat: *E földi életben minden munkát és cselekvést imává kell tenni. A legjobb ima, amit csak végezhetünk, teljesen beleilleszkedni a mi Urunk akaratába.*

*Reggel, amint az ágyból fölkel, mindig térden állva köszöntse Mennyei Atyját, Miasszonyunkat és őrző angyalát. Ha nem is tart tovább ez a hódolat három percnél, ne mulassza azt el soha.*

*Mint ahogy a tengerbe hullott kicsiny vízcseppnek nincs többé saját élete, hanem benne él a nagy vízben és követi annak megmozdulásait, úgy az akarát lendítésével Istenbe vetett lélek sem él többé saját látókörének kicsiny, szűk világában, hanem magának Istennek az életét éli, kint a szabad, hatalmas tengeren. Úgy gondolkozik, mint Isten, követi Isten mozdulatait, Istennel együtt cselekszik és jár. Vessük Istenbe lelkünket nemcsak reggel, hanem valahányszor észrevesszük, hogy önmagunkat keressük, és úgy foglalkozunk magunkkal, hogy az ártalmára van lelkünk békéjének, örömeinek, bizalmának és bátorságának.*

*Hogy biztosan előre haladhassunk, arra kell törekednünk, hogy a hozzánk legközelebb fekvő utat, vagyis azt, ami aznap áll előttünk, jól tegyük meg. Ne azzal töltsük az időt, hogy az út végére vágyódjunk, mikor még az első napit sem hagytuk magunk mögött. Bármit tegyünk is, tökéletlenségeink elkísérnek bennünket a sírig... Napról napra újra meg kell próbálnunk meghalunk önmagunknak és tökéletlenségeinknek.*

Isten a tökéletességre hív mindnyájunkat. Jézus kifejezett parancsa: „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” A tökéletességre azonban lehet tökéletlenül is törekedni. Gyakran emlegetik manapság a perfekcionizmus csapdáját, és ennek elkerülése érdekében azt mondják, ne akarj tökéletes lenni. De ezzel szembekerülnek Jézus parancsával.

A tökéletességre való törekvésről nem mondhatunk le. A tökéletességre való törekvésben különösen gondot kell fordítani a saját erőinkkel való gazdálkodásra. Végzetes hibát követünk el, ha a minden apró dologban való tökéletességet összekeverjük a nagyobb, vagy a sorsdöntő dolgokban való tökéletességgel, és ebből következően elpocsékoljuk energiáinkat a kevésbé lényegesekre, és nem marad figyelem és erő a fontosabbakra. Alázattal el kell viselnünk, hogy nem vagyunk mindig mindenben képesek a tökéletes viselkedésre. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem kell törekednünk a tökéletességre. Természetesen a fontosabb dolgokon kell kezdeni a sort. Lényeges, hogy ha van rá lehetőségünk, és nem kell fontosabbakkal törődnünk, az apróbb dolgokban is tökéletesnek kell lennünk annyira, amennyire képesek vagyunk. Még egyszer: de sohasem a fontosabb dolgok mellőzése árán.

A tökéletlenségre törekvésben sokan olyan módon hibáznak, hogy görcsös erőlködéssel próbálnak tökéletesek lenni, ill. tökéletlenségeiket levetkőzni, és nem ritkán hiúság és másoknak minden áron való megfelelni akarás vezérli őket. Szalézi Szent Ferenc a következő tanácsokat adja.

*Mindannyian szeretnénk, ha nem volna bennünk semmi tökéletlenség. Tökéletlenségeinkben nem szabad tetszésünket találunk, hanem azt kell mondanunk az apostollal: “Ő én nyomorult! Ki szabadít meg engem a halálnak e testétől?”*

*De viszont nem is szabad meglepődnünk fölöttük, sem pedig elveszítenünk miattuk bátorságunkat. Mindenesetre alázatosságot és önmagunkkal szemben való bizalmatlanságot*

*kell merítenünk belőlük, de nem csüggedést, sem elkeseredést, és még kevésbé bizalmatlanságot Isten irántunk való szeretetében, mert Isten ugyan nem szereti tökéletlenségeinket és bűneinket, de bennünket azért nagyon szeret, ezek ellenére is.*

Egyik lelki gyermeke mondta mesteréről később: *Mindig a legnagyobb határozottsággal igyekezett rávezetni bennünket, hogy gyűljük bűneinket, de ne haragos gyűlölettel, amely felforgatja a lelket, hanem nyugodt, békességes elutasítással, elfordulással.*

Szükséges, hogy foglalkozzunk bűneinkkel, tökéletlenségeinkkel, de sokkal inkább szükséges, hogy ezt úgy tegyük, hogy soha el ne feledkezzünk arról, ami nagyon fontos, hogy Isten szeret minket, még ha bűnös állapotba kerültünk is. Szalézi Szent Ferenc így bátorít: *Élj derűsen! A mi Urunk lát, és szerető tekintetével kísér téged!*

Kedves Testvérem! Éljük derűsen, és sose felejtjük mindig, minden körülmények között megfogni a mi Urunk kezét, úgy, ahogy Szent Ferenc ajánlja. Ha valaki elengedte az isteni kezét, nem kell keresnie, mert az Úr mindig közel van. Bármikor újból bele kapaszkodhatunk. Isten sosem húzza el a kezét, még akkor se, ha a mi kezünk piszkos is. Fogjuk meg nyugodtan, piszkos kézzel is az atyai kezét, és kérjük alázattal, vezessen minket tiszta vízhez megmosakodni!

## Páli Szent Vince (1581–1660)



1. Történelmi háttér
2. Életének főbb eseményei
3. Mikkor érdemelte ki, hogy XIII. Leo pápa minden keresztény szeretetmű védőszentjévé nyilvánította?

\*

De Paul (ejtsd: döpól) Szent Vince, (Monsieur Vincent, Vince úr, ahogyan a franciák hívták), magyarosan Páli Szent Vince 1581-től 1660-ig élt. Gyermekkorában zajlanak a hugenotta vallásháborúk. Franciaországban a reformátusokat, Kálvin követőit hívják hugenottáknak. Ugyanabban az évben szentelik pappá, amikor a protestáns IV. Henrik, miután békét kötött a katolikusokkal „Párizs megér egy misét” felkiáltással házasságot köt Valois Margittal. Szentünk Margit királynőnek lesz majd alamizsnása 1610-től. A királynő rajta keresztül juttatja el adományait a szegényeknek. Ebben a korban épül ki az ún. abszolút királyi hatalom Franciaországban, amely a feudális szétagoltság, majd pedig a rendi monarchiák időszaka után egy nagyobb központosítást jelent. Ezt az abszolút királyi hatalmat Richelieu és Mazarin bíborosok építik ki, akiknek döntő befolyásuk van a francia politikai életben.

Páli Szent Vince életének a delére esik a 30 éves háború, amely vallási köntösbe bújtatott – majdnem egész Európát megmozgató – hatalmi versengés a hagyományos katolikus monarchiák és a protestáns lett országok között. Rengeteg emberi nyomorúságot hoznak ezek a háborúk, és az emberek lelkében is hatalmas rombolásokat végeznek, hiszen az egyszerű nép azt látja, hogy ugyanabban a Krisztusban hívők a hitük különbözőségére hivatkozva gyilkolják egymást.

A vallási rombolás, hitbeli hiányosságok másik oka, hogy az egyházi birtokok, javadalmak nagyrészt, gyakorlatilag, előkelő családok birtokában voltak, akik elsősorban hasznot akartak húzni ezekből a javadalmakból. Ezt úgy oldották meg, hogy a családból egy fiút általában papnak neveltek, akin keresztül rajta tarthatták kezüket ezeken a javadalmakon. Egy ilyen családnak lesz majd udvari papja Vince. Ez a család a Gondi család, amely Franciaország legnagyobb birtokosa. Vince a Gondi fiúknak, köztük annak a Pálnak lesz a nevelője, aki nagybátyja halála után majd Párizs érseke lesz. Nemzedékek során a Gondi családból került ki a párizsi érsek. Amíg azonban idáig jut, addig más is történt.

Vince nem ezekből a körökből származott, hanem a társadalom legszegényebbjai közül. Dél-Franciaországban született egy parasztszaládban. Hogy tanulmányait végezhesse nevelősködést vállalt. Felszentelése után is sokáig még anyagi gondjai vannak. Adósságokat halmoz fel, nem sikerül plébániát kapnia. Két évre eltűnik. Saját bevállása szerint kalózik fogságába esik, akik eladják rabszolgának. Egyes történészek azonban kétségbe vonják ennek hitelét azon az alapon, hogy halála előtt szinte kétségbeesve könyörgött, hogy semmisítsék meg azt a levelét, amelyben erről beszámol.

1608-ban Párizsba érkezik. Erős hitellenes kísértések gyötrik ekkor. Lopással vádolják bíróság előtt. Nem tudjuk pontosan, hogyan is volt, lehet, hogy a valóságos rabszolgaként is sínylődött néhány évet, de lehet, hogy ennél is súlyosabb helyzetben volt, lehet, hogy a bűn rabszolgaságában volt. Az ember életében azonban csak az számít, hogy megbánja-e bűneit, és van-e ereje változtatni korábbi rossz életén.

Vincének volt ereje a változtatásra. Sorsa a világban is megváltozik. A királynő és a leggazdagabb francia család szolgálatában megszűnnek anyagi gondjai, de feltárul előtte az emberek igazi nyomorúsága. És életét e nyomorúságok enyhítésének a szolgálatába állítja.

Először Párizs szegényeinek a világával ismerkedik, amikor rendszeresen elviszi közéjük a királynő adományait. De szinte sokszerű élmény számára, amikor a börtönökben és a gályákon lévő emberek sorsával szembesül. Elisabeth Heck regényes formában megírt életrajza a következőképpen számol be erről.

„Vince minden emberi nyomorúságra érzékeny volt. Mindig elszorult a szíve, ha sivár börtönfalak mellett haladt el. Megtudta, hogy itt tartják a foglyokat addig, amíg ki nem kerülnek a gályákra. Minden lehetőséget megmozgatott, hogy ezekhez a szerencsétlenekhez bejusson. Nem sejtette, hogy a borzalomnak milyen körülményeit fogja látni.

Nedves, sötét odúkban leláncolva, mint gonosz kutyák heverték itt a szerencsétlenek, és első gondolata az volt, vajon valóban emberek-e ezek. Sebekkel borítva, piszkos rongyokban, bűzben, férgectől gyötörve kínlódtak itt, szinte a moccanás lehetőségétől is megfosztva. Duzzadt arcukról, üres tekintetükből iszonyodás meredt Vince felé. Közelebb lépett hozzájuk, de a rabok feléje ütöttek, átkokat kiabáltak. Mikor megfordult, hogy kitámolyogjon ebből az alvilágból, ördögi hahotát hallott.

Kiérve a napfényre kábult fejjel kérdezte önmagától, Istenem, hol voltam? Talán álom volt. Imbolygott a vakító napon, a kegyetlen látvány bensőjéig hatolt. Itt fenn nevetett a kék ég, ott éjjel-nappal vak sötétség. Belelátott a pokolba.

Még keservesebb volt az a gondolat, hogy ennek a börtönnek is Gondi gróf az ura, aki naponta részt vesz a szentmiseáldozaton. Vajon volt már itt egyszer is?

Szinte kábultan futott az utcákon át a Gondi házba. Sápadt, feldúlt arccal kereste a grófot. Ó, mit tudhat ez a büszke nagyúr gazdag palotájában az emberi megaláztatásokról?

Pedig Gondi gróf nem volt kegyetlen ember. Csak rangja, a kor gondolkodásmódja őt is befolyásolta. Vincét nem kötötték a társadalmi keretek, ő messze látott ... vagy csak egyszerűen Jézus szemével nézte a világot... Így szólt a grófhhoz „*Az elítéltek börtönéből jövök! Az állatokat sem szabad így kínozni. Ezt Ön nem engedheti! Jézus nevében kérem, intézkedjék, hogy emberibb körülmények közé kerüljenek. Aldani fogják érte az Ön nevét.*”

Gondi elképedve hallgatta Vincét, aki remegő szavakkal mondta el a látottakat. A grófot ismét megfogta ennek a papnak titokzatos ereje. Engedélyt adott neki a rabok állapotának könnyítésére. A teljhatalom engedélyével sietett Vince vissza. Szabad bejárása volt már a börtönbe. Ismét ott állt az elítéltek előtt egyszerű emberi jóságával.”

Vince, ismételten meglátogatta őket, bekötözte sebeiket, férgtelenítette őket, enni adott nekik, és kivezette őket a napvilágra, és miután így feloldódtak egy kicsit, egy feszületet vett elő, és így szolt hozzájuk:

„*Látjátok, Őt is elítélték, mint titeket, pedig ártatlan volt. A kínokat magára vette, hogy megmentse a bűnösöket. Rátok is gondolt!*” Egyik rab kinyújtotta kezét a feszület után, majd a többiek is kérték, tovább adták, míg mindenki kezébe foghatta. Volt, aki közömbösen nézte, volt, aki zárkózottan adta tovább. Egyikük lángoló gyűlölettel taszította el magától. Egy másik megkérdezte, hogy aranyból van-e? Nem – válaszolt Vince, de számomra aranyból is értékesebb! Aztán visszavette kezébe a keresztet, felemelte, és mosolyogva mondta a raboknak: „*Mi ketten még visszajövünk közétek...*”

Következő lépése az volt, hogy egy olyan épületet kutasson fel, mely alkalmas lehet a rabok elhelyezésére. A fegyenceket kivezették sötét börtönükből: és ebben az épületben helyezték el őket.

Azt is elérte, hogy a raboknak új otthonukban szentmisét mondott. A király hírül vette Vince tetteit, és magához hívatta őt. Tiszti rangot adott neki, s ettől fogva szabad bejárása volt a börtönökbe és a királyi gályákra. A börtönlakók sorsán tudott enyhíteni Vince, de tudta, mi vár a szerencsétlenekre a gályákon. Ezért Marseilles-be utazott, ahol a gályákra vitték a szerencsétleneket.

Annyira részvételt volt irántuk, hogy az egyik ártatlanul elítélttel, amikor éppen a gályára vitték, ruhát cserélt, az így megmenekült, és őt láncolták oda a gályapadhoz, és élte azok emberi életnek nem mondható életét mindaddig, amíg kerestetni nem kezdték, és ki nem szabadították.

A gályarabok egész napi ellátása egy köcsög víz és egy fekete kenyér volt. A saját mocskukban éltek, az evező rudakhoz láncolva. A világi büntetőjogba Vince kinevezése után és az ő tevékenysége révén vonult be az az elv, hogy a gályarabok is emberek, és hogy ki kell őket emelni a járványokat okozó borzalmas testi szennyből, és ha mód van rá, a lelkiből is.

Vince érezte a hatalmas ellentétet, amely a királyi udvar és a felső tízezer világa és a szegények világa között feszült. Visszakíváncozott abba a paraszti világba, ahonnan származott. Elment püspökéhez hogy adjon neki egy elhagyatott falut. A Püspök azt mondta. „Nos hát, ha így óhajtja, tudok egy elhanyagolt plébániát Chatillonban. (ejtsd: satijjon) 40 év óta nem akadt senki, aki elvállalta volna. Biztos, hogy nincs még egy hely, ahol nyomorúság és bűn úgy együtt lakjanak.”

Vince elvállalta, elment Chatillonba. Legfőbb gondja a szegényekre irányult. Felkereste a betegeket. Olyan családot is talált, ahol mindenki beteg volt, egyik se tudott segíteni a másikon. A templomban aztán olyan szívhez szólóan beszélt ennek a családnak a sorsáról kérve hívei segítségét, hogy csapatostól mentek az emberek, hogy segítsenek ezen a családon. Ezután gondolt Vince arra, hogy mennyi jót lehetne tenni, ha ezt a segíteni akarást megszervezi. Maga köré gyűjtötte azokat, akik szívesen segítségére voltak másoknak. Egy idő után már nemcsak a saját falujában lévő betegeken segítettek, hanem munkájuk a szomszédos községekre is kiterjedt. Anyagi alapot ehhez úgy teremtett, hogy felhasználta az

előkelő világgal való kapcsolatait. Gazdag hölgyek, akik személyesen nem mentek a szegényekhez, szívesen adták Vincének pénzüket, hogy segítsen.

Vincét minden beszéde után érdeklődő emberek várták a templom előtt, akik rendszerint adományokkal jöttek. Egyik alkalommal két nemes hölgy érkezett és egy-egy zacskó pénzt adtak át Vincének. Ő megköszönte, de megakadt a szeme az egyik hölgy nyakában lévő értékes gyöngysoron. Vince elgondolkozva nézett a gyöngysorra. Csak ennyit mondott: „Gyöngyök”. A hölgy sértődötten mondta: „Talán nincs megelégedve ajándékainkkal?” – „*Ó bocsánat – védekezett Vince – a gyöngyök engem mindig a könnyekre emlékeztetnek. Arra gondoltam, hány könnyet lehetne felszáritani ezekkel.*” Vincéből olyan titokzatos hatalom áradt, hogy a hölgy elpirult, könnyű lélekkel oldotta le nyakából az ékszert, és Vince kezébe tette.

Ebből a kezdeményezéséből nőtt ki Franciaország-szerte a Szeretet Egyesületek, amelyek a falvakban, városokban a plébániához kapcsolódva ellátták azokat a szociális feladatokat, amelyek megoldásával az állam akkoriban egyáltalán nem törődött.

Egyik előkelő hölgy De Marillac Lujza, (ejtsd: marijak) aki özvegyasszony volt, nemcsak pénzét adta a szegények javára, hanem élete hátra lévő részét is Istennek ajánlotta e szolgálat által. Vince a szervező munka mellett rábízta azoknak a jólelkű fiatal leányoknak a nevelését is, akik vállalkoztak a szegények, betegek, gyermekek körüli munkára. Így alakult ki a Keresztény Szeretet Leányainak, ismertebb nevükön az Irgalmas Nővérek társulata, amely nem hagyományos szerzetesrend lett. Valami hasonló megalkotásával Vince idősebb kortársa, és barátja, Szalézi Szent Ferenc is próbálkozott már, aki a Vizitációs Nővérek rendjét alapította meg egy másik előkelő özvegygel, Chantall Szent Franciskával. Az ő céljuk is az volt, hogy – Szűz Mária Erzsébetnél tett látogatását példának tekintve – lakásaikban keressék fel, látogassák meg a segítségre szorulókat. Őket a kor szemlélete még klauzúrába kényszerítette, vagyis zárt kolostorokba, amelynek jelképe a kolostor beszélgető-szobájában lévő rács volt, amely elválasztotta a belül lévő nővéreket a világtól, ahová nem járhattak ki szabadon, és az őket látogatók sem léphettek bentebb. Így azután nem is tudták teljesíteni eredeti hivatásukat. Vince merészen átfogalmazza a szerzetesi élet addigi kereteit. Így ír: „*kolostoruk a kórházak termei, szerzetesi cellájuk bérelt szoba, kápolnájuk a plébániatemplom, zárt folyosójuk a város utcái, a betegek termei, klauzúrájuk az engedelmesség, társalgó szobájuk rácsozata az Úr félelme, fátyoluk a szent szegénység.*” Ma ez az egyik legnagyobb női szerzetes társulat.

Vince nemcsak a szegények támogatását, betegek ápolását tartja fontosnak, hanem a falusi tudatlan nép lelki gondozását is. Abban az időben a falusi nép lelki gondozásával alig, vagy sehogy sem törődtek. Ő népmissziókat szervez. Az ebben segítő papokból alakul ki a Lazaristák missziós társulata, akik nevüket a Szent Lázár kolostorról kapták, ahová befogadták őket, és amely anyaházuk lett. Ezek a szerzetesek egész életüket a falusi tudatlan nép lelki gondozásának szentelik.

Vince Papok számára lelkigyakorlatokat tart, szemináriumokat alapít, ahol igyekszik jó alapokra fektetni a papnevelést. A király mellett működött egy ún. Lelkiismereti Tanács. Ennek ő is tagja volt. És itt érvényesítette befolyását annak érdekében, hogy méltó, jó püspököket nevezzenek ki.

A Szent Lázár kolostorhoz kapcsolódik az elmebetegek lelki gondozása is. Hosszas kéréselés után átvette az épületegyüttest a benne lévő betegekkel. „*Nem kerestük – mondta –, ezt a Gondviselés bízta ránk.*” Mikor később máshová akarták szállítani a betegeket, Vince szabályos pert indított értük, mert meg volt róla győződve, hogy mellette vannak a legjobb helyen. A papjainak azt mondta: „*A mi regulánk maga az Üdvözítő, aki azt akarta, hogy megszállottak, bolondok, örültek legyenek körülötte... „Miért vonakodnánk mi attól, hogy megkíséreljük az ő követését?”* Az intézmény Vince vezetése mellett úttörő szerepet vállalt, és mai orvostörténészek is méltatják Vince pszichiátriai tevékenységét. Egyikük így



nyilatkozott: „Az elmebetegek gyógyítására való törekvés, jóval az úgynevezett fölvilágosodás és humanizmus korszaka előtt, valóságos fölszabadítás volt.”

Egy másik, nagyon kényes feladatot is elvállalt. Megbízta Marillac Lujzát, akit majd később ugyancsak szentté avattak, hogy vegyék gondozásba a kitett gyermekeket. Sok nő, aki hajlandó volt a karitatív munkára, megütközött, amikor arra került a sor, hogy ezekkel a gyermekekkel kell törődnie. A kitett gyermekek száma Párizsban évente körülbelül 400 volt. Vince nem egyszer maga szedte össze ezeket a házasságon kívül született kicsinyeket a Szajna partról, vagy a templomok tövéből. Szenvedélyesen szólt érdekükben: „*Párizs szegénye, hogy itt úgy bánnak az emberekkel, ahogy a barmokkal szokás. Ezek a kicsinyek valóban Isten gyermekei, mert nincs ember, aki atyaként teljesítené kötelességét irántuk. Számukra az édesapa és az édesanya Isten, aki gondoskodik róluk. Ő örömmel tekint az ő gügyögésükre is, szívesen figyel a kiáltásukra és sírásukra. Igen nagy tisztség Isten szeretett gyermekeit nevelni! Nagy kiválasztottság, boldogság, szent munka ez!*” Ezt a kezdeményezést ismételtelen csak Vince személyes beavatkozása tudta megmenteni széthullástól.

A 30 éves háború több hullámban is végigsöpört Franciaországon. Mérhetetlen nyomort hozott magával. Az ország nagyjai azonban csak Franciaország hatalmának és a saját dicsőségüknek a növelésével törődtek, a nyomorgó emberekkel nem. Az éhező tömeg a Szent Lázár kolostor kapuja előtt kiáltozott kenyérért. Volt, hogy naponta 15 ezer éhezőnek adtak ételmet.

Vince bement a nagypolitika irányítóihoz is a királyi udvarba hogy vessenek véget a háborúnak. Elisabeth Heck könyvében így örökíti meg az óriási ellentétéktől feszülő jelenetet.

„Richelieu kardinális, az akkori francia politika legfőbb irányítója, az ország leghatalmasabb ura volt. A veszélyes időkben állandó őrséggel vette körül magát. Vince átment közöttük, egyenesen a miniszterhez. Senki sem tartóztatta fel, mindenki tudta, hogy szabad bejárása van. Meghajolva, bicegve haladt, beteg lábai állandó szenvedést okoztak neki minden lépésnél. Ez a lábfájás emlékeztette őt egész életében a gályán töltött időre. Arca sápadt volt és mérhetetlenül szomorú, hiszen súlyos teherként nehezedett a vállára a nyomorgó emberek szenvedése. Nehezen ereszkedett térdre Richelieu előtt, és könyörögve szólt: *Teremtsen békét, kardinális úr! Az Isten szerelmére kérem, legyen már béke!* Egy pillanatra elállt a jelenlévők lélegzete. Mindenki érezte a kiáltó ellentétet, ami a két ember között kiütközött: az uralomra vágyó nagyúr, aki kész nyomorba dönteni tömegeket saját érdekeiért, és a szegények atyja, aki maga is szegény, és most sorstársaiért könyörög. Vajon megtöri-e a szeretet a hatalomra vágyást? Richelieu nem tartotta érdemesnek, hogy Vince szavaira válaszoljon. Vince felállt, hogy távozzék. A nagyurak között észre vette egykori tanítványát, Gondi Pált, akit közben pappá szenteltek. Nagybátyja után ő lett Párizs érseke. Vince tudta, hogy neki is nagy szerepe van a háborúban. Kereste a népszerűséget, és még mindig jobban szerette a kardot, mint az imádságot. Vince közel ment hozzá, és halkán megszólította: *Ha a papok a kardot kezelik, ki fogja a sok-sok sebet gyógyítani, amit a háború okoz?* Gondi Pál nagyvilági öltözetben, hideg gúnnyal az arcán, elegánsan meghajolt. Arany lánc megzörrent a kardján. Vince fülében ez úgy hangzott, mint valami csúfos nevetés. Megfordult, és némán, senkire sem nézve elment. Alig csukódott be az ajtó, Mazarin miniszter kihívó gúnnyal felkiáltott: *Megszámlálták a foltokat Vince úr ruháján?* Gondi Pál megtoldotta: *Enyém a dicsőség, mert tanítványa lehettem! Harsány kacajban tört ki mindenki.*”

Vincét nem keserítették el az ilyen kudarcok. Kihasználta minden lehetőséget, ami számára kínálkozott céljai elérésére. Az egész francia társadalmat egy nagy szeretetmű gyakorlójává kívánta tenni. Miután a 18. században előbb boldoggá, majd szentté avatták XIII. Leo Pápa minden keresztény szeretetmű védőszentjévé nyilvánította.

## Monforti Grignon Szent Lajos (1673–1716)



1. Életútja a papságig
2. Papi tevékenysége
3. Mária-tiszteletének fő gondolatai

\*

Bretagne-ban, Franciaországban született a mai Montfortsur-Meu nevű helységben. Keresztelési helyéről felvette a Monforti nevet, bérnálásakor pedig a Mária nevet. Ettől kezdve Monforti Grignon Lajos Máriának hívták. Tizennyolcan voltak testvérek, ő időrendben a második. Közülük nyolcan érték meg a felnőtt kort, hárman papok lettek, két húga, pedig szerzetesnő.

Apjától indulatos, különc természetet, heves vérmérsékletet örökölt. De már fiatal korában elkezdte fegyelmezni magát. Naplójában ezeket írta: *Ha a drága Szűzanya nem segített volna kicsiny gyermekkorom óta, és életemet nem adtam volna teljesen Jézusnak, ha minden testi-lelki erőmmel és indulatommal nem azon lennék, hogy csakis pap és misszionárius legyek, olyan nagy bűnöző vált volna belőlem, amelyet még nem látott Franciaország.*

Elemi iskoláinak befejezése után 7 évet a jezsuiták egy több mint ezer fős kollégiumában tanult. Már itt elkezdte a teológiai tanulmányait is. Lelkiatyja Philip Descartes volt, a híres francia filozófus Rene Descartes unokaöccse.

Felsőbb teológiai tanulmányok végzésére Párizsba ment, és ott a szulpiciánus atyáknál tanult. Olyan bensőségesen tudott imádkozni már kispap korában, hogy halottak mellé hívták virrasztani, és lelki vigaszt adni a gyászolóknak. Művészien szobrászkodott, rajzolt, és festett. Élete folyamán több kisebb-nagyobb Mária szobrot is faragott, van is, ami ezek közül ránk maradt.

1700-ban, 27 évesen szentelték pappá. Papi jelmondata ez volt: *Menteni a lelkeket, minden áron és minden eszközzel*. Nehéz idők köszöntöttek akkor egész Európára. Ekkor folyt az északi háború, Magyarországon a Rákóczi Szabadságharc, és a Franciaországot is érintő spanyol örökösödési háború. Ő úgy fogalmazott, hogy az *apokalipszis lovasai zúdultak a világra*. Addig nem látott hideg telek pusztítottak. Az emberek vallásos életére Franciaországban a lelkeket kiszikkasztó janzenizmus telepedett rá. Ez a katolikus egyházzal nyíltan nem szakító, a protestantizmushoz hasonló tanokat hirdető, irányzat belülről fertőzött, éppen ezért nehéz volt az ellene való védekezés. Azt hirdette, hogy az emberek a bűn rabszolgái, nem méltók arra sem, hogy Istenhez közeledjenek, szentáldozáshoz járuljanak. Ő sokat szenvedett a janzenistáktól. Az életére is törtek.

Röviddel pappá szentelése után ezt írta lelkiatyjának:

*Nagy vágyat érzek magamban, hogy megszerettessem az emberekkel mi Urunkat, és az ő Szent Anyját, hogy szegényen és egyszerű módon a vidék szegényeinek tanítsam a katekizmust, és a bűnösöket a Szent Szűz iránti tiszteletre ösztökéljem.*

Csatlakozott a Nyugat-Franciaországot bejáró missziós papok csoportjához, de a távoli misszió gondolata is foglalkoztatta. Ez a gondolat nem hagyta nyugodni. Végül Rómába zárandokolt, hogy magától a pápától kérdezze meg, hogy mi Isten rá vonatkozó akarata. A pápa azt mondta neki, hogy inkább maradjon Franciaországban, és ott tevékenykedjen, ahová hívják. Élete hátra lévő 10 évében több francia egyházmegyében is apostolkodott. De az apostoli utak mellett újra meg újra visszavonult valamely remeteség csendjébe, és főleg ezekben az időkben írta műveit. Ezek egy része olyan ének volt, amelyek az írni-olvasni nem tudó hallgatóság számára is közvetítették hitünk legfőbb üzeneteit. Magyarra is lefordították a következő műveit. Szűz Mária titka (1926). A tökéletes Máriatisztelet (1929). A szentolvasó (1944).

Élete utolsó két évében valósíthatta meg azokat a terveit, amelyek régóta éltek a szívében, és amelyeknek kezdő lépéseit már fiatal pap korában megtette, de a kibontakozásra időig várnia kellett. 1715 tavaszán végre megalapíthatta népiskoláját, amelyekben a tanulóknak semmit sem kellett fizetniük. Ebben a tanítást a Bölcsesség Nővérei Társulat végezte, amelybe ekkor léptek be nővérek. E társulat magvát annak a kórháznak a beteg asszonyai alkották, amelynek élete első papi évében a lelkésze volt. Az első kudarcok után rájött, hogy papi munkája csak akkor lehet eredményes, ha mögötte áll egy imacsoport is, amely imáival és szenvedéseinek felajánlásával leeddi Isten kegyelmét. A Bölcsesség Leányainak nevezte el őket. Vezetőjüknek egy vak asszonyt nevezett ki. Kórtermük közepére egy hatalmas fakeresztet állított fel, amely a kereszt bölcsességére emlékeztette őket.

Hamarosan beköltözött a kórházba és tagjává lett ennek a társaságnak egy előkelő nemesi család 18 éves leánya, Trichet Mária Lujza, miután találkozott Lajos atyával. Ő volt az, aki elsőként tett fogadalmat egy egyházilag még nem is létező szerzetesrendben.

Ennek a Jézusról nevezett Mária Lujza nővérnek ezekkel a szavakkal magyarázta meg a kereszt bölcsességét.

*A kereszt szenvedés, a felajánlott szenvedés, pedig bölcsesség. Készségesen vagy kelletlenül, de szenvednünk kell. Akár szentként a földön, akár bűnhődőként a tisztító tűzben, akár kárhozottként a pokolban. Ha nem hordod örömmel keresztedet, mint Jézus Krisztus, vagy türelemmel, mint a jobb lator, akkor szenvedsz majd, mint a rossz lator. Akkor majd fenékiig kell üritened a legkeserűbb kelyhet anélkül, hogy a kegyelem bárminemű vigasztalásában részesülnél. Minél inkább erőt veszél magadon a türelmes szenvedésben,*

*annál inkább előre haladsz Jézus Krisztus szeretetében. Ennek felismerése az Üdvözítő szeretet Szándékának a felismerése, az Isteni Bölcsesség felismerése, aki maga Jézus Krisztus.*

Lerakta egy papi társulat alapjait is. Néhányan csatlakoztak hozzá még élete utolsó hónapjaiban. Kezdetben a Szentlélek Atyáinak nevezték, ma Monforti Atyáknak hívják őket.

Egy missziós útja alkalmával halt meg 1716-ban. Az emberek már életében szentnek tartották. Boldoggá 1888-ban, szentté 1947-ben avatták.

Írásai életében nem jelenhettek meg. Elveszettek hitték őket. 1842-ben kerültek elő egy kolostor padlásáról. Ezután adták ki őket. A jövőre vonatkozó prófétai látomásai is voltak. Ezek egy máriás korszak eljövételéről szólnak. Azt mondta, hogy *ez az idő csak akkor fog felvirradni, amikor azt a Mária tiszteletet, amelyet én tanítok, megismerik és gyakorolják.* Azóta sokan magukévá tették tanítását, hogy csak néhány ismertebb nevet említsünk: Az őt boldoggá avató XIII. Leo pápa, Lisieux-i Szent Teréz, Szent Maximilián Kolbe, a magyar Marton Marcell karmelita atya, akinek boldoggá avatása folyamatban van, és II. János Pál pápa.

Minden vallásos emberben felvetődhet a gondolat, hogy mire való a Mária-tisztelet. Miért nem elég Istenhez fordulni? Nem veszélyezteti-e a Krisztusnak kijáró tisztelet elsőrendűségét a Mária-tisztelet? Ezek a kérdések II. János Pál pápában is felvetődtek fiatal korában. Kétségeire a választ Monforti Grignon Szent Lajos műveiben találta meg. Tőle vette végül is pápai jelmondatát: Totus tuus. Egészen a tiéd, Mária.

Nézzük meg, hogy milyen választ adott Monforti Szent Lajos II. János Pál pápának, és adhat mindnyájunknak erre a kérdésre! Nemrég jelent meg a szentnek a Mária titka c. könyvecskéje a Nyolc Boldogság közösség kiadásában, ennek a gondolatmenetét követjük.

Azzal kezd, hogy a tökéletességre, az életszentségre való törekvés alapvető kötelessége minden kereszténynek. A mennyországba csak szentek, tökéletes emberek juthatnak. Így fogalmaz.

*A pornak fénné kell lennie, a tisztátalanságnak tisztasággá, a bűnnek szentséggé, vagyis a teremtménynek Teremtőjéhez hasonlatossá, az embernek Istenhez hasonlatossá kell alakulnia... Ez a feladat... önmagában nehéz, és saját erőnkre támaszkodva elérhetetlen. Egyedül Isten képes bennünket kegyelmével... e nagy cél eléréséig eljuttatni... Ő lélek mit fogsz tenni, mily eszközt fogsz választani, hogy feljuss arra a magaslatra, melyre Isten meghívott?... Ezek az eszközök: a szívbeli alázatosság, az állhatatos imádság, a tökéletes önmegtagadás, a teljes ráhagyatkozás az isteni Gondviselésre, és az Isten akaratával való azonosulás. Ahhoz, hogy az üdvösségnek és szentségnek ezeket az eszközeit helyesen használhassuk, elengedhetetlenül szükséges Isten kegyelme és segítsége.*

Ezt a segítséget Márián keresztül adja nekünk Isten. Az angyal őt a Szentírásban, Jézus születésének a hírül adásakor, így köszönti: üdvözlégy, kegyelemmel teljes. A kegyelemmel teljes azt jelenti, hogy Máriában minden teljesen Istennek a műve volt. Ő teljesen Istennel volt eltelve. Isten volt mindene. Máriában látjuk azt, hogy hogyan kell viszonyulnunk Istenhez. Ő mindent Istenért tett, egyedül csak tőle függött, bármit, és bárkit, akivel kapcsolatba kerül, kapcsolatba hozta, és hozza Istennel. Nem tart meg semmit magának.

Grignon Szent Lajos így fogalmaz.

*Szűz Mária csak Isten számára van teremtve. Távol áll tőle, hogy a lelket, amely magát rábízza, visszatartsa önmagának. Ellenkezőleg, az a szándéka, hogy a lélek elmerüljön Istenben, és annál tökéletesebben egyesüljön Istennel, minél tökéletesebben egyesül Ővele. Szűz Mária Isten csodálatos visszhangja: ha „Szűz Máriát” kiáltunk, visszhangként azt halljuk, hogy „Isten”. Mária egyedül Istent dicsőíti, ha Erzsébet szavával, áldottnak nevezzük őt... Ha Máriát egyszer megtaláltuk, Mária által Jézust, és Jézus által a Mennyei Atyát, akkor egyszerre minden jót megtaláltunk, miként ezt a szentek kijelentik, vagyis kivétel nélkül mindent. Isten minden kegyelmét és barátságát, minden biztonságot az ellenséggel szemben,*

*minden igazságot a hazugsággal szemben, minden erőt a nehézségek legyőzésére az üdvösség útján, minden édességet és örömet az élet keserűségeiben.*

Az üdvösségre sokféle út vezet. De mindegyik felfelé visz. Az ember elindulhat a maga feje után is. De aki meredek sziklákon kezd el felfelé mászni kiképzés nélkül, megfelelő szerelés nélkül, és óvatlanul, az a mélybe zuhanhat. De vannak kiépített és sokak által járt utak. A Márián keresztül Istenhez vezető út a legrövidebb és a legbiztonságosabb, és a legkönnyebben járható. De nem jelenti ez az út sem a teljes veszélytelenséget, és a keresztnélküliséget. Szerzőnk erről így ír.

*A keresztek, amelyeket Mária azoknak ad, akik hozzá tartoznak, inkább édesek mintsem keserűek...*

Nem emberi tökéletlenség, nem emberi túlbuzgóság tehát a Mária-tisztelet. Isten választotta ki Máriát a saját édesanyjának. Jézus bízott rá mindnyájunkat a kereszten függve, amikor ezt mondta: „Íme a te anyád, íme a te fiad.”

Azután leírja, hogy miben is áll ez a tökéletes Mária-tisztelet. Ennek a lényege, amit II. János Pál pápa jelmondata is kifejez, önmagunk Máriának, és rajta keresztül Istennek való átadása. Hogyan adjuk át magunkat neki? Itt a szent egy olyan hasonlatot használ, amin a felületesen gondolkodók megbotránkoznak. *...önmagunkat teljesen, rabszolgaként adjuk oda Máriának, és általa Jézusnak; és azután mindent Máriával, Máriában, Mária által és Máriáért teszünk.*

Enne, a rabszolgaságnak a romantikus irodalomban az a megfelelője, hogy a szerelmes figyelme szerelmesének minden kívánságát, mozdulatát, és mintegy rabszolgájává igyekszik tenni magát, hogy mindenben a szolgálatára álljon. Tehát ez egy szeretetből vállalt önkéntes rabszolgaság. De nem mindegy, hogy kinek veti alá így magát az ember. Egy gyarló, tökéletlen lénynek, egy zsarnoknak, vagy annak, aki kegyelemmel, azaz Istennel teljes.

Mária rabszolgájának lenni, Isten rabjának lenni – ahogyan ezt klasszikus regényünk szépen kifejezi – a valóságban nem rabszolgaságot, hanem a legnagyobb szabadságot jelenti. Minden evilági függőségnél a sátán a rabszolgatartó. Az ő céljai pedig egyértelműek: károkozás, beleértve ebbe a legnagyobb kárt, a kárhozatot. Ezzel szemben önmagunk a legtökéletesebb, a teljesen bűn nélküli embernek az átadása, akinek mindene Isten, aki csak Istentől függ, és mindent, és mindenkit, ami az övé, Istennek ad, az az ő javaiban való osztozást jelenti, és a legnagyobb jót, az üdvösséget, magát Istent.

Szent Lajos megmutatja ennek a tökéletes Mária-tiszteletnek a külső gyakorlatait is, de mindenekelőtt ennek a szellemiségébe akar bevezetni. Így fogalmaz. *Nem elég magunkat egyszer odaadni Máriának rabszolgai minőségben, és az sem elég, ha ezt a felajánlást minden hónapban, vagy minden héten megújítjuk. Ez csak múló ájtatosság lenne, mely nem tudná lelkünket arra a tökéletességre emelni, ahová a valóságban felemelkedni képes...*

Ennek a tökéletes Mária tiszteletnek a lényege abban áll, hogy a lélek belsőleg függő viszonyba kerüljön a Szent Szűzzel és általa Jézussal.

Amikor ez a minden egyébtől való függetlenség, és az egyedül Istentől való belső függőség kialakul, úgy ahogyan ez Mária életében volt, akkor, egy mai kifejezéssel élve, minőségi változás következik be az ember életében. És amikor ez a belső, egyedül csak a Máriától és az Istentől való függés nemcsak egy ember életében, hanem sokakéban megvalósul, az az emberiség földi életének az átalakulását is magával hozza. Szent Lajos így ír erről.

*Miként Isten önmagát kiüresítve, megalázva, Mária által jött el először erre a világra, miért ne mondhatnánk, hogy másodszor is Mária által jön el, amint az egész Egyház várja, hogy uralkodjon mindenek fölött, és ítéljen eleveneken és holtakon. Ki tudná megmondani, hogy miként és mikor fog ez megtörténni? Ám tudom jól, hogy Isten, Akinek olyan távol vannak a gondolatai a mi gondolatainktól, mint az ég a földtől, akkor és oly módon fog*

*eljönni, ahogyan azt a legkevésbé várják az emberek, sőt még a Szentírás ismeretében jártas tudósokat is váratlanul fogja érni, hiszen az Írások is homályba borítják ezt a kérdést.*

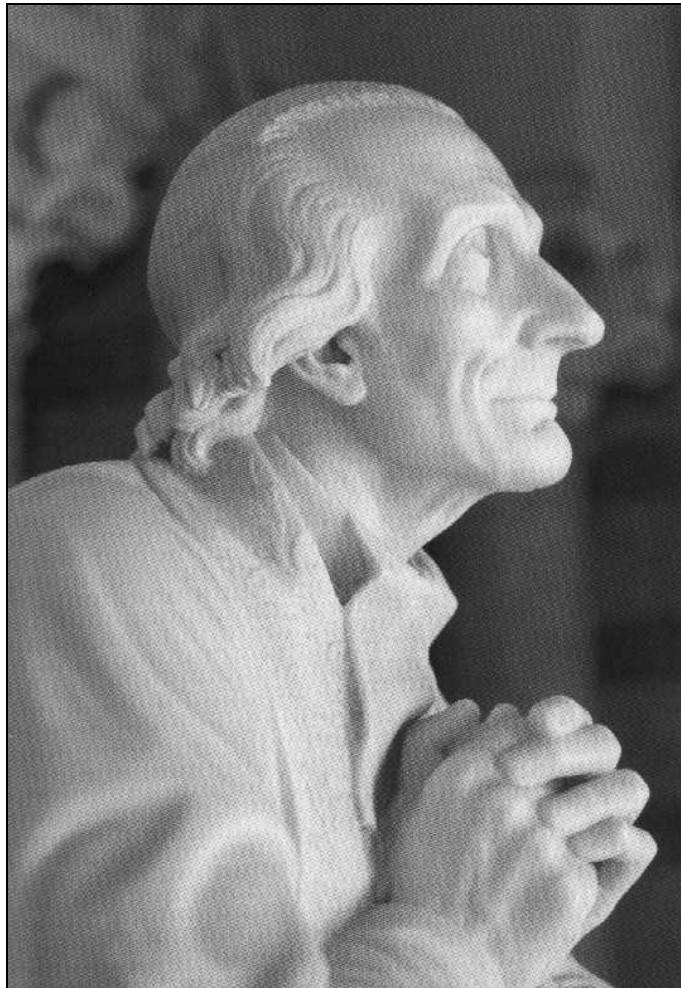
*Meg lehetünk győződve arról is, hogy Isten az idők végezte felé, és talán előbb, mint gondolnánk, nagy embereket fog támasztani, akiket betölt a Szentlélek és Mária jelenléte, akik számára ez az isteni Úrnő a világban nagy csodákat fog művelni, hogy a bűnt lerontsák, és Jézus Krisztusnak, az Ő Fiának az országát megvalósítsák e romlott világban. Ezek a szent emberek, pedig mindezt a Legszentebb Szűz tisztelete által lesznek képesek megcselekedni, amit gyarlóságom folytán én csak körülírni tudok.*

Minden ember azt tudja közvetíteni mások számára, amivel rendelkezik. Az emberek közül egyedül Mária valósította meg életében azt, hogy csak Istentől függött. Ezt fejezik ki szavai: *Íme az Úr szolgáló leánya, az történnék velem, amit Isten akar.* Éppen ezért tudja számunkra is közvetíteni, hogy mi is csak egyedül Istentől függünk. Ez Mária életének, és azoknak a titka, akik rabszolgaként magukat, Mária példájára, Mária közvetítésével, Istennek szentelik.

Azzal a felajánló imával fejezzük be, amelyet Grignon Szent Lajos a Jézusról nevezett Mária Lujza nővérnek írt, és amit ő minden nap elimádkozott.

*Ó, Dicsőséges Szent Szűz, Istenanya, Mária! A Mindenható Isten és az egész Mennyei Udvar jelenlétében, Édesanyámnak és Úrnőmnek tekintelek. Felajánlom, és neked szentelem magam, mint rabszolgád: testemet-lelkemet, minden külső és belső javamat, sőt jócselekedeteimnek múlt-, jelen- és jövőbeli érdemét is. Reád bízom, Szép Királynőm, hogy teljes joggal rendelkez velem, és kivétel nélkül mindazzal, ami hozzám tartozik. Tetszésed szerint cselekedj teljesen szabadon, Isten nagyobb dicsőségére, a lelkek javára az időben és az örökkévalóságban. Amen*

## Vianney Szent János (1786–1859)



1. Történelmi háttér
2. Hivatásáért való küzdelme
3. Önmegtagadásai
4. Mi a janzenizmus?
5. Kedvenc témái
6. Ördögi zaklatások életében
7. Milyen harcokat kell vívnia falujában, híveivel?
8. Viszonya a csodákhoz
9. Miért özönlének hozzá az emberek?

\*

Vianney Szent János gyermekkorában forradalmi események zajlottak Franciaországban. A szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavak, amelyekkel a forradalom indult, vértől megmámorosodott tombolásba torkolltak. Egyik fő célpont a kereszténység volt. A forradalom a francia egyházat államhatalmi eszközökkel elszakította Rómától. Az alkotmányra, amely ezt kimondta, esküt kellett tenniük a papoknak. Aki nem tette le az esküt,

annak bujdosnia kellett, aki letette, azokat VI. Pius pápa kiközösítette és a nép is árulónak tekintette, nem fogadta tőlük a szentségeket.

A forradalmi kormányok egyre brutálisabbak lettek. A guillotine egyre elterjedtebb eszközzé vált. Egyedül Párizsban 15-20 ezren váltak a terror áldozatává.

Eme nagynak nevezett francia forradalom olyan sötétséget csinált, amely az Egyház fényének a kioltódásával fenyegetett. De Isten sohasem hagyja cserben népét. A szentek által mindig segítségünkre siet. Vianney Szent Jánosban Istennek ilyen gondoskodását tapasztalhatjuk meg. A felvilágosodás és az ész százada és az abból kisarjadt forradalom elsötétedést, esztelenséget, pusztítást hozott. Az újjáépítés sikeres munkása, Vianney Szent János találta meg az ellenszereket. XI. Pius pápa 1929-ben a plébánosok védőszentjévé nyilvánította.

Dardilly-ben, Lyon közelében született egy tanyán. Hat gyermek közül a negyedik volt. Édesanyja már születése előtt Istennek ajánlotta. Születése napján megkeresztelik, és akkori szokás szerint mindkét keresztszülőjének a nevét megkapja. A bérálásban majd Keresztelő Jánost választja védőszentjének. Akkor felveszi az ő nevét is, és ettől kezdve ezt a nevet használja: Vianney Keresztelő János Mária.

Édesanyja rendkívül jó anya volt. És János fogékony volt az anyai intelmekre. Kisgyermek korában legkönnyebben rózsafüzérrel vagy szentképpel lehetett megvigasztalni, ha sírva fakadt. Még gyermek volt, amikor édesanyja vásárolt neki egy kis Mária szobrot. Hatvan év múlva, röviddel halála előtt ezt mondta róla.

*Ő mennyire szerettem ezt a szobrot. Sem nappal, sem éjszaka nem tudtam tőle megválni, és nem tudtam nyugodtan aludni, ha nem volt mellettem az ágyban. Az Istenanya számomra a legrégebb szerelem. Szerettem őt, még mielőtt ismertem volna.*

Szülőfalujának akkori plébánosa előbb letette a forradalom által követelt esküt, később visszavonta, ezért menekülnie kellett. Erre egy – ahogy akkor mondták „hamis püspök”, vagyis a forradalomnak behódolt – püspök egy új plébánost küldött. Vianney anyja felkeresi ezt az új plébánost, és szemére veti a hittagadását. János ekkor 7 éves. A pap árulása olyan hatással van rá, hogy ettől kezdve nyílt undor fogja el a bűnnel szemben. A család ezután inkább órákat gyalogol éjszakánként, hogy egy esküt le nem tett pap miséjére eljussanak. Éjszakai, titokban hallgatott szentmisék, titkos elsőáldozás – ezek voltak az Egyházzal való gyermekkori élmények János számára.

A szegények iránti önzetlen szeretetét, ami majd annyira jellemző lesz rá pap korában, a családjából hozza magával. Bár maguk sem voltak gazdagok, de minden nap szegények és hajléktalanok jönnek csapatostól a családhoz, hogy ételmet és éjszakára a csűrben szállást kapjanak. A szomszéd családdal megegyeznek, hogy azok a nőket, Viennayék a férfiakat szállásolják el. Van, hogy egyszerre 15 férfi is szállást kap náluk. Étkezéshez egy asztalhoz ülnek. Ha túl sokan vannak, és nem jut mindenkinek, az apa lemond a saját adagjáról. A kis János számára nagy öröm, hogy segíthet szüleinek ebben a jótékonykodásban.

A jakobinusok bukása után újjászervezik a lelkipásztorkodást. Az öt kilométerre levő szomszéd falu, Ecully missziósközponttá lesz. Négy pap innen látja el a környéket. Köztük lesz Balley atya, egy Genfből jött szerzetes is, aki majd olyan nagy hatással lesz az ifjú Vianneyre.

1799-ben gyónt először és járult szentáldozáshoz. Később elsőáldozására emlékezve a következőket mondja.

*Ha az ember szentáldozáshoz járul, akkor valami rendkívülit fogad magába... Öröm és boldogság járja át az ember egész lényét, és felujjong. Szent Jánossal akkor felkiálthatunk: az Úr az! Ó, Istenem, milyen öröm ez egy keresztény számára, aki felkel az áldozás után (akkor térden áldoztak!), és az egész mennyországot magával viszi a szívében!*

A századfordulót követő évben fogalmazódik meg benne, hogy pap szeretne lenni. Ez nehézségekbe ütközik, mert szegények, és a tanulmányok pénzbe kerülnek. Nővére is



házasság előtt áll, hozományt kell biztosítani neki. Előbb csak anyját avatja be tervébe. Apja hevesen ellenzi, de végül beleegyeznek.

Plébánosa külön foglalkozik a papságra készülőkkel. Jánost így jellemzi.

*Intelligens, okos, szokatlanul intuitív lélek, aki nagyon jól tud elmélkedni.*

*Kimeríthetetlen, lángoló fantáziája van. Heves természetén uralkodni képes rendkívüli akaraterejével. Belsőleg kiegyensúlyozott, és vitalitása már most csodálatra méltó, amely a lelkek iránti buzgóságban minden akadályt szét fog robbantani.*

Emlékezete azonban iskolázatlan, nagy nehézségei vannak különösen a latin nyelv tanulásában. Valószínűleg az is feszélyezi, hogy tizenkilenc éves létére tíz-tizenkét éves fiúkkal kell az iskolapadban együtt ülnie.

A napóleoni háborúk miatt neki is be kell vonulnia katonának. A katonák közti káromkodásokat, és a közönséges beszédet nagyon nehezen viseli. Bevonulása után két nappal láz dönti le a lábáról, nem tud felkelni. Két hetet kórházban ápolják. Kiengedik, majd újra bekerül. Mikor másodjára is kiengedik, azt a parancsot kapja, hogy érje utol egységét, amelyet a spanyol határra irányítottak. Szervezete legyengült a betegségben, képtelen utolérni egységét. Így katonaszökevénné lesz, de ezt nem szégyelli, nem tekinti hazaárulásnak, hiszen ő papnak készült, ezért a katonai behívót abszurdnak tartotta. Nem mutatott később sem megbánást. Arsi plébános korában, amikor neve már ismert lett, III. Napóleontól megkapta a francia becsületrendet. Félig tréfásan azt mondta: *nem tudom, miért kaptam, hacsak nem azért, mert katonaszökevény voltam.*

Egy olyan faluban rejtőzködik, ahol nem lelkesednek Napóleon hadjárataiért. Nevet változtat, gyermekeket tanít írni és olvasni, és katekizmusra is oktatja őket. Mikor a rendőrök jönnek, a csűrbe rejtőzik. Egyszer a szénát, ahol rejtőzik szuronyokkal szurkálják, el is találja a szurony hegye.

24 éves, amikor újra folytathatja tanulmányait, és sóhajtva kinyitja újra a latin könyvet. Visszatér Balley plébános kissemináriumába. Ettől a szentéletű embertől tanulja meg, hogy milyen nagy és kimondhatatlan titok a szentmise.

Miután elsajátította a szükséges alapismereteket, plébánosa tovább küldi a filozófia stúdiumra. Ő tartja benne továbbra is a lelket. A latin mellett úgy látszik, a filozófiával is gondjai vannak. Plébánosa ezért így bátorítja. *Vigasztalódj azzal, hogy ha Szent Péter lenne ott veled a szemináriumban, bizonyára ő sem boldogulna könnyebben. Az a gyanúm, hogy a logikából és az ismeretelméletből ő sem sokat értene.*

Lyonban, a nagyszemináriumban tanárai becsülik szorgalmát és jámborságát, de tényleges teljesítményét olyan gyengének találják, hogy végül elküldik a szemináriumból. De plébánosa nem adja fel. Ő személyesen tanítja tovább, és eléri, hogy magán úton vizsgázhasson. De amikor meglátja a vizsgabizottságot, rögtön remegni kezd, és megint kudarcot vall. Végül a vizsgabizottság kiszáll a falujába, és ott nem latinul, ahogy akkor szokásban volt, hanem franciául vizsgáztatják. Így már le tudja tenni vizsgáit. Végül 29 éves korában Grenoble szemináriumában pappá szentelik.

Plébánosa maga mellé veszi Ecully-be káplánnak. Miután tovább oktatja, és megszerzi számára a gyóntatási engedélyt, attól kezdve egészen haláláig csak nála végezte gyónásait. Kölsönösen nagyra becsülik, és szent versengéssel az önmegtagadásokban igyekeznek túlszárnyalni egymást. Egy jellemző eset, hogy egy napon, de egymástól függetlenül arra kéri az egyházmegye helynökét, hogy próbálja a másikat lebeszélni a túlzott önmegtagadásokról, mert féltették egymást, hogy kárt tesznek saját egészségükben.

Hívei megsznáják, mert nincs neki egy rendes nadrágja. Ajándékoznak neki egyet. Plébánosa egy napon Lyonba küldi, és ráparancsol, hogy vegye fel az új nadrágot. Engedelmeskedik, az új nadrágban megy el, de egy ütött kopottban érkezik haza. A kérdésre, hogy mit csinált az új nadrágjával, azt válaszolta, hogy egy agyonfázott koldussal találkozott,

és elcserélte az övével. Ez lesz rá jellemző egész életében. Mindenét odaadja, gondolkodás nélkül a szegényeknek, ettől nem tudja senki sem eltéríteni.

Kisapap éveire és papságának kezdő éveire is rányomják bélyegüket a tanulással kapcsolatos nehézségei. Igen sokat szenved bensőleg is tudatlansága miatt, de nem adja fel. Egész papi szolgálata idején állandóan tanul. Maga fogalmazza meg keserves gyötrődések után: *A tudatlan ember nem ismeri sem a rosszat, amelyet a bűnnel követ el, sem a jót, amit elmulaszt, ezért a tudatlan ember elveszett ember.*

De ha csak egy önbizalom nélküli papnak gondolnánk a fiatal káplánt, nagyot tévednénk. Átéli egyrészt a saját semmiségét. Így ír: *Én egyszer kértem Istentől nyomorúságom teljes ismeretét. Ha Isten nem segített volna, azonnal kétségbeesésbe hullottam volna.* Másrészt szembe találja magát azzal is, hogy az emberek már életében szentnek tekintik. Nem száll ettől sem a fejébe a dicsőség.

*„Egy napon kaptam egy levelet – mondja – amelyben szentként bánnak velem, ugyanakkor egy másikat, amely tele volt sértésekkel. Ha csak az első kaptam volna, a gőg uralkodott volna el rajtam, a második viszont csak kétségbeesésbe sodort volna. Nem kell fontosságot tulajdonítani se az egyiknek, se a másiknak. Olyan az ember, amilyen Isten szemében.”*

II. János Pál pápa a papokhoz szóló 1986-os nagycsütörtöki levelében vele kapcsolatban írja, hogy Isten az ő személyében példaként egy olyan papot állított a lelkipásztorok elé, aki az emberek szemében nyomorúságosnak, gyengének, tehetetlennek és megvetettnek számított.

Ő maga is nagyon átélte semmiségét. Ilyeneket mondott: *Isten, nagy irgalmában, semmi olyat nem helyezett belém, amire támaszkodhatnék: se tehetséget, se tudást, se bölcsességet, se erőt, se erényt... Én eszköz vagyok Isten kezében. És ha talált volna még tudatlanabb, még méltatlanabb papot, azt állította volna az én helyembe, hogy megmutassa irgalma nagyságát.*

Miután mesterét, példaképét, és lelkiatyját eltemette, megkapta első és egyetlen önálló plébánosi kinevezését. Főpásztora azzal küldte Ars-ba, hogy *„menjen csak barátom, nem sok istenszeretet van ebben a községben. Maga vigye ezt oda.”* A falu előző plébánosa azt mondja neki, hogy a falu 370 lakosának a legnagyobb részét „csak a keresztség különbözteti meg az állatoktól”. Valóban egy lelkileg halott közösséget talált, amelyet a forradalom tett ilyenné, de nem panaszkodik, hanem igyekszik életre keltetni.

Az emberek ismét pogánnyá lettek. Ez az újpogányság abban különbözik a kereszténység előtti pogányságtól, hogy az akkori pogányok még hittek az istenekben. A régi görög táj például tele volt szórva templomokkal, és az emberek áldoztak az isteneiknek. Pál apostol megdicsérte őket, hogy minden vonatkozásban félik az isteneket. Az új pogányságban élők csak a szerencsájukkal, jólétükkel törődnek, a kereszténységgel szemben közönyösek. Ez a közömbösség (indifferentizmus) az újpogányság fő jellemzője.

Arsba érkezve legfontosabb céljának a rábízottak megtérítését tekinti. Így fohászkodik. *Istenem, add meg nekem plébániám megtérését! Kész vagyok minden szenvedés elviselésére, amit csak akarsz, akár egész életemben is, csak térjenek meg!* Hívei megtérítésében legfőbb eszközei az imádság, elsősorban a szentségimádás, a szentmisék és önmegtagadásai voltak.

Miséiről egy szemtanú azt írja, hogy *átváltoztatáskor mintegy elragadtatásba esik, szemeiből olyan világosság sugárzik, amely egész arcát átszellemiesíti, szeméből arcára folynak a könnyek, és a jelenlévők, akiknek megtiltotta, hogy őt az oltárnál indiszkrét módon megfigyeljék (akkor a misék a népnek még háttal folytak!) önkéntelenül is a földre néznek, hogy a lábai érintik-e még a padlót.*

Misztikus jelenségek már papságának a kezdetétől rendszeresek voltak az életében. Többször megjelent neki a Szűzanya, kedves szentje, Filoména, vagy látta „a szentek körmenetét”. Maga inkább hallgatott róluk. Egy-egy elejtett szavából következtetett rá

környezete, vagy olyan szemtanúk számolnak be róluk, akik akaratlanul is tanúi voltak ilyen jelenségeknek.

Falujában volt egy kastély és annak úrnője szépen berendezte a plébániát. Vianney számára azonban ez luxusnak számított. Vissza vitte a kastélyba a számára feleslegesnek látszó bútorokat. Csak a legszükségesebbeket tartotta meg. Ágyba csak ritkán feküdt, többnyire az utazó ládára dőlve aludt. Éjjeli szállását később áttette a csűrbe, ahol párnának az egyik kiálló gerendavéget használta. Étkezés dolgában is nagyon kevéssel beérte. Általában naponta csak egyszer evett az egy hétre előre megfőzött burgonyából, vagy egy kis száraz kenyeret evett, amit a koldusoktól szerzett úgy, hogy elcserélte a számára naponta hozott friss kenyérre, amivel az egyik asszony ellátta plébánosát.

Önostorozást is végzett. A rá mosó asszony számolt be arról, hogy rendszeresen véres volt az inge. Gyónóira általában kisebb penitenciát szabott, helyettük a nagyobb vezeklést maga vállalta.

Ezekben a mai ember számára túlzott önmegtagadásokban hatással volt rá és mesterére Balley plébánosra az őket megelőző kornak egy francia eredetű eretneksége, a janzenizmus, amely szerint az ember teljesen a bűn rabszolgája, ezért rettegnie kell a szigorú Isten előtt. Hogy az ember megmeneküljön a szigorú ítélet elől, kemény önmegtagadásokra van szüksége. Túlzott önmegtagadásait később ifjúkori hóbortoknak minősítette, és Liguori Szent Alfonz erkölcstanának a tanulmányozása után megtalálta a helyes mértéket.

Talán a janzenista hatással is magyarázható a táncmulatságokkal és a kocsmákkal szembeni igen kemény fellépése is, valamint az, hogy később a hozzá özönlő emberek számára testi gyógyulást nem kért Istentől, hanem csak lelküket igyekezett gyógyítani. Tudjuk, hogy mindkettőben, szórakozásban és ivásban is lehet mértéket tartani, de az alkoholnak könnyen rabjává válhat az ember, és a táncmulatságokhoz súlyos bűnök is kapcsolódhatnak. Neki erről kemény tapasztalatai voltak. A kocsmázás ellen is kemény harcot indított. Szerinte *a kocsmá az ördög üzlete, olyan iskola, amelyben a pokol ismerteti meg tanítását; hely, ahol lelkeket adnak el, ahol családok hullnak szét, ahol megrendül az egészség, ahol civódások kezdődnek, és ahol gyilkosságok történnek.*

Nemcsak a szószékről prédikál, hanem igyekszik személyes kapcsolatba is kerülni híveivel. Kezdetben, hogy megismerje őket, családlátogatásokat végez. Érdeklődik problémáik iránt, és elmesél nekik a senek életéből egy-egy a helyzethez illő esetet. A parasztes családokat megtanítja arra, hogy az Istennel való kapcsolat hogyan járhatja át egész napjukat. Belső életre igyekezett nevelni őket.

Létrehozott falujában előbb egy leányiskolát majd később egy fiúiskolát is. Az előbbi gyakorlatilag árvaházzá alakult. Az isteni Gondviselésről Providence-nak nevezte, mert fenntartásáról valóban a Gondviselés gondoskodott nemegyszer nyilvánvaló csodák útján is, mindaddig, amíg a püspök – az arsi plébános nem kis fájdalmára – szerzetesnővérek vezetésére nem bízta az intézményt.

Vianney Szent János életében több olyan dolog is van, amik megmagyarázhatatlanok a felvilágosult észak kultusz számára, amely megkérdőjelezte mind Isten létét, mind pedig a gonosz lelkek létezését is. Ezek közé tartoznak lángoló istenszeretete, és emellett a gonosz lelkek zaklatásai.

Az istenszeretetet sugárzik róla, ahogyan átéli szentmiséit. Az Isten irántunk, emberek iránti szeretete, a mi viszonzó szeretetünk, Isten jósága, és az Oltáriszentség voltak a legkedvesebb témái. Jellemző mondata a következő: *Istenem, inkább szeretnék meghalni irántad való szeretetből, mintsem hogy egyetlen pillanatig is úgy éljek, hogy téged nem szeretlek... Szeretlek Téged, Megváltóm, mert megfeszítettek értem...*

Híveiben is elsősorban ezt az Istenszeretetet igyekszik felgyullasztani. Gyakran beszél erről prédikációiban és katekéziseiben.

*Amíg nem szeretitek Istent, nem lesztek soha boldogok, minden fárasztó, minden unalmas marad...*

*Istent teljes szívvel szeretni az, hogy csak őt szeretjük, és őt tesszük jelenvalóvá mindenben, amit szeretünk.*

Isten irántunk való szeretetét az anya gyermeke iránti szeretetéhez hasonlítja. *Urunk olyan a földön, mint egy anya, aki karjában hordja gyermekét. Ez a gyerek rossz, rugdossa anyját, beléharap, megkarmolja, de az anya ebből nem csinál ügyet. Tudja, ha elengedi, leesik a gyerek, hisz egyedül nem tud járni. Úgy van a mi Urunk is: elvisel tőlünk minden bántalmazást, gorombaságokat, tűri minden butaságunkat, szinte ellenünkre könyörül meg rajtunk...*

Isten szeretetének minden szentmisében való misztikus átélése mellett különösnek tűnik, hogy hosszú időn át szinte naponta megtapasztalja a gonosz lelkek zaklatásait is. Ezek mintegy 35 éven át 1824-től 1858-ig tartanak. Csak néhány hónappal halála előtt szűnnek meg.

Esténként, amikor nyugodni tért, az egész démon-had megindítja támadásait. Az ajtót mintha kalapáccsal vernék, visító hangok hallatszanak, a szekrény és a székek mozognak, és az egész ház rázkódik. Egy jéghideg kezét érez az arcán, és hallja a rettenetes hangot: *„Vianney, Vianney!... Te krumplifaló! Hát még mindig nem haltál meg?... Hamarosan megkaparintalak”* De ő bátor marad, keresztet vet rá, és megvetőleg csak ennyit mond: *„ostoba, öreg sátán”*

Ő maga ezeket a zaklatásokat a lelkek mentésével hozta kapcsolatba. Abban akadályozták, hogy kimentse a lelkeket a sátán karmaiból. *Megfigyeltem – mondja – hogy a zaj erősebb, és a támadások többször megisméltódnak, valahányszor másnap egy-egy nagyobb bűnös érkezik.*

Püspökének is beszámolt a gonosszal folytatott harcáról, és ő megadta neki tartósan a jogosítványt a gonosz lelkek kiűzésére. Ez egyházjogilag hasonló, mint a misézésre, gyóntatásra szóló engedély. Hoznak hozzá kifejezett megszállottakat is. Sokan megszabadultak megkötözöttségeiből, sőt a megszállottságból is imájára. Ilyenkor az ördög gyakran fennhangon gyalázta. Egyik alkalommal ezt mondja neki: *„Téged is meg foglak kaparintani. Már nálad különbekkel is elbántam. Ha az nem lenne ott fenn (a Szűzanyára mond gyalázkodó szavakat) akkor már a mienk lennél. De ő nagyon jól örködik feletted ezzel a nagy sárkánnyal a templom kapujánál”* (Egy Szent Mihály kápolna van a templom bejáratánál).

Mielőtt az emberek özönleni kezdenek Arsba, hogy találkozzanak a szent plébánossal, előbb a démonokkal és az általuk feltüzelt falubéliekkel kellett megvívnia a maga harcát. Felvette a küzdelmet a kocsmazás, az erkölcstelen szórakozások, a vasárnapi munkavégzés és a káromkodások ellen. A gyóntatás vértanújának szokták őt nevezni, de majdnem a gyónási titok vértanúja is lett.

A vasárnapi munkavégzés, a káromkodások, az erkölcstelen táncmultságok, és a kocsmák elleni küzdelme nagy ellenállást váltott ki a faluban. 1826-ban meghalt egy özvegy, akinek Krisztina nevű lánya „a táncőrület” áldozata volt. Hamarosan kiderült, hogy a lány gyermeket vár. A faluban nagy lett a nyugtalanság. A plébános védelmébe veszi a lányt. Az ellenvetésekre, hogy miért teszi, hiszen éppen ő prédikál olyan határozottan az ilyen természetű bűnök ellen, az válaszolja: *„mert a bűnöket gyűlölöm, a bűnösöket azonban szeretem”*. Miután megszületik a gyermek, és a plébános a gyermeket és az anyját is oltalmába veszi, egyre jobban felerősödik a szóbeszéd a faluban. Az egyik kocsmában lábra kel a híresztelés, hogy azért oltalmazza őket, mert biztosan ő a gyerek apja. A leányanya nem bírja sokáig a zaklatásokat, a folyóba ugrik. Amikor a plébános eltemeti (öngyilkosokat akkoriban nem temetett el az egyház), ez újabb lázongásokat szít a faluban. A gyermeket a plébániára akarja hozni, de a házvezetőnő tiltakozik. Erre az általa alapított Providence-ba, az

árvaházba küldi. De még egyik leghűségesebb hívében, az árvaház egyik tanítónőjében is kétségek támadnak a plébánossal szemben.

A rágalmak egyre növekednek, gyalázkodó leveleket kap, de ő csak hallgat állhatatosan. A püspökig is elérnek a rágalmak, aki kiküldi az esperest, hogy vizsgálja meg az esetet. Ő azt tanácsolja, hogy Vianney vagy mondjon le a plébánosságról, vagy pedig szervezzon egy népmissziót faluja számára. Ő előbb a missziót szervezi meg. Karthauzi szerzetesek jönnek Lyonból, és napokon át prédikálnak, védelmezik a plébánost is a szószékről, de az emberek azt mondják: „Ha ő nem beszél? Hogyan higgyünk neki?”

Végül a gondviselés siet segítségére. A misszió harmadik napján egy lovászfíút megrúg egy ló, és haldoklása közben egy lelkigyakorlatot tartó szerzetest hívat. A gyónás után a szerzetes rögtön hívatja a polgármestert, és néhány köztiszteltből álló embert, és felszólítja őket, hogy hallgassák meg a haldokló vallomását. Az elmondja: „Én vagyok a gyermek apja, akit Krisztina Martin szült. Én már rég meggyóntam ezt a plébánosnak, de ő nem beszélt róla.” Miután ezeket elmondta, néhány perc múlva meghalt. A fiút foglalkoztató paraszt elmondta, hogy ő gyalázta lehangosabban a plébánost.

A hír gyorsan elterjed az egész faluban, de úgy tűnik, hogy már későn, mert a plébános közben beadta lemondását a püspöknek. De a polgármester és egy gróf közbenjárására a püspök elállt az elhelyezéstől. A missziónak így óriási sikere lett. Majdnem az egész falu beismerte bűneit, és senki nem beszél többé rosszindulatúlag a plébánosról. Ars teljesen átalakul. A kocsmák bezárnak, és az arsiak felhagynak a megszokássá vált mindennapos káromkodással is.

Szigorú életmódot folytatott, komoly önmegtagadásokat végzett eddig is, láttuk. De mintha ez nem lett volna elég életszentségének kialakulásához. Isten még ezeket a kívülről jövő nehézségeket is megengedte számára, hogy még jobban kiformálhassa benne a saját képmását, még szorosabban kapcsolja önmagához. Ezekre az időkre visszaemlékezve mondta:

*„Kérünk kell a kereszt szeretetét: akkor édes lesz. Megtapasztaltam: négy vagy öt éven át sokat rágalmaztak, sok akadályoztatásban volt részem, eléggé megzavartak. Voltak keresztjeim... szinte több, mint amit el tudtam viselni! Elkezdtem kérni, hogy szeressem ezeket a kereszteteket... S akkor boldog lettem. Higgyétek el nekem: nincs másban boldogság!... Soha nem voltam annyira boldog, mint azokban a pillanatokban, amikor üldöztek és rágalmaztak. Isten akkor elárasztott vigasztalásával, mindent megadott, amit csak kértem tőle.*

Az emberek ezután egyre jobban tódulnak Arsba. Lyon legnagyobb pályaúdvárán külön ablakot nyitnak, ahol az Arsba szóló jegyeket lehet váltani. De mivel elég hosszan kellett várakozni, hogy a plébánosnál a gyónó sorra kerüljön, ezek a retur jegyek 8 napig voltak érvényesek. A falu állomását is meg kellett nagyobbítani, hogy fogadni tudja a zarándokokat.

A plébános egyik segítője Catherine Lassagne mondta neki: „*Más misszionáriusok a bűnösök után mennek távoli országokba. Önnél fordított a helyzet. A bűnösök jönnek önhöz.*” A plébános meglepődve, de őszintén válaszol: „*Valóban, ez majdnem így van.*”

Betegek is érkeznek egyre gyakrabban Arsba, és történnek gyógyulások is, de ez zavarja a szent plébánost. És ez különös intézkedésekre készteti.

Vianney hitt a csodákban, és meg is élt csodákat, de nem gondolt arra, hogy ő csodákat tegyen. De több csoda is történt körülötte, ám ezek inkább problémát jelentettek számára, nehogy saját személye kerüljön ezek miatt előtérbe. Hogy ezt elkerülje, az a gondolata támadt, hogy Arsba egy új szent tiszteletét honosítja meg. Ezt Szent Filoména személyében találta meg, aki egy nemrég felfedezett szent volt. Addig nem is tudtak a létezéséről.

1802-ben Rómában, a Priscilla katakombában találtak egy sírt, amelyen ez a felirat volt olvasható: „Pax tecum Philomena – béke veled Filoména” A sírban egy hozzávetőleg 15 éves lány testi maradványai voltak. Egy üvegfiola szilánkjait is megtalálták, amelyben vér volt. Szt. Filoménát a 19. században különösen Itáliában és Franciaországban tisztelték. Az ő

ereklyéi kerülnek hozzá, és a templom egyik oldalkápolnájába helyezte el azokat. Vianney Szent Filoménát helyettesének, és ügyei a Jóistennél való intézőjének hívja. A betegeket, akik Arsba jönnek, hozzá irányítja. Azt mondja: *Én nem teszek csodákat. Én csak egy szegény tökfilkó vagyok, aki a nyáját őrzi. Forduljatok Szt. Filoménához. Még soha nem fordultam hozzá úgy, hogy meghallgatást ne nyertem volna nála.*

Számára nem is annyira a testi gyógyítás volt a fontos, hanem a léleké. Egy vak lánynak azt mondta: *Kedves gyermekem újra egészséges lehetsz. De ha Isten visszaadja neked szemed világát, üdvösséged nem lesz annyira biztosítva. Ám ha meg akarod tartani betegségedet, akkor biztos a mennybe jutsz, sőt egy egészen szép helyet garantálok ott számodra.*

Megkapta Istentől a lélekbe látás adományát. Sokszor vigasztalt meg embereket, akik hozzátartozóikat elveszítették. Gyakran anélkül, hogy kérdezték volna, mondta nekik azt, ami foglalkoztatta őket. Így pl. annak a hölgynek, akinek hitetlen férje öngyilkosságot követett el, pedig ő, a feleség, abban reménykedett, hogy vissza tudja őt vezetni Istenhez. Annyira megviselte férje öngyilkossága, hogy lelkiileg majdnem összeomlott. Az orvosok utazásokat javasoltak neki, hogy eltereljék a figyelmét. Így hallott a vonaton utazva az ars-i plébánosról, és kereste fel őt. A plébános, amikor meglátta, így szólt hozzá: *„Az ön férje megmenekült a pokoltól. A tisztítótűzben van, és önnek nagyon sokat kell érte imádkoznia. A híd korlátja és a folyó vize között volt még annyi ideje, hogy felkelte magában a bűnbánatot. Isten Anyja esdette ki számára ezt a kegyelmet. Májusban ugyanis az ön szobájában állt egy Szűzanya-szobor, és az ön hitetlen férje ezt nemcsak eltúrta, de néha még együtt is imádkozott önnel. Ezért nyerte el halálakor a bűnbocsánatot.”*

Érdekes a következő, a gyóntató atyákat és a lelki gyermekeiket figyelmeztető eset is. Miután egy másik hölgy már kiment a plébános gyóntatószékéből, visszahívta, és megkérdezte tőle: *„ugye, ön sokat imádkozott gyóntató atyjáért, miért nem folytatja az imát?”* Néhány hónap után ugyanis abba hagyta az érte mondott imákat, mivel azt gondolta, hogy ennél a szent papnál erre már nincs tovább szükség, hiszen minden bizonnyal már a mennyországban van. Erre Vianney: *„Nem gyermekem, amióta meghalt, a tisztítótűzben gyötrődik, mivel gyónó gyermekeivel szemben túlságosan elnéző volt.”*

Egy az ötéves kislányát elveszített anyát a következőkkel vigasztalt meg: *„Adjon hálát a jószágos Istennek, hogy magához vette, mert másképp örökre elveszett volna. A kislány koraérett volt, és hajlamos a rosszra.”*

A szentek közössége, vagy régiesen fogalmazva, a szenek egyessége dogmájával kapcsolatba azt szokás hangsúlyozni, hogy a mennyben lévők segíthetnek rajtunk, főlön élő keresztényeken, és hogy mi pedig segíthetünk a tisztítótűzben szenvedő lelkeken. Ő azt is hangsúlyozza, hogy a tisztítótűzben lévők is segíthetnek mirajtunk. *Egy dolog biztos: Ezek a szenvedő lelkek a tisztítótűzben önmagukért semmit sem képesek tenni, de értünk annál többet. Arra tanít minket a tapasztalat, hogy szinte senki sincs, aki a tisztítótűzben szenvedő lelkeket anélkül hívta volna segítségül, hogy a kért kegyelmet ne kapta volna meg. Nem a valódi bűnbánat fájdalmát kellene-e kérnünk az Úristentől? Forduljunk a tisztítótűzben szenvedő lelkekhez, akik annyi éven át keményen vezekelnek bűneikért, melyeket elkövettek. Ha azt szeretnénk a magunk részére biztosítani, hogy a mennyországba jussunk, nagy buzgósággal kell imádkoznunk a tisztítótűzben szenvedő lelkekért... sokat kell értük imádkoznunk, hogy ők is sokat imádkozhassanak értünk. Ó, ha tudnánk, hogy ezeknek a jó lelkeknek mekkora hatalmuk van Isten Szíve felett, ha tudnánk, mekkora kegyelmekhez juthatunk az ő közbenjárásuk által, nem hanyagolnánk el őket olyan nagyon.*

A sok látogató egyre terhesebb volt számára. Ezt a hozzá gyónni és lelki vigaszt keresni özönlő tömeget csak úgy tudta ellátni, hogy életének utolsó 23 évét szinte teljesen a gyóntatószékben töltötte. Napi 15-17 órát. Méltán nevezik ezért a gyóntatás vértanújának is.

Többször is megkísérelte, hogy elmeneküljön Arsból. Egyik menekülése alkalmával ezt hallja Istentől. *„Ne a magányban keress engem, Vianney János, hanem a lelkekben, akiket*

*irgalmam hozzád vezet. Egyetlen lélek többet ér, mint mindazok az imák, amiket a magányban elmondhatnál.*” Végül teljesen megadja magát és lehajtott fejjel végzi szolgálatát, valóban mint egy vértanú.

Egy paptársa azt írta neki, hogy ez a magány utáni nagy vágya nem más, mint az ördög kísértése. A levél mély benyomást tesz rá. Úgy tűnik, hogy a gonosz lélek, akit máskor olyan világosan felismert, ebben a tekintetben az orránál fogva vezette.

A szentek is emberek, ők is tévedhetnek, és gyakran tévednek is. És a gonosz lelkek is megkísértik, sőt le is győzik időnként őket. A menekülési kísérletek, a túlzott vezeklések mutatják ezt, és például az is, ahogy hozzá állt az ő korában végbement La Salette-i jelenésekhez. Először hitt bennük. De aztán meglátogatja az egyik látnok, Maximin, aki különféle félreértések miatt nem tesz rá jó benyomást. Ezek után kétely támadt benne a jelenés valóságát illetően. És ez a kétely nyolc éven át tart, még azután is, hogy a helyi püspök és a pápa is elismerik a jelenést. Végül jelet kér Máriától. Harminc szegény bérlőnek hamarosan 750 Frankot kellene fizetnie bérleményükért. Rajtuk akarván segíteni megkéri a La Salette-i Szűzanyát, hogy teremtsen elő számukra ezt az összeget. Egyébként szoktak érkezni levélben adományok, de éppen abban az időben semmi, és már közeledett Szent Márton napja, amikor a bér esedékes volt. Egy Mária ünnepen aztán kap egy levelet, amelyen nincs feladó, csak egy La Salette-i postabélyegző. Remegő kézzel nyitja fel a levelet, amelyben számos bankjegy van. Megszámolja, és éppen a várt összeget találja benne. E számára is hihetetlen jel után újra kiteszi a La Salette-i Madonna képét a templomba, amit a Maximinnal való találkozás után vitt ki onnan. Rögtön visszanyerte a jelenésbe vetett hitét. Ettől kezdve prédikációiban és katekéziseiben hirdeti, hogy higgyenek az emberek a La Salette-i jelenésekben.

Életében még két nagy Máriával kapcsolatos esemény volt. Az egyik a Szeplőtelen fogantatás dogmájának a kihirdetése 1854. december 8-án, a másik a Lourdes-i jelenés, ahol Mária, Bernadette kérdésére, hogy ki ő, mintegy e dogmának megerősítéseként, úgy mutatkozik be, hogy „Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás”. A Szeplőtelen Fogantatás dogmájának a kihirdetéséről Vianney azt mondja, hogy „*ez életem legszebb napja! Csak az égben lehet ennél nagyobb öröm.*”

Halála előtt elvégzi gyónását. Gyóntatója megkérdezi, hogy fél-e a haláltól? Így válaszol: „*Különös! Mindig félttem, hogy plébánosként kell Isten ítélőszéke elé állnom. De most minden félelem elszállt. Félelem nélkül halok meg, Isten irgalmasságába vetett bizalommal.*”

A halála előtti napokban egy nővér igyekezett az ágyban fekvő plébános homlokáról elkergetni a legyeket. Ő ezt mondta neki: „*Hagyja a legyeket, kedves nővér! Csak egy valami terhes, a bűn.*”

1859. augusztus 4-én hajnali két órakor halt meg. Három év múlva indult meg a boldoggá avatási eljárás. Boldoggá avatása előtt 1904. június 17-én felnyitották a sírját. Testét épségben találták. X. Pius Pápa a következő évben boldoggá avatta. XI. Pius Pápa 1925-ben szentté avatta és a plébánosok védőszentjévé nyilvánította. Épségben maradt teste egy üveggoporsóban abban a bazilikában látható, amelyet Ars régi temploma fölé emeltek. Mély benyomást kelt az oda látogatókra, hogy a mellékoltároknál egész nap szinte megszakítatlanul az egész világról jött számtalan pap misét mutat be. A plébánia épületben mindent megőriztek úgy, ahogy eredetileg volt.

Egyik életrajzában olvashatjuk: „Az arcismerők szerint az arsi plébános arca erősen emlékeztet Voltaire vonásaira: ugyanaz a hosszúkás, sápadt arc, ugyanazok a szúrós szemek és mély barázdák, ugyanaz a sajátos arcél, ugyanaz a mosoly. Minden ugyanaz, de két különböző életút.

Mi egyiket sem választhatjuk. De vigyázzunk, hogy a mi életutunk is oda vezessen, ahová az arsi plébánosé!

## Boldog IX. Pius pápa (1792–1846–1878)



1. Élete, jelleme
2. A pápai állam története
3. Az első vatikáni zsinat
4. Egyéb intézkedései pápaként

\*

IX. Pius az egyház mindezideig leghosszabban hivatalban lévő pápája, 32 évet kormányzott. Az ő pápasága idején hatalmas korszakváltáson ment át az egyház. Ő volt az utolsó pápa, aki még úgy kezdte pápaságát, hogy egy – ha nem is a legjelentősebb, de közvetlen környezetében mégis tekintélyes – államnak a világi uralkodója is volt, akit katonái, ha háborúba indultak, ezzel a kiáltással köszöntöttek: „Evviva il papa-ré!”, „Éljen a pápa-király”

Mesteréhez, Krisztushoz hasonlóan megélte, hogy Jeruzsálembe való bevonulásakor királyként ünneplik. Giovanni Maria Mastai Ferretti bíboros pápává választásakor 54 éves volt. Hamarosan a félsziget legünnepeltebb, és legnépszerűbb embere lett. Ez azonban csak addig tartott, amíg a tömegek hangulatát különböző manipulációkkal ellene nem fordították.



Grófi családból származott. Műveltségének alapjait a volterrai piarista iskolában szerezte, ahol kiváló természettudományos és humán képzésben részesült. Nagyon jámbor, vallásos, feddhetetlen erkölcsű főpap volt, ezt fejezi ki névválasztása is. A Pius jelentése: vallásos, kegyes. Ugyanebből a töből származik a pietás szó is, amely ott található a piarista rend jelmondatában is, amelynek diákja volt: pietas et litterae, vallásosság és tudomány. A pietas az az erény, amely Isten tiszteletét, és ebből következően a másik ember tiszteletét elsőrendű értéknek tartja.

Kisapá éveire esik Napóleon szereplése, aki féktelen gögjében úgy gondolta, hogy szabadon átrajzolhatja Európa térképét. VII. Pius pápát letartóztatta, és Franciaországba hurcolta, hogy ott majd a pápával császárrá koronáztassa magát. Mint tudjuk, ez a szertartás Napóleonra jellemző módon, botrányosan zajlott le. Napóleon kivette VII. Pius pápa kezéből a koronát, és a saját fejére tette. Így tehát saját magát koronázta császárrá. Eltörölte a pápai államot is. Az így Rómában kitört zűrzavaros állapotok miatt, és személyes betegsége következtében, Ferrettinnek, a későbbi IX. Pius pápának, öt évre fel kellett függesztenie teológiai tanulmányait. 1819. április 10-én, 27 éves korában szentelték pappá. Egyik életrajzírója így fogalmaz: a pappá szenteléssel „egyedül Istennek szentelte magát, az ő dicsőségének és a lelkek megszentelésének az előmozdítására, s félretett minden más világi célt, jövedelmet, karriert, dicsőséget.”

Mély nyomot hagyott benne egy chilei utazás, ahová egy apostoli vizitátor kíséretében érkezett. Szeretett volna ott maradni az amerikai kontinensen misszionáriusként, de nem kapta meg rá az engedélyt.

Sokan ismerték Rómában, sokfelé hívták prédikálni, és nevelési kérdésekben is szakértőnek számított. A 35 éves kanonokot XII. Leo pápa püspökké nevezi ki. Bár nem vágyott rá, és nem kereste, 1840-ben bíborossá nevezi ki a pápa.

XI. Pius szellemes, gyors észjárású és fejedelmi fellépésű ember volt. Egyik életrajzírója szerint „derűs és tiszta lélek volt, ami áttetszett nevetésén, külsején és epés kitételektől mentes elmés mondásain. Békülékeny természete olyan rugalmassággal rendelkezett, hogy nem engedte hosszú ideig elidőzni az élet komor pillanatinál, hanem lelkébe hamar visszavitte a jókedvet. Azok a törések, amelyek szenvedéseket, és szerencsétlenségeket szoktak okozni, nála gyorsan elsimultak.”

Egy másik jellemzés szerint fiatalkori betegsége (ez valami epilepszia-szerű betegség volt), ami pappá szentelése után végleg elmúlt, hagyott benne egy érzékenységet, némi aggodalmaskodást, sérülékenységet. Ez az érzékenység élénk szívéllyességgel, gazdag emberséggel társult. Ezek a tulajdonságai hozzá segítették ahhoz, hogy pápasága idején mindig megnyerte azokat, akik a közelébe kerültek a számos audiencia alatt. A bonyolult helyzetek áttekintését és a bennük való megfelelő viselkedés megtalálását előmozdította humorérzéke is, amely hozzá segítette, hogy helyes ítéleteket tudjon hozni az elé kerülő számtalan ügyben. Amikor sokféle természetfeletti jelenségben is iránymutatást vártak tőle, humorosan tudta megfogalmazni kételyeit, fenntartásait is.

IX. Pius mély hitű keresztény volt, amelyet az anyai nevelésből merített, amit azután piarista tanárai tovább erősítettek, és buzgó papokkal való barátsága szilárdított meg. Erre igen nagy szüksége is volt, hiszen olyan korban kellett kormányoznia az Egyházat, amikor rengeteg ellenséggel kellett megküzdeni.

A pápát a mély hit mellett már fiatal papként is égő szeretet jellemezte. Abban az időben, amikor a római papok nagy része fényes karrierről álmodott, ő idejének nagy részét az árvák, és az örökségükből kitagadottak között töltötte. Püspökként egyházmegyéjébe apostoli tüzet vitt, nem bonyolódott bele a pártküzdelmekben, hanem igyekezett a pártok fölé emelkedni.

A pápák világi hatalmának a kiépülése még a római birodalom idejére nyúlik vissza. Amikor véget értek a Római Birodalomban a keresztényüldözések, Nagy Constantín császár alatt, az Egyház nemcsak az üldözések folyamán kisajátított egyházi birokokat kapta vissza,

hanem azt a jogot is megkapta, hogy birtokokat szerezzen. Az egymást követő ajándékozások és öröklések révén a pápának birtokai voltak Itáliában, Szicíliában, Korzikán, Sardinián, Dalmáciában és Afrikában. Ezeknek a birtokoknak a neve „Patrimonium sancti Petri” volt, magyarul: Szent Péter öröksége. 754-ben Kis Pipin, frank uralkodó, a pápának ajándékozott nagyobb területeket Itáliában, többek között Róma, Ravenna, Perugia, Ancona, és Rimini városokat és ezek környékét. Nagy Károly megerősítette és kibővítette a pápai birtokokat Közép-Itáliában.

A legerősebb országok uralkodói, így a németek és a franciák ismételtlen megpróbálták a pápákat is saját alattvalóikká tenni, vagy saját embereiket a pápai trónra emelni. És Szent Péter utódai egyéb veszélyeknek is ki voltak téve abban a korban, amikor mindenütt csak a nyers hatalom számított. Ilyen körülmények között a pápának is szükségük volt saját államra, hadseregre, hogy megvédjék magukat és a rájuk bízottakat a rablókkal és a külső hódítókkal szemben. A pápák abban a korban nem mondhattak le az önvédelemnek ezekről az eszközeiről.

Az Isteni Gondviselés IX. Pius pápának tartotta fenn annak a feladatnak a végig vitelét, pontosabban végigszenvedését, amely során a pápaság teljesen elveszítette világi hatalmát, és pusztán vallási tényezővé vált. Hosszabb történelmi távlatból már látjuk, hogy jobb, hogy ez így történt. De akkor, azok között a történelmi körülmények között, amikor IX. Pius volt a pápa, az ellene törő forradalmi és nacionalista erők nélkülözték az erkölcsi alapokat ahhoz, hogy a pápaságot megfosszák a függetlenségét biztosító anyagi eszközöktől és politikai hatalomtól. A pápa ezért védelmezte a pápaság függetlenségét, önálló politikai hatalmát mindvégig, amíg lehetett.

A forradalmi mozgalmak 1848-ban áttérjedtek az egyházi államra is, amelynek akkor IX. Pius volt a feje. A pápai államnak a pápa általa kinevezett miniszterelnökét meggyilkolták. A pápának is menekülnie kellett álruhába öltözve. Rómában kikiáltották a köztársaságot. Az a 62 nap, amíg a köztársaság-pártiak voltak az uralmon, az egyházi állam legsötétebb napjai közé tartozik. A pápa a katolikus országok segítségéért folyamodott. Így az osztrákok és a franciák rövid harc után elfoglalták Rómát.

A forradalmakkal együtt a nemzeti egység megteremtésének a kérdése is napirendre került Itáliában. Voltak ugyan olyan elképzelések, is, hogy az olasz egység a pápai állam vezetésével jöjjön létre, de hála Istennek, nem ez a lehetőség valósult meg. Az egységes olasz nemzetállam a szárd-piemonti királyság vetetésével jött létre. Amikor ennek uralkodója, II. Viktor Emmanuel 1861-ben felvette az Olaszország királya címet, a pápa megtiltotta a katolikusoknak, hogy részt vegyenek a választásokon az új Olaszországban. Ez a vitatható intézkedés a radikális és egyházellenes irányzatok erősödéséhez járult hozzá. De ez is része volt annak az önvédelmi harcnak, amellyel IX. Pius védelmezte az önálló politikai hatalmat, amely a pápaság függetlenségét biztosította a korábbi századokban. Önként nem volt hajlandó ennek az átadására, csak az erőszaknak engedve tette meg. Az olasz nacionalista erőknek nem volt elég az egységes Olaszország kikiáltása, és II. Viktor Emmanuelnek nem volt elég az, hogy Olaszország királya legyen, hanem még Rómát is fővárosnak akarata. Miután a pápa visszautasította erre irányuló javaslatát, a király sereggel vonult Róma ellen. Ekkor a pápa parancsba adta katonáinak, hogy nem onthatnak embervért az egyházi állam védelmében. Több órán át védekeztek, de miután 1870. szeptember 20-án ágyúgolyók rést ütöttek a városfalon a Porta Pia-nál, a pápa felhívta az Angyalvárra a fehér lobogót annak jeléül, hogy az erőszaknak engedve átadja Rómát. Bosco Szent János tanácsára nem menekült el, mint 1848-ban tette, hanem Rómában maradt.

1871. június 15-i beszédében ezekre az eseményekre utalva mondta: „*Bármennyire dühödtsz legyen is a harc, bármennyire heves a vihar árja, amely a sziklát rombolja, ez nem tesz egyebet, minthogy egyre jobban megtisztítja és kifényesíti.*” Értékelői őt olyan pápának tekintik, mint aki biztos kézzel vezette az egyház hajóját ezekben a viharokban is. A

pápaságnak ekkor már erkölcsi tekintélye volt, nem lehetett egyszerűen félre söpörni. De valójában nem is ez volt a célja II. Victor Emmanuelnek, és az új olasz királyságnak, hanem az ókori Róma dicsőségébe kívánt öltözni. Azt akarta felmutatni, hogy az ő állama valami módon az ókori római dicsőség folytatása. Hasonlók mozgatják az olaszokat akkor is, amikor majd a II. világháború után eltörlik a királyságot és a köztársaságot kiáltják ki. Ezt az ősi római dicsőségben való sütkérezést fejezi ki egyebek mellett mindmáig az a sok helyen – a római utcai lefolyóktól kezdve az olasz Fiat gépkocsikon is – ott olvasható felirat: SPQR: Senatus Populusque Romanus, magyarul a római szenátus és a nép. Hogy ebben az ősi római dicsőségben sütkérezhessenek, kellett Viktor Emmanuelnek fővárosul Róma is, ezért kellett elvenni a pápától még egyetlen városnak a birtokát is.

Igaz, többször is felajánlottak a pápának egy az olasz államban a mai állapotoknak megfelelő függetlenséget, sőt jövedelmeket is. De ezt sem IX. Pius, sem közvetlen utódai nem fogadták el. Néhány emberöltőre volt szükség, hogy végre 1929-ben XI. Pius majd aláírja a Lateráni Szerződést, amely szimbolikusan visszaállította az egyházi államot „Citta del Vaticano”, Vatikán Állam néven. Az az utolsó 7 év, amelyet IX. Pius pápa Rómában töltött a Vatikán önkéntes foglyaként, inkább győzelemnek számított, mint fogságnak. Évszázadok óta egyetlen pápa sem állt olyan közel a katolikus néphez, mint ő. Képe ott függött sok család falán.

Minél inkább eltűnt a pápa világi, politikai hatalma, annál erősebben domborodott ki a Szentszék szellemi és vallási jelentősége. Az egyház szellemi ereje IX. Pius pápa idején annyira megnövekedett, hogy nem volt többé szüksége politikai erőre. Az Egyház életében egy új korszak kezdődött.

Az új technikai vívmányok magukkal hozták, hogy az egész világ püspökei egy sokkal szorosabb és bensőségesebb kapcsolatba kerülhettek a pápával. A gőzhajók és a vasútvonalak kiépülése megkönnyítették a közlekedést. Nemcsak a pápát fosztották meg világi hatalmától néhány évtized alatt, hanem szerte a világon a püspököket is. Így a püspökök is szorosabban megélték a pápához való tartozásukat, mivel nem volt többé politikai hatalmuk, mint a középkorban, hanem egyedül a katolikus népre voltak utalva. Ez megnyilatkozott abban is, hogy római egyházi ünnepségeken is szívesebben részt vettek, amikre a pápa meghívta őket.

Ilyen volt például 1854. december 8-án az az alkalom, amikor a Szixtusz Kápolnában kétszáz püspök részvételével IX. Pius pápa kihirdette a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját. Érdekes – nem emberi – rendezése volt ennek az eseménynek. Odakinn félelmetes zivatar tombolt. Az egykorú beszámolóban olvassuk: „Amikor a pápa a dogmát kihirdetni készült, erős szél lebbentette meg azt a függönyt, ami a Mária oltár fölötti nagy ablakot takarta, és a hirtelen előtörő napfény teljes fényárba öltöztette a pápa alakját és a pápai trónust. A dolog sokakban nem kis csodálkozást keltett, mert ez az esemény éppen abban a pillanatban ment végbe.”

Ez a dogma, bár Máriáról szól, valójában az ember történelmi szerepét teszi világossá, amely az idők folyamán egyre inkább elsötétült. Az emberről való felfogást a materialista beállítottságú természettudományok, a szocializmus és a pogány ihletettséggű humanizmus eltorzították, mert elhomályosították azt a tényt, hogy az ember igazi értéke abban áll, hogy Isten az embert a kegyelem által felemelte. Máriában, az ő Szeplőtelen Fogantatásában ez a kegyelemről felemelt ember áll előttünk tündöklő alakban. Mária tündöklése és egyéb kiváltságai nem elsősorban az Ő királynői voltát akarják hangsúlyozni, hanem Isten kegyelmét, amellyel Isten Őt, és az Ő révén a Megváltót ajándékozta nekünk. A Megváltót, aki azokból a mélységekből is képes megváltani az embert, amelyekbe a 18. századi felvilágosodás, az ennek eszméiből táplálkozó 19. századi forradalmak negatívumai, és mindazok az áramlatok taszították az emberiséget, amelyek veszélyességére megnyilatkozásaiban világosan rámutat IX. Pius pápa, és amelyektől egyértelműen igyekszik elhatárolni az Egyházat.

A pápa 1864 végén kiadta a korának tévedéseit felsoroló jegyzéket, a „Syllabust”, amelyben 80 tévedést sorol fel, és az ezt bevezető Quanta cura enciklikát. A hit szemével gondolkodó és az egész egyházat és az emberiséget a ragadozó farkasoktól védelmező pápa már akkor világosan látta azoknak a tanoknak a veszélyességét, amik akkor még nem terjedtek el nagyon, de már felütötték fejüket, felhívta a figyelmet kártékonyaságukra. Azoknak az eszméknek a káros hatásait, amiket a pápa a hit szemével élesen előre meglátott (ilyen volt pl. a kommunizmus), későbbi korok emberei saját bőrükön voltak kénytelenek megtapasztalni, és tapasztalhatjuk ma is.

Ahogy az újkort az Egyháznak a protestantizmussal való nagy összeütközése nyitotta meg a trienti zsinaton, úgy a legújabb korba való átlépés is egy nagy összeütközéssel kezdődött, amelyet IX. Pius pápának ez az idézett jegyzéke és enciklikája, valamint az Első Vatikáni zsinat összehívása jeleznek.

Már önmagában az a tény is nagyon fontos volt, hogy a pápa a Szeplőtelen Fogantatás dogmáját zsinattól függetlenül, apostoli teljhatalmánál fogva hirdette ki, mint az Egyház legfőbb tanítója. Ezt a legfőbb tanítói szerepet fogja erősíteni az általa összehívott I. vatikáni zsinat.

1869. december 8-án nyitotta meg a pápa a 20. egyetemes zsinatot a Vatikánban. Több mint 700 szavazattal rendelkező főpap vett részt ezen a zsinaton. A tartalmas programból azonban, amely komoly előkészítő munka során született, csak minimális rész került tárgyalásra és elfogadásra, mert közben Róma városát Viktor Emmanuel elfoglalta. Először a katolikus hittal kapcsolatos kérdéseket tárgyaltak, mivel a hitbeli közömbösség, az indifferendizmus, Kant filozófiája, a materializmus és a kor egyéb tévedései tagadták Isten valódi megismerésének a lehetőségét. Miután a zsinaton kimondták, hogy Isten léte igazolható mind a természetből, mind a Szentírásból, mind pedig az egyházi hagyományból, a pápa hit és erkölcsi kérdésekben való tévedhetetlenségének a kérdésével kezdtek el foglalkozni.

Akik e dogma kimondását ellenezték, két dologtól tartottak. Egyrészt attól, hogy az olyan egyházmegyékben, ahol protestánsok is vannak, ez nehézségeket támaszthat. Másrészt attól féltek, hogy a püspökök szerepe ezáltal csökkenni fog. A dogma hívei azt kívánták hangsúlyozni, hogy az isteni igazságokról nem népszavazással kell dönten, hanem azok őrzése és gondozása elsősorban a pápára és a püspökökre tartozik. A végső szavazás előtt a dogma ellenzői (55 püspök, franciák, németek és köztük magyarok is) hogy a pápa iránti tiszteletből tartózkodjanak a szavazástól, a pápa beleegyezésével elhagyták az örök várost. De mindazok a püspökök, akik ellenezték ennek a dogmának a kimondását, példamutatón alávetették magukat a zsinat döntésének. A döntés egyik ellenzője a müncheni egyháztörténész, Ignaz Döllinger volt. Az ő követői megalapították az Ókatolikus Egyházat, és ezt a dogmát, valamint Mária Szeplőtelen Fogantatásának a dogmáját elutasították. Döllinger azonban nem csatlakozott hozzájuk.

Mit jelent a pápai tévedhetetlenség? Ez nem minden kérdésben való tévedhetetlenség. A dogma csak három feltétel megléte esetén garantálja a pápa számára a tévedhetetlenséget: ha az egyház legfőbb tanítójaként, hitbeli és erkölcsi kérdésekben nyilatkozik, és külön ki is fejezi, hogy ezt ilyen nyilatkozatnak szánja (Ezt jelenti az „ex cathedra” kifejezés).

Hogy a püspökök többsége ennek a dogmának a kimondásával a pápa mellé állt, az még tovább növelte a pápaság szellemi-lelki tekintélyét egy olyan korban, amikor elveszítette világi hatalmát, és az Egyház ellenségei egyre sokasodtak. Ez a tény lehetővé tette az Egyház számára, hogy az egyre erősödő viharok idején egy belső egység alakuljon ki, amely képes szembeszállni mindenféle külső ellenséggel.

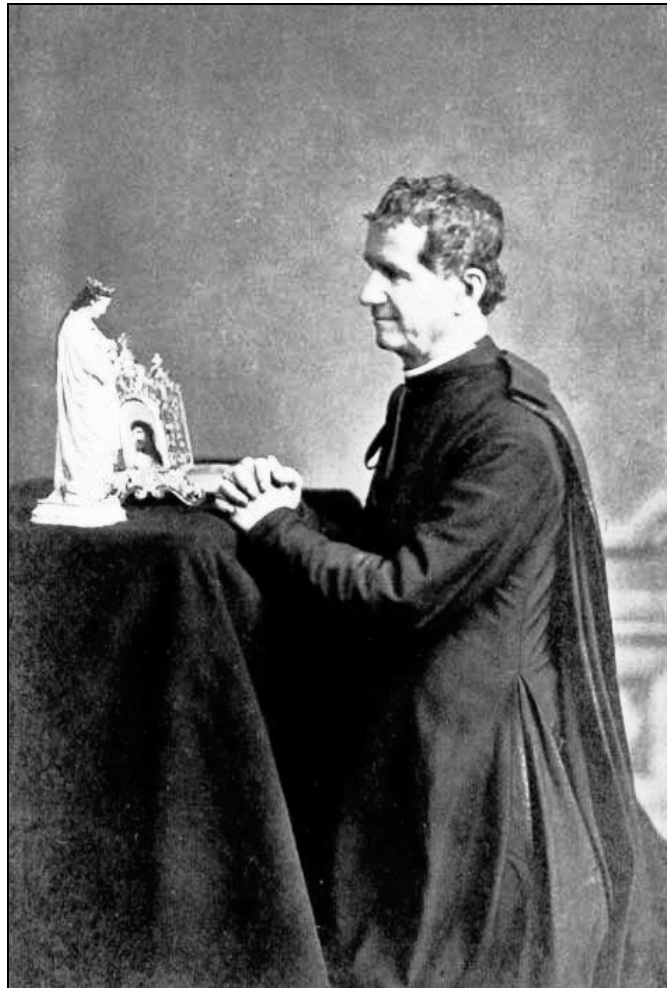
1878-ban halt meg az egységes Olaszország első királya II. Viktor Emmanuel. Halálos ágyán futárt küldetett IX. Pius pápához, hogy feloldozást nyerjen. „*Meghalok – mondta környezetének – és számot kell adnom cselekedeteimről... Jószándékkal cselekedtem, de*

*elferdítették jóakaratomat... Jó katolikusként akarok meghalni. Bocsánatot szeretnék kérni a pápától a gyötrelmekért, amelyeket okoztam.*” Miután meggyónt és megáldozott, utolsó, világosan kiejtett szavai így hangzottak: *„Megbántam a pápa és az Egyház ellen elkövetett bűneimet.”* Alig egy hónap múlva meghalt 86 éves korában IX. Pius pápa is. Öneki nem kellett olyan mindenki által ismert nagy bűnöket meggyónnia, mint az olasz egységet megeremtő királynak. A rózsafüzér imádkozása közben lehelte ki lelkét. A 4. fájdalmas titoknál egy utolsó könnycseppet ejtett, és úgy halt meg, hogy tekintetét felemelte, mintha láthatatlan dolgot csodálna, amely számára nagy vigaszt és szeretetet hoz. A jelenlévők azt gondolták, hogy biztos a Szent Születet látta. A tervezett 4 nap nem volt elég a felravatalozására, annyian akarták tiszteletüket tenni előtte. Egy nappal meg kellett toldani a búcsúzás idejét, és csak azután tudták eltemetni. A temetésen megjelentek szájából felhangzott: „Valóban szent pápa halt meg”

IX. Pius pápát 2000-ben avatta boldoggá II. János Pál pápa.

De boldogok lehetnénk, ha lenne ma is egy olyan eligazítónk, mint amit IX. Pius pápa – a saját korának a tévedéseit jegyzékben összegyűjtve – kiadott. Tévedések, butaságok, sőt gonosz tanítások tömege zúdul ránk naponta. Honnét tájékozódjék a mai ember arról, hogy mi az igaz, és mi a hamis?

## Bosco Szent János (1815–1888)



1. Az egyház és az emberek fő problémái Bosco Szent János korában
2. Don Bosco gyermek és ifjúkora, hivatáskeresése
3. Don Bosco válasza korának fő problémáira

\*

Bosco Szent János az egyház legnagyobb szentjei közé tartozik. A 19. században élt. Mik voltak az Egyház és az emberek fő problémái Bosco Szent János korában?

Folyt a harc az olasz egység megteremtéséért. Erre két lehetőség kínálkozott. Az egyik a pápai állam vezetésével, a másik a Szárd-Piemonti királyság vezetésével. Ez utóbbi igyekezett bekebelezni a pápai államot is. Végül ez a második változat valósult meg. Ennek az is a következménye lett, hogy a végsőig kiéleződött az Egyház és az olasz állam közötti ellentét. Felerősödött az egyházellenesség, pap- és szerzetesellenesség, az antiklerikalizmus. Az emberek nehéz választási helyzetbe kerültek. Úgy vetődött fel a kérdés az egyes ember számára, hogy hazámhoz vagy egyházamhoz legyek-e hűséges. Ebben a korban a politikai pártok szerepe nagyon megerősödött. Azzal a kérdéssel is most szembesül az egyház, hogy papok részt vegyenek-e, ha igen mennyiben vegyenek részt a pártpolitikában.

Tombolt a vad kapitalizmus. Brutális mohóság, profitéhség, a haszonlesés volt a tőkések életének a mozgatórugója. Semmi mással nem törődtek csak a saját hasznukkal. A szárd királyság fővárosában, Torinóban hatalmas gyárakat és bérkaszárnnyakat építettek. A kínálkozó munkaalkalom miatt a városba csődült fiatalokkal senki sem törött. Ezek hallatlan nyomorban tengették életüket. Ha nem sikerült munkát találniuk, lopásból betörésből, rablásból tengették életüket. A főváros négy börtönében rengeteg volt a fiatalkorú. A munkások érdekeit sem védte senki. Sok embert nyomorított, betegített meg ez a profithajhász rendszer.

Mielőtt megnéznénk azt, hogy Don Bosco, azaz Bosco úr (így szólították őt az emberek) hogyan foglalt állást korának ezekben a kérdéseiben, nézzük előbb életének külső kereteit!

A Szárd-Piemonti királyság területén született egy tanyán. Még nem volt két éves, amikor apját elveszítette. Önéletrajzi visszaemlékezésében azt írja, hogy életének első emléke az volt, hogy anyja így szólt hozzá, „*János, nincs többé atyád*”. Írástudatlan, de bölcs anyja neveli. Megtanítja a hit elemeire, és kis korától a munkához szoktatja.

Igen hamar megsejti küldetését. „*Öt éves koromban támadt bennem az a gondolat – írja önéletrajzi visszaemlékezésében – hogy magam köré gyűjtöm a gyermekeket, és őket a katekizmusra tanítom; ez volt a legforróbb vágyam. Úgy éreztem, életemnek ez a célja.*” Az álmok, látomások fontos szerepet játszottak később is az életében. Kilencéves korából visszaemlékezik egy olyan álmra, amely még világosabban rajzolja eléje jövő hivatását. Gyermekek között látja magát, akik játszottak, nevetgéltek, tréfálkoztak, de voltak olyanok is, aki káromkodtak. Ő közülük rohant és rábeszélésekkel, ütlegekkel akarta őket elhallgattatni. Ekkor megjelent előtte Jézus édesanyjával Szűz Máriával együtt és felszólította, hogy álljon a gyermeksereg élére, és azt is mondta, hogy „*nem veréssel, hanem szelídséggel teheted őket barátaiddá! Kezdd el azonnal a munkádat! Tanítsd meg őket a bűn utálatosságára és az erény szépségére!*”

Leendő munkájának a végzéséhez megkapja Istentől a megfelelő adottságokat is. Heves vérmérséklet, rendkívüli testi erő és ügyesség jellemzik, és olyan emlékező tehetség, amelyet társai megcsodálnak. Ez utóbbinak köszönhetően, később szemináriumi éveit alatt nyáron felkészült a következő év anyagából, levizsgázott és egy évet ugorva folytatta tanulmányait. Erejét, testi ügyességét fejleszti, bűvészmutatványokat is megtanul, de ezeket nem önmaga érvényesítésére és csodáltatására használja, hanem későbbi hivatásában kamatoztatja majd őket.

A barátságnak fontos szerepe volt jellemének alakulásában. Gimnáziumi osztálytársáról, Comollo Alajosról írta később, hogy „*tőle tanultam meg az igazi keresztény életet*”. Olyan barát volt, aki figyelmeztette őt hibáira. Az erőtől, életkedvtől majd kicsattanó Jánost nyugalomra, önmérsékletre szoktatta. Megtanulta ettől a barátjától az igazi engedelmességet, előzékenységet, kis dolgokban való pontosságot és a mély benső áhitatot. Emlékirataiban így foglalja össze kapcsolatuk lényegét. „*Nagy szerencsének tekintetem, hogy ilyen baráttra akadtam. Idejében figyelmeztetett hibáimra, komolyan megintett, ha valamiben vétettem, de olyan szeretettel és megértő szavakkal tette, hogy szinte örültem, ha erre okot adtam. Engem is arra kötelezett, hogy figyelmeztessem tökéletlenségeire, és zokon vette, ha elmulasztottam. Folyton serkentett szenvedélyes természetem megfékezésére és az erényes élet követésére.*”

Ezzel a barátjával a szemináriumban is együtt tanultak, de az egyébként is labilis egészségi állapotú Alajos súlyosan megbetegedett és néhány hónap múlva meghalt. A végleges búcsú előtt megígérték egymásnak, hogy amelyikük előbb meghal, valami módon tudatja a másikkal, hogy üdvözült-e. Ezt a különös híradást János a következőképpen írja le. A barátjának halálát követő éjszakán húsz társával együtt aludt a közös hálóteremben. „*Hirtelen fülsiketítő zaj hallatszott, mintha egy dübörgő szekér óriási rohanással száguldott volna végig a folyosó kövezetén a hálónkhoz. A kispapok mind felébredtek, de egyikük sem bírt megszólalni. Magam is kővé meredtem a félelemtől. A teremben ingott, táncolt minden,*

*mintha a mennyezetet és padozatot egy óriási vaskéz döngette volna. Amikor a dübörgés a hálózhoz ért, nagy robajjal kinyílt az ajtó. Gyenge világosság jelent meg a küszöbön, de nem lehetett látni senkit. Aztán hirtelen megszűnt a zaj, vakító fényesség töltötte be a termet, és abban a pillanatban hallani lehetett Comollo hangját: „Bosco, Bosco, Bosco, üdvözültem!” Ezután a tündöklés még inkább fokozódott, a dübörgés pedig olyan erőssé vált, mintha forgószelel rázná az egész épületet, majd fokozatosan elhalkult, s lassan elveszett az éjszakában. Csak az éjjeli lámpa pislákol.”*

Bár Isten korán megsejtette vele leendő hivatását, nem kímélte meg a hivatásért való küzdelem fáradságaitól. A középiskola vége felé sokat vívódott, hogy szerzetbe lépjen-e, vagy pedig papi szemináriumba. A szerzet felé az vonzotta, hogy olyannak ismerte magát, akinek természete hajlik a kevélységre és az önfejlésre. Úgy gondolta, hogy jobb lenne teljesen elhagynia a világot, és szerzetbe lépni, mert talán ott könnyebben leküzdheti majd ezeket a gyengeségeit. Már fel is vették ferencesnek, de tervezett bevonulása előtt hallott egy életszentség hírében álló papról, és kikérte annak a tanácsát. Miután ez a pap elbeszélgetett vele, azt ajánlotta neki, hogy lépjen be inkább a chieti szemináriumba és ott várja be türelmesen azt az időt, amikor érettebb fejjel eldöntheti, hogy valóban szerzetbe kell-e lépnie.

Pappá szentelése után még három évig mélyíti teológiai tudását a torinói papi otthonban. Itt tárul fel előtte a nagyvárosi élet minden fizikai és erkölcsi nyomora, amibe a pénz utáni hajsza döntötte az embereket. A parkokban és Pó folyó partjának bozótjaiban látja a rongyaikba burkolózva alvó hajléktalanokat, munkanélkülieket. Miközben járja a külvárosok utcáit, megismeri a suhancokat, bandákat, akik lopásból, rablásból tengetik életüket. Elkíséri a börtönökbe is mesterét és barátját a börtönlelkész Don Cafassot, akitől a szemináriumba lépési tanácsot kapta, és akit a halálraítéltek közötti apostolkodásáért az emberek „az akasztófa papjának” neveztek. A börtönben szerzett élményeiről Don Bosco ezt írja. *„Nagyon elámultam és meglepődtem, amikor azt tapasztaltam, hogy a legtöbbjük azzal az erős elhatározással hagyta el a börtönt, hogy becsületes életet fog élni, s alig néhány hét múlva már ismét odabent ül. E szomorú valóság okát kutatva rádöbbenem, hogy ez csakis azért lehetséges, mert ezek a szegény fiúk teljesen magukra vannak hagyatva. Ki tudja, vajon ennyire jutottak volna-e ha akad odakint egy jó barátjuk, aki törődik velük, melléjük áll, és ünnepnapokon vallási oktatásban részesíti őket.”*

Ilyen féle tapasztalatok, ezeknek imában való feldolgozása, gyermekkorának álmaival való szembesítése juttatják el oda, hogy maga köré kezdi gyűjteni a kallódó fiatalokat. Kezdetben hittanra tanítja őket, játszik velük, kirándulásokat szervez számukra. De az egyre növekvő és lármás fiú sereg együttartása komoly nehézségeket jelent számára. Később otthonokat épít nekik, amelyeket oratoriumnak nevez, vagyis az imádság helyeinek.

Amíg azonban idáig eljut, sok nehézséget kell legyőznie. Még a torinói plébánosok is rossz szemmel néztek az általa összegyűjtött fiatalokra. Odáig mentek, hogy forradalmárnak, eretneknek, sőt bolondnak minősítették paptársukat. Ketten közülük még arra is vállalkoztak, hogy elmeorvóintézetbe záratják. Annak igazgatójánál helyet biztosítottak Don Bosco számára, és elmentek érte, hogy beszállítsák az intézetbe. Előbb csak közömbös dolgokról beszélgettek vele, majd rátértek az oratórium jövőjére. Don Bosco olyan magabiztosan vázolta terveit, hogy a két pap sajnálkozva összenézett. Végül meghívták egy kis sétakocsikázásra, de ő átlátott a szitán. Tudta, hogy bolondnak tartják, és kelepcét állítottak neki. Vállalkozott a sétakocsikázásra, de amikor azok be akarták tessékelni, azt mondta: „Nem vagyok udvariatlan, szálljanak be előbb önök”. Mikor azok gyanútlanul helyet foglaltak, Don Bosco rájuk csapta a hintó ajtaját, amit csak kívülről lehetett kinyitni és odakialtottta a kocsisnak: Hajts onnan azonnal a bolondok házába, sürgős! A betegápolók már várták a kocsit, és a dühöngő papokra húzták rá a kényszerzubbonyt.

Ha paptársai így gondolkodtak róla és bántak vele, nem lehet csodálkozni azon, hogy a mindenütt forradalmat szimatoló hatáság felfigyelt a rongyos munkásfiúk csoportosulására,



számuk növekedésével aggodalmuk egyre fokozódott. Ezért behívták Don Boscot a városházára és felszólították, hogy hagyja abba felforgató tevékenységét. Ettől kezdve polgári ruhás rendőrök is figyelték őket. Don Bosco néhány kedves gondolatot ezekhez a bokrok mögött leselkedő rendőrökhöz is intézett. Egyikük megjegyezte: „Furcsa összeesküvő ez a pap. Ha néhány vasárnap még itt hallgatózunk, az lesz a vége, hogy mi is meggyónunk.”

Korának fő problémája, a vad kapitalizmus elembertelenítő, mindenkit rabszolgává tenni akaró törekvése volt. Don Bosco erre úgy válaszol, hogy felkarolja az ifjúságot. Ezekből az oratóriumokból mára a világ legnagyobb szerzetes társulata alakult ki. Az elzűllés, a bűnözés megelőzésére ipari tanulók nevelésével foglalkozó szerzetesrendet alapított, amelyet az előtte három évszázaddal élt, általa nagyon tisztelt Szalézi Szent Ferencről nevezett el Szalézi Társaságnak. Ugyanezt a feladatot vállalja az ő szellemében Maria Mazzarello, aki Don Bosco segítségével lányok nevelésével foglalkozó szerzetesrendet alapít a Segítő Szűz Mária Leányai néven. E két szerzetes társaság munkáját segítő világi társulatot is alapítanak. Szalézi Munkatársak Egyesülete néven. Halálának évében a fogadalmas férfi rendtagok száma már 738 volt. Európában 38, a többi világrészen 26 intézettel rendelkeztek.

De nemcsak az iskolájában tanító fiatalokkal foglalkozik, hanem igyekszik felkarolni a többieket is. Élen jár a szociális jogokért való küzdelemben. A munkás fiatalok érdekében kölcsönös segélynyújtási társulatot alapít, harcol az igazságos bérekért, a munkaidő csökkentéséért, szabad napokért, az évi szabadságért. Munkaadókkal szerződéseket köt, vagy kötött az ipari tanulók védelmében.

A tudatlanság csökkentésére és nevelési céllal több mint száz könyvet ír, folyóiratokat indít, nyomdát alapít, értékes könyveket ad ki. A jó könyvek hasznáról ezt írja. *„A jó könyv még olyan helyekre is eljut, ahová a pap be sem léphet; még a rossz emberek is megtűrik maguknál mint emléket vagy ajándékot. Ha bekerül valahová, nem pirul el. Ha sutba dobják, nem panaszkodik, de beleszúrja a lélekbe a lelkiismeretfurdalás tövisét, amely aztán olykor felkelti az igazság megismerésének a vágyát. Néha porlepetten hever az asztalon vagy a könyvespolcon. Senki se gondol rá. De jön a magány, a szomorúság, az unalom órája, elfog a szórakozás vágya, vagy a jövőtől való félelem, és a mi hű barátunk lerázza magáról a port, és megismétlődik Szent Agoston, Boldog Columbini és Szent Ignác csodálatos megtérése... Ha a családban nem is olvassa el a könyvet az, aki kapta, majd elolvassa a fia vagy a lánya, valamelyik jóbarát vagy szomszéd. Vidéken egy könyv néha száz ember kezébe is eljut. Csak a jó Isten tudja azt a tömérdek jót, amit egy városban, egy kölcsönkönyvtárban, egy munkásegyesületben, egy kórházban egyetlen jó könyv elérhet.”*

Egészen együtt élt korának embereivel, válaszolni igyekezett azokra a kérdésekre, amelyek őket érdekelték, vagy amelyeket ő fontosnak tartott az emberek üdvözítése, és az üdvösség irányába mutató földi boldogulása érdekében. Könyveinek, írásainak jelentős része egyháztörténelmi témájú és hitvédő irat.

Két pápa, Boldog IX. Piusz és XIII. Leo kifejezett parancsára írta le álmait, látomásait és a vele történt rendkívüli eseményeket. Ezek közül az egyiket ma is gyakran idézik, az egyház jövőjéről szóló látomást, amelyben viharos tengeren több kisebb hajó egy nagyobb hajót, az egyház hajóját igyekszenek megtámadni és elsüllyeszteni. A hajó kapitánya, a pápa végül két oszlophoz köti ki az Egyház hajóját, amelyek közül egyiken az Oltáriszentség látható, a másikon egy Mária szobor. Ezek az Eucharisztia komolyan vételét, és a helyes Mária-tiszteletet jelképezik.

Don Bosco végig éli azokat az eseményeket, amelyek során megszűnik a pápai állam, a pápát teljesen kiszorítják a politikai hatalomból, és jelentősen korlátozzák az egyház jogait. A hívő embereknek arra a dilemmájára, hogy egyházukhoz legyenek hűségesek vagy pedig hazájukhoz, azt a választ adja, hogy meg kell maradni jó kereszténynek és jó hazafinak. Ez természetesen nem megy áldozatok nélkül.

Ő maga is jó példával járt elől. De nem úgy, hogy beáll a pártküzdelmekbe, hanem úgy, hogy igyekezett közvetíteni ellenfelek között. A papok pártpolitikában való részvételéről az a véleménye, hogy *„a papnak mindenkinek kell lennie. Ha tagja valamelyik pártnak... menthetetlenül vitába kell keverednie a másik párt embereivel... Ez csökkenti az evangélium erejét.”*

Az igen mozgalmas politikai történetekben neki is komoly része van. IX. Pius pápa, az egyház leghosszabban uralkodó pápája, aki 1846-tól 1878-ig ült Szent Péter székében, több alkalommal is Don Bosconál végzi gyónását, és hallgat tanácsaira, és fontos döntéseinél rá hagyatkozik. Így például 1870-ben, amikor II. Viktor Emmanuel csapatai elfoglalják Rómát, a pápa Don Bosco tanácsára a helyén marad, nem menekül el a városból, pedig már becsomagoltak mindent, hogy ott hagyják az örök várost. Így Róma marad továbbra is Szent Péter utódainak a székhelye. A következő pápa, az 1878-tól 1903-ig uralkodó XIII. Leo is megbízásokat ad neki és kikéri tanácsát. Ő az a pápa, aki állam nélkül, a Vatikán önkéntes foglyaként vezette az egyházat, és a pápai méltóságot mégis olyan szintre tudta emelni, amire azóta is kénytelen odafigyelni az egész világ.

Don Bosco tekintélyét az egyház ellenségei is respektálták. Többször is közvetített a pápa és az olasz kormány között. Szólt, figyelmeztetett, kimondta az igazságot, de ezt olyan módon tudta tenni, hogy kénytelenek voltak elfogadni tőle. 1854-55 folyamán tárgyalták a parlamentben az egyház jogait jelentősen korlátozó törvényeket. Az ég Don Boscon keresztül figyelmeztette a királyt különös álmokon keresztül. És neki volt bátorsága arra, hogy leírja és elküldje a királynak ezeket az álmokat. Az első álom így szólt: *„Úgy tűnt fel, hogy az oratórium oszlopos folyosója mellett egy talpig vörösbe öltözött királyi apród iparkodott kifelé a nagy udvarra. Sietős léptekkel egyenesen felém tartott és harsány hangon kiáltotta: Igen fontos hír! Miféle? – kérdeztem. Jelentsd: „Nagy temetés lesz a királyi udvarban! Aztán még egyszer megismételte: „Nagy temetés lesz a királyi udvarban!” Magyarázatot akartam kérni tőle, de az apród eltűnt.”* Ő megírta álmát a királynak. Az álom öt nap múlva megismétlődött, de az apród most már ezt rikoltozta: *„Jelentsd: nem nagy temetés, hanem nagy temetések lesznek a királyi udvarban”.* Don Bosco másodszor is írt a királynak. Viktor Emmanuel volt a király, akinek óriási fehér emlékművét mai is láthatja a Rómába látogató, a Forum Romanum mellett található, monumentalitásával mintegy agyonnyomja az ősi Róma központját. A király négy hónap alatt eltemette édesanyját, feleségét, testvérét és egyik gyermekét. A tárgyalásokat a gyász miatt többször is megszakították, de meghozták mégis ezeket az egyházat korlátozó törvényeket, és a király aláírta azokat.

Az a Ratazzi Urbán, aki az említett egyházellenes törvényeket a parlamentben beterjesztette, Don Bosconak 1855-ben igazságügyi miniszterként megengedte, hogy börtönőri kíséret nélkül kirándulásra vigye a Generala börtön háromszáz fiatalkorú elítéltjét. Bármennyire is hihetetlen, egy sem szökött meg közülük, mert ígéretet tettek. És bár ez a Ratazzi volt a szerzetesrendek eltörlését szorgalmazó törvényjavaslatnak is a szerzője, mégis maga ajánlotta Don Bosconak, hogy művei fennmaradása érdekében alakítson egy modern elgondolású társaságot, amely folytatja a veszélyeztetett, szegény ifjúság nevelését.

1888-ban halt meg 72 éves korában. XI. Pius pápa 1929-ben boldoggá, 1934-ben szentté avatta.

## Szent X. Pius Pápa (1835–1903–1914)



1. Pápává választásának a körülményei
2. Életpályája pápává választás előtt
3. Viszonya az egyházi rangokhoz, címekhez
4. A szegényekkel és az ellenségeivel való kapcsolata
5. Intézkedései pápaként
6. Vele kapcsolatos csodák

\*

XIII. Leo pápa halála után, 1903-ban, amikor a bíborosok Rómába gyülekeztek, hogy megválasszák utódját. Puzyna krakkói bíboros érsek is Rómába igyekezett. Amikor a vonat, amivel utazott, befutott Bécsbe, ahol át kellett szállnia egy másik pályaudvaron a római gyorsra, Ferenc József Habsburg császár és magyar apostoli király testőrgárdájából egy tiszt várta az uralkodó üzenetével: mielőtt tovább utazna Rómába, jelenjék meg a Hofburgban egy audiencián. A bíboros nagyon csodálkozott, mert sejtelve sem volt róla, hogy az uralkodónak milyen megbeszélőnivalója van vele. Nincsenek tisztázatlan ügyek közte mint egyházmegyéjének főpásztora, és a bécsi kormány között. Arról sem volt tudomása, hogy

olyasmit tett volna, ami kedvezőtlen fényt vethetne rá. Egy tisztán udvariassági látogatásról sem lehet szó, ehhez túl ünnepélyes, szertartásos és titokzatos ez a meghívás.

A bíboros egyet sóhajtván ült be a császári udvari hintóba, és magában azon gondolkodott, hogy nem fogja-e emiatt lekésni a római gyorsához való csatlakozást. Kísérője mintha kitalálta volna gondolatait, így szólt hozzá: „Legyen nyugodt eminenciád, Ófelsége nem fogja önt hosszan feltartóztatni. És intézkedés történt, hogy a római vonat addig ne induljon el, amíg eminenciád be nem szállt.” Ez a megjegyzés még nagyobb zavarba hozta a bíborost.

Hamarosan feltárult a rejtély. Ferenc Józsefnek, nem mint osztrák császárnak, hanem mint apostoli magyar királynak megvolt az a joga, hogy előzetesen tiltakozzék, vétót emeljen olyan jelölt pápasága ellen, akiről veszélyesnek ítélte, hogy pápa legyen. Ezt hozta most Ferenc József Puzyna bíboros tudomására: Rampolla bíboros, XIII. Leo addigi államtitkára, aki esélyesnek számított a pápaságra, Ferenc József szemében nem kívánatos személy volt. A bíboros próbált érvelni az uralkodó vétót jelentő kérése ellen, felhozva érvként pl. a pápaválasztás szabadságát, de ő félbeszakította: „nem azért hívtam, hogy politikai beszélgetést folytassak eminenciáddal, hanem azzal bízom meg, hogy, ha Rampolla megválasztására kerülne a sor, akkor nevemben nyilvánítsa ki a vétót”. Puzyna bíboros a pápaválasztó gyűlésen, a konklávéban ezt meg is tette, nem kis felháborodást váltva ki a bíborosokból. Így választották meg Rampolla helyett Giuseppe Sarto-t pápává, aki a X. Pius nevet vette fel.

Nem tudjuk, Rampolla milyen pápa lett volna, csak azt, hogy miért fordult egy francia pap, a vatikáni apparátus tagja, a vatikáni belső erőviszonyok jó ismerője, aki egyházi Sherlock Holmes hírében állt, Ferenc Józsefhez, hogy éljen vétójogával. Az az értesülése volt, hogy Rampolla bíboros szoros kapcsolatokat ápolt a szabadkőművességgel. A Habsburg császároknak már elég negatív tapasztalatuk volt a felvilágosodásról és a vele szoros kapcsolatban lévő szabadkőművességről, és a forradalmakról, amelyek sok felfordulást okoztak birodalmukban. Ezek után nem csoda, hogy Ferenc József – nem mint osztrák császár, hanem mint apostoli magyar király – a magyar királyok történetében először, és utoljára is, élt ezzel a vétójoggal. Röviddel megválasztása után maga X. Pius pápa rendeletet adott ki arról, hogy a pápaválasztásba semmiféle világi hatalom ezentúl nem szólhat bele, nem emelhet vétót a megválasztandó személlyel szemben, a választásra jogosult bíboros nem fogadhat el senkitől ilyen megbízatást.

Nem tudjuk milyen pápa lett volna Rampolla, de azt igen, hogy milyen lett X. Pius. Nem a kor hit- és egyházellenessé torzult, felvilágosodásban gyökerező divatos eszméinek követésével és érvényre juttatásával, hanem az egyház régi, meglévő kincseinek előhozatalával kívánta megújítani Krisztus Egyházát. Pápaként ez volt a jelszava: *Megújítani mindent Krisztusban*. De mielőtt intézkedéseit szemügyre vennénk, nézzük, hogy kit is adott az isteni gondviselés – a magyar apostoli király közbelépését is felhasználva – Szent Péter utódjaként a 20. század elején az Egyháznak.

Giuseppe Sarto (magyarul: Szabó József) egy Treviso melletti kis faluban, Riesében született 1835-ben. Apja szegény parasztember volt, aki mellelleg a postási feladatokat is ellátta falujában.

1858-ban szentelték pappá Castelfrancóban. Utána az egyházi hierarchia szinte minden fokozatát végig járta. Volt káplán, plébános, kanonok, szemináriumi tanár, püspöki helynök, püspök, érsek, velencei pátriárka, és bíboros. De nem a rangfokozat, és a címek voltak számára fontosak. Jellemző, hogy hogyan fogadta püspökké való kinevezésének a hírét. Egy napon a trevisói püspök így szólt hozzá: „Kedves monsignore, térdeljünk le és imádkozzunk, mert szükségünk van az imádságra egy olyan ügyben, amely mindkettőnket érint” – azzal átadta neki az okmányt, amely a püspöki kinevezést tartalmazta. Sarto kanonok nagy megdöbbenéssel olvasta, majd kezébe rejtette az arcát és keservesen sírni kezdett. A püspök vigasztalni próbálta azzal, hogy ez Isten akarata, de ő így felelt: „Lehetetlen! Ez a teher

*számomra túlságosan nehéz! Sem erőm, sem képességem nincs hozzá!”* Azzal a szobájába sietett, és azonnal levelet írt Rómába. Ám azt a választ kapta, hogy minden érve ellenére csak engedelmeskedjék. Mikor néhány nap múlva édesanyja örömtől sugárzó arccal jött, hogy gratuláljon a fiának, ő sírással küszködve mondta: *„Anyám, nem tudja, mit jelent püspöknek lenni. A lelkem vész el, ha nem teljesítem a kötelességemet!”* Amikor később a páduai püspök, a Szentszék megbízásából, érdeklődött, hogy elfogadná-e a velencei pátriárkai székbe szóló kinevezést, ezt táviratozta vissza: *„Még csak ez hiányzik nekem.”*

A konklávében történt, hogy egy francia bíboros megszólította őt, aki olasz anyanyelvén kívül csak latinul tudott. A megszólításra így válaszolt: *„Nem beszélek franciául.”* Erre a francia bíboros: *„Akkor önnek semmi esélye nincs, hogy megválasszuk, hiszen egy pápának franciául tudnia kell!”* *„Így van, hála Istennek!”* – fejezte be Sarto a beszélgetést. Mégis őt választották meg. Mikor megkérdezték tőle, hogy elfogadja-e a választást, azt mondta: *elfogadom, mint keresztet. A X. Pius nevet vette fel, „bízván abban, hogy mindazok a szent pápák imádkoznak értem, akik a Pius nevet erényes életükkel megbecsülték, és határozott szelídséggel kormányozták és védelmezték az Egyházat”.*

A szegénység végigkísérte egész életén. Egyik iskolatársa mondta róla: *„Szegényesen volt öltözve, s a zsebéből kikandikált egy darab kenyér, amit ebédre hozott magával. És mégis, milyen jó volt! Valamennyien szerettük. Vidám volt, és nagyon szorgalmas. Mindig ő volt közöttünk a legjobb.”*

Plébánosként mindenét elajándékozta, amiről látta, hogy mások hasznát vehetik. Egy alkalommal, mikor már alig volt mit felvennie, az egyik plébános meghívta prédikálni és annyi pénzt adott neki tiszteletdíjként, hogy abból ismét be tudta szerezni a legszükségesebb ruhaneműket. De mire hazaért, üres volt a keze, mert útközben mindent elosztogatott. Akkor a nővére, aki a háztartását vezette, kétségbeesve kért segítséget az egyik szomszédos plébánostól: vegye rá az öccsét, hogy legalább a fehérműjéhez szükséges vásznat vegye meg.

Az egyik évben, amikor nagyon gyenge volt a termés, egy ismerős jött a plébániára, hogy a szegények számára gyűjtsön. Adott neki húsz zsák kukoricát – de egyebe nem is volt. Mikor az alamiznagyűjtő látta, hogy a kamrában nem maradt semmi, csak egy kevéske bab egy kosár alján, megkérdezte tőle: *„És ezek után miből fog élni?”* A plébános így felelt: *„Legyen nyugodt, a Gondviselés engem még soha nem hagyott cserben!”*

Isten valóban számtalanszor jelét adta, hogy támogatja a plébános munkáját. Egyszer a faluja határában lévő szőlőt valami betegség támadta meg, és olyan méreteket kezdett ölteni a baj, hogy a szüret veszélybe került. A plébános tanácsot tartott a híveivel, majd vasárnap, mise után kihirdette nekik: *„Holnap reggel harangozni fogunk, és megáldom a kertjeiteket és földjeiteket. Imádkozzatok velem együtt, és legyetek nagy bizalommal.”* És másnap a szőlőkről eltűnt a betegség!

Máskor esőért imádkozott híveivel. Litánia közben feléjük fordult, és megkérdezte: *esernyőt hoztatok magatokkal? Természetesen nem hoztak. De másnap már igen. És használniuk is kellett hazafelé.*

A szomszédos plébániákról is jöttek a hívek, hogy hallgassák a prédikációit. Mikor ezen a többi plébános megsértődött, és panaszt emeltek a püspöknél, ezt a választ kapták: *„Csináljátok ti is ugyanúgy!”*

Elvhűsége igen nagy szeretettel párosult. Megtapasztalta ezt az az ember is, aki egy gyalázó iratban támadta és megrágalmazta. Néhány pap sürgette, hogy a püspöki becsület megvédése miatt bíróságnál kellene orvoslást keresnie a sérelemre. Ő azonban így válaszolt: *„Hát nem látják, hogy a szerencsétlenül az imádság segít és nem a büntetés?”* Amikor ez az ember hamarosan elvesztette a vagyonát és nagy ínségbe került, akkor a püspök egy asszony közvetítésével jelentős pénzüsszeget küldött neki, de azzal a meghagyással, hogy a feladót nem szabad megtudnia.

Ehhez hasonló eseményt bíboros korából is ismerünk: egy tüntetés alkalmával, amelyet az Egyház ellenségei szerveztek, az kiáltozott a lehangosabban, akivel korábban Sarto pátriárka sok jót tett. Ugyanez az ember nem sokkal később ismét segítségért folyamodott hozzá. A pátriárka behívatta magához, a szokásosnál nagyobb összeget nyomott a markába, és nevetve mondta: *„Ezúttal az alamizsna nagyobb, mert te jobban elfáradtál az ellenem való ordítózásban, mint a többiek. Ezért én is többet adok neked, hogy ismét visszanyerhesd erőidet.”*

Megválasztása után a nevéből (a Sarto ugyanis szabót jelent) hamarosan a következő kissé tréfás, de nagyon mély értelmű mondás született: *„Itália levetkőztette a pápaságot, amikor elvette világi hatalmát. Sarto, azaz a Szabó azonban majd készít neki egy új ruhát.”* Valóban, elődjével XIII. Leo pápával együtt új tekintélyt adott az egyháznak az elveszett világi hatalom helyébe. Azok a reformok, intézkedések, amiket végbevitt, máig hatóan befolyásolják az Egyház életét.

XIII. Leó pápa érdeklődése főleg az Egyház külső életére irányult, különösen az egyházi hagyomány és a modern világ közötti összhang megtalálása érdekében. Ezzel szemben X. Pius pápa minden erejével az Egyház belső megújulása felé fordult. Első enciklikájában ezt írta: *„Egész pápaságunk célkitűzése, hogy mindent megújítsunk Krisztusban azért, hogy Krisztus legyen minden mindenben... Úgy látom, nekünk mindent meg kell újítanunk Krisztusban, mert az a fájdalmas szekularizáció, ami bennünket szorongat, mint annak idején a reformáció, nem minden szavában hazudik. Mondanak, és számon kérnek tőlünk olyan dolgokat, amikért mi bizony felelősek vagyunk.”*

Fő feladatának az Egyház belső életének, alkotmányának, belső irányításának a megreformálását tekintette. Ezen a téren egyik legjelentősebb műve az egyházban különböző helyeken élő jogszabályok, szokások összegyűjtése, rendszerbe foglalása, vagyis az egyházjog kodifikációja volt, amelyet mindjárt megválasztása után az első napon elindított, igaz, a mű csak utódja, XV. Benedek pápa alatt fejeződött be. E kodifikáció nem csupán a túlságosan felduzzadt jogszabály-halmaz rendszerezését és egyszerűsítését jelentette, hanem sokkal inkább azt, hogy a jogot a megváltozott körülményekhez alkalmazzák, hiszen nagyon sok jogszabály már nem felelt meg az élet elvárásainak. Ő volt az, aki elindította a szentszéki rendelkezések hivatalos lapját az Acta Apostolicae Sedis, 1909-ben.

Szívügye volt a papok megszentelődése, mert úgy látta, hogy *„a papnak először saját magában kell megformálnia Krisztust, ha ugyanezt másokban végre akarja hajtani”*. A belső megújulás egyre szélesebb körben kezdett hatni: az itáliai püspökök egymás után kezdték látogatni az egyházmegyéjüket, és a szemináriumokban sokkal nagyobb gondot kezdtek fordítani a tudományos képzésre és a növendékek aszketikus nevelésére.

Volt bizonytalanságok és áttekinthetetlenség a liturgiában is. X. Pius pápának már velencei pátriárka korában gondja volt az egyházi zene ápolására. Most az egyházi zene célját abban határozta meg, hogy *„ébressze föl a hívekben az áhítatot, és könnyítse meg az imádságot”*. Különös figyelmet szentelt a gregorián éneknek. Rómában egyházi zenei főiskolát nyitott, és a liturgia kérdéseinek tisztázása érdekében újra kiadta a római misekönyvet és a breviáriumot. Liturgikus reformjának fő támaszai a Rajna vidéken található Maria Laach bencés apátság, amely a klasszikus liturgia centruma, Németországban a híres lelki író Romano Guardini, és az ausztriai Pius Parsch volt.

Lelkipásztori tevékenységében az arsi plébános, Vianney János volt a példaképe. A képe állandóan ott volt az íróasztalán, és 1905-ben boldoggá is avatta. Ő iktatta a szentek sorába Bécs nagy lelkipásztorát, Hofbauer Kelement.

Az Oltáriszentség pápájának is nevezték. Az volt a véleménye, hogy a *„gyakori szentáldozás lehet a legrövidebb útja az üdvösség elérésének az egyes hívő, és az egész közösség számára, ezért a gyermekeket rá kell nevelni a gyakori szentgyónásra és szentáldozásra. Különben a gyermeki ártatlanság belső növekedése elmarad, mivel ezt*

*Krisztussal, az élet forrásával való egyesülés tartja meg. Sőt, a fiatalság még ártatlanságát is elveszíti, mivel a sok veszély között, ami körülveszi, pont a legerősebb segítséget kell nélkülöznie, így könnyen vesz fel súlyos bűnnel járó szokásokat, még mielőtt megízlelné Krisztus Testének és Vérének szent titkait*” Mindenekelőtt azt akarta, hogy a gyermekek, az addigi gyakorlattól eltérően, korábban legyenek elsőáldozók. Addig általában tizennégy éves korukban járultak először szentáldozáshoz. Ő azt akarta, hogy életüknek ez a fontos eseménye ne a kamaszkorban történjék, amikor sokminden összezavarodik bennük, hanem az iskolás kor elején, amikor még érzékenyebbek a misztérium iránt. Sőt még ennél a kornál is hajlandóbb volt lejjebb menni.

Egy édesanya magával vitte a kisfiát magánkihallgatásra, hogy a Szentatya áldja meg a gyermeket. „Mennyi idős?” – kérdezte a pápa. „Négy éves – válaszolta az édesanya –, és remélem, hogy két vagy három év múlva elsőáldozó lehet.” Akkor a pápa komolyan a kicsi szemébe nézett, és megkérdezte tőle: „Kit fogadsz a szívedbe, amikor áldozol?” Gyorsan jött a válasz: „Jézus Krisztust!” – „És kicsoda Jézus Krisztus?” – kérdezte újra a pápa. „Jézus Krisztus Isten” – mondta a kisfiú. Akkor a pápa az édesanyához fordult: „Hozza el holnap reggel a gyermeket. Én magam fogom megáldoztatni.”

Fontos, hogy halálos bűn állapotában ne áldozzunk. Amikor viszont módunk van rá, akkor áldozunk. „*Senkit sem szabad visszatartani az áldozástól, ha a kegyelem állapotában van, és jó szándékkal közeledik a szent asztalhoz.*” – nyilatkozta a pápa egy alkalommal.

Pápaságának egyik legvitatottabb, de hosszú évtizedekre meghatározó ténykedése volt az úgynevezett modernizmus eretneksége elleni védekezés.

Elődje, XIII. Leo pápa egy hiteles szintézisre törekedett a kultúra és az Egyház között. Ez több modern gondolkodót arra bátorított, hogy a felvilágosodás gondolatvilágát átvigyük az egyházban addig művelt filozófiára, a dogmákra és a vallásra is. A természettudományok fejlődése és a technikai találmányok által kiváltott a haladásba vetett mámoros hittel akarták átdolgozni az Egyház életét és hitét is. A Biblia szavai eme modernista gondolkodók számára csak szubjektív, korhoz kötött megnyilatkozásoknak számítottak. Tagadni kezdték a benne lévő objektív, örök igazságokat. A Szentírás kijelentéseit értelmező dogmák érvényét is kezdték kétségbe vonni, ezeket is úgy értelmezték, hogy csupán bizonyos koroknak a kifejezőmódjai, tehát nem örök érvényűek, hanem relatívak, változhatnak. A modernizmus fő képviselői Franciaországban éltek.

A modernizmus X. Pius pápa szerint az egyház és a kultúra hamis szintézise. A modernizmust az eretnekségek gyűjtő medencéjének tekintette. 1907-ben 65 un. modernista tételt ítelt el, amelyek konkrét szerzők írásaiból való kijelentések, ill. azokból levonható következtetések voltak. Ennek egy kiegészítése volt a Pascendi dominici gregis c. körlevél, amely összefüggéseiben tárgyalja a témát, és az általa kötelezővé tett ún. antimodernista eskü, amit az egyházi személyeknek minden magasabb szentelés és hivatal átvétele előtt le kellett tenniük. Ez az eskü-kötelezettség a II. Vatikáni Zsinatig volt érvényben, 1967-ben szüntették meg.

Már életében elterjedt a meggyőződés, hogy szent. Egyszerűen csak „a szent pápa” névvel illették. Mikor egyszer meghallotta, hogy „papa santo”-nak mondják, nagyon határozottan kiigazította: „Önök eltévesztik a mássalhangzókat: én pápa Sarto vagyok!”

Kifejezett kívánsága volt, hogy a testét ne balzsamozzák be. Amikor a boldoggá avatáskor felnyitották a sírját, testét mégis teljes épségben találták! Három évvel később, 1954. május 29-én XII. Pius pápa a szentek sorába iktatta.

## Boldog Celestina Donati (1848–1925)



1. Hogyan született a Piarista Nővérek rendje?
2. Mikre neveli nővéreit, diákjait?
3. Milyen volt az egyénisége?

\*

2008 Irgalmasság Vasárnapján avatták boldoggá a firenzei dómban a Piarista Nővérek szerzetesrendjének alapítóját, családi nevén Maria Anna Donatit.

A legtöbb férfi szerzetnek megvan a női megfelelője is, és gyakran ugyanaz a szent az alapítója mind a férfi, mind a női ágnak. Ugyanarra a feladatra meghívhat Isten férfiakat és nőket egyaránt és egy időben. Gondoljunk csak Assisi Szent Ferencre és Szent Klárára, a ferences férfi és női rend alapítóira, vagy Bosco Szent Jánosra, aki megalapította saját rendjét, amelyet az általa nagyon tisztelt Szalézi Szent Ferencről Szalézi Társaságnak nevezett. Mária Mazzarelloval pedig megalapította a Segítő Szűz Mária Leányai, elterjedtebb nevén a Don Bosco Nővérek rendjét.



Vannak férfi szerzetesrendek, amelyeknek nincsenek női megfelelői, vagy fordítva. Nincsenek például jezsuita nővérek. De több olyan szerzetesrend van, amelyet jezsuiták alapítottak, és Loyolai Szent Ignác szellemében tevékenykednek.

Kalazanci Szent József csak férfi szerzetesrendet alapított. Halála után éppen 200 évvel, a magyar szabadságharc évében, 1848-ban született az a kislány, aki egy szentéletű piarista atya segítségével megalapítja majd a Suore Calasanziane nevű szerzetesrendet, amelyet Kalazanci Szent Józsefről Kalazanciusi Nővéreknek neveztek el. Magyarországon Piarista Nővéreknek hívják őket.

Maria Anna Firenze közelében egy Marradi nevű városkában született. Édesapja szigorú, becsületes, jóhírű ügyvéd volt, édesanyja mélyen vallásos, derék asszony. A kis Anna a családtagok visszaemlékezése szerint sokat sírt csecsemő korában. A sok sírás miatt panaszkodó nagynénit az édesanya ezekkel a szavakkal nyugtatta. *Csak hadd sírjon a kisbaba! Ki tudja, talán egy nap majd ő fog vigaszt vinni azoknak, akik szenvednek és sírnak a világban.* Prófétikus szavak voltak ezek. Sok árvának, börtönben lévő szülők kislányainak lett a vigasztalója.

Tizenhárom éves korában volt elsőáldozó. Már akkor hallotta Jézustól a szerzeteséletre hívó szavakat. De nem beszélt róluk, csak felnőtt korában először édesanyjának, majd nagy félénken elmondta édesapjának is. Ő azonban hallani sem akart a dologról, nem akarta elveszíteni szeretett leányát. Annának tehát meg kellett küzdenie hivatásáért.

Celestino Zini piarista atya gyóntatószékét sokan felkeresték a firenzei San Giovannino templomban. Nemcsak gyónás céljából keresték, hanem lelki tanácsai miatt is. Az atya Annának is a lelki vezetője lett. Anna 33 éves volt, amikor meghalt édesanyja. Mély fájdalmában Zini atya így vigasztalta. *Amint a templomban a Szentségi Jézus előtt imádkoztam, és édesanyád elvesztése miatti fájdalmadra gondoltam, az a gondolat született meg a szívemben, hogy édesanyád vár rád... Vár rád, és azt kéri tőled, hogy amíg elkeseredett szíved jajkiáltásaival keresed őt, saját jajszavaidban halld meg annak a sok-sok szegény és elhagyatott kisgyermeknek a kiáltását, amellyel téged hívnak, hogy segíts nekik.*

Édesanyja halála után még reménytelenebbnek tűnt, hogy elhagyja édesapját, aki ezután még inkább az ő gondozására is szorult. Még 7 évig vívódott, és végül 1888. január 6-án apja elé állt és bejelentette neki visszavonhatatlan elhatározását, hogy véglegesen Istennek akarja szentelni életét. Édesapja ezt válaszolta. *Ha elmész, veled megyek! Keress nekem egy kis lakást dolgozósobáival, a közelében templommal, és veled megyek. Azt akarom, hogy a közelemben légy, és te csukd le szemeimet, ha majd az Úr magához hív.*

Nagy nehézségek árán sikerült megvenni a lakást Firenzében a Via Faenzán, a Szent Julián templom mellett. Ebben a házban kezdődött el a piarista nővérek története.

A piarista nővérek Celestino Zini atyát tekintik társalapítójuknak. Ez a piarista atya 1825-ben született. Szerzetesrendbe lépése, és tanulmányai elvégzése után Firenzében tanított hosszabb időn át filozófiát, történelmet és matematikát. És, kiváló lelkivezető is volt. A jó lelkivezető figyel, hogy mi Isten terve a rábízott lelkekkel. Ezt az isteni tervet igyekszik vezetettjével együtt felfedezni és kibontakoztatni. Celestino atya meglátta Annában is azt a személyt, akit Isten arra választott ki, hogy egy olyan szerzetesrendet alapítson, amely az elhagyott, nehéz családi helyzetű szegény leányok oktatását és nevelését tekinti fő feladatának. Ez a szentéletű piarista atya segített Annának megírni a szerzetesrend szabályzatát, az ő segítségével tette meg a szerzetesi élet első lépéseit, és miután 1889-ben kinevezték sienai érsekké, segített megfelelő épületeket is szerezni, amelyekben elkezdheték a tanítást, illetve a szerzetesi életet. Ő ültette el mélyen a rendalapító anyának és az első piarista nővéreknek a szívébe Kalazanci Szent József mondását: *In spe contra spem.* Vagyis reménykedni még a reménytelen helyzetekben is. Ilyen szellemi és lelki alapokkal ellátva Celestina anyja úrrá lett sok nehézségen, melyek elől sok hétköznapi halandó megfutamodott volna. A lelki atyja iránti tiszteletből szerzetesi névként, az ő nevét vette fel. Így lett az Isten

Anyjáról nevezett Celestina anyja. A Celestina a Celestino férni név női megfelelője. A név magyarra fordítva égit, mennyeit jelent.

Első konkrét feladatuk, amelyet a Kalazanci Szent József Szegény Leányai, rövid nevükön a piarista nővérek elvállaltak, befogadni, és nevelni a „törvény árváit”, vagyis a bebörtönzöttek leánygyermekait. 1891-ben nyitották meg az első otthont. De hamarosan következett egy olyan megpróbáltatás, amely segítette teljesen önálló lábra állni a nővéreket. A következő évben meghalt Celestino atya. Így, földi támasz nélkül maradván, kénytelenek voltak minden bizalmukat az égiekbe helyezni. A halálhír vétele után Celestina anyja nemsokára már ezeket mondja:

*Ha a király leányai lennének otthonom vendégei, hihetném-e azt valaha is, hogy hagyja őket éhen halni? Akkor hogyan hihetném azt, hogy a Királyok Királya magára hagyja ezeket a kis teremtményeket, szíve kiválasztottjait? Sőt, kétszeres joguk van a védelemre, hiszen szegények és ráadásul még gyermekek.*

Földi szereteteink eltávozása bár nagyon fájdalmas esemény, de ha hittel fel tudjuk dolgozni, akkor megtapasztalhatjuk mennyei segítségüket. Haláluk még jobban az ég felé emeli tekintetünket, mert elveszítjük a földi támaszt, amit addig tapasztaltunk, amíg velünk éltek. És a szentek közösségének hite alapján bízhatunk abban, hogy Isten a tényleges segítséget is megengedi számukra a túlvilágról. Ilyen segítségnek tapasztalták a piarista nővérek alapító atyjuk halála után hamarosan, hogy megérkezett számukra a hivatalos egyházi jóváhagyás.

Az újabb és újabb intézetek, szerzetházak alapítása a Gondviselésbe vetett nagy hitet, kitartást, ugyanakkor emberekkel való kapcsolatok ápolását is jelentette. Még a kezdeti időkben történt, hogy Celestina anyja felfigyelt arra, hogy sok növendékük az éhezéstől és a munkától legyengült szervezettel került hozzájuk, és a gondos törődés sem tudta egészségüket visszaállítani. Ezért foglalkoztatta egy szerény kis tengerparti ház gondolata, ahol a napfény és a jó levegő segítségével könnyebben gyógyulhattak a gyermekek, és ahol a nővérek is regenerálódhattak. Valaki ajánlott neki egy házat, és azt tanácsolta, hogy írjon jólelkű tulajdonosának, hogy ajándékozza nekik a házat. De nyers elutasításban részesült, a tulajdonos azt írta vissza, hogy szüksége van a házra, mert krumplit tárol benne.

*Hát nem valami jó érzés hallani – mondta Celestina anyja – hogy pár zsák krumpli fontosabb nálunk.*

De segítőjének mégis sikerült egy házat szereznie Livorno-ban. Amikor a nővérek a kislányokkal megérkeztek, az állomáson sorba állították őket és énekelve vonultak végig a városon. Livorno lakosai meghatódva nézték a kis csapatot. A nézők között volt az a márkí is, akitől az elutasító válasz jött. Miután megtudta, hogy a gyermekek annak az intézetnek a növendékei, akiket ő olyan kíméletlenül visszautasított, üzent a nővéreknek, hogy látogassák őt meg. Mikor Celestina nővér elment hozzá, és a márkí bemutatta neki villáját, rátalált a híres krumplira is. Ha a villát nem is kapták meg, de kaptak egy fél mázsa krumplit ajándékba.

A római megtelepedés csak többszöri nekirugaszkodásra sikerült. Az első kudarcok azonban nem bátorítanították el Celestina nővért. *Még nem érkezett el a Gondviselés órája – mondta – tehát várunk.* 1923-ban XI. Pius pápa is fogadta két társa kíséretében Celestina nővért. A pápa nemcsak szavakkal bátorította őket, hanem karácsonyra nagyobb összeget is küldött.

A nővér egyik jóttevőjétől így búcsúzott. *Látja, mi semmi mást sem tudunk, csak „megkopsztani” embertársainkat. Így igaz – hangzott a válasz – de ezt olyan ügyesen és udvariasan teszi, hogy végül a „megkopsztott” érzi magát hálásnak, hogy elfogadták adományát.*

Mi adott Celestina anyának erőt, humort, kitartást a gyermekek és a nővérek szolgálatában? A legkisebbeknek tisztelettel csókolta meg kezecskéit és lábait. A csodálkozó

nővéreknek kedves mosollyal ezt mondta: *A gyermek Jézust látom bennük.* De nemcsak a gyermekekben látta meg Jézust, hanem a csalódásokban és a fájdalmakban is. Egyszer így kiáltott fel. *Milyen jó Jézus! Köszönjük meg az Úrnak, hogy megpróbál bennünket, hiszen ez azt jelenti, hogy szeret!*

Mikre igyekezett nővéreit, és diákjait nevelni? Egyik nővéreinek szóló levelében így ír.

*Ne legyetek bőbeszédűek, amikor idegenekkel beszélgetek... Imádkozzatok sokat!*

*Neveljétek a gyermekeket arra, hogy kedvesek legyenek szavaikban, testtartásukban, mozdulataikban, mások köszöntésénél, de mindenekfelett érzelmeikben. Jól itassátok át lelküket a keresztény tannal, a bűn, a hazugság és az engedetlenség iszonyával.*

*Emlékeztessétek őket folyamatosan Isten jelenlétére, örvendeztessétek meg őket egyházi zenével, és szeretessétek meg velük a tanulást és a munkát!*

Egy más alkalommal ezeket írja.

*Mutassatok jó példát mindig és mindenkinek! Viselkedjétek tartózkodóan, és mivelhogy kénytelenek vagytok gyakran a városba járni, kövessétek mindig Szent Ferenc reguláját: süssétek le szemeteket, járjatok szerényen és gondolataitokba mélyedve, különösen a villamoson. Legyetek józanok és szentek, szentek, szentek!*

Nemcsak tanácsolta ezeket a nővéreinek, hanem valóban maga is így élt. Mély benyomást tett az emberekre a vele való egyetlen találkozás is. A pisai érsek így emlékezett rá.

*Csak egyszer láttam őt, akkor is rövid ideig. Soha nem fogom elfelejteni alakját, melyet tiszteletet parancsoló mély lelkiség hatott át. Kedves tekintetét csak akkor emelte fel, ha a körülmények megkívánták. Egyébként, pedig lesütött szemmel járt, a jól őrzött és szeretett szokás szerint. Mikor, pedig elmélkedő imádságba mélyedt, fejét kissé lehajtotta. Szavai nyugodtak, pontosak és szelídek voltak, soha nem kísérte beszédét heves gesztikuláció, legfeljebb kezét mozdította lassan, és higgadtan, magyarázat vagy megerősítés gyanánt. Arca pedig kedves, jóságos és derűs volt. Azoknak az embereknek az arca volt ez, akik jól ismerik Isten vigaszát és az emberi nyomorúságot; annak az arca, akinek a szívében, akár egy tabernákulumban, Isten lakozik és vele párbeszédet folytat, és aki testvérei mellett áll, hogy megértse és enyhítse fájdalmaikat, és hogy megvigasztalja őket. Nagyszerű ember volt, aki lelkében Isten felé fordulva, kezét nyújtotta embertársai megsegítésére. Ezt az emléket őrzöm én Celestina Donati nővérről.*

A pápa munkatársa Carlo Cremonesi csak néhányszor találkozott vele, de ezek a találkozások is mély hatást gyakoroltak rá.

*Csak néhány alkalommal részesültem abban a szerencsében, hogy személyesen találkozzam és beszéljek vele. De látványa, és beszélgetéseink, még ha rövidek voltak is, kitörölhetetlen emléket hagytak bennem, melyet gyakran felidézek magamban. A nővérből sugárzott valami, ami nem e földről származott, és tiszteletet keltett mindazokban, akik megismerhették őt. Jól ismerem a nővér jótékony és áldozatos tevékenységét, azt a sok áldást, melyet Intézete alapításával adott a világnak, de mindezen a nagyszerű és hasznos cselekedeteken túl, tiszteletet keltett földöntúli szellemével, és embertársainak az volt a benyomása, hogy egy szenttel állnak szemben.*

77 éves korában halt meg 1925. március 18-án. Szentté, ill. boldoggá avatási eljárása halála után tíz évvel 1935-ben indult meg. A prátói püspök vallomása a per során nemcsak a nővér személyiségébe enged bepillantást, hanem méltatja tevékenységét is.

*Celestina Donati nővér, akit Isten arra hívott, hogy kiterjessze Kalazanci Szent József irgalmas jóságát a szegény nép leánygyermekéi javára, és azok közül is a legelhagyatottabbak, a bebörtönzöttek leánygyermekéinek a megsegítésére, szívében nagy állhatatossággal, és az anyai szeretet gyengédségével szerette ezeket a szerencsétlen kis teremtetéseket; és ezt az irgalmas szeretetet hagyta örökül Kalazanci Szent József Szegény Leányainak, a piarista nővéreknek. Válaszképpen kedves mosolyára és anyai szeretetének meleg kisugárzására megnyílt, és új erőre kapott a vihartól tépázott és a szerencsétlenség*

*jéghideg markában szorongatott, boldogtalan kisleányok szíve. Istenben bízva nagy dolgokat vitt végbe sokszor az anyagi eszközök hiányának ellenére is, és a Gondviselésben reménykedve derűs maradt akkor is, amikor az általa megindított jótékony tevékenységet komoly nehézségek szorongatták. A világtól való visszavonulása és áldozatvállalása révén tette szentté magát, és csak Istenben és az Ő szeretetében keresett vigaszt a lelkén sebet ejtett fájdalmakra.*

A Boldog Celestina Donati által alapított piarista nővérek nincsenek sokan. Mintegy százan vannak és ugyanennyi világi munkatárssal együtt gondoznak mintegy másfélezer kisgyermeket ma Olaszországban, Brazíliában, Nicaraguában, Kongóban és Romániában. Intézeteik olyanok, mint az oázisok a mai fogyasztói és egyre inkább elembertelenedő társadalom sivatagában.

## Luisa Piccarreta (1865–1947)



1. Milyen rendkívüliségek voltak az életében?
2. Miben állt szerinte az ősszülők vétke? Mi lett ennek a következménye? Hogyan fog visszaállni az ősi rend?
3. Milyen kapcsolatban van szerinte egymással az ember és a kozmosz?
4. Az isteni és az emberi akarat hogyan tud egymással együttműködni?
5. Mit jelent az isteni akarat szerint élni, és mit jelent Isten akaratában élni?

\*

Sorozatunk az egyháztörténelem nagy alakjairól szól. Eddig olyan személyek szerepeltek, akiket szentté vagy boldoggá avatott az egyház. Ma olyan valakinek az életével és gondolataival ismerkedhetünk, akinek a boldoggá avatása csak elindult, de még nem fejeződött be.

Hogy milyen lesz a jövőnk – az egyén jövője, a család jövője, az ország jövője, és az emberiség jövője – az nagymértékben függ attól, hogy milyen kép él bennünk a jövőről. Ma nagyon sok embernek sötét jövőképe van, mert azt látja, hogy a politikában, a médiában, és az élet egyéb területein a hitvány, sőt gonosz emberek uralkodnak, akik gátlástalanul visszaélnék hatalmukkal, félrevezetnek, kizsákmányolnak, kirabolnak, rabszolgasorba taszítanak sokakat. A Luisa Piccarreta által leírt, közvetített gondolatok olyan jövőt tárnak elénk, amely vigaszt, bizalmat, örömet sugároz.

Coratoban született, Olaszország Bari tartományában 1865. április 23-án. Itt is halt meg a szentség hírében 1947. március 4-én. Egy falusi patriarchális paraszti családban született. Öt testvére volt. Az egyik lánytestvére, Angéla nem ment férjhez, hanem Luiza mellett maradt élete végéig.

Kilenc éves korában volt elsőáldozó, és meg is bér mátkozott, ettől kezdve órákat töltött az Oltáriszentség előtt. 18 éves korában a domonkos harmadrend tagja lett, amelynek segítségével egy mély máriás lelkület alakult ki benne. Ekkortól kezdődtek nála a misztikus látomások, és fizikai és erkölcsi szenvedések, amelyeket hősieen viselt a lelkek üdvösségéért.

Az illetékes érsek felfigyelt rá, egy bölcs, szentéletű lelkiatyát küldött számára. Az iskolának csak az első osztályát végezte el. A következő érsek által kirendelt lelkivezető parancsára naplót kellett írnia lelki élményeiről, ez kezdetben nagy nehézségeket jelentett számára. Írásai 36 vaskos kötetet tesznek ki.

Teljesen igénytelenül élt, hímzésből tartotta fenn magát. Semmit nem fogadott el emberektől. Mikor az egyik írását kiadták, és lelkivezetője át akarta nyújtani neki az összeget, amit a szerzői jog miatt kiutaltak, ezt mondta.

*Nekem nincsenek jogaim, mert amit írtam, az nem tőlem származik.*

Napja reggel 5 órakor kezdődött, amikor gyóntatóatyja, vagy egy általa megkért másik pap jött hozzá, hogy bemutassa a szentmisét. Háznál misézni akkoriban nem volt egyszerű, a pápa maga engedte meg ezt számára külön kiváltsággként. Mise után két órát hálaadó imádságban töltött. Nyolc óra körül látott munkához, amely délig tartott. Délután még néhány órát dolgozott, majd rózsafüzért imádkozott. Esténként 8 órakor kezdett hozzá a naplóíráshoz. Éjfél tájban tért nyugovóra.

1947. március 4-én halt meg 15 napig tartó betegség után. Ez volt az egyetlen betegség, amit orvosilag megállapítottak nála, tüdőgyulladás. Tagjait azonban nem tudták kinyújtani, csak ülve tudták felravatalozni, abban a testhelyzetben, amelyben napközben már olyan rég óta volt. Annyi ember akarta látni, hogy az egészségügyi hatóságok engedélyével 4 napig volt felravatalozva, teste az oszlás semmi jelét nem mutatta. Egyáltalán nem halottnak látszott. Ágyában ült fehér ruhába öltöztetve, úgy tűnt, mintha aludna. Fejét mozgatni lehetett minden irányban, karjait fel lehetett emelni, kezei és ujjai ugyancsak mozgathatók voltak. Szemhéjait is fel lehetett nyitni, tekintete olyan volt, mintha élt volna. Egy külön erre a célra összehívott orvosi bizottság alapos vizsgálat után állapította meg, hogy nem a tetszhalál, hanem a valószínű halál állapotában volt.

Egy speciális koporsót kellett készíteni számára, amelynek oldalai üvegből voltak, hogy mindenki láthassa. Mint valami királynőt vitték az emberek a vállukon. A halotti menet csak nehezen jutott a nagy embertömeg miatt a temetőbe. Néhány év múlva koporsóját a templomban helyezték el.

1994 Krisztus Király ünnepén indította el a helyi érsek, Luiza szülőhelyének a templomában, a hivatalos boldoggá avatási eljárást.

Isten országának, illetve Isten birodalmának az apostola volt, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy a Miatyánkban miért is imádkoztat Jézus. *Jöjjön el a Te országod, legyen meg a Te akaratod, amint mennyben úgy a földön is.* Ha ebbe belegondolunk, hogy ez mit is jelent, akkor teljesen logikusak azok a gondolatok, amelyeket hallani fogunk tőle. Ha a földön megvalósul Isten akarata úgy, amint a mennyben, akkor ez azt jelenti, hogy a menny valamilyen formában leszáll a földre. E mellé a gondolat mellé oda helyezhetünk egy másikat a Rómaiakhoz írt levélből. „Ahol elhatalmasodik a bűn, ott túlaradt a kegyelem” (Vö. Róm 5,20). Most, amikor a bűn elhatalmasodását látjuk mindenütt, annál inkább reménykedhetünk, hogy közel a kegyelem napja is. Luisának az égiek így szólnak erről.

*Az ember, aki a mi ősatyánk volt, elárulta önmagát, eljátszotta birodalmát, és mivel saját akarata szerint cselekedett, megkeserítette Teremtőjét, Aki pedig őt mindenek fölé emelte, és szerette. Az ember ezért elveszítette birodalmát, az isteni akarat birodalmát, amelyben mindene megvolt. E birodalom kapui bezárultak, és az Úristen visszavette a birodalmat, amit az embernek adott. Nos halljátok, el akarom árulni nektek titkomat.*

*Az Úristen, amikor birodalmát visszavette, nem mondta, hogy nem fogja az embernek soha többé visszaadni, hanem csak zárva tartotta, és az eljövendő generációkra várt, hogy azokat meglepő kegyelmekkel elárassza, hogy az önző emberi akaratot háttérbe szorítsa, amely oda vezetett, hogy egy ilyen szent birodalom veszendőbe ment. Azt akarta, hogy isteni akarata magasztos szépségében és csodálatos ismeretében megéreztesse velünk azt a kívánságát, hogy tegyük félre a saját kicsinyes akaratunkat, amely boldogtalanná tesz minket. Vissza akart vezetni minket isteni akaratához. Ez a birodalom a miénk, legyünk hát bátrak! Dobjuk le saját akaratunk rongyait, rabszolgaságunk gyászruháját, amelyet a saját, az istenitől elkülönült akaratunk ránk kényszerített. Öltük magunkra a királyi öltözéket, és engedjük, hogy királyi díszekkel ékesítsenek!*

*Ezért fordulok mindenkihez: hallgassatok rám! Kicsi vagyok, a legkisebb a teremtmények között... de Jézussal együtt, az ő isteni akaratában egészen kicsinyként hozzatok jövök, sírva és panaszkodva kopogtatok szívetek ajtaján, hogy mint egy jelentéktelen koldus elkérjem rongyruhátokat és gyászos öltözékteket, hogy elkérjem tőletek boldogtalan akaratokat, hogy mindezt Jézusnak adjam. Hadd égessen el mindent és azáltal, hogy visszaadja nektek akaratát, visszaállítsa ruháink tündöklő ragyogását. Ha tudnátok, hogy mit jelent Isten akaratra. Magában foglalja az eget és a földet. Ha vele vagyunk a miénk minden, és minden rosszat elvesz tőlünk, ha azonban nem vagyunk vele, akkor minden ellenünk van, és ha még van is valamink, akkor is valójában csak Teremtőnk tolvajai vagyunk, és csalásban és rablásban élünk.*

Az ember és a kozmosz egységét hasonlóképpen látja, mint Bingeni Szent Hildegárd.

*Akarjátok tudni, hogy a föld miért nem terem semmit, hogy a világon, oly sokfelé, miért vannak földrengések, és a föld miért temet maga alá városokat és embereket? Akarjátok tudni, hogy szél és víz miért háborognak, és miért tesznek pusztává vidékeket? Akarjátok tudni, hogy miért van oly sok, mindnyájunk számára ismert nyomorúság?*

*Azért, mert a teremtett dolgok az isteni akaratból származnak, amelynek uralma alatt állnak. Ezek a teremtmények hatalmasok és parancsolók, nemesebbek, mint mi, mivel őket az Isteni akarat kormányozza, minket emberi akarat ural, és az degradál, gyengévé és tehetetlenné tesz. Ha azonban törődünk sorsunkkal, az emberi akaratot félretesszük, és magunkra vesszük az isteni akarat életét, mi is erősek és uralkodók leszünk. Az egész teremtés testvérévé leszünk, amely nemcsak hogy nem sújt többé minket, hanem egyenesen átengedi az uralmat maga felett, és mi boldogok leszünk az időben és az örökkévalóságban.*

A Lujzának adott üzenetekből egyéb konkrét útmutatásokat is kapunk arra, hogy milyen az Isten akaratával összhangban való élet és imádság.

*Leányom! Azok az imák, amelyeket velem és az én akaratommal egyesülve végeznek, mindenkinek a javára válnak, anélkül, hogy abból bárki is kimaradna. Mindenkinek része van azok gyümölcseiben, úgy, mintha azokat külön egyesekért végeznék. Mindazonáltal az imák gyümölcseiben ki-ki a befogadóképessége szerint részesül, miként a szentáldozás és szenvedésem gyümölcseiben is. Jóllehet mindnyájuk felé odafordulok, a hatások különfélék a lelki állapotok szerint, amelyekben az ember befogadja feléje fordulásom üdvös gyümölcseit. Ugyanígy van az imával is, amit az ember a velem való egységben végez.*

Jézus magára vette a mi emberi természetünket, de ugyanakkor benne volt az isteni természet is. Hogy a két természet hogyan élt Jézusban együtt, és hogy mi is hogyan részesülhetünk az ő isteni természetében, szépen kifejtik a következő szavak.

*Leányom! Aki valóban teljesíti akaratomat, az ugyanolyan kapcsolatban van velem, amilyenben az én emberségem istenséggemmel kapcsolatban volt. Én egyszerre ember és Isten voltam. Istenként birtokoltam magamban a boldogságnak, a szépségnek, és minden jónak a teljességét. Emberségem egyrészt részesült Istenségem javaiban, ennek következtében nagyon boldog volt. Másrésztől ugyanakkor, mivel az isteni igazságossággal szemben minden ember elégtételét magára vette, minden bűnadósság világos látása miatt, nagyon szenvedett, mivel*

*minden egyes bűn borzalmassága és kártékonytsága érezte vele az értük járó büntetést. Így egyszerre érezte az örömet és a fájdalmat. A szeretetet Istenségem részéről, a hidegséget a teremtmények részéről; a szentséget az egyik oldalról, a bűnt a másik oldalról. Mivel az én megdicsőült emberségem most nem képes szenvedni, így abban a lélekben élek, amelyik akaratomat teljesíti, és ő így emberségével szolgál nekem. Egyrészt szeretet, béke, a jóban való állhatatosság, lelki erősség az ő része, de a másik oldalról hidegséget, bajokat, bántalmakat, nehézségeket, csömört, és másféle rosszakat tapasztal. Ha azonban a lélek az akaratomban teljesen megszilárdult, gyökeret vert, és mindezt a szenvedést nem úgy veszi magára mint a sajátját, hanem olyan szenvedésekként, amiket én viselek, akkor soha nem lesz levert, hanem sokkal inkább velem fog szenvedni, és megtiszteltetésnek fogja érezni, hogy részt vehet az én szenvedéseimben.*

Egy ember lelki fejlődésében óriási lépés az, ha átadja magát az isteni gondviselésnek, igyekszik Isten akarata szerint élni. De ez csak a kezdet. A keskeny út felfelé vezet. Egy idő után megtapasztalhatja a különbséget maga is az Isten akarata szerinti élet és az Isten akaratában való élet között. Luiza így ír erről.

*Isten akarata szerint élni azt jelenti, hogy mindenben alávetjük magunkat Isten akaratának, amit minden dologban megpillantunk, hogy illeszkedünk, idomulunk a minden teremtményre vonatkozó isteni gondviselés rendelkezéseihez, mivel tudjuk, hogy egyetlen hajunk szála sem esik le fejünkről, ha az Úr ezt nem akarja.*

*Az isteni akaratban élni azt jelenti, hogy szétválaszthatatlanul egyesülve élni vele, semmit sem tenni magunktól, a saját erőnkben bízva. Egy ilyen lélek az isteni akarattal szemben képtelennek érzi magát bármire, képtelennek érzi magát arra, hogy egyedül járja az élet útját. Ezért ezt mondja: „En Uram, Istenem! Ha azt akarod, hogy dolgozzam, akkor dolgozzunk együtt; ha azt akarod, hogy menjek, akkor menjünk együtt.” Milyen magasztos, sőt szélvészzerű repülésbe kezd ez a lélek az isteni akaratban. Mivel az isteni jelenlét felmérhetetlen, és szüntelenül tevékeny minden teremtményben, mindennek életet és rendet ajándékozik, úgy az a lélek is, aki elmerül ebbe a mérhetetlenségbe, elkezdi a repülését minden emberhez, mindenfélét kezdeményez, mindenkit szeret, mindenkinek segítségére siet azzal a szeretettel, amivel Jézus maga segít és szeret. Ezt azonban nem tudják azok tenni, akik csupán magukat Isten akaratának megadva élnek.*

Luisa Piccarreta a korlátozott emberi akarat feláldozását szorgalmazza a legmagasabb isteni akaratnak. Emberi akaratát igenis mindenkinek fel kell áldoznia. Fel is áldozza mindenki. Nézzünk csak körül: hiúságból, a karrierért, pénzért, hatalomért, élvezetekért, de a sokkal alantasabb bosszú és, terror miatt válunk rabszolgává. Isten nem ilyen akaratfeláldozást kíván. Az isteni akarat kedvéért való önfeláldozás azt jelenti, hogy nem vagyunk rabszolgák. Isten nem rabszolgákat teremtett magának. Mi Jézus megváltása révén az Atya gyermekei vagyunk. Emlékezzünk, csak mit mondott Mesterünk! *Az igazság szabaddá tesz titeket.* Az akaratunk Istennek való feláldozása azt jelenti, hogy az igazságot, és csak az igazságot tiszteljük. Az igazság pedig Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

Ezt a Luisa Piccattaról szóló előadást fejezzük be egy tőle származó felajánló imádsággal, amelyet éppen Krisztus Király ünnepén célszerű elmondani egy méltó módon elvégzett szentáldozás után. A felajánlás Krisztus akaratának szól és általa az egész Szentháromságnak. Az Atya Krisztusnak adott át minden hatalmat a mennyben, a földön és az alvilágban, ha Krisztusnak szenteljük akaratunkat, az a Szentháromság mindhárom személyének való odaszentelés, mert bennük teljes akarategység van. És ha nekik szenteljük magunkat, akkor egyesülünk az összes szentekkel és angyalokkal is, mert nekik sincs önálló, elkülönült akaratuk, ők csak azt akarják, amit Isten akar.



**Krisztus Királynak való felajánló imádság,  
hogyan felvétessünk az isteni akarat országába**

*Jézus, királyok királya! Tisztellek, szeretlek, dicsérem, magasztalom a te isteni akaratodat, amelyet a Te mindenhatóságod hordoz, a te bölcsességed vezet, és a te jóságod kísér. Mindenütt és minden időben, azokban a napokban, amikor a boldogság rám mosolyog, és azokban az órákban is, amikor a szenvedés éjszakája beborít, legyen a Te legszentebb Akaratod a törvény, amely cselekedeteimet meghatározza, a norma, amely azokat, amiket megteszek, vagy amiket nem teszek meg, szabályozza, a csillag, amelyre feltekintek, a lelkem dobbanása, az életem tartalma, igen, életem élete.*

*Add, hogy a te imádandó Akaratod országa a Mennyből leszálljon a Földre. Akkor boldogság és áldás, béke és öröm költözik az egyének életébe, a családi életbe, az államok és a népek életébe, és meg fog újulni a Föld színe.*

*A Te legmagasztosabb akaratodnak szentelem most magamat teljesen, és mindazokat, akik közel állnak hozzám, és kérlek téged, örök bölcsesség, lelkem mélyéből, hogy írd be minket tagként a te korlátlan akaratod birodalmának életkönyvébe kitörölhetetlen betűkkel!*

*Hogy ez a kérésem gyümölcsöző lehessen, egyesítem minden gondolatomat, szavamat, tettemet, imámat, munkámat, szenvedésemet a te szent gondolataiddal, szavaiddal, tetteiddel, imáiddal, munkáiddal, szenvedéseiddel. Valamint egyesítem a Boldogságos Szűz, Szent József, minden angyal és szent gondolataival, szavaival, tetteivel, imáival, munkáival és szenvedéseivel, amelyek valóságok és lehetségesek a múltban, a jelenben, a jövőben, a mennyben, a földön és a föld alatt. Felajánlom Neked ezt az áldozatot az Atya mindenhatóságában, a Fiú bölcsességében, a Szentlélek szeretetében a magam nevében, minden ember és teremtmény nevében az isteni akarat országának elérkezéséért és kiterjedéséért a Földön. Állandóan szálljon ajkaink oltáráról az a kérés a mennybe, amelyet Te Jézus, elsőként intéztél az Atyához: Jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a Mennyben, úgy a Földön is.*

Milyen az Isten országa, amelynek eljöveteleért minden nap imádkozunk? Krisztus király vasárnapjának a prefációja ezt mondja róla: az ő országa igazság és élet, kegyelem és szentség, igazságosság, szeretet és béke. Amikor lemondunk a saját korlátozott akaratunkról és akaratunkat Isten akaratával egyesítjük, akkor ez az ország kezd el életre kelni bennünk. Valósággá kezdenek válni életünkben Jézus szavai: *Az igazság szabaddá tesz titeket.* (Jn 8,32) És beteljesednek Jézusnak ezek a szavai is: *boldogok, akik éheznek és szomjúhozzák az igazságot, mert majd eltelnek vele.* (Mt 5,6)

## Giuseppina Bakhita (1869–1947)



1. Mit jelent a reménytelenség állapotából a reménységre jutni?
2. A Szeretet leányai, a Canossa nővérek
3. Kínzóikhoz, rabszolgatartóikhoz való viszonya
4. Bakhita mint misszionárius

\*

Keresztneve olasz, mert Olaszországban lépett szerzetesrendbe az egykori néger rabszolgalány. Szudán délnyugati vidékén Olgossaban látta meg a napvilágot. Az ottani körülményekhez képest jó módban éltek, földjeik, marháik voltak. Ő maga egyszer ezt mondta: „*Tökéletes boldogságban éltem, anélkül, hogy tudtam volna, mi a szenvedés*”. Három fiú és három leánytestvére volt. Előbb egyik nővérét rabolták el, és adták el rabszolgának, majd őt is.

XVI. Benedek pápa a keresztény reményről szóló Spe Salvi kezdetű enciklikájának az elején, a 3. pontban az ő életének a példáján mutatja be, hogy mit is jelent a reménytelen állapotból reménységre jutni, azt, hogy az Istennel való találkozásból hogyan támad fel az

ember életében a remény. Idézzük a Szentatya sorait, amelyek egyben Bakhita tömör életrajzát is elének tárják.

„Szudánban, Darfurban született 1869 körül – a pontos dátumot nem tudta megmondani. Kilencéves volt, amikor rabszolgakereskedők elrabolták, véresre verték és a szudáni rabszolgapiacra öt alkalommal eladták. Utoljára egy tábornok anyjának és feleségének rabszolgája lett, naponta véresre ostromozták, aminek 144 sebhelyét haláláig viselte. Végül 1882-ben egy olasz kereskedő vette meg Callisto Legnani olasz konzul számára, aki a mahdisták előrenyomulása elől Itáliába tért vissza. Bakhita végül a sok rettenetes „patrónus” után, akik eddig urai voltak, egy egészen más „Patrónust” ismert meg – akit a velencei dialektusban „Paronnak” nevezett, és akit úgy ismert meg, mint élő Istent, Jézus Krisztus Istenét. Mindaddig csak olyan patrónusokat ismert, akik megvetették és gyötörték őt, vagy legjobb esetben hasznos rabszolgálynak tekintették. Most pedig hallotta, hogy az összes patrónus fölött van egy „Paron”, az összes uraknak Ura, és hogy ez az Úr jóságos, maga a jóság. Megtudta, hogy ez az Úr őt is ismeri, őt is teremtette – sőt szereti. Őt is szeretik, mégpedig a legnagyobb „Paron” szereti, aki előtt a többi patrónus is éppen olyan gyarló szolga, mint ő. Ismerik őt, szeretik őt és várnak rá. Igen, ez a Patrónus a megverték sorsát vállalta magára, és most „az Atya jobbán” vár rá. Most már volt „reménye” – nemcsak az a kicsi remény, hogy kevésbé kegyetlen urakat talál, hanem a nagy reménység: engem véglegesen szeretnek, és bármi történik velem – engem ez a szeretet vár. És így az életem rendben van. A reménynek ez a fölismerése „váltotta meg” őt, többé már nem rabszolgának, hanem Isten szabad gyermekének érezte magát. Megértette, mit mondott Pál, amikor az efezusiakat arra emlékeztette, hogy korábban remény és Isten nélkül éltek a világban – remény nélkül, mert Isten nélkül éltek. Ezért amikor ismét vissza akarták vinni Szudánba, tiltakozott; nem akart újra elszakadni „Paronjától”. 1890. január 9-én a velencei pátriárka megkeresztelte, megbérmálta és először részesítette a szentáldozásban. 1896. december 8-án Veronában a Kanossza Nővéreknél fogadalmat tett, és attól kezdve – sekrestyés és portás szolgálata mellett – járta Itáliát és próbált a misszióra buzdítani: kötelességének érezte továbbadni azt a szabadulást, melyet ő a Jézus Krisztus Istenével való találkozásban kapott, úgy érezte, ezt kell lehetőleg sokaknak továbbajándékoznia. A reményt, amely az övé lett, és amely őt „megváltotta”, nem tartotta meg önmagának; sokakhoz, mindenkihez el akarta juttatni.”

Eddig a pápa szavai. Nézzük közelebbről életének néhány mozzanatát!

Később így emlékezett Bakhita arról az 1889. november 29-én történt eseményről, amit a pápa is említett.

*Nem, én nem térhetek vissza Afrikába, mert ott nem tudnám az Istenbe vetett hitemet megvallani és hitemet gyakorolni. Bár nagyon szeretem az asszonyomat gyermekével együtt, de nem veszíthetem el Istenemet.*

Bátor döntésének ez a pillanata a legjelentősebb és irányadó egész további életében. Ebben a kemény küzdelemben találta meg Bakhita a pátriárka és a király meghatalmazottjának a támogatását is, aki az itáliai törvények nevében, melyek megtiltották a rabszolgaságot, szabadnak nyilvánította őt.

Miközben a nagy napra készült – mely 1890. január 9-én volt – amikor a velencei pátriárka, Agostini kardinális kezei által részesült a keresztségben, a bérmálásban és az első szentáldozásban, ellentétes érzelmek sodorták magukkal. Egyrészt saját méltatlanságának erős érzése, másrészt pedig az a leírhatatlan boldogság, hogy Isten gyermekévé lehet. Nem tudta megérteni, hogyan nevezheti az Úr gyermekének őt, a szegény tudatlan, néger rabszolgánőt, aki semmit sem tud felajánlani neki. Ezért az oktatójához, Fabretti anyához futott, aki megnyugtatta őt és biztosította arról, hogy Isten előtt a gazdagság és a bölcsesség semmit sem jelent, ami számít, az csak a szeretet. „Szereted Istent, nemde?” Bakhita egyetértően és boldogan mosolygott, míg szemei a megatódottságtól megnedvesedtek. A

nővér ezzel zárta a beszélgetést: „Menj békében és hívd Őt bizalommal így: „Mi Atyánk, aki a Mennyeiben vagy”.

A keresztségben a Giuseppina, Margherita, Fortunata, Bakhita nevet kapta. Ott maradt továbbra is a Kanossza Nővéreknél, a Katekumenek intézetében. Ezt a másként a Szeretet Leányainak nevezett szerzetesrendet az 1988-ban boldoggá avatott Maddalena Gabriella di Canossa nővér alapította.

Semmiségének az érzése, a rabszolgasors kisebbrendűségi érzése mélyen személyiségébe ivódott. Méltatlannak érezte magát arra, hogy szerzetesnővér legyen. Félt attól, hogy fekete bőre miatt lejárhatja a Kongregációt. A gyóntató atyja azonban biztosította őt arról, hogy: „Isten nem a bőr színét nézi, hanem a szívet”. Bakhitát felvették és három éves noviciátus után 1896. december 8-án letette a fogadalmat. A későbbi X Pius pápa, Sarto kardinális vizsgáztatta őt, aki abban az időben Velence pátriárkája volt, és azt mondta neki: „Félelem nélkül tedd le a szent fogadalmat. Jézus akar téged, Jézus szeret téged. Szeresd és szolgálj neki így mindörökké!” Hozzá tartozóinak lelki üdvösségével kapcsolatban biztosította őt: „Istent végtelenül sokféle módon lehet megismerni és találkozni Vele, és ha egy teremtményt menyasszonyának kiválaszt, akkor gondol annak hozzátartozóira is”.

A veronai és a velencei évek után a Vicenza-i egyházmegyében található schioi rendházba helyezték. Néhány év missziós utat leszámítva, haláláig itt élt. Rögtön megnyerte a város lakóinak rokonszenvét és tekintélyre tett szert előttük. Az ottaniak nagy szeretettel „Fekete anyának” nevezték őt.

Bakhita szigorúan az alapító, Canossai szent Magdolna irányvonala szerint élt, aki a leányait „remetéként és apostolokként” akarta látni. A templomban és a sekrestyében ugyanúgy, mint a portán vagy a konyhán, mindig kapcsolatban volt az Úrral, és Urának szeretetében részesített minden nap mindenkit, akivel csak találkozott.

Az Első Világháború alatt azon fáradozott, hogy sok szeretettel enyhítse a testi szenvedéseket és azok félelmeit, akik a közelében voltak. Különösen azokat a katonákat részesítette gondoskodó szeretetében, akik a rend intézetében voltak elhelyezve, amely katonai kórházként működött. Azt a tényt, hogy Schio a Második Világháborúban megmenekült a bombázástól, az emberek Bakhita jelenlétének tulajdonították. Ő valóban bátorította is őket, amikor bombariadó volt.

*Ne aggódjatok, mert az Úr tudja, mit kell tennie, itt semmi sem fog történni!*

Hogy milyen nagyon szívén viselte az afrikaiak sorsát, megnyilvánult nála a rendbe történő meghívásakor. Ezen a napon a következő ima fakadt a szívéből.

*Ó Uram, bárcsak elrepülhetnék a honfitársaimhoz és hangos szóval prédikálhatnék nekik a Te jóságodról! Ó, milyen sok lelket tudnék megnyerni számodra. Az első között édesanyámét, édesapámét, fiú és leánytestvéreimét, és annak a nővéremnek a lelkét, aki még rabszolga, minden, minden szegény négerét Afrikában. Add, ó Jézus, hogy ők is megismerjenek Téged és megtanuljanak szeretni!*

1936 és 1938 között Bakhita misszionárius térítő utakra ment, de nem távoli földrészekre, hanem Olaszországban. Szívesen hallgatták az emberek Bakhita „csodálatos történetét”. De voltak olyanok is, akik irigykedve tekintettek ezekre az útjaira. Ő azt mondta:

*Sokan azt gondolták, hogy ez az utazgatás szórakozást jelentett nekem, pedig számomra egy kín volt.*

Ő maga alig vette észre, hogy mindenütt jósága nyomait hagyta maga után.

1943. december 8-án, ünnepelte Bakhita anya szerzetbe lépésének ötvenedik évfordulóját. Nemcsak a szerzetesközösség, hanem egész Schio ünnepelte.

Azután kezdtek láthatóvá válni rajta az öregség jelei. A deformálódó ízületek, a köhögéssel járó asztmatikus bronchitis elgyengítették szervezetét. Hosszú betegsége alatt sohasem panaszkodott. Egyszer megkérdezték őt.

„Bakhita anya, egyáltalán nem érez semmit?” „Természetesen érzek valamit, hiszen élek még, a halottak már nem éreznek semmit” – válaszolta. – „De akkor miért nem panaszkodik?” – „Ha a természet akar valamit, akkor azt mondom: Most legyél nyugodt, aztán majd meglátjuk. Azután a kereszten függő Jézusra gondolok, és a Fájdalmas Anyára. Akkor megnyugszik a természet, és semmi másra nincs szükség többé”.

Amikor 1947. február 8-án halálán volt, hogy vigaszában részesítse, eljött hozzá Szűz Mária. *Milyen boldog vagyok... az Istenanya, az Istenanya.* Ezek voltak utolsó szavai abban a pillanatban, amikor a földi életet felcserélte Isten gyermekének szabadságára.

Amikor Bakhita először látta meg Jézust a kereszten, mélyen megilletődve kérdezte.

„Mit követett el ez az ember, hogy így bántak vele?” *Semmit – volt a válasz – meg akart értünk halni, irántunk való szeretetből. És érted is meghalt. – Értem is – ismételte Bakhita elképedve.*

Annyira megérintette Jézus szeretete, aki érte a kereszten meghalt, hogy az ő rabszolgája akart lenni, de már nem kényszerből, ahogyan eddig volt rabszolga, hanem a szeretet rabszolgájaként.

Nagyon elgondolkodtató, ahogy kínzóira, rabszolgatartóira gondolt.

*Ha találkoznék a rabszolgakereskedőkkel, akik elraboltak, és azokkal, akik kínoztak, letérdelnék eléjük és megcsókolnám a kezüket. Mert ha mindez nem történt volna, akkor ma nem lennék keresztény és szerzetesnővér.*

Különösen elgondolkodtató az, ahogyan kínzóit igyekszik mentetni.

*Ezek a szegények nem tudták, milyen nagy fájdalmakat okoztak nekem. Ők voltak az urak, és én a rabszolgájuk. Ahogyan mi megszoktuk azt, hogy a jót tegyünk, úgy tették a rabszolgakereskedők, amit tettek, nem gonoszságból, hanem szokásból.*

Mialatt borzalmas élettörténetét mesélte, szüntelenül hálát adott az Úrnak, hogy ilyen nem sejtett utakon vezette őt a hitre, és tette jegyesévé. A legkisebb neheztelés sem hagyta el ajkát. Mindenkinek szívből megbocsátott, és mindenkiért imádkozott.

Sírja Schioban van, ahol életének majdnem 50 évét leélte. Életnagyságú viasmását készítették el, amely a szembemiséző oltár alatt látható. Ebben a szoborban vannak földi maradványai.

Néhány héttel ezelőtt volt alkalmam sírjához elzarándokolni. Nem találtunk parkolóhelyet a templom közelében, kissé távolabb kellett a kocsit hagyni. Lógott az eső lába. Amint beértünk a templomba, zuhogni kezdett. Mialatt egy ideig ott a sírjánál imádkoztunk elállt az eső. Útnak indultunk, és éppen hogy elértük az autót, hatalmas zivatar kerekedett. A szélvédő mosót a legnagyobb sebességgel kellett működtetni, hogy lássam az utat vezetés közben. Amikor megérkeztünk úti célunkhoz egy jó ideig még nem tudtunk kiszállni az autóból, annyira esett, sőt a jég is esni kezdett. Abba hagytuk Bakhita életének a felolvasását, és imádkozni kezdtünk. Amint elkezdtek a Szereteláng rózsafüzért, rögtön abbamaradt a jégeső, és mire a rózsafüzér végére értünk, az eső is elállt.

Szimbolikus jelentése lett ennek az eseménynek számunkra. Bakhita a Szeretet Leányai nevű szerzetesrend tagja volt. Jézus iránta való szeretete ragadta meg, és ennek a szeretetnek lett önkéntes rabszolgája. Még találkozhatott Bakhitával az a férfi, Renato Baron, akinek a Szűzanya Schioban éveken át megjelent, és akinek úgy mutatkozott be, hogy ő a „Regina del’ Amore”, a „Szeretet Királynője”. Azt kérte rajta keresztül, hogy szenteljük magunkat az ő szeretettől lángoló Szeplőtelen Szívének. Megerősödött bennünk a vágy, hogy azt tegyünk, amit ott tanultunk. Ajánljuk magunkat, szenteljük magunkat a Szeretet Királynőjének, hogy Ő Szentfiához a Szeretet Királyához vezethessen minket, hogy Ő kifomálódhasson bennünk, ahogyan édesanyja méhében kifomálódott, és a szeretet életét élhesse bennünk, és megmeneküljünk azoktól a viharoktól, amelyek ebben a zavaros mai világban minket fenyegetnek.

## Lisieux–i Kis Szent Teréz (1873–1897)



1. Hogyan találta meg a hívását, miket tett megvalósítása érdekében?
2. Mit jelent a kis út, a lelki gyermekség?
3. Hogyan viszonyul mások és önmaga gyengeségeihez?
4. Hogyan kell másokat figyelmeztetni, megfeddeni?

\*

Az egyháztörténelem nagyjairól szóló sorozatunkban vajon mi keresnivalója van egy olyan személynek, akinek a neve előtt a kis jelző található? Kis Szent Teréz. A kis jelzőt megkülönböztetésül kapta, hogy össze ne tévesszük Avilai Szent Terézzel, akit viszont Nagy Szent Teréznek szoktak nevezni. Kis Szent Teréz rövid életet élt, mindössze 24 éves volt, amikor meghalt tüdőbajban. De ez a rövid földi idő mégis elég volt arra, hogy naggyá legyen. Nemcsak a szentek sorába iktatták, hanem az egyháztanítók közé is emelte II. János Pál pápa. Ő lett az Egyház legfiatalabb egyháztanítója a szó kettős értelmében, nemcsak rövid ideig élt, ő jelen pillanatig az utolsó, akit egyháztanítónak nyilvánított a pápa, ő a 33. az egyháztanítók sorában.

Az egyháztanítók olyan férfiak és nők, akiket az egyház nemcsak szentként tisztel, hanem írásaik, prédikációik különleges értéke miatt, azok olvasását külön is ajánlja. 1295-ben iktatta az egyháztanítók sorába a pápa elsőként Szent Ágostont, Ambrust, Jeromost és Nagy Szent Gergely pápát. Három nő van az egyháztanítók között: Sziénai Szent Katalin, Nagy és Kis Szent Teréz. A legtöbb egyháztanító még egy külön jelzöt, illetve nevet is kap, amely rámutat tanításának a lényegére, vagy kiemeli annak sajátos jellegét. Kis Szent Teréz a „Doctor infantiae Spiritualis”, magyarul a „lelki gyermekség doktora”, és a „Doctor viae parvulae amoris”, vagyis „a kis szeretet útjának a doktora” elnevezést kapta.

Hívását keresvén gyermekkorában sokmindenről álmodott. Szeretett volna próféta, apostol, doktor, vértanú, misszionárius, pap is lenni. Maga így írt erről:

*Jézus, Jézus, ha le akarnám írni minden vágyamat, tőled kellene kölcsön vennem az élet könyvét, az számol be minden szentnek a cselekedeteiről, és ezeket a cselekedeteket én mind valóra szeretném váltani érted... Ima alatt, miközben vágyaim valósággal kínpadra vontak, felütöttem Szent Pál leveleit, hogy valamilyen választ keressek rájuk. Pillantásom a Korintusiakhoz írt első levél 12. és 13. fejezetére esett... Az elsőben azt olvastam, hogy mindnyájan nem lehetünk apostolok, próféták, doktorok, stb... hogy az egyház különféle tagokból áll, s hogy a szem ugyanakkor nem lehet kéz is... A felelet világos volt, de nem elégítette ki vágyaimat, nem teremtet bennem békét... anélkül, hogy bátorságomat vesztettem volna, folytattam az olvasást, és ez a mondat könnyebbülésemre szolgált: „Törekedjete a legtökéletesebb adományokra, én azonban egy még fenségebb utat mutatok nektek”. És az apostol elmagyarázta, hogy a legtökéletesebb adományok is mennyire semmiek szeretet nélkül... Végre megtaláltam a nyugalmamat... Az Egyház misztikus testét szemlélve, egyik Szent Pál-leírta tagban sem ismertem magamra, jobban mondva mindegyikben magamra akartam ismerni... A szeretet kezembe adta hivatásom kulcsát... Megértettem, hogy csupán a szeretet tartja mozgásban az Egyház tagjait, hogy ha a Szeretet véletlenül kihalna, az apostolok nem hirdetnék tovább az evangéliumot, a mártírok nem akarnák már vérüket ontani... Megértettem, hogy a szeretet magában foglalja az összes hivatásokat, hogy a szeretet a minden, hogy átfog minden időt és minden teret... egyszóval, hogy örökkévaló. És akkor túláradozó, érzetvesztő örömben felkiáltottam: Ó Jézusom, én Szerelmem... végre megtaláltam a hivatásomat... Az én hivatásom a szeretet!... Igen, megtaláltam helyemet az Egyházban, és ezt a helyet Te adtad nekem, Istenem... Az én Édesanyámnak, az Egyháznak a szívében, én leszek a Szeretet... így minden leszek... így meg fog valósulni az álom!!!...”*

Mivel rövid földi életet élt, életének keretei könnyen megrajzolhatók. Tanításának azonban nagyobb figyelmet szentelünk. 1895-ben, két évvel halála előtt vérszerinti nővérei kérésére és előjárója parancsára elkezdte leírni gyermekkorá emlékeit. Ezekből született meg az „Egy lélek története” c. könyv, amely tíz fejezetből áll. Előjárója összegyűjtötte Teréz különböző mondásait. 1926-ban ez a gyűjtemény „Az utolsó szavak” címmel jelent meg. Ezekből idézünk. Életműve azonban sokkal gazdagabb annál, mintsem hogy egy félórás előadásban bemutassuk. A tőle idézett gondolatok inkább kedvcsinálónak valók, hogy személyesen is kézbe vegyük írásait.

A franciaországi Alençonban született, kilencedik gyermekként 1873-ban. Négy éves volt, mikor édesanyját elveszítette. A kilenc gyermekből a négy fiú meghalt és csak az öt lány maradt. Édesanyja halála után költözött a család Lisieux-be, itt élt ui. nagybátyjuk. Teréz így emlékezik vissza életének legkorábbi szakaszára: „A Jó Istennek úgy tetszett, hogy szeretet vegyen körül. Első emlékeim tele vannak mosollyal és a leggyengédebb becézéssel!”

Hogy nem mindennapos lélek lakik benne, az már három éves korában megmutatkozott. Ennyi idős volt, amikor megfogalmazta jelmondatát: *Semmit meg nem tagadni Jézustól!* Volt egy rózsafüzérszerű lánc, amelyen a kisgyermek számlálta napi kis áldozatait, és esténként édesanyja elé vitte, hogy vizsgálja felül. A szeretet megnyilvánulásai közé sorolta már ekkor, hogy nem panaszkodik, ha elvesznek tőle valamit.

Nyolc éves korában kezdett iskolába járni a bencés nővérekhez. Két év múlva súlyosan megbetegedett, komoly pszichés panaszai voltak. Ez nővére, Paulina kolostorba vonulása után következett be. Olyan mély lelki megrendülés vett erőt rajta, hogy napokon át szinte teljes bénaságban feküdt. Néha még a legközelebbi hozzátartozóit sem ismerte föl, és úgy látszott, semmi módon nem lehet rajta segíteni. Akkor az édesapja és a nővérei letérdeltek az ágyánál lévő Mária-kép elé és imádkoztak. Egyik nővére, Mária egyszer csak észrevette, hogy a beteg egészen elragadtatva figyeli a képet, majd felül az ágyban és gyógyultan leszáll róla, mintha semmi baja nem lett volna. Teréz aztán némi vonakodás után elmondta: *Kértem az én mennyei Anyámat, legyen irgalmas hozzám... Hirtelen megelevenedett a kép. Isten Anyja olyan szép volt! Közel jött hozzám, és rám mosolygott.*

Tizenhárom éves, amikor először szentáldozáshoz járulhat. 1886 karácsonyán volt az idézett élménye, amikor felfogta, hogy Isten a felebaráti szeretetre hívja őt. További elmélyülést hoz a következő esztendőben az a meghívás, amelyet a Megfeszítettől kapott, aki arra hívta, hogy rajta keresztül akarja megváltó vérért kiárasztani a lelkekre. Teréz ettől kezdve többször mondogatta lelkivezetőjének, hogy *nekem az a mennyország, hogy jót tehetek a földön!* Ez év májusában engedélyezte a gyóntatója, hogy hetenként négyszer áldozzon, majd egy hónappal később egy ötödik áldozás lehetőségét is megadta azzal, hogy a héten előforduló ünnep nem számított a négy áldozás közé. Ez akkor még nagy kivételnek számított, hiszen a gyakori szentáldozást ajánló és engedélyező X. Pius pápa előtt vagyunk.

Kicsi kora óta foglalkoztatta a szerzetesi élet. Ezt a vágyat csak fokozta, hogy két nővére belépett a karmelita rendbe. Már 15 éves korában ő is karmelita akart lenni. De először édesapja nem akarta engedni, és miután ő megadta beleegyezését, egyházi elöljárói utasították el kérését többször is fiatal kora miatt. Végül egy Római zarándoklaton eléggé merészen a szentatya, XIII. Leó pápa elé terjeszti kérését, de ő is türelemre intette.

Imádkozott egy halálra ítélt gyilkos megtéréséért, s amikor imádsága meghallgatásra talált, még jobban növekedett benne a vágy, hogy napról napra lelkeket mentsen. A lelkek utáni vágytól szinte megszállottan, mindent megtett azért, hogy haladéktalanul beléphessen a karmelita nővérek kolostorába.

Végre 1888. május 9-én Teréz átléphetette a lisieux-i Kármel kapuját de nem gyermeki illúziókkal, hanem azért hogy lelkeket mentsen, és elsősorban a papokért imádkozzék.

Amikor végre jelöltként beléphetett a kolostorba, az első órától fogva éreznie kellett, hogy mibe kerül a lelkek mentése. Apjától éppen elbúcsúzott és megkapta tőle az atyai áldást, amikor megjelent a kolostor papja az ajtóban, és odaszólt a nővéreknek, de úgy, hogy apja is hallja: „Na most, Te Deumot zenghetnek, tisztelendő anyák! A főtisztelendő püspök úr megbízásából hoztam maguknak egy tizenöt éves gyermeket, akinek a belépését maguk akarták. Kívánom, hogy reményeik meg ne hiúsuljanak, de figyelmeztetem önöket, hogy a felelősség egyedül az önök vállán nyugszik, ha valami nem a várakozásnak megfelelően történik!”

Elöljárója úgy vélte, hogy hivatali kötelessége megtörni ezt a fiatal jelöltet, és a maga kicsinyes módján teljesítette is képzelte kötelességét. Valahányszor elment Teréz mellett, mindig volt valami bíráló, megalázó megjegyzése. Időről időre maga elé rendelte, és közel egy órán át sorolta ellene szóló kifogásait. Teréz némán hallgatta a méltatlan szidásokat, de a szíve vérzett. Így írt erről: *„Harcolnom kellett. A természetem egyáltalán nem volt hajlékony. Nem volt olyan nap, hogy meg ne sebesültem volna”.*

De kiállta a próbákat. És következő elöljárói felfedezték a benne rejlő értékeket. 1893-ban megválasztották elöljárónak a Jézusról nevezett Ágnes nővért, aki Terézt kinevezte újoncmesternőnek. Teréz e tevékenysége során fedezte fel, hogy a lelki gyermekség mennyire hatékony törvény a természetfeletti életben, és hogy ez nemcsak a maga számára járható út.



A bevezetőben azt mondtuk, hogy ő a kis szeretet útjának a doktora. Egyik nővértársa megkérdezte tőle, hogy mit ért azon, hogy „kisgyermeknek kell maradni a jó Isten előtt”. Ezt válaszolta:

*Azt jelenti, hogy elismerjük semmisségünket, mindent a jó Istentől várunk, mint a kicsi gyermek is, mindent apjától vár. Azt jelenti, hogy semmiért sem nyugtalankodunk, nem gyűjtünk vagyont. Még a szegények is megadják gyermeküknek azt, amire szüksége van. De amint megnő, apja nem akarja tovább eltartani és azt mondja neki: Most már dolgozz, megállsz a saját lábadon is.*

*Hogy ezt ne halljam, nem akartam megnőni. Tudtam, képtelen vagyok biztosítani életszükségletem, a Mennyei örök életet. Tehát mindig kicsi maradtam, és így nem volt más foglalkozásom, mint az, hogy virágot szedjek, a szeretet és áldozat virágait, és hogy felajánljam azokat a jó Isten tetszésére.*

*Kicsinek lenni még azt is jelenti, hogy erényeinket nem tekintjük saját erőnkől fakadónak, hanem felismerjük, hogy ez a jó Isten kincse, amit kisgyermek kezébe ad, hogy akkor használja fel, amikor szükségét érzi. Végül azt is jelenti, hogy nem csüggedünk el hibáink miatt, mert a gyermekek gyakran esnek, de túl kicsik ahhoz, hogy nagy bajt okozzanak maguknak.*

*A jó Isten megad nekem így minden eszközt ahhoz, hogy igen kicsi maradjak. De éppen erre van szükségem. Mindig elégedett vagyok. Úgy rendezkedtem be, még a vihar közepette is, hogy jól megőrizsem belső békémet. Ha a nővérek közötti viszálykodásokról hallok, a magam részéről arra törekszem, hogy ne induljak fel se egyik se másik ellen. Például miközben hallgatom őket, kinézek az ablakon és élvezem belsőleg az ég, a fák látását...*

*A kicsinységhez az is hozzá tartozik, hogy teljesen Istenre támaszkodunk. Teréz ezt így fogalmazza: Egyedül a Jóistent kell hasznosítani, mert az én kis semmisségemben nincs mit gyümölcösöztetni. Szt. Péter is magára támaszkodott Isten helyett. Ezért bukott el.*

*Ez a lelki gyermekség nem jelenti a felelőtlenséget, önállótlanyságot, befolyásolhatóságot. És különösen nem jelentheti a saját akaratunkhoz minden áron való ragaszkodást. Istenhez való viszonyunkban, az órá való hagyatkozásban kell gyermeknek maradnunk. Hogy ezt Teréz is így gondolta, bizonyítja a tőle származó következő gondolat, amely mutatja egyben azt is, hogy előjáróként is megállta a helyét. Következő szavai a szülők és nevelők számára is irányt mutatnak.*

*Nem szabad megengedni, hogy a jóság gyöngeséggé fajuljon. Amikor valaki a másikat igazságosan megfeddette, nem szabad visszakozni, nem szabad elérzékenyedni, nem szabad azon gyötrődni, hogy a másiknak fájdalmat okozott az ember, hogy a másikat szenvedni és sírni látja. Ha a bánkódó után szalad, hogy megvigasztalja, több rosszat tesz neki, mint jót. Ha magára hagyja, ezzel kényszeríti, hogy a jó Istenhez folyamodjon, hogy meglássa hibáit és megalázza magát. Máskülönben hozzászokik ahhoz, hogy a megérdemelt feddés után vigasztalást nyer, és ugyanolyan körülmények között mindent úgy tenne, mint az elkényeztetett gyermek, aki mindaddig toporzékol és kiabál, amíg anyja nem jön letörölni könnyeit.*

*Szavaiból nem következik, hogy a feddés lenne a nevelés legfontosabb eszköze. Sokkal fontosabb, hogy felfedezzük a másokban a jót is, és tapasztalja részünkről, hogy szeretjük. És fontos az is, hogy a szeretet, ami bennünk van, iránta megfelelő formában ki is fejezzük. Teréz ezt így fogalmazza.*

*Most értem meg: a tökéletes szeretet abban áll, hogy elviseljük mások hibáit, soha nem csodálkozunk gyengeségeiken, épülünk az általuk gyakorolt erény legkisebb megnyilatkozásain, mindenek felett azonban azt értettem meg: nem szabad hagynunk, hogy a szeretetünk a szívünk mélyén maradjon bezárva.*

Nagy eredménye a nevelésnek, ha sikerül a neveltben felkelteni a vágyat az önnevelésre. Mindnyájunknak nevelnünk kell magunkat. Saját tapasztalatairól e téren Teréz így ír előljárójának:

*Amikor hibát követek el, mely elszomorít, nagyon jól tudom, hogy ez a szomorúság hűtlenségem következménye. De azt hiszi, hogy ennyiben maradok? Ó, nem! Nem vagyok olyan ostoba! Sietek azt mondani a jó Istennek: Istenem, tudom, hogy a szomorúság érzését megérdemeltem, de engedd, hogy felajánljam neked éppen úgy, mint egy olyan megpróbáltatást, amelyet Te küldesz nekem szeretetből. Sajnálom bűnöm, de örülök a szenvedésnek, mit felajánlhatok Neked.*

*Nekem is vannak gyengeségeim, de én örvendek nekik. Én sem kerekedem mindig a földi semmiségek fölé. Például bánt, ha ostobaságot mondok, vagy teszek. Akkor magamba térek, és azt mondom: sajnós még mindig ott vagyok, ahol egykor voltam! De ezt nagyon szelíden és szomorúság nélkül mondom magamnak. Olyan édes gyengének és kicsinek érezni magunkat!*

Egy másik kedves gondolata Máriáról: *A Szent Szűz abban mul felül minket, hogy nem tudott vétkezni, mentes volt az eredeti bűntől, de másrészt nem volt annyira szerencsés, mint mi, mert neki nem volt Szent Szűze, akit szerethetett volna. Számunkra ez édességtöbblet, számára pedig édességhiány!*

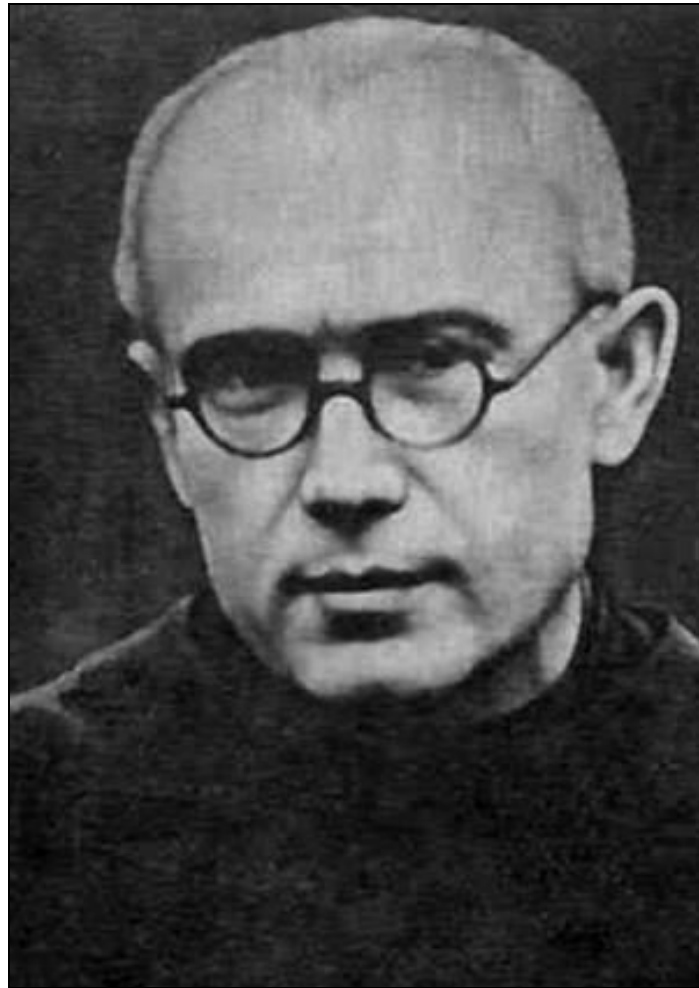
Tüdőbaja végső időszakában rengeteget szenved lelkileg is, súlyos reménybeli, hitbeli kísértései is voltak, melyek haláláig tartottak. *Sohase' hittem volna, hogy ennyit lehet szenvedni – mondta. Olyan vagyok, mint egy fáradt, elcsigázott utas, aki útjának céljához érve összeesik! Igen, de én a Jóisten karjaiba zuhanok... Csak Istenbe tudok belehullani!*

*Nem a „halál” fog utánam jönni, hanem a jó Isten. A halál nem rémkép, nem olyan rettenetes kísértet, ahogy a képeken ábrázolják. A katekizmus azt mondja, hogy „a halál a lélek és a test különválása”, s csak az!*

Amikor megbetegedett, sokáig tartotta magát. Július nyolcadikán költözött be a betegszobába, s a hónap végén felvette a betegek kenetét. Augusztus 19-én másodszor is megkapta a szent kenet szentségét, és szeptember 30-án ezekkel a szavakkal az ajkán halt meg: *„Istenem, szeretlek!”*

1923-ban boldoggá, két év múlva szentté avatta, ugyanebben az évben, december 14-én a missziók főpatronájává nyilvánította XI. Pius pápa. 1944-ben, Jeanne d'Arc mellett, Franciaország második fő védőszentje lett.

## Szent Maximilián Kolbe (1894–1941)



1. Kik, mik voltak hatással hivatásának alakulására?
2. Hogyan lesz valaki vértanúvá?
3. Ferencesként milyen speciális hivatást talált magának, miket tett ennek érdekében?
4. Gondolatok tőle
5. Vértanúságának körülményei

\*

A XX. század is a vértanúk százada. Ebben a században az Egyház szempontjából is rengetegen lettek vértanúk. Közéjük tartozik a lengyel származású Maximilián Kolbe atya is, akinek keresztnéve Rajmund, szerzetesi neve pedig Maximilián.

Édesanyja, aki túlélte fiát, vértanúsága után mesélte a következő esetet, amely 12 éves kora körül történt gyermekével.

*Kezdetől fogva tudtam, hogy a fiam vértanúként fog meghalni. Egy gyermekkrában történt rendkívüli eseményből tudom ezt, csak arra nem emlékszem, hogy az első gyónása előtt vagy után történt-e. Egyszer nem tetszett valami a viselkedésében, és rászóltam: „Kis Rajmond, mi lesz így belőled?” Azután többet nem is foglalkoztunk ezzel, de nekem feltűnt, hogy a gyermek többé nem olyan, mint előtte volt. Az egyik sarokban volt egy kis oltára,*

*amihez észrevétlenül elvonult, és ott imádkozott és sírt. Egyáltalán nem úgy viselkedett, mint egy gyermek, ugyanis mindig összeszedett és komoly volt, és sírt, amikor imádkozott. Nagyon erősen foglalkoztatott, hogy megtudjam, nem beteg-e véletlenül, ezért megkérdeztem: „Mi van veled?” Hozzátettem: „Az édesanyádnak mindent el kell mondanod!” Az érzelmeitől és a sírástól remegve elmondta: „Anyu, amikor megszidtál, sokat imádkoztam az Egyház Szent Szűzéhez, újra meg újra imádkoztam hozzá. És a Szent Szűz megjelent nekem, két koszorút tartva a kezében, egy fehérét és egy vöröset. Szeretettel rám nézett, és megkérdezte, akarom-e őket. A fehér azt jelenti, hogy megmaradok a tisztaságban, a vörös azt, hogy vértanú leszek. Azt válaszoltam, hogy elfogadom... Ekkor a Szent Szűz gyöngéden rám tekintett és eltűnt.” Az a rendkívüli változás, ami a fiúban végbement, számomra igazolta a dolog valódiságát. Nem mindig értettük meg, és minden ilyen alkalommal arcának ragyogása mutatta, hogy vértanúként akar meghalni. Így én is készülni kezdtem, mint a Szent Szűz Simeon prófeciáját követően.*

Vannak vértanúk, akiknek előre megmutatja Isten, hogy a vértanúságot várja tőlük, és készülnek rá. Másokban a többi vértanú élete és vértanúsága láttán ébred fel a vágy, hogy ők is szívesen életüket adnák Krisztusért. Ismét másokban akkorra érik meg az odaadás, amikor szembesülnek azzal, hogy nincs más választásuk, Isten iránti szeretetük kifejezésének csak ez az egyetlen módja maradt. Maximilián Kolbe már gyermekkorától készült a vértanúságra.

Az ember megsejtheti előre hivatását, láthatja maga előtt a célt. Ez abból a szempontból könnyebb, hogy nem kell hivatását tekintve hosszú időn át sötétben botorkálnia és keresnie élete értelmét. És nagy elszántságot, határozottságot is adhat az embernek.

Ugyanakkor szüntelenül abban a tudatban élni, hogy vértanú leszek – erre nem mindenki képes. Kolbe atya, miként Jézus, látta előre földi életének a végét, és Máriához hasonlóan az ő édesanyja is látta előre, hogy mi vár fiára. Erősítette, bátorította is mindvégig. Különösen alkalmas pillanatban érkezett segítsége fia számára, amikor már szerzetes növendék volt, és éppen az előjáróhoz indult, hogy bejelentse távozását a szerzetből. A három szerzetesi fogadalom közül a tisztaságot tiszta szívvel vállalni tudta, de a szegénységgel és az engedelmisséggel problémái voltak. Éppen amikor a tartományfőnökéhez indult, hívták a kolostor társalgójába. Édesanyja várta.

Édesanyja fiatalkorában szeretett volna kolostorba lépni. De mégis a családanyai hivatást választotta. Öt gyermeknek adott életet, de hármát tudott felnevelni, a másik kettőt elvitte a tüdőbaj. Rajmund tanulmányokban utolérte bátyját, és egyszerre léptek be Lwówban a ferences rendbe. És amikor a harmadik fiú is belépett ugyanabba a kolostorba, édesanyja rábeszélte férjét, hogy ők is lépjenek szerzetbe. A férje is ferences lett, ő pedig, miután eredeti vágya, hogy Assisiben lépjen be ferences nővérek, nem teljesülhetett, a Lwówi bencés nővérek közé kérte felvételét. – Ezt mondta el most fiának. Rajmund, miután beszélt anyjával, megváltoztatta korábbi elhatározását, úgy döntött, hogy mégis a szerzetben marad. A ferences rendben szokásos szerzetesnév választáskor a Maximilián nevet választja. Ettől kezdve nincs többé Rajmund, csak Maximilian, célja a maximum, a tökéletesség.

Elöljárói hamar felfigyeltek tehetségére és szorgalmára, ezért további tanulmányok céljából Rómába küldték, ahol a Gregoriána Egyetemen filozófiát, a Nemzetközi Ferences Kollégiumban, a Seraphicumban teológiát tanult. Mindkét szakon doktorátust szerzett. Egyik kispaptársa így nyilatkozott róla: *„Rajmund volt valamennyiünk között a legtehetségesebb. Ha nem lép be a kolostorba, nagy hadvezér, vagy zseniális feltaláló lehetett volna.”*

Amint névválasztása is mutatja, volt benne egy maximalizmus, ami mögött könnyen megbújik a gög, és ez alattomos módon képes tönkretenni a legszentebb tökéletesség utáni vágyat is. Neki is meg kellett küzdenie a perfekcionizmus kísértésével. *„Legyetek tökéletesek (perfektek), amint mennyei Atyátok tökéletes”* – ezek Jézus szavai. De ha ezt a tökéletességet valaki egyoldalúan, nem minden erény figyelembe vételével, görcsös erőlködésbe merevedve akarja megvalósítani, nem közelebb kerül a tökéletességhez, hanem eltávolodik tőle. Szükség

van a kemény önmegtagadásra, de az ésszerű mértéktartásra is. A fegyelmezettség erénye nemcsak az erőfeszítést követeli meg, hanem az erőinkkel való ésszerű gazdálkodást, és a helyes önszeretetet is.

Az a felismerés, hogy nem az ő görcsös igyekezetén múlik az életszentség, egy nagy felszabadultságot hoz az életében. Ekkortájt olvassa Lisieux-i Teréz önéletrajzát is, amelyben főleg a lelki gyermekségről szóló részekben, hasonlókra talál.

Ez a felszabadultság nagymértékben hozzájárult személyiségének kibontakoztatásához. Az energiáktól feszülő, tetterős fiatalembert ettől kezdve kevésbé fenyegeti a csak emberi nagyot akarás veszélye.

Még Római tartózkodása idején az első világháború alatt, 1917-ben, hat társával megalakítja a **Szeplőtelen Küldöttei** testvéri közösségét, melynek célja – ahogyan fogalmazták – ... *munkálkodni a bűnösök, eretnekek, szakadárok és különösképpen a szabadkőművesek megtéréséért, minden ember megszentelődéséért a Szent és Szeplőtelen Szűz Mária oltalma és közbenjárása által... Magukat teljesen átadni a Szent és Szeplőtelen Szűz Máriának: eszközzé válni az Ő kezében.*

Már növendék korában egy missziós folyóiratról álmodott, amelyet majd felszentelése után Krakói tanár korában indított el. Elöljáróitól azzal a feltétellel kapta meg az engedélyt, hogy a költségeket maga teremti elő. Ajtótól ajtóig járva koldult, és egy év múlva állt a nyomda. A kolostorban azonban rossz szemmel nézték tevékenységét. Szemére vetették, hogy nem az alapító szándéka szerint való az újságszerkesztés. „*A mi dolgunk az imádság és a gyóntatás. Feladatunk a lelkipásztorkodás, a misszió és a prédikálás.*” Kolbe atya így válaszolt: „*Éppen ezért kell nekem így dolgoznom, hiszen a 20. és nem a 13. században élünk.*” Máskor képmutató módon a szegénységgel hozakodtak elő. Valaki egyszer a nyomdában dühösen felkiáltott: *Mit szólna Szt. Ferenc ezekhez a drága rotációs gépekhez!?* Kolbe atya így felelt: *Feltűrné a csuhája ujját, és velünk dolgozna!*

A vértanúk az igazságért, vagyis magáért Krisztusért adják oda életüket. Kolbe atya ezt mondja az igazsággal kapcsolatban. *Az egyén és az emberiség boldogulásának egyedül biztos alapja az igazság. Senki ezen a földkerekségen meg nem változtathatja az igazságot. Mi pedig csak egyet tehetünk: keressük, megtaláljuk, és szolgáljuk.*

Kolbe atya eszméivel messze megelőzött korát. 1917-ben például a mozik egyes egyházi emberek csak a kísértés eszközének tekintették, ő pedig áldásos találmánynak tartotta. A technikai találmányokat nyomon követett és maga is igen sok szerkezetet tervezett. Ám mindent egy cél érdekében tett, hogy az egész világot meggyerje Krisztusnak és a Boldogságos Szűz Máriának.

Láttuk, Kolbe atyát gyermekkorától kezdve szoros kapocs fűzte a Szűzanyához. Komolyan hitt abban, hogy Jézushoz Mária által juthatunk el. Naplójában írja a következőket: *Ügyeljünk mindig arra, hogy a Szeplőtelen vezessen minket, mert ez a szentség lényege. Isten azért adta nekünk Máriát, hogy általa följajánlva önmagunkat mintegy az isteni irgalom eszközeivé váljunk az ő kezében, mint ahogyan ő maga is az irgalom eszköze Isten kezében.*

A Szent Szűz és Kolbe atya eleven kapcsolatára példa a következő csodás eset, amelyről még kispapként 1914. április 6-án kelt levelében így számol be édesanyjának:

„*Kis híján elveszítettem a jobb kezem egyik ujját. Valami fekélyfésülés keletkezett rajta. Az orvosok működése révén a beteg rész teljesen elhalt. Végül úgy döntöttek, hogy az elüszkösödött csontot amputálni kell. Én azt feleltem, hogy van erre nekem egy jobb orvosságom. Ugyanis a Rektor atyától kaptam a lourdes-i forrásvízből. Elkezdtem magam kúrálni: beborogattam a kezemet lourdes-i vízzel. Hogy azután mi történt? Másnap az operáció helyett csak annyit mondott a kórházi orvos, hogy úgy látja nincs szükség operációra. És valóban, néhány nap múlva teljesen egészséges voltam. Hála legyen Istennek, és a Szeplőtelennek!*”

A Szűzanyába és az isteni gondviselésbe vetett hittel tudta a sajtóapostolság területén is azokat a nagy vállalkozásokat végbevenni, amiket végbe vitt. Amikor az első nyomda már kicsi lett, és központibb helyen akart egy nagyobbat felépíteni, először nem akart összejönni a pénz.

Egyik levelében írja. *Ha valaki azzal járulna egy császár elé, hogy egy krajcárt kérjen tőle, ő bizonyára sértésnek venné, hiszen egy császár sokkal többet, ezerannyit is megadhat. Éppúgy Istentől sem egy krajcárt akarunk kérni, mert ezzel az ő jóságát és mindenhatóságát sértenénk meg. Ellenkezőleg: mi sokat akarunk kérni tőle! Így aztán sokat is fogunk kapni. És Isten gazdagon megjutalmaz.*

Ezzel a bátor hittel építette fel Varsó közelében azt kolostort, amelyet Niepokalanów-nak nevez el (ejtsd: nyipokalanuv), amely azt jelenti, hogy a Szeplőtelennek szentelt hely. Itt jelennek meg ezután különböző újságai, kiadványai. Ez egy barakk-kolostor, ahol minden fából van. Rövid idő alatt kis kolostor-várossá fejlődik minden hozzávalóval: utcákkal, terekkel, házakkal, kertekkel, sportpályával, közművekkel, vasúttal. Később rádióállomása is lesz, sőt repülőteret is terveznek, de ennek felépítését megakadályozza a közben kitört világháború. Ennek mintájára ő maga alapít ilyen Niepokalanów-okat Japánban, Indiában, és az ő nyomán később rendtársai a világ más pontjain is. Ezekben a kolostorvárosokban állandó szentségimádás van.

Milyen újságok, kiadványok készültek ezekben kolostor-nyomdákban? A legfontosabb a Szeplőtelen Lovagja c. újság volt, amely nemcsak lengyelül, hanem latinul is megjelent „Miles Immaculata” címmel, más nemzetek papjai számára. Ennek megjelent később az ifjúság számára való változata is a Szeplőtelen Kis Lovagja néven. Amikor ezt még csak tervezi, így ír róla. *Azzal emelkedne ki a szokásos keretből, hogy nemcsak népszerű, hanem kis formátumú és olcsó is lenne. Elengedhetetlen, hogy a napihírek frissek és ugyanakkor igen változatosak legyenek. Sok rövid napihír kell, képekkel. Ügyelni kell azonban arra, hogy a szerkesztőség munkatársai a Szeplőtelen Küldötteinek szellemében írjanak. Éppen ezért kerüljék az emberek, a pártok vagy népek egyoldalú bírálatát. A mi legfőbb célunk, mindenkor a lélek megnyerése és megszerzése.*

1930-tól hozzávetőleg hat évet tölt misszióban. A misszió személyes életében is az életszentség elmélyülését hozta. Az életszentségre törekvésben benne van adott esetben a saját, illetve a sajátta vált terveink feladása is magasabb értékek érdekében. Föltették neki a kérdést, hogy mi lesz akkor, ha Niepokalanow megbukik? Azt válaszolta: *Ha a Szeplőtelen úgy akarja, hogy megbukjék, akkor mi mindent megtennénk, hogy ebben hathatósan a segítségére legyünk. Mert itt minden egyedül csak az Övé. Neki van hozzá joga, hogy bármely pillanatban, amikor azt akarja, azt mondja: most már elég... legyen vége, hogy minden gonddal Őt terheljük, ha valamit elrontottunk. Ő majd helyrehozza, hiszen Ő mindent jóra fordíthat ...*

Niepokalanowból hurcolja el a Gestapo Lengyelország megszállása után több társával. Egyszer kiengedik, de második letartóztatása után Auschwitzba kerül, vértanúsága színterére. A táborlakók így emlékeznek rá.

*„Élelmiszer osztáskor mindig a végére állt. Lassan minden fogoly szívébe zárta.”*

*„Eszembe jut az első éjszaka a táborban. Kolbe atya imádkozott.”*

*„Max éhes volt, de ahelyett, hogy evett volna, megtörte a kenyeret, és szétosztotta köztünk.”*

A 14-es blokkból, ahol ő is volt, egy fogolynak sikerült megszöknie. Megtorlásul a tábor parancsnoka, a blokkból tíz foglyot éhhalálra ítelt. Amikor felolvasták a tíz nevet, egyikük, felzokogott: ha meghal, felesége és két gyermeke teljesen egyedül marad. Amikor ezt Maximilián atya meghallotta, jelentkezett a táborparancsnoknál azzal a kéréssel, hogy magára vállalhassa a családapa helyett a halált. A parancsnok beleegyezett.

Miután az éhségkamrában az elítéltek közül a legtovább bírta, az egyik SS fenolinjekcióval végzett vele 1941 augusztus 14-én. Boldoggá VI. Pál pápa avatta 1971-ben, szentté, 1982-ben II. János Pál pápa.

A vértanúk vére magvetés, mondta egy 3. századi egyházatya, Tertullianus. Hogy egy-egy vértanú véréből milyen magvetés sarjad, abból sokminden emberileg is látszik, de az összes gyümölcsöt egyedül Isten látja. Sokat felsorolhatnánk abból, hogy milyen vetés nőtt, és milyen gyümölcsök származtak Kolbe Atya vértanúságából. Csak egynek a bemutatására vállalkozunk.

Láttuk Kolbe atyának a Szent Szűz iránti mélységes szeretetét és tiszteletét. És láttuk azt a két koszorút, amit a Szent Szűz adott neki abban a gyermekkori látomásban. Ennek nyomán fogant meg a ferences testvériségek körében az a két imakoszorú, amit hívek vállálnak és végeznek papokért, diakónusokért, hogy ezzel az imaháttérrel odaadóbban és eredményesebben végezhesék szolgálatukat a lelkekért.

Mivel személyesen is tapasztalom az ilyen imakoszorúnak az erejét, bátorítom azokat a testvéreimet, akik már úgyszólván odaajánlották a Szűzanyán keresztül Istennek az életüket, hogy képezzenek ilyen imakoszorúkat papok, püspökök körül, hogy ők is odaadottabban és hatékonyabban végezhesék papi szolgálatukat. Ezáltal, azok is részt vehetnek a lelkek mentésének, üdvöztetésének papi szolgálatában, akiket nem a szolgálati papságra hívott Isten. Nem lehet például szebb újmiséis ajándék egy frissen felszentelt papnak, mint egy ilyen imakoszorú átnyújtása.

A kis füzetek, amelyekben ezekkel az imakoszorúkkal kapcsolatos részletesebb tudnivalók találhatók, a Nyolc Boldogság Katolikus Közösségnél rendelhetők meg. Címük 8777 Homokkomárom, Ady Endre u. 2. A füzet címe: Imakoszorú papokért és diakónusokért.

Nagyon fontos szem előtt tartanunk, hogy a pap is ember. Őneki nemcsak a saját üdvösségéért kell mindent megtennie, hanem hatalmas felelősséget visel mások lelkéért is. Amikor papokért, apácákért imádkozunk, ezáltal segítjük, erősítjük őket személyes helytállásukban, fejlődésükben, és azzal, hogy hozzá segítjük őket hivatásuk gyakorlásához, egyúttal segítünk saját magunkon is. Olyan ez, mint amikor egy jó orvosnak segítünk lelki vagy anyagi téren, ez is visszahat ránk.

Mit is csinált szentünk? Imádkozott, tanult, tanított, lapot szerkesztett, nyomdát alapított, misszióba ment, kolostorokat épített, nagy terveket szőtt, nem menekült el, amikor érte jött a Gestapo. Élete perceit a leghatékonyabban kihasználta. Végül még saját halálát is sikerült értékesítenie. Megvásárolta halálával egy családapa életét. Ez az igazi siker: életünk lehetőségeinek a maximális kihasználása.

Mindenkinek ez a kötelessége. De ha nekünk nem is sikerül olyan mértékben, mint Kolbe atyának, ne keseredjünk el. Igyekezzünk legalább perceinket, óráinkat, éveinket nem elpazarolni értéktelen dolgokra.

## Boldog Franz Jägerstätter (1907–1943)



1. Az áteredő bűn milyen terheit hordozta magán?
2. Milyen hatásoknak köszönhető megtérése?
3. Milyen volt feleségével való kapcsolata?
4. Milyen meggondolások alapján tagadja meg a katonai szolgálatot?
5. Hogyan tekint saját halálára?

\*

2007. október 26-án, pénteken délelőtt 10 órakor a linzi Mária-Székesegyházban boldoggá avatták Franz Jägerstättert, a lelkiismereti szabadság vértanúját.

Közvetlenül kivégzése előtt családjának írt búcsúlevelében ezek voltak utolsó szavai.

*Bárcsak fogadná el az Úr életemet, mint engesztelő áldozatot, nemcsak a saját bűneimért, hanem másokéért is!*

Isten elfogadta engesztelő áldozatát. Ő egy annak a megszámlálhatatlan vértanúnak a sorában, akiről a 2000-ben nyilvánosságra hozott harmadik fatimai titokban olvashatunk.

A titoknak ez a része így hangzik. A fehér ruhás alakban, akiről itt szó van, a fatimai látnokok a pápát ismerték fel „a hegy csúcsára feljutva térdre esett a nagy kereszt tövében, ahol egy csapat katona megölte több fegyverlövéssel és nyilakkal. Ugyanígy egyik a másik



*után, meghaltak a püspökök, papok; szerzetesek és szerzetesnők és különféle osztályhoz tartozó, és különféle társadalmi helyzetű más világi személyek, férfiak és nők. A kereszt két karja alatt két angyal állt, mindkettő kristály locsolókannát tartott kezében, amelyekbe összegyűjtötték a Vértanúk vérének és meglocsolták vele a lelkeket, amelyek Istenhez közeledtek.”*

Minden ember áteredő bűnnel születik a földre, és hordozza magában az emberi faj gyarlóságait, viseli ősei bűneinek káros következményeit. Hozzá teheti ehhez saját személyes bűneit, és azok átkos terhét tovább örökítheti saját leszármazottaira. De a megváltás már megtörtént. Ha az ember engedi, hogy Jézus megváltása a saját életében is hatékony legyen, akkor megszakad a sor, megtörhetjük a rossz egyeduralmát, és ami a közvetlen ősök vonalán továbböröklődhetne, az megszakad (például az agresszivitás, az alkoholizmusra, paráznaságra, bűnözésre való hajlam, stb.), és az áldás öröklődik tovább.

Franz Jägerstätter 1907. május 20-án Felső-Ausztriában St. Radegundban született, Rosalia Huber házasságon kívüli gyermekeként. 26 éves korában neki is születik majd egy házasságon kívüli gyermeke. De talán éppen ez az esemény indította el a megtérés útján.

Ferencet eleinte nagymamája nevelte. Szegény körülmények között éltek. A helyzet 1917-ben javult, amikor édesanyját feleségül vette egy helybéli gazda, Heinrich Jägerstätter.

A gyermek Ferenc érdeklődése sokoldalú volt: sokat olvasott, citerán játszott, gyorsírást tanult, és az akkoriban híres radegundi passiójátékokban is rendszeresen részt vett.

20 évesen Bajorországban kapott munkát. Ekkor tapasztalta meg az egyházellenes materialista légkört.

Akkori plébánosa írja Ferencről: *Fiatalon olyan volt, mint minden más fiú, kicsit talán kötekedő és könnyelmű. 1934-ben komolyodott meg. Laikus testvérként kolostorba akart vonulni, amiről lebeszéltem.*

1935-ben ismerkedett meg későbbi feleségével Franziska Schwaningerrel, majd – szokatlan időpontban – 1936. április 9-én, nagycsütörtök reggel 6.30-kor kötöttek házasságot. Még aznap egy zarándok csoporttal Rómába indultak. Három gyermekük született Rosalia, Maria, és Aloisia.

Feleségének a hatására ő is gyakrabban kezdett szentáldozáshoz járulni, ami feltűnt plébánosának, mert ez férfiak között nem volt gyakori. Közösén olvasták a Bibliát, és Ferenc teológiai könyveket is kézbe vett.

Később, amikor Ferencnek már be kellett vonulnia katonának, és ott vallásossága miatt kellemetlenségei voltak, felesége ezt írta neki.

*Nagy vigasz számomra, hogy olyan szívesen imádkozol, és hogy talán mindent olyan türelmesen elviselsz ezekben a nehéz időkben. Leveleidből azt olvasom ki, hogy nem vagy boldogtalan, és mindig újra időt találsz arra, hogy templomba menj és ott vigasztalást, és bátorságot nyerj.*

Felesége visszaemlékezéseiben azt írja, hogy egymást segítették a hitben.

Kevesebb, mint hét évig voltak házasok. Egymásnak írt leveleikből, cselekedeteikből az látszik, hogy szerelmesek voltak egymásba, és nem csupán a közös munka és a gyermekek tartották együtt őket. Férje boldoggá avatásán részt vett felesége, aki akkor 94 éves volt. Ezt nyilatkozta: *Nagyon várom a találkozást vele. Még mindig szerelmes vagyok a férjembe.*

A férj katona volt, amikor harmadik gyermekük született. Az asszony nagyon gyengének érezte magát, anyósa a kórházban volt, és a gazdaságban a munka is teljesen rá maradt. Ebben a helyzetben írja neki férje a következő sorokat.

*Ne vész bele nagyon a munkába, és a világi gondokba! Hagyd, ami nehezen megy, első gondod gyermekeink legyenek. És a kettőt egyszerre, a gyerekeket és a gazdaságot hosszan nem tudod jól ellátni. Ezért inkább részesítsd előnyben a gyermekeket és anyámat, mert ők fontosabbak neked és nekem, mint a gazdaság.*

Az 1938-as népszavazáson, amelyen Ausztria Németországhoz csatolása volt a tét, eredetileg nem akart részt venni, de végül az Anschluß ellen szavazott.

Miután Ausztria Németországhoz csatlakozott, az ő falujában nem akadt senki, aki náci érzelmű lett volna, hogy rá bízhatták volna a polgármesterséget. Őt is megkérdezték, de visszautasította. Végül egy helybéli gazda azzal vállalta el, hogy „*ezt is csinálnia kell valakinek*”.

1940 júniusában behívták katonának, majd hazaengedték, mivel a harmadik gyermeke megszületett. 1940 októberében alapkiképzésre újra behívták, csak 1941. április elején szerelték le a helyi előljáróság segítségével.

Hat hónapos katonáskodása, ferences harmadrendi katonatársával való levelezése és a frontot megjárt katonákkal való beszélgetések során érlelődött meg benne az elhatározás, hogy ha újra katonai behívót kap, megtagadja a frontszolgálatot.

Világossá vált számára, hogy ha részt vesz a harmadik birodalom igazságtalan háborújában, bűnt követ el. Döntésének okait írásban is rögzítette. A falu közösségének tagjai próbálták jobb belátásra bírni, de ő kezdettől fogva elutasított minden együttműködést a nemzetiszocialistákkal. Nem adott pártcélokra pénzt és nem fogadta el az államtól a családi pótlékot sem. Egyházi adószedőként kezdett dolgozni. 1941 tavaszától napi áldozó lett, nyáron pedig átvette a sekrestyési teendőket is.

Különösen fontos számára a napi szentáldozás. Azokat, akik a szentáldozásban rejlő lehetőséget nem használják ki, azokhoz az emberekhez hasonlítja, akik veszni hagyják örökségüket csak azért, mert fárasztónak tartják, hogy ennek az összegnek a részletéért rendszeresen érte menjenek.

Ferenc nem általában utasította el katonaságot, nem úgy volt szolgálatmegtagadó, mint egyes szekták tagjai. Követte a katolikus egyház tanítását, amely szerint meghatározott feltételek között mindenki kötelezve van a katonai szolgálatra. Ezért tett eleget eredetileg a behívóparancsnak.

1941 és 43 között több füzetben hosszú oldalakon keresztül írta le gondolatait a politikai és a vallási felelősségéről. Ebben az időben egy kiskatekizmust is készített a vallás alapvető kérdéseiről, mert attól félt, hogy gyermekei nem fognak vallásoktatásban részesülni.

*Lehet még valamit tenni?”* címmel foglalja össze következtetéseit: „*Túl gyakran hallani manapság, hogy nem lehet mit tenni, ha valaki kinyitja a száját, csak börtön és halálbüntetés vár rá, és a világtörténelem menetén nem sokat változtatna. Azt hiszem, hogy 100 éve, vagy még régebben kellett volna valaminek elkezdődnie. De nekünk, embereknek önmagunkat, vagy talán néhány lelket megmenteni Krisztusnak – azt hiszem – sohasem késő, amíg a földön élünk.*”

Egy másik gondolat töle:

*Krisztus hitünk nyilvános megvallását kívánja tőlünk, ugyanúgy, ahogyan a Führer, Adolf Hitler saját népétől. Isten parancsai bár azt tanítják nekünk, hogy világi előljáróinknak is engedelmeskedjünk, akkor is, ha nem keresztények, de csak addig, amíg nem parancsolnak rosszat nekünk. Mert Istennek inkább kell engedelmeskednünk, mint az embereknek.*

Családjával, főleg édesanyjával, plébánosával heves vitái vannak ezekről a kérdésekről. A háborúban való aktív részvétel elutasításának gondolatát, amely meggyőződésévé vált, még püspöke Joseph Fließer előtt is sikeresen védelmezi.

Látva az 1942/43-as tél háborús áldozatainak nagy számát azt mondta: „*Ha már az életemet kell kockáztatnom, akkor valami olyanért teszem, ami megéri az áldozatot.*”

A háborús megszorítások gondoljai között élt családjával, s bármelyik pillanatban megérkezhetett az újabb behívóparancs. Amikor végül 1943. február 23-án a behívót átvette, csak annyit mondott: „*most írtam alá a halálos ítéletemet.*” Édesanyja és felesége sok félét megpróbált, de eredménytelenül. Falujának előljárósága még a fegyver nélküli szolgálatot is kérelmezte számára, de ő nem fogadta el ezt a lehetőséget.

Február 25-én kellett volna megjelennie az ennsi laktanyában. Plébánosának azt írta: *„Közlönöm kell Önnek, hogy hamarosan valószínűleg egy újabb hívét fogja elveszíteni. Mivel senki nem adhat felmentést az alól, amilyen veszélyt ez (az együttműködés) a lelkeim üdvösségére nézve jelentene, ezért elhatározásomon – mint tudja – nem fogok változtatni...”*

Hosszas rábeszélés után március 1-jén önként jelentkezett, de azonnal kinyilvánította: vallásos meggyőződése miatt elutasítja a fegyveres szolgálatot. Minden meggyőzési kísérlet ellenére kitartott véleménye mellett.

Március 14-én azt írta feleségének: *Egészségügyi szolgálatra kész vagyok, mert ott még jól tehetek, és a keresztény felebaráti szeretetet a gyakorlatban megvalósíthatom, amely ellen a lelkiismeretem nem lázad.*

1943. május 4-én átszállították Berlinbe, vizsgálati fogságba. Felesége ettől kezdve már nem látogathatta. 1943. július 6-án született meg a halálos ítélet, amelynek indoklása ez volt: *„nem tett eleget a behívóparancsnak, mert nem ért egyet a nemzetiszocializmussal és megtagadta a fegyveres szolgálatot. Kinyilvánította, hogy vallásos lelkiismerete ellen cselekedne, ha a nemzetiszocialista állam nevében harcolna. A vádlott teljesen normális, ítélőképessége birtokában van, lelki vagy örökletes betegség családjában nem fordul elő.”*

Ferenc nem adott hírt családjának sem a tárgyalásról, sem az ítéletről. A hivatalból kirendelt ügyvéd értesítette plébánosát, aki július 12-én feleségével, Franziska Jägerstätterrel meglátogatta őt a börtönben. 20 percig beszélhettek, az időt a pap meggyőzési kísérlete töltötte ki.

A kivégzése előtti napon a következőket írta.

*Szerettelek volna mindattól a szenvedéstől megkímélni titeket, amelyet most miattam átéltek. Tudjátok azonban, hogy Krisztus azt mondta: aki apját, anyját, feleségét, vagy gyermekeit jobban szereti, mint engem, nem méltó hozzám.*

Búcsúlevelében ugyanezt írta családjának, kevésbé fájdalmas formában kifejezve.

*„Kedves Feleségem, Édesanyám! Nem volt lehetséges számomra, hogy Titeket ettől a szenvedéstől, amelyet most miattam éreztek, megszabadítsalak. Milyen nehéz lehetett a mi Üdvözítőnknek, Akinek szenvedése és halála által szeretett Édesanyjának fájdalmat kellett okozzon, és mindezt irántunk bűnösök iránt való szeretetből elszenvedték. Köszönöm Üdvözítőnknek, hogy Érte szenvedhetek és meghalhatok.”*

Élete utolsó napjaiból származó feljegyzései belső lelki erőről, és szabadságról tanúskodnak:

*Csak néhány szót írok, de ezek szívből jönnek. Ha megbilincselte kézzel is írom, mégis jobb, mintha az akaratom lenne megkötözve. Mihez adott Isten minden embernek értelmet és szabad akaratot, ha nem megengedett eldönteni – mint sokan mondják –, hogy a háború, amelyet Németország folytat, igazságos vagy nem igazságos. Mi máshoz lenne szükség a jó és rossz közötti különbségtétel képességére?*

1943. augusztus 9-én reggel 6 órakor több halálraítélttel együtt Brandenburgba szállították. Délben közölték vele, hogy a halálos ítéletet július 14-én jóváhagyták, és még aznap délután 4 órakor végre fogják hajtani.

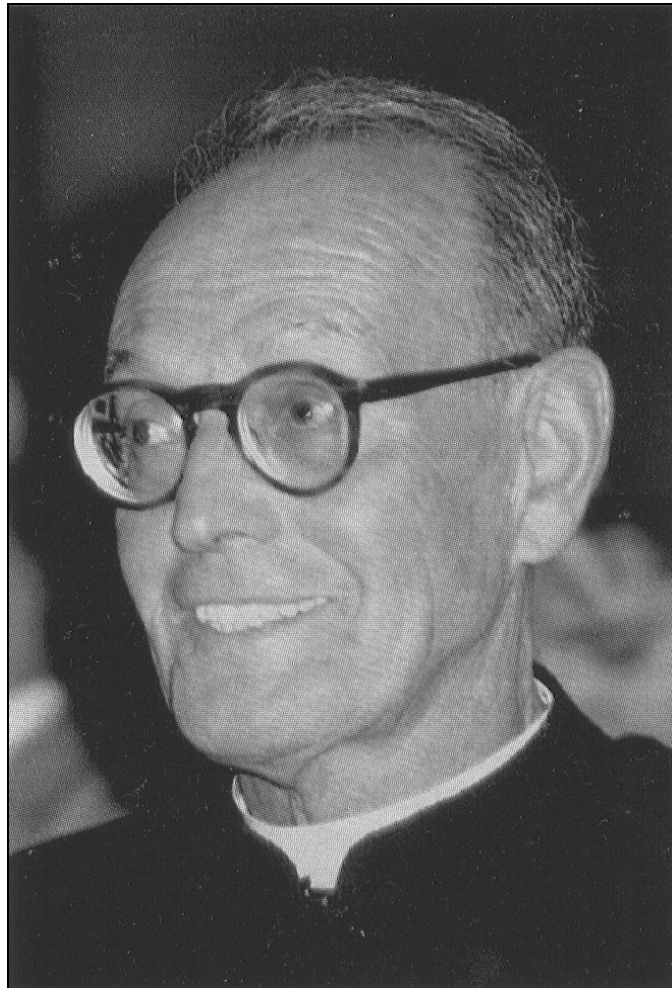
*„Röviden írok Nektek néhány búcsúzó szót. Drága Feleségem és Édesanyám! Még egyszer megköszönöm mindazt a jót, amit egész életemben értem tetteitek, mindazt a szeretetet és áldozatot, amit értem meghoztatok, és kérem, bocsássatok meg mindazért, amivel megbántottalak Titeket, vagy szomorúságot okoztam, ahogyan én is mindenért megbocsátok. (...) Bárcsak fogadná el az Úr életemet, mint engesztelő áldozatot, nemcsak a saját bűneimért, hanem másokéért is!”*

Augusztus 9-én délután 4 órakor Franz Jägerstättert lefejezik, majd a holttestet a helyi krematóriumba szállítják. A vöcklabrucki Iskolanővéreknek sikerül a hamvakat megszerezniük, és biztos helyre szállítaniuk.

Még aznap este Pater Jochmann, a börtönlelkész a következőket mondta a nővéreknek: *„Csak gratulálni tudok honfitársatok miatt, aki szentként élt és hősként halt meg. Bizonyos vagyok benne, hogy ez az egyszerű ember az egyetlen szent, akivel életemben találkoztam.”*

A háború befejezése után földi maradványait 1946. augusztus 9-én a St. Radegund-i templom fala mellé temették el.

## Tomás Morales (1908–1994)



1. Útja a szerzetesrendbe
2. A szociális munkás
3. Apostoli tevékenysége
4. Az általa létrehozott közösségek
5. Pedagógiai erőfeszítéseinek 3 alapja
6. Pedagógiájának 4 összetevője
7. Tőle származó életelvek
8. Az imára vonatkozó iránymutatásai

\*

1908-ban született Venezuela egy kisvárosában. A család megélhetési okokból Madridba költözött. A német általános iskola elvégzése után egy jezsuita kollégiumban tanult 7 éven át. 16 éves korában kezdte el egyetemi tanulmányait. Kitüntetéssel végezte el a jogi egyetemet. A doktorátust Bolognában szerezte meg. Ide érkezve 6 hónap alatt tanult meg olaszul. Itt ismerte fel világosan Isten rá vonatkozó akaratát. Az utolsó lökést a szerzetesi hivatáshoz az adta neki, hogy egy barátja beszámolt neki arról, hogy szemináriumba vonul. Ezután ő is döntött és jelentkezett a jezsuita rendbe.

Spanyolországban ekkor éppen nem működhetek a jezsuiták. Így Belgiumban lépett be a jezsuita rendbe. Tíz évig tartó további tanulmányok után 1942-ben, 30 éves korában szentelték pappá. Szentelése a fatimai Szűzanya jelenésének az ünnepére esett. Egész életében nagy tisztelője volt a Szent Szűznek. Legszebb gondolatai, beszédei, írásai róla szólnak.

Néhány éves tanári működés után, 1946-ban kezdi el apostoli tevékenységét a világháború utáni Madridban fiatal munkások, alkalmazottak között, akik megélhetést keresve vidékről a fővárosba özönlöttek. Elindított egy katolikus laikus mozgalmat. A szegénységgel, szenvedéssel, lakáshiánnyal, iskolázatlansággal, betegséggel való találkozásaiból évek alatt egy hatalmas szociális mű született. A sokoldalú képzettséggel rendelkező, tehetséges, fiatal pap – régi iskolatársakkal, gyárigazgatókkal való kapcsolatait felhasználva, ezeket a kapcsolatokat módszeresen kiépítve – szanatóriumokat, otthonokat, iskolákat létesített, munkahelyeket teremtett. Amikor áradni kezdtek az emberek a fővárosba, és Madrid lakossága megkétszereződött, a lakáshiány enyhítésére építkezési vállalatot hozott létre, amely egész lakótelepeket épített fel óvodákkal, iskolákkal, szociális létesítményekkel, templomokkal.

Nagyon tévednénk azonban, ha őbenne pusztán egy szociális munkást látnánk. Ő ízig-vérig apostol volt. És a laikusok, a világi hívek apostoli hivatásának kibontakoztatásán munkálkodott. Ennek érdekében két szerzetesi jellegű intézményt is alapított: egyet férfiak, egyet nők részére. Ezeknek a neve Crusados de Santa Maria, illetve a női ág: Crusadas de Santa Maria. Mindkettő nevében a kereszt szerepel. Magyarra talán így fordíthatnánk: Szűz Mária keresztesei vagy kereszthordozói. Sokan a keresztes háborúkra asszociálhatnak eme elnevezés hallatán. Pater Morales életművében a harci szellemnek valóban nagyon fontos szerepe van. De, amint majd látni fogjuk, ez a harci szellem nem mások ellen irányul, hanem elsősorban az önmagunkkal való harcot jelenti, jellemünk tökéletesítése érdekében. Egyéb apostoli mozgalmakat is létre hívott. Egyet a családok számára (ennek a neve Mária házi közösségei), egyet a fiatalok számára (Militia Mariae, Mária katonái), és egy papi mozgalom is indult az ő tevékenysége nyomán. Ezek együttesen képezik Mária családját, amely alapvetően missziós mozgalom. Ezekkel az evangéliumot akarta a modern társadalom két területére vinni: az ifjúság közé és a családokba.

Különösen a szíven viselte a fiatalok evangelizálását és nevelését. Hosszú évek tapasztalatából tudta, hogy Krisztus evangéliumának a gazdagsága akkor tud igazán gyümölcsöt hozni, ha a mag olyan személyiségekben ver gyökeret, akik gazdagok emberi értékekben. Egész életében ez volt a célja, fiatal emberek, fiúk és lányok ilyen gazdag személyiséggé nevelése. Bátorította őket, hogy ők maguk is váljanak nevelőkké, és mások vezetőivé leginkább az önmagukon való szüntelen munkálkodás révén.

A fiatal szívekben rejtőző missziós képességeket igyekezett felébreszteni. És ha ez sikerült, ha elindultak az evangéliumot hirdetni, akkor bátorította őket, hogy a sikereket ne maguknak tulajdonítsák, viszont a kudarcok idején se keseredjenek el. Isten a magvető, mi csak munkatársai vagyunk. A mai világ testi-lelki nyomora segítségért kiált. Ugyan vannak távoli helyek, ahol még egyáltalán nem hallottak Krisztusról, de nem mindenkinek kell messzire elmennie. Mindenki a saját munkahelyének vagy az iskolájának a misszionáriusává válhat, és azzá is kell válnia.

Pater Morales meg volt győződve arról, hogy Jézus tudja az igazi megoldást nyújtani a modern társadalom problémáira is. A társadalom egyénenként áll. A társadalom átalakulása az egyének átalakulásán keresztül valósulhat csak meg. Ő egészen az evangélium szellemében nevelte az embereket. Minden rábízottat arra akart elvezetni, hogy minden embert szeressenek, embertársaiknak megfelelő módon és formában szolgáljanak, és hogy életüket érettük áldozzák. Ezért pedagógiai erőfeszítéseinek alapja három természetfeletti valóság volt. Ezeket akarta megismertetni, közelebb vinni az emberekhez. Az első a Biblia. Ez Isten

szava, Isten a Szentírás által van jelen a legerősebben világunkban. A második a szentek. Bennük Isten Igéje egészen elevenné vált, hasonlóképpen öltött testet, mint Máriában. A harmadik az Egyház tanítóhivatala, amely a mai világ útvesztőiben is mutatja számunkra a biztos utat. E három közül különösen fontosnak tartotta a másodikat, az élet sokféle helyzetében való személyes példákat. Írt egy 12 kötetes művet, amely a mai ember számára fontos szentek életrajzeit tartalmazza. Don Bosconak is, aki ugyancsak a fiatalok apostola volt, vannak hasonló írásai.

Pedagógiai és lelkipásztori fáradozásait 4 pontban foglalhatjuk össze.

1. A kötelességteljesítés
  2. A küzdő szellem, főleg arra való készség, hogy harcoljunk magunk ellen a saját jellemünk tökéletesítése érdekében
  3. A reflexiós készség iskolázása, a saját cselekedeteinkre való reflektálás kiművelése
  4. Állhatatosság a saját elhatározásokban és cselekvésben a mindennapok során
- Tehát kötelességteljesítés, küzdő szellem, reflexiós készség, állhatatosság.

A kötelességteljesítés elsajátításához, a gyakorlatban századokon át jól bevált módszert ajánlja: legyen mindig napi tervünk – reális, konkrét, ellenőrizhető pontokkal. Így ír.

*A kötelességteljesítést az ember a kis dolgokban tanulja meg. Aki a kicsiben nem gondos, az soha nem lehet jó nevelő és szervező. Nem egy szolgai tevékenységről, szabályokon való lovagolásról van szó, amely a lelket beszűkíti, ahelyett hogy kitágítaná, hanem arról, hogy a saját kötelességünk minden területen tudatossá váljék bennünk, legyen az bármilyen jelentéktelen terület.*

A küzdő szellem – szerinte – egy belső hozzáállás, amely arra készíti az embert, hogy egy állandó, de a nyugalmat mindig megőrző akaratműködésben éljen, amely nyitott a Szentlélek indításaira, mialatt szüntelenül belső harcot folytat főleg saját rossz tulajdonságai ellen.

*Meg kell tanítanunk a fiatalokat harcolni – írja –, nehézségeket legyőzni, üldözéseket és igazságtalanságokat elviselni, mert az eszméket nem érti meg az ember mindaddig, amíg nem éli őket... Meg kell tanítanunk a fiatalokat, hogy kudarcokat elviseljenek, hogy ne engedjenek a félelemnek, és hogy ne hagyják magukat a saját gyengeségeiktől elbátortalanítani.*

*Az legyen a nevelő elsődleges célja, hogy megtanítsa gondolkodni – kellő mélységben, rendezetten és szigorral... Meg kell tanítania másokat arra, hogy az igazságot hogyan fedezzék fel saját maguk, és vezetnie kell őket, hogy el ne tévedjenek. Ez azt jelenti, hogy egy bizonyos erőfeszítésre kell kötelezni őket, hogy megérezhessék az igazság megtalálásának a mély örömét...*

Pedagógiájának harmadik fontos összetevője a saját cselekedeteink elemzésének az elsajátítása, a reflexiós készség kimunkálása. Erről így ír.

*A reflexiós készség kiművelése a fiatalokban elengedhetetlen ahhoz, hogy olyan embereket képezzünk, akik becsvágygal munkálkodnak a saját személyiségük kiművelésén, és készek arra, hogy a legmélyebb, a legsajátabb énjüket kibontakoztassák és gazdagítsák, azt, amelyet Isten adott mindenkinek. Ha ezt a szempontot a nevelésben mellőzzük, ez azt jelenti, hogy báb figurákat produkálunk, nem pedig embereket képezzünk.*

Pedagógiájának negyedik fontos összetevője az állhatatosság. Közvetlenül a fiatalokhoz fordulva ezt mondja nekik.

*A reflexivitás és az állhatatosság olyanok lesznek számodra, mint a lábak, amelyek átvissznek téged a sokféle emberi érték sűrűjén, amelyeket meg kell szerezned, és amelyeket gondoznod kell... Ha ezt a két tulajdonságot nem ápolod, állandóan törpe maradsz... A többi érték nem tud benned gyökeret verni, ha a reflexivitás és az állhatatosság benned nem lesz az a két szilárd oszlop, amelyekre azok támaszkodnak.*

Hogy a fiataloknak saját fáradozásaikban irányt mutasson, Pater Morales mindig ezt tanácsolta.

*Inkább kevesebbet határozzatok el! Ne szövögessetek utópisztikus álmokat! Soha ne fáradjatok el az újrakezdésben, mert éppen a kitartásban lehet ráismerni a nagy lelkekre! Kezdjétek neki a dolgoknak újra meg újra, és főleg, el ne veszítsétek a kedveteket, mert a kedvetlenség nem más, mint a gyávaság önigazolása.*

A világi hívők szerepéről több könyvet is írt. Az egyikben a következőkre biztat, illetve a következőktől óv. Mindegyik külön-külön egy fontos életelv lehet.

*Az embereket önálló cselekvésre ösztönözni!*

*Óvakodni a sietségtől és a kapkodástól!*

*Ne hagyjuk magunkat szociális vagy politikai messianizmustól elvakítani!*

*Ne váljunk pusztán szabadidős rendezvények szervezőivé!*

*Ökumenikus távlatokkal rendelkezni a gondolkodásban és a cselekvésben!*

*Életünkben a lelki életnek adni az első helyet!*

Mindezek olyan életelvek, amelyeket maga is élt. Példaképpé tudott válni, mert soha nem követelt olyant, amit ő előbb már nem élt volna. Tanítása és élete teljes összhangban voltak egymással. Ebből származott sugárzó tekintélye is, amely sokakat vonzott.

A saját életében is a lelki életnek adta az első helyet. És mások formálásában is erre tette a fő hangsúlyt. Mindazok számára, akikre hatással volt, ajánlotta, és lehetőséget kínált, hogy évente részt vegyenek egy 8 napos lelkigyakorlaton és legalább havonta egy lelki napon. Nagy hangsúly volt nála az egyéni lelki vezetésen is.

Pater Morales mindenek előtt az ima embere volt. Órákat töltött az Oltáriszentség előtt mély imádságban, vagy kinn a természetben szemlélődve. Az imádság mestere lett mások számára is. Manapság mindenféle kurzusokon tanítják a különféle különleges technikákat. Szerinte az igazi szemlélődés olyan, amit bárki gyakorolhat. Ezt mondja.

*A kontempláció nem specialisták technikája, amelyet csak kevesek tudnak elsajátítani, hanem a lélek természetes állapota, amely Istent hallgatva szemléli, és csodálkozva imádja.*

Az igazi imában benne van a világtól való megfelelő elszigetelődés, a csak Istenre való hallgatás, csak vele való foglalkozás. Aktivitásunk, felebaráti szeretetünk, társadalmi elköteleződésünk csak akkor lehet eredményes, önmagunk és mások üdvösségét szolgáló, ha imádságból táplálkozik. Két gondolatot idézünk ezzel kapcsolatban tőle.

*Az ima bensőséges beszélgetés Istennel a belső hallgatás sivatagában, amelyet nem zavarnak világi feladatok. Enélkül a beszélgetés nélkül, semmi mondanivalónk sincs az embereknek.*

A másik gondolat.

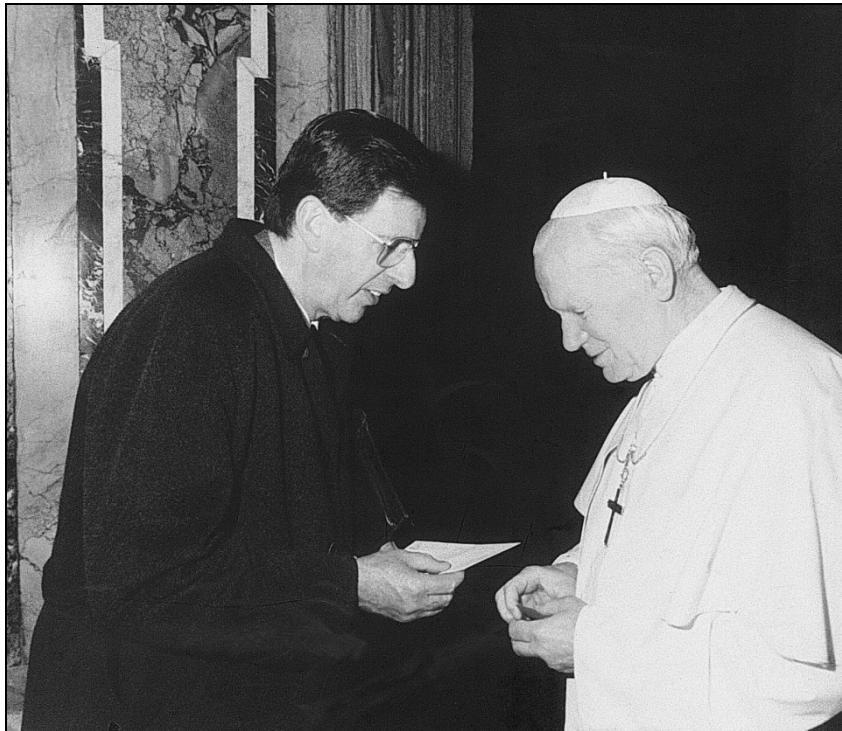
*Azok a belátások, amelyekre az imában jutunk, az egyedüli szilárd belátások. Ennek az okát megmondja Charles de Foucauld: imádkozni azt jelenti, hogy Istenre gondolunk és szeretjük őt. Döntéseink csak az igazság fényében, és a szeretet tűzében szilárdulnak meg. De csak akkor, ha állandóan Istenhez menekülünk. Különben visszaesel ismét a sötétbe. Egy nap ima nélkül, amely minden cselekedetünket kíséri, csak olyan, mint egy hosszú ködös nap.*

Pater Morales a hétköznapi életszentségét igyekezett megélni, és ezt kínálta mindenki számára. Ez a szentség nem hullik ingyen az ölünkbe, tennünk kell érte. De az életszentség Isten ajándéka azok számára, akik kegyelmével együttműködnek.

Pater Morales 1994 október elsején, Kis Szent Teréz ünnepén halt meg. Boldoggá avatási eljárása 2000-ben elkezdődött.



## Renato Baron (1932–2004)



1. Miért fontos a jelenkor egyháztörténelme?
2. Renato életének a gyümölcsei
3. Hogyan készíti fel Isten rá váró nagy feladatra?
4. Hogyan kezdődnek a jelenések?
5. Természetfeletti jelenségek Schioban

\*

Egy latin közmondás szerint „quidquid agis, prudenter agas, et respice finem”. Magyarul: Bármit teszel, körültekintően tedd, és nézd a végét! Ha egy emberi életet meg akarunk érteni, át akarunk tekinteni, lehet, hogy jobb a végén kezdeni, onnan visszatekinteni. Különösen érvényes ez arra a személyre, akinek az életét ennek az egyháztörténelem nagyjairól szóló sorozatnak a keretében most be akarjuk mutatni.

Amikor ezt a szót halljuk, egyháztörténelem, a legtöbbször régmúlt dolgokra gondolunk. Pedig az egyháztörténelemben nemcsak a múlt a fontos, hanem a jelen és a jövő is. Minden értünk van. Pál apostol a Korinthusiakhoz írt levélben így fogalmaz: *minden a tietek...a világ, az élet, a halál, a jelenvalók, az eljövendők: minden a tietek. Ti azonban Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig az Istené* (1Kor 3,21-23). Egyháztörténelemmel, az egyháztörténelem nagyjaival azért foglalkozunk, hogy a saját korunkban jobban eligazodjunk, hogy a saját feladatainkat jobban felismerjük és elvégezzük. Ebből a szempontból a jelenkor egyháztörténelme különleges szerepű, mert a saját korunkkal sokkal közvetlenebb a kapcsolat, mint a régi korok történelmével. Korunk nagy alakjainak az életét a közelség révén könnyebben tudjuk értelmezni, életükből könnyebb lehet indításokat meríteni, mint számunkra már megismerhetetlen régi korban élt emberek életéből.

Mik indokolják, hogy Renato Baront az egyháztörténelem nagy alakjai között tarthatjuk számon, jöllehet csak néhány évvel ezelőtt, 2004-ben halt meg? Ő igent mondott Istennek, és ezáltal a következő gyümölcsök értek be életében. Egy az ő kezdeményezése nyomán felépített idősok otthona, az Észak-Olaszországban található Schio városában, ahol ő is élete utolsó napjait töltötte. Egy ennek az otthonnak az udvarában elhelyezett és működtetett katolikus rádió, a Radio Kolbe, amely a nap 24 órájában sugároz, és az evangelizációt tekinti a legfontosabb feladatának. Több lelkigyakorlatos ház, imahely, egy zárándokház. Továbbá a Vicenza-i egyházmegye püspöki engedéllyel működő legnagyobb laikus mozgalma, amelynek fő célja az evangélium hirdetése. Azután egy életvédő mozgalom, folyóiratok és különféle kiadványok, és rengeteg zárándok nemcsak Olaszországból, hanem a környező országokból is. Évenként több napos nemzetközi ifjúsági találkozó. Végül körülbelül 40.000 ember, akik egy 33 napos lelkigyakorlat elvégzése után a Szűzanyának szentelték magukat, és igyekeznek mély, elkötelezett keresztény életet élni.

Hogyan köthetők ezek egy embernek, Renato Baronnak az életéhez? Nézzük sorjában!

Felesége így emlékezik az olaszul és németül is megjelenő Szeretet Királynője c. folyóirat 66. számában. *Visszatekintve házasságunk első 27 éve, 1958-tól 1985-ig, úgy tűnik számomra mintegy előkészítő iskola*”.

Ha Isten nagy feladatokra választ ki embereket, arra fel is szokta készíteni őket. Így volt ez Renato Baronnal is. Miben állt Renato számára ez a felkészítés?

Pietro Renato Baron 1932. december 7-én, Szent Ambrus ünnepén született a Vicenza tartománybeli Schio-ban, a ma 39.000 főt számláló város Poleo nevű kerületében, ahol egész életét is leélte. Ez a város Padua közelében fekszik, a síkság és az Alpok első nyúlványainak a találkozásánál. Szülőhelyének ezen a ma is inkább falusias jellegű részében végezte az alsóbb iskolákat, a középiskolát pedig a városban.

Katolikus nevelésben részesült. Családjától örökölte a Mária iránti szeretetet is. Úgy emlékezett vissza mindkét nagyanyjára – különösen az anyaira –, mint az imában és bőjtben leélt keresztényi élet igazi példáira.

Szaktechnikai diplomáját már felnőtt korában szerezte, mert fiatal korában szerény anyagi körülményei miatt nem volt rá módja. Különböféle tevékenységek után, a Valdastico Autópálya Társaságnál helyezkedett el, ahol egyebek mellett autópálya-fejlesztési feladatokat végzett.

26 éves korában házasságkötése után plébánosa harmadmagával felkereste, hogy alapítsák meg a Keresztény Demokrata Párt helyi tagszervezetét, és Renato induljon a helyi választásokon. 1960-ban, 28 éves korában be is került a helyi önkormányzatba képviselőnek és 4 törvényhozási perióduson keresztül 20 évig a helyi közéletben is tevékenykedett. Annak a szakbizottságnak volt a vezetője, amelynek feladatkörébe az óvodák, az idős emberek, az ifjúság és a szegények tartoztak. Köztisztelőben álló személy volt, a többi párthoz tartozó kollégái is becsülték, és tréfásan azt mondták: Renato Baronnak csak egy hibája van, az hogy nem a mi pártunk tagja.

Egy politikai társa így emlékezik rá. *„Mindig rendelkezésre állt, kész volt mások problémáival foglalkozni. Soha nem emlékszem, hogy kiabált volna, vagy túl élesen reagált volna, ha más pártok tagjaival vitázott. Éppen ellenkezőleg, szeretetével, türelmével sok dolgot, sok kényes helyzetet elsimított, tisztába tett.*”

A közéleti és az egyházközségi feladatok mellett már fiatal korától ellátta a közeli XII. századból származó San Martino, azaz Szent Márton templomcska gondozását is, amely a napóleoni időkben magánkézbe került. Gyakran visszavonult ide imádkozni, erőt meríteni, hogy kenyérkereső munkája mellett a közéletben is helyt tudjon állni. Így emlékezik.

*„Néha hajnali négykor mentem, mert hatkor kezdtem dolgozni. Más alkalmakkor tízkor, vagy délután háromkor mentem, amikor visszatértem a munkából. Akár éjjélkor is odamentem, és ebben a templomban imádság közben mély boldogságra találtam.*”

Mikor 1985 áprilisában az a politikus társa, akitől idéztünk, megkérdezte, hogy vállallja-e a következő választásokon az újra jelölést, Renato ezt mondta neki.

*„Nem vállalhatom, mert új, fontosabb feladatokat bízta rám.”*

Mik voltak ezek az új feladatok, és ki bízta rá ezeket? Felesége számol be róla: 1985. március 20-án Renatonak éjszaka álma volt, amit így mesélt el:

*„Úgy tűnt, mintha az ördög megragadott volna, és nem engedett elmenni... félelemtől megdermedve háromszor letérdeltem, és teljes erőmből háromszor kiáltottam: Ave Maria! Ave Maria! Ave Maria! Ebben a pillanatban megjelent előttem a Monte Berico-i Madonna.*

Három egymást követő éjszaka ismétlődött az álom, és a Szűzanya azt mondta neki: *„Mért nem jössz a San Martino templomba? Beszélneem kell veled. Jöjj, és látogass meg engem templomodban!”*

Renato azonban 24-én mégsem a Szent Márton templomba ment, hanem Monte Berico-ba, ahol a Vicenza-i egyházmegye Patronájának a temploma volt, hogy elvégezze gyónását. A San Martino templomocskába a következő napon, Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén ment el. Hogy ott mi történt, maga így meséli el.

*„Úgy éreztem, mintha az élet kiszállna a testemből, és mintha a lelkem is elillanna... Semmit sem láttam magam körül, és semmit sem éreztem... A Madonna szobra beszélni és mozogni kezdett. Megelevenedett számomra. Úgy tűnt, a ruhája is mozog, Ő maga pedig gyönyörű szemeivel rám nevetett. Azt mondta nekem: 'Tegnap is vártalak téged. Mától kezdve mindig ide fogsz jönni, mert nagyon sok dologról kell veled beszélnem, aztán le fogod írni, amiket mondok, de addig még várj. Gyere el holnap és elmondok a többit.'"*

Először zavarodottan elfutott, hazament, majd kiment a mezőre, hogy imádkozzék. Így meséli tovább a felesége. *„Azután hazajött, és észrevettem, hogy nem ugyanaz a Renato, mint aki előtte volt... Majd miután magához tért, elmesélte, mi történt, és én is megrendültem és elnémultam. Csak annyit mondtam neki, hogy ha következő este elmegy, vigyen szenteltvizet is magával, hogy megáldja a szobrot arra az esetre, ha gonosz lelkek lennének a dologban. Azért jöttek ezek a gondolatok számomra, mert abba a templomba kevés ember járt, és keveset imádkoztak. Renato így is tett. A kapucinusok templomából szenteltvizet vitt magával, és beleöntötte a szenteltvíz hintő edénybe, de amikor felemelte a kezét, hogy meghintse a szobrot, kiesett az edény a kezéből. A Madonna másodszor is megjelent neki és ezt mondta: "*

*„Én vagyok az, Mária, én vagyok az Isten Anyja, én vagyok az valóban, aki hozzád beszél. Vedd komolyan, amit mondok, és mostantól kezdve írd le minden szavamat. Fel foglak készíteni. Egy nap beszélni fogsz, de addig még várnod kell, és lelkedet elő kell készítened, mert a hitnek egy útját fogjuk bejárni... Barátokat fogok neked felkészíteni, apostolokat, akik Máriát szeretik. Elküldöm őket hozzád, és még tovább fogsz menni velük az úton, mert nagyon sok lelket kell együtt megtérítenünk és Jézushoz vezetnünk. Mikor azon a napon ismét magamhoz tértem, nem futottam el, hanem hatalmas örömet éreztem magamban.”*

A következő napokban azonban a nagy öröm mellett, ami eltöltötte, aggódni is kezdett, hogy nem beteg-e, hogy vajon kimerültségében nem fantáziája játszik-e vele. Felkeresett különféle orvosokat, fejéről computer-tomográfiás felvételt is készítettek, de az eredmény az volt, hogy minden rendben van.

Azután minden úgy történt, ahogy Mária előre megmondta. Más apostolokat is hívott név szerint Renaton keresztül, közel százat. És velük együtt építették fel azokat a műveket, amelyekről az elején szoltunk. Mikor azon tanakodtak, hogy hogyan hívják a jelenést, Mária maga mondta: *„Én vagyok a Regina dell' Amore, a Szeretet Királynője.”* Ezeknek a külön meghívott apostoloknak Jézus adott tanításokat. A Mária által adott üzeneteket kiadták, a Jézusi tanítások mindmáig publikálatlanok.

Természetesen ellenségek is akadtak, mint ahogy az ilyen esetekben lenni szokott. Nagy Szent Teréz mondta egyszer: úgy látszik, valamit rosszul csinálunk, mert az ördög békén hagy minket. Isten ügyének ellensége, a Sátán Schioban is elég sok ellenséget támasztott. Az

egyházi hatóság részéről volt ellenségeskedés, volt bírósági feljelentés. Renato ellen háromszor volt gyilkossági kísérlet. A harmadik ilyen próbálkozás azzal zárult, hogy az egyik nyilvános keresztút végén a merényletre kiszemelt férfi odaadta Renatonak a pisztolyt, amivel agyon kellett volna, hogy lője, de nem tudta megtenni. Ezekre a megpróbáltatásokra felkészítette őket a Szűzanya. Még mielőtt jelentkeztek volna, 1985. május 5-én ezt mondta:

*„Ne legyenek gondjaid a nehézségek miatt. Azok el fognak múlni, és el fogod őket felejteni. Mert az Atyának felajánlott szenvedések megszentelnek, és az örök örömhöz vezetnek. Ott nincs sem éjszaka, sem szenvedés, sem éhség – csak örök öröm. Jöjjetek mindnyájan. Az Atya mindnyájatokat meghívott.”*

A támadások, és az emberekben való hitetlenség ellensúlyozására az égiek sok olyan jelről gondoskodtak, amelyek a jószándékú kételkedőket meggyőzték a Schioban történtek természetfelettségéről. A 21. század Tamásainak is segítségére siet az ég, hogy lássák, érinthessék és egyéb érzékszerveikkel is érzékeljék a feltámadott Jézust, és akit hozzánk küld – az utóbbi időkben nagyon gyakran éppen Édesanyját. Ilyen jelek voltak Schioban a Szűzanya és a gyermek Jézus könnyei. Nemcsak Renato látta ezeket látomásban, hanem rengetegen látták a Betlehemből származó Kisjézus szobrát könnyezni. Ma is illatozik a régi keresztúti második stáció egyszerű akácfakeresztje, amelyet két egyetem is tudományosan megvizsgált. Semmiféle földi illattal nem tudták az illatot azonosítani.

Renato járt Medjugorjében, az ottani látnokok Schioban, és kölcsönösen hitelesítették egymást, megállapítva az üzenetek és az egyéb jelenségek hasonlóságát. Renato lelkiatyja egy időben Don Pelegrino volt, az Olaszország-szerte ismert híres exorcista, akit Róma az események kivizsgálására küldött, és aki a pápa egyik tanácsadója is volt. Ő úgy nyilatkozott, hogy ha kell, élete árán is hajlandó tanúskodni a Schioban végbement események hitelességét illetően. A helyi püspök ellenséges volt a jelenésekkel kapcsolatban, utódja, a mostani püspök viszont Rómába terjesztette a jelenések ügyét, ahol viszont nem szokták elsietni a nyilatkozatot, ahogyan ez Medjugorjével kapcsolatban is ismert.

Az Egyház történelméből tudjuk, hogy Jézus gyakran elküldte már Szentanyját bajban lévő, szükségben szenvedő Egyházának a megsegítésére. Sokfelé teszi ezt ma napjainkban is, hiszen az Egyház és az emberiség ma is igen nagy bajban van. Isten nem hagy magunkra minket. De nem is fogja helyettünk, nélkülünk helyrehozni azt, amit mi rontottunk el. Meghív, hogy Hozzá, az ő küldötteihez – mindenekelőtt a Szűzanyához – társulva, magunkat az ő vezetésére bízva és neki szentelve helyrehozzuk azt, ami véglegesen elromlottnak látszik, a saját életünket, és az általunk megrontott világ életét.

A Schio-i kiadványok közül az egyik legértékesebb az a 33 napos Máriának való szentelésre felkészítő lelkigyakorlat, amit a Szentírás, a Katolikus Egyház Katekizmusa, az ott kapott Szűzanya-üzenetek, a Krisztus Követése és Grignon Szent Lajos írásai alapján állítottak össze, és amelyhez az előszót Don Gabriele Amorth atya, a római egyházmegye exorcistája írta. Ez a könyv már magyarul is hozzáférhető. Címe: Neked szenteljük magunkat, Szeretet Királynője. Magyar fordításban továbbá hozzáférhető egy ismertető füzet Schioról és egy kilenced Máriához, a Szeretet Királynőjéhez. Ezek Magyarországon beszerezhetők a váci Piarista Rendházban. A püspök által elismert laikus mozgalom központjának az elérhetősége: [www.reginadellamore.org](http://www.reginadellamore.org).